

AQUA SYSTEMS INTERNATIONAL  
Voorstraat 11, 2685 EH Poeldijk, The Netherlands  
Tel: +31 (0)174 280468 / 280997 Fax: +31 (0)174 280920  
e-mail: [aquasystems@wxs.nl](mailto:aquasystems@wxs.nl)  
internet: [www.aqua-systems-international.nl](http://www.aqua-systems-international.nl)



Rapport 2003.08.1

# Historische Stormvloedstanden

door

**ir. J. van Malde**

verbeterde versie  
augustus 2003

ISBN 90-369-3457-5

**in opdracht van**

Rijkswaterstaat, Rijksinstituut voor Kust en Zee / RIKZ



## Inhoudsopgave

|   |            |
|---|------------|
| <b>Lijst van gebruikte afkortingen</b>  | <b>3</b>   |
| <b>Woord vooraf</b>   | <b>5</b>   |
| <b>Voorbericht</b>  | <b>7</b>   |
| 1 Probleemstelling  | 7          |
| 2 De verrichte inventarisaties  | 10         |
| 3 Inhoud, opzet en presentatie van de voorliggende inventarisatie   | 11         |
| 4 Afsluitende opmerkingen   | 12         |
| 4.1 De tijdrekening   | 12         |
| 4.2 Kanttekeningen i.v.m. het inventarisatiekarakter  | 14         |
| <b>Deel I: Hoge hoogwaterstanden uit de periode voor 1826</b>   | <b>15</b>  |
| Toelichting op de presentatie der gegevens  | 15         |
| Standenoverzicht  | 17         |
| <b>Deel II: Waterstandsverloop van stormvloeden en hoge vloeden van voor 1826</b>   | <b>63</b>  |
| Toelichting op de presentatie der gegevens  | 63         |
| Overzichtsstaten en stationsverzamelstaten  | 65         |
| Aanhangsel: Enige korte tijstaten   | 73         |
| <b>Deel III: Hoge hoogwaterstanden uit de periode 1826-1855</b>   | <b>75</b>  |
| Toelichting op de presentatie der gegevens  | 75         |
| Standenoverzicht  | 78         |
| <b>Deel IV: Vloedmerken, Referentiehoogten, Correcties</b>  | <b>109</b> |
| A: Overzicht van vermelde vloedmerken   | 109        |
| B: Enige bijzonderheden betreffende referentiehoogten   | 110        |
| 1 Zichtbare plaatselijke vergelijkingsvlakken uit vroeger eeuwen  | 110        |
| <i>Inleidende opmerkingen; Brouwershaven; Goedereede; Hoorn; Metslawier; Petten; Scheveningen; Vlissingen</i>   |            |
| 2 Boezempeilen e.d.   | 113        |
| <i>Hollandse boezempeilen; Friese peilen</i>  |            |
| 3 Getij niveaus als vergelijkingsvlakken  | 115        |
| 4 Het begrip "Volzee" (VZ)  | 115        |
| 5 AP en NAP   | 116        |
| C: Verbeteringen van bronstanden  | 116        |
| <i>Amersfoort – Spakenburg 1855; Brielle 1815 – 1855; Goeree – Voorne – Gouda – Katwijk, voornamelijk 1855; Den Helder 1825; Den Helder – Nieuwediep; Westerschelde stations 1853 en 1855</i> |            |
| <b>Bijlagen</b>   | <b>123</b> |
| Bijlage 1: Overzicht oude voetmaten getijgebied   | 123        |
| Bijlage 2: Veranderingen m.b.t. de locaties opgenomen in de voorgaande uitgave (d.i. A.R.T. Jonkers: "Over den schrikkelijken watervloed")  | 125        |
| Bijlage 3: Overzichtsteekening halftij-standen te Amsterdam 1682 - 1930   | 127        |
| Bijlage 4: Reducties in cm voor herleiding naar NAP van waterstanden vermeld t.o.v. AP in het getijgebied   | 129        |
| <b>Lijst van geraadpleegde literatuur en andere bronnen</b>   | <b>131</b> |





## Lijst van gebruikte afkortingen

|                |  |                       |  |
|----------------|--|-----------------------|--|
| AP             | Amsterdams Peil  | ps                    | peilschaal e.d.  |
| ARA            | Algemeen Rijksarchief*                                     | RAGr                  | Rijksarchief Groningen te Groningen  |
| AT             | Amsterdamse Tijd   | RANH                  | Rijksarchief Noord-Holland te Haarlem  |
| a.w.           | aangehaald werk  | RAZ                   | Rijksarchief Zeeland te Middelburg   |
| contemp        | contemporain   | RIKZ                  | Rijksinstituut voor Kust en Zee  |
| DGW            | Dienst GetijdeWateren RWS, v.a.<br>1/1/1994 RIKZ           | RWS                   | Rijkswaterstaat  |
| dl/dln         | deel/delen   | SV                    | stormvloed   |
| GABr           | Oud archief gemeente Brielle                               | TO                    | Tienjarig Overzicht der waterhoogten,<br>afvoeren en watertemperaturen 1961-<br>1970: Uitgave: RWS, 1985 |
| HHR            | Hoogheemraadschap  | TO 1921/30            | Tienjarig Overzicht 1921 - 1930  |
| HW             | hoogwater  | enz.                  |  |
| Jb 1859 (enz.) | Jaarboek der waterhoogten 1859                             | t.t.v.                | ten tijde van  |
| KB             | Koninklijk Besluit   | vt                    | voet   |
| K.I.v.I./KIVI  | Koninklijk Instituut van Ingenieurs                        | VZ                    | Volzee   |
| K.N.A.G.       | Koninklijk Nederlands(ch) Aardrijks-<br>kundig Genootschap | wnmr                  | (water)waarnemer   |
| LW             | laagwater  | Wp.Krayenhoff         | Waterpassing (1797-1812), uitgevoerd<br>o.l.v. generaal C.R.T. Krayenhoff<br>(1758-1840)                 |
| MD             | Meetkundige dienst RWS                                     | Wp.1989               | Waterpassing uit 1989, verzorgd door<br>de MD  |
| NAP            | Normaal Amsterdams Peil                                    | w.st.verl.<br>5 ... 9 | waterstandsverloop<br>5 t/m 9  |
| NN             | Normal Null (het Duitse referentievlak,<br>≈ NAP)          |                       |  |
| NWPI           | Eerste Nauwkeurigheidswaterpassing<br>(1875-1885)          |                       |  |
| OA HHR         | Oud archief HHR Rijnland te Leiden                         |                       |  |
| OA WWa         | Oud archief Waterschap Walcheren te<br>Middelburg          |                       |  |

\* sinds 2002: Nationaal Archief



## Woord vooraf

In het kader van het onderzoek naar oude Nederlandse getijwaterstanden bij de toenmalige Dienst Getijdewateren (DGW) van de Rijkswaterstaat (RWS) verrichtte dhr. *A.R.T. Jonkers* bij die dienst een stage-onderzoek als onderdeel van zijn studie geschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Leiden. Zijn opdracht luidde om van de periode van vóór 1825 zoveel mogelijk stormvloedstanden, opgetreden in Nederland en aangrenzende gebieden, te verzamelen. In korte tijd (ruim 3 maanden) wist hij uit literatuur- en archiefonderzoek een zeer groot aantal oude getijwaterstanden boven tafel te brengen; al deze getijwaterstanden zijn opgenomen in zijn stageverslag "*Over den schrikkelijken water-vloed*", dat in februari 1989 verscheen en ook korte analyses van de verzamelde topstanden tijdens een tiental beruchte of bekende stormvloeden bevat.

Voor het verrichten van het ingestelde onderzoek was de beschikbare tijd wel heel erg krap. Dit had onvermijdelijkerwijze tot gevolg dat het stageverslag niet vrij was van onvolkomenheden. Zo laat de rangschikking der verzamelde gegevens in bepaalde opzichten wel wat te wensen over en zijn nogal eens dienstige gegevens uit de geraadpleegde bronnen onvermeld gebleven. Toen na het verschijnen van Jonkers' studie verdere oude getijstanden aan het licht kwamen werd besloten de naspeuringen op dit gebied voort te zetten; daarbij werd de te onderzoeken periode uitgebreid tot januari 1855, vanaf welke maand de Nederlandse stormvloedstanden genoegzaam bekend zijn verondersteld.

De bevindingen en uitkomsten van deze werkzaamheden zijn verzameld in de voorliggende uitgave. Wat het gegevensmateriaal betreft biedt ze niet alleen een verbeterde, aangevulde en geheel herziene, maar ook een sterk uitgebreide versie van Jonkers' presentatie. Anderzijds blijven analyses van het vergaarde materiaal door tijdnoed beperkt tot kritische beschouwingen over een aantal opgenomen standen. De verschillen met Jonkers' verslag zijn al met al zo groot dat deze inventarisatie onder een andere titel verschijnt.

Spitwerk als dit komt nooit werkelijk af. Zo zijn in het onderhavige geval zeker niet alle relevante contemporaine boeken en tijdschriften ingezien noch alle in aanmerking komende archieven bezocht. Wat die laatste betreft: soms konden toch gegevens eruit worden opgenomen, die dan zijn aangetroffen in de literatuur (zoals voor Amsterdam en het Hoogheemraadschap Schieland). Overigens nog afgezien van deze beperkingen van het onderzoek, bevinden zich in de wel uitvoerig bezochte archieven ongetwijfeld niet-opgespoorde, maar wel ter zake doende gegevens, b.v. in stukken, waarvan de beschrijving in de inventarislijsten geen aanleiding gaf ze door te nemen. Anderzijds is het bepaald onwaarschijnlijk dat door het ontbreken van zulke gegevens het algemene hydrologische beeld, dat uit de hier volgende presentatie kan worden afgeleid van met name de belangrijke historische stormvloeden, vertekend is.

Het gereedmaken van deze uitgave heeft door onvoorziene omstandigheden eerst (vanaf aug. 1993) aanmerkelijke vertraging opgelopen om in de periode 1995 tot halverwege 2001 zelfs geheel stil te liggen. Deze situatie vormt een reden te meer om het onderzoek zo spoedig mogelijk af te sluiten (ook al moesten zodoende enkele gewenste aanvullende navorsingen achterwege blijven). Deze afsluiting is verricht in het verband van Aqua Systems International te Poeldijk, in opdracht van het Rijksinstituut voor Kust en Zee (= RIKZ, d.i. het vroegere DGW).

Tenslotte past het met erkentelijkheid gewag te maken van de bereidwillige medewerking, ervaren in de bezochte historische archieven en bij contacten met belangstellenden en geraadpleegde deskundigen; waar vermelde gegevens door hen verstrekt zijn worden zij met name genoemd. Bijzondere dank verdienen de heer J. Doekes van DGW/RIKZ, die steeds nauwgezet en snel gevraagde inlichtingen verstreekte, en mijn opeenvolgende medewerkers J.R. Neutel en M.A. van Katwijk. De heer Neutel heeft in de eerste fase van de herziening van Jonkers' studie een zeer belangrijke bijdrage geleverd. In aansluiting daarop heeft de heer Van Katwijk niet alleen vele gegevens uit archieven en literatuur opgedolven of getraceerd en ingevoerd, maar ook de nodige verwerkingen verricht en het geheel persklaar gemaakt - onder opoffering ook van eigen tijd. Zonder hen beiden was dit rapport nooit gereed gekomen.

Voorschoten, zomer 2002

J. van Malde

In de voorliggende verbeterde uitgave zijn niet alleen een aantal tekstcorrecties aangebracht, maar is ook het slot van par. IV C betreffende de Westerschelde stations ingrijpend gewijzigd.

Voorschoten, voorjaar 2003

J.v.M.



## Voorbericht

### 1 Probleemstelling

Dat van oudsher in de Nederlanden aandacht is geschonken aan waterstanden op rivieren, in getijwateren en in poldergebieden ligt voor de hand gezien de grote belangen die met de kennis ervan gemoeid konden zijn. Toch gaan voor zover dezerzijds bekend de bewaard gebleven aantekeningen hieromtrent niet verder terug dan 1468, toen Jan Allertszoon, "klerk der stad" Rotterdam, de door hem in zijn woonplaats op 20 oktober van dat jaar waargenomen stormvloedstand vergeleek met twee eerdere stormvloedstanden aldaar, t.w. die van 18 november 1421 (de beruchte St. Elizabethsvloed, die de aanzet was tot de snelle vorming van een binnensee, waaruit later door aanslibbing de Biesbosch is ontstaan) en die van 10 april 1446 (lit. 50, bl. 44). Dit wijst er op dat men in Rotterdam die twee eerdere topstanden op de een of andere wijze gemarkeerd had - niet verwonderlijk gelet op de bij die gelegenheden opgetreden overstromingen in de omgeving van Rotterdam.

Uit de daarop volgende eeuwen zijn voor een beperkt, maar in de loop der jaren toenemend aantal plaatsen of gebieden afzonderlijke waterhoogten (of aanwijzingen daaromtrent), opgetreden onder bijzondere omstandigheden en vastgelegd door ambtenaren of andere belanghebbenden, in archieven en publicaties bewaard gebleven. De stelselmatige inwinning van buitenwaterstanden geschiedde in elk geval vanaf april 1682 aan het IJ te Amsterdam (lit. 26a, bl. 836) terwijl daar per 1 januari 1700 bewaard gebleven uurlijkse, deels halfuurlijkse aflezingen van de getijhoogten plaatsvonden<sup>1</sup>. Zij werden in de periode 1737-1741 gevolgd door o.a. een reeks uurstanden op het strand bij Katwijk (zie lit. 89aa) en reeksen daghoog- en laagwaterstanden elders (zie lit. 89g, h, i) en nog later door enkele andere, kortere reeksen. Voor wat betreft aflezingen aan rivierpeilschalen lopen de voorhanden lange reeksen (dagelijkse) waterstandswaarnemingen voor 8 stations terug tot voor 1800 (waaronder Nijmegen, Arnhem, Doesburg en Grave vanaf 1770). In de loop van de 19<sup>e</sup> eeuw neemt in ons land het aantal peilmeetstations van bovenplaatselijke bekendheid geleidelijk toe en ontstaat na verloop van tijd een net van Rijkspeilmeetstations. In 1854 begint de Rijkswaterstaat de geregelde publicatie van de aan die stations gemeten waterstanden, waarvan de bundelingen per kalenderjaar als de "Jaarboeken der Waterhoogten" van die tijd bekend staan.

Van de beschikbare waarnemingen verricht vóór 1854 heeft de Rijkswaterstaat die aan de rivierstations gebruikt voor de vaststelling per opeenvolgende tienjarige periode van extreme en gemiddelde waarden voor elk der betrokken stations. Veel minder is gebruik gemaakt van bekende oude getijwaterstanden met als belangrijkste uitzonderingen:

- de reeks Amsterdam, door dr. ir. Joh. van Veen verwerkt tot zijn befaamde grafiek van de halftijstanden aldaar over de periode 1700-1930 (lit. 52) – zie hiervoor bijlage 3;
- de stormvloedstanden van begin februari 1825 (deze stormvloed is de eerste waarvan de stormvloedstanden zijn opgenomen in de officiële stormvloedlijsten van de Rijkswaterstaat, die overigens geen informatie geven over stormvloedstanden tussen februari 1825 en januari 1855).

Voor het niet nader beschouwen van andere oude getijwaterstanden had men goede redenen. Allereerst ontbrak een goede inventarisatie ervan en zou het stelselmatig verzamelen van dergelijke oude waterstanden zonder meer een tijdrovende zaak zijn. Dat daargelaten viel te voorzien dat deze oude standen (merendeels stormstanden) ook nog behept zijn met onzekerheden van velerlei aard, waardoor ook hun bewerking moeizaam zou zijn. Deze onzekerheden betreffen

#### *a De gebezigde referentiehoogten:*

De oudste waterstandsgegevens zijn als regel betrokken op een toen ter zake doend plaatselijk niveau zoals de dijkskruin, de kerkvloer, de hoogte van een of meer kaden of straten enz. Het behoeft geen betoog dat herleiding hiervan tot een huidig niveau niet eenvoudig en vrij vaak zelfs onmogelijk is. Later bezigde men op vele plaatsen een min of meer lokaal referentiepeil, afgeleid van het getij aldaar; ook deze hoogten (b.v. volzee = VZ) zijn niet zonder meer tot enig huidig niveau herleidbaar. In de loop van de 18<sup>e</sup> en aan het begin van de 19<sup>e</sup> eeuw is een aantal malen het Amsterdamsch Peil (= AP), het referentiepeil te Amsterdam<sup>2</sup>, vanuit Amsterdam over vrij grote afstanden naar elders overgebracht - helaas met bepaald niet verwaarloosbare fouten (in Deel IVB komt dit nog nader ter sprake).

---

1 eerder, tussen 1 sept. 1683 en 1 sept. 1684, waren daar overigens gedurende 10 maanden 's nachts de IJ-standen halfuurlijks (of uurlijks?) opgenomen (lit. 52, bl. 2, 15/6 en 23/4).

2 dit AP, degelijk vastgelegd in 1684, was in oorsprong de plaatselijke gemiddelde hoogwaterstand van het IJ (lit. 52, bl. 15/6 en 23/4; lit. 53, bl. 13/14).

In 1818 werd bij Koninklijk Besluit het AP als landelijk referentiepeil voorgeschreven; het duurde echter nog geruime tijd eer het AP door het hele land was verspreid en waar dit het geval was kostte het ook nog tijd voor alle betrokkenen op dit nieuwe referentiepeil hadden overgeschakeld. Bovendien kleefden uiteraard aan dit AP plaatselijk vaak verhoudingsgewijs grote onnauwkeurigheden. Pas met de zgn. Eerste Nauwkeurigheidswaterpassing (= NWP I), uitgevoerd van 1875 tot 1885, werd het AP met voldoende nauwkeurigheid door het gehele land verspreid. De hoogte van het toen vastgelegde referentievlak duidt men aan met NAP (= normaal Amsterdams Peil). Op AP betrokken hoogten zijn dus aan eerdere waterpassingen gerelateerd.

*b Het gebruikte maatstelsel:*

De situatie op het gebied van de maten en gewichten was in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden - en niet alleen daar! - bepaald onoverzichtelijk: alleen al wat de lengtematen betreft verschilde het toegepaste maatstelsel van streek tot streek en zelfs waren in menig gebied er enkele naast elkaar in gebruik. Daar de voornaamste benamingen in alle stelsels dezelfde waren (met de roede verdeeld in voeten en de voet in duimen) liggen onzekerheden voor de hand. Dat de Rijnlandse maten, "de bekendste van alle", "van alle tijden door het Gouvernement in den Vestingbouw gebruikt zijn" (lit 79/I, bl. 15) veranderde dit algemene beeld nauwelijks.

Onvrede met deze stand van zaken in de tweede helft der 18<sup>e</sup> eeuw leidde niet tot een doorbraak ten goede. In 1790 besloot de Franse Grondwetgevende Vergadering tot invoering van een nieuw, nog vast te stellen samenhangend stelsel van maten en gewichten; hiervoor stelde de Franse Academie in 1791 een metrieke stelsel voor, wat al spoedig ook hier te lande belangstelling trok. In 1799 presenteerde onze landgenoot J.H. van Swinden in Parijs het internationale eindrapport over het metrieke stelsel, dat als zodanig overigens voorshands nergens een wettelijke basis kreeg; wel werd in Frankrijk tot de "restauratie der Bourbons" van regeringszijde het gebruik van dit stelsel, zij het met wisselende kracht, bevorderd. Ettelijke aanzetten tot invoering ervan bij wet in de Bataafse Republiek (1795-1806) leidden schipbreuk (lit. 79/II, bl. 6-8, 12-29, 47). Onderzoekingen, vooral verricht in de periode 1800-1810, toonden verder aan dat te onzent de vastlegging der traditionele eenheidsmaten in vele gevallen nogal wat te wensen overliet (lit. 79/I).

In het Koninkrijk Holland (1806-1810) legde Koning Lodewijk Napoleon om belastingtechnische redenen (lit. 79/II, bl. 30-32) bij decreet van 15 augustus 1808 de Rijnlandse lengtematen vast<sup>3</sup> - in m! Het gebruik van deze maten bij waterstandsmetingen werd toen van overheidswege - althans in Groningen - krachtig bevorderd<sup>4</sup>; elders was men er reeds eerder op overgestapt (b.v. in Den Helder). Bij wet van 1 februari 1809 werd invoering van het metrieke stelsel in het vooruitzicht gesteld, maar daar bleef het bij; na inlijving van ons land bij Frankrijk werd in juni 1812 hervatting van die voorbereiding gelast (lit. 79/II, bl. 30,33); dit lijkt de verklaring van het feit, dat de daghoog- en -laagwaterstanden aan 4 peilpalen rondom Walcheren, dagelijks opgenomen in de periode juli 1812...juni 1817 (lit. 89e), tot 1 januari 1815 zijn aangegeven in mètres en centimètres (daarna in voeten en duimen), het enige dezerzijds bekende geval van dien aard.

Bij wet N<sup>o</sup>. 34 van 21 augustus 1816 werd nu bepaald dat "zoodra de omstandigheden het zullen veroorloven, en uiterlijk met den eersten Januarij 1820" in het toenmalige Koninkrijk der Nederlanden (dus ook in het huidige België en Luxemburg) uitsluitend het metrieke stelsel voor maten en gewichten gebruikt zou mogen worden. Deze wet was de eerste van dien aard ter wereld (in Frankrijk en het onafhankelijke België werd het metrieke stelsel, eveneens per wet, ingevoerd met ingang van 1837 resp. per 1 oktober 1855). Voor wat betreft de lengtematen golden voor de meter, decimeter en centimeter de benamingen (Nederlandsche) el, palm en (Nederlandsche) duim, die ettelijke decennia in gebruik zijn gebleven. De inwerkingtreding der wet betekende niet dat men overall in het Koninkrijk per 1 januari 1820 inderdaad overstapte op het metrieke stelsel: op vele plaatsen hield men nog lang vast aan het vanouds daar gebezigde maatstelsel zodat de situatie na 1820 aanvankelijk niet veel overzichtelijker werd. De weinig gelukkig gekozen maataanduidingen hebben in latere literatuur ook nog hier en daar tot misvattingen aanleiding gegeven.

Uit het voorgaande zal duidelijk zijn dat, afgezien van de reeds genoemde problemen met het

---

3 hieraan lag de Rijnlandse roede, gebruikt door Snellius bij zijn graadmeting in 1621, ten grondslag (lit. 83, noot bl. 11). Dat deze maten binnen het Hoogheemraadschap Rijnland, waar hun oorsprong ligt, wel al lang daarvoor gestandaardiseerd zullen zijn geweest blijkt voorts uit de kleine verschillen (max. 0,16%) die hun standaarden onderling vertoonden (lit. 79/I, bl. 61/2).

4 zo bij de beschikkingen No 7 en No 29 van 23 dec. 1808 resp. mei 1809 van de Landdrost van het Departement Groningen (d.i. de provincie). Het Rijnlandse maatstelsel was overigens al voor 1744 het officiële stelsel van het Koninkrijk Pruisen.

referentievlak, ook de herleiding van oude waterstanden tot het metrieke stelsel op moeilijkheden kan stuiten.

*c De toenmalige waterstaatkundige toestand:*

Op zeer vele plaatsen in ons land en daarbuiten is de waterstaatkundige toestand in de loop der eeuwen belangrijk tot ingrijpend veranderd. In het getijgebied kan dit gevolgen hebben gehad voor het locale getijregime; verder kunnen stormvloedstanden beïnvloed zijn geweest door dijkdoorbraken in de omgeving van de waarnemingsplaats, die - eveneens een punt van belang - in een aantal gevallen niet of slechts grofweg bekend is. Ook dit aspect van het onderhavige onderwerp brengt dus onzekerheden mee.

*d De betrouwbaarheid:*

Men mag aannemen dat in het algemeen contemporaine (waterstands)gegevens uit de betrokken plaats betrouwbaarder zijn dan latere en/of van elders afkomstige gegevens. Ook staan in wetenschappelijke kring sommige auteurs uit het verleden in dit opzicht bepaald minder goed aangeschreven dan andere. Het is dus zaak te trachten de oudste betrouwbare bronnen van gegevens te achterhalen.

*e De (on)nauwkeurigheid:*

Om een hoge stormvloedstand voor het nageslacht vast te leggen bracht men menigmaal en reeds van oudsher aan een of meer goedgefundeerde bouwwerken een of meer vloedmerken aan. Voor zover zo'n merk teruggaat op een moet op b.v. een muur zou zijn hoogteligging beïnvloed kunnen zijn door opzuigende werking van het muurmateriaal en, met name aan de buitenzijde, door windgolven. Het lijkt overigens weinig aannemelijk dat men destijds allerwegen onkundig was van deze verschijnselen. Hoe dit ook zij, of in enig concreet geval bij de vastlegging van een stormvloedstand dergelijke verhogende invloeden een rol hebben gespeeld is in het algemeen niet meer te achterhalen, laat staan dat zo'n verhoging gekwantificeerd zou kunnen worden.

Voor zover oude getijstanden zijn afgelezen aan peilschalen ligt het voor de hand dat zij onnauwkeuriger zijn dan de waarden ingewonnen bij de huidige geavanceerde meetstations. Die grotere onnauwkeurigheid vloeit deels voort uit de toenmalige constructie der meetopstellingen van peilschalen, die echter niet a priori ten achter gestaan behoeven te hebben bij die van peilschalen, welke tot voor kort in het tijgebied in gebruik waren als controleschaal of als hoofdschaal. Zeker een zeer belangrijke factor in dit verband is de toentertijd geringe kennis op meettechnisch, hydraulisch en statistisch gebied. Zo was lange tijd de maateenheid (duim)  $2\frac{1}{2}$  x zo groot als de huidige (cm). Verder was de maatverdeling zeker eenvoudig en daarmee minder goed afleesbaar dan die van de latere geëmailleerde bladen der Rijkspeilschalen (in het bijzonder bij vuilafzetting, verwerking enz.). Relatief grove aflezings kwamen zeker voor: de reeksen - veelal moeilijke - waarnemingen op het strand te Katwijk uit 1737-1741 b.v. bevatten zeer veel meer even dan oneven waarden. Wel was men zich kennelijk bewust van de noodzaak de invloed van windgolven "weg te filteren": herhaaldelijk is naast een topstand de hoogte van "stortzeeën" vermeld terwijl het Amsterdamse waarnemingsstation in het Waterkantoor, van 1700...1860 in gebruik in situaties met niet al te hoge IJ-standen, van een eenvoudige dempingsinrichting was voorzien (lit. 52, bl. 3-8). Men zal echter bij de bepaling van topstanden niet het belang onderkend hebben van het buiten beschouwing laten van eventuele slingeringen van bepaalde trage secundaire waterstandsverheffingen als b.v. bui-oscillaties - iets wat in de 20<sup>e</sup> eeuw met name in verband met statistische verwerkingen wel is nagestreefd.

Slotsom: de waarnemingen van getijwaterstanden uit de beschouwde periode zijn duidelijk onnauwkeuriger dan latere. Ten opzichte van de huidige benadering kunnen voorts, afgezien van die grotere meetonnauwkeurigheid, in een aantal gevallen voor stormvloedstanden te hoge waarden zijn vastgesteld. Geen van beide effecten zijn kwantificeerbaar.

*f De bruikbaarheid:*

Oude waterstandsgegevens zijn veelal losse gegevens, meestal bewaard gebleven vanwege de rampzalige situatie of de grote gevaren, die zich toentertijd had of hadden voorgedaan. Na een overstromingsramp werd zeer vaak de veiligheid aanmerkelijk vergroot door dijken te versterken, waardoor mogelijkerwijze latere vergelijkbare standen minder aandacht kregen. Dit betekent dat de verzameling oude stormvloedstanden van een "station" licht onvolledig is. Verder zijn in den regel locale dagelijkse hoog- en laagwaterstanden van voor 1820 niet of slechts voor een korte duur overgeleverd en voor zover wel zo'n reeks van behoorlijke omvang beschikbaar is omvat ze niet dan bij uitzondering ook de nachtelijke waarden. Zoals bij getijpeilschalen gebruikelijk zullen verder de aflezings verricht zijn aan de hand van de - toen niet erg nauwkeurig bepaalde - tijdstippen van het

ongestoorde ("astronomische") hoog- en laagwater; bij een flinke vervroeging of verlating van het getij als gevolg van windinvloeden enz. kunnen dan de feitelijke hoog- en/of laagwaterstanden zijn gemist, al is de kans daarop bij flinke stormen niet al te groot (vanwege de met hoge topstanden gemoeide belangen)<sup>5</sup>. Dit alles beperkt de representativiteit van veel oude waterstandsgegevens en daarmee hun bruikbaarheid ten behoeve van statistische en andere analyses.

N.B.: Voor zover de schaarse reeksen van hoogfrequente (b.v. uurlijkse) waarnemingen alleen uit daglichtwaarden bestaat bieden zij, naar gebleken is, onvoldoende materiaal voor een bevredigende (harmonische) analyse van het plaatselijke getij.

De in de jongste tijd hernieuwde en verhoogde belangstelling voor onderwerpen als zeespiegelrijzing, haar naar huidig inzicht te voorziene versnelling en mogelijke klimaatwijzigingen, samenhangend met het broeikas-effect, heeft ook het onderzoek naar oude storm(vloed)standen nieuw leven ingeblazen. Daarbij bleek dat de bovengenoemde bezwaren wel beperkingen opleggen, maar in velerlei opzicht niet onoverkomelijk zijn, dit op grond van o.a. de volgende overwegingen:

Plaatselijk zijn hoge storm(vloed)standen in vele gevallen op elkaar betrokken, waarmee ook zonder kennis van de referentiehoogte (*ad a*) onderlinge vergelijking van bepaalde stormvloeden mogelijk lijkt; wel kan de vraag naar de stabiliteit van die referentiehoogte aandacht verdienen. Voor wat (*ad b*) het maatstelsel betreft, dat is vaak bekend of met een redelijke mate van waarschijnlijkheid te bepalen. In sommige andere gevallen blijkt de keuze tussen de dan relevante stelsels evenmin tot een grote onzekerheid te leiden, b.v. omdat men in duimen mat en niet in voeten (de Rijnlandse voet en duim overtreffen de overeenkomstige Amsterdamse maten met achtereenvolgens 10,9% en 1,6%). Een overzicht der belangrijkste stelsels van lengtematen voor de getijgebieden in onze streken biedt Bijlage 1; men beschouwe de daar opgegeven waarden overigens als niet meer dan "beste waarden"! Voor vele stormvloeden van voor 1701 zijn de opgetreden overstromingen (*ad c*) goed bekend uit het driedelige standaardwerk hierover van mevr. dr. M.K. Elizabeth Gottschalk (lit. 36). Voor de voornaamste stormvloeden na 1700 bestaan wat dit onderwerp betreft goed toegankelijke verslagleggingen in toenmalige tijdschriften, "couranten" en gelegenheidsboekwerken (vaak verhalen deze bronnen niet alleen van alle kommer en ellende, maar maken zij ook gewag van bereikte waterhoogten). Al met al lijkt het onwaarschijnlijk dat zich in ons land na 1600 als gevolg van stormvloeden overstromingen van enige omvang hebben voorgedaan zonder dat daarover thans het nodige bekend is. Van de betrouwbaarheid der vermelde topstanden (*ad d*) is door vergelijking van gegevens veelal een goede indruk te vormen. Van de grotere meeton nauwkeurigheid en de mogelijkheid dat voor sommige stormvloedstanden te hoge waarden zijn vastgesteld (*ad e*) dient men zich bij bestudering van oude getijgegevens bewust te zijn. De bruikbaarheid der gegevens (*ad f*) staat inderdaad ten achter bij die van jongere waarnemingen; zo mag niet worden uitgesloten (zeker niet voor de noordelijke provincies) dat nog tussen 1650 en 1800 hoge stormvloedstanden zijn opgetreden, waarover niets is overgeleverd. Toch is de bruikbaarheid van vele wel overgeleverde oude waterstandsgegevens van dien aard dat een nader onderzoek ervan niet alleen vanuit geschiedkundig, maar ook vanuit hydrologisch en wellicht zelfs vanuit klimatologisch oogpunt zinrijk lijkt.

## 2 De verrichte inventarisaties

Als eerste resultaat van recent doelgericht onderzoek bij de Rijkswaterstaat naar oude hoge hoogwaterstanden in Nederlandse en aangrenzende getijgebieden verscheen in februari 1989 de publicatie "*Over den schrikkelijken waterloed*" van de toenmalige Leidse student geschiedenis A.R.T. Jonkers. Deze uitgave was het verslag van een stage van enkele maanden bij de Dienst Getijdewateren (DGW) en betrof overeenkomstig de gegeven opdracht de periode voor maart 1825 (al bevat het voor 6 stations ook hoge hoogwaterstanden uit de periode maart 1825-1855). Bij zijn werk, dat veel literatuur- en archiefonderzoek omvatte, had Jonkers ook de beschikking over een groot aantal aantekeningen met bronvermelding over 18<sup>e</sup>-eeuwse stormvloeden en hoge vloed, gemaakt door mevr. dr. M.K.E.

---

5 de oudste bewaarde Enkhuizer Almanak (van 1686) bevat getijtafels (één HW-tijdstip per station per dag) voor Enkhuizen, Amsterdam, Gouda en Texel (mw. F.I. Jongert van de betrokken uitgeverij was zo vriendelijk een afdruk ervan te verstrekken). De samensteller ervan was Isaack Haringhuysen, landmeter te Alkmaar, die op 23 maart 1676 van de "staten van Hollant en West-vrieslant" voor 15 jaar het octrooi voor uitgifte van dergelijke tafels had gekregen. Van oudere Nederlandse getijtafels is dezerzijds niets bekend; in Engeland zouden wel al eerder getijtafels zijn gepubliceerd. De eerste wetenschappelijke berekeningsmethode voor de astronomische hoog- en laagwaters is in 1832 opgesteld door Lubbock (lit. 102, bl. 97/8 en 140/1).



Gottschalk als voorbereiding op een vierde, niet gereedgekomen deel van haar magnum opus (lit. 36). Een tweede bijzondere bron van gegevens vormde materiaal dat dr. H. Schoorl te Hillegom op verzoek ter beschikking heeft willen stellen.

Na het verschijnen van Jonkers' studie kwamen geregeld verdere oude getijstanden aan het licht, wat leidde tot het besluit de naspeuringen op dit gebied stelselmatig voort te zetten. Daarbij is de beschouwde periode verlengd tot januari 1855 op grond van de volgende overwegingen:

De eerste twee stormvloeden, waarvan de topstanden figureren in de Stormvloedlijst van de Rijkswaterstaat, zijn die van begin februari 1825 en begin januari 1855<sup>6</sup>. Gelet op de sinds een 45 jaar gehanteerde definitie van een stormvloed zou men echter zeker gemiddeld één stormvloed per jaar verwachten, m.a.w. in het "lege interval" 1825-1855 zullen een flink aantal stormvloeden en hoge vloeden zijn opgetreden, waarvan de topstanden niet bekend zijn. Aangezien men bij de samenstelling van de Stormvloedlijst voor de periode vanaf 1855 kennelijk gebruik heeft gemaakt van gepubliceerde gegevens uit of van stormvloedverslagen van de Rijkswaterstaat (zie b.v. lit. 100 en 101) mag worden aangenomen dat in die lijst na 1855 ondanks enkele vrij korte, maar toch onwaarschijnlijke "lege intervallen" geen belangrijke stormvloeden ontbreken.

De werkzaamheden in het kader van het genoemde vervolgonderzoek bestonden uit:

- a het voortzetten van literatuur- en archiefonderzoek (waarbij ook en met succes in het rustend waterstandenarchief van DGW werd gespeurd);
- b het voorzien van vele van Jonkers' gegevens van relevante nadere bijzonderheden, aangetroffen in zijn bronnen;
- c het nalopen van enkele onduidelijke of onwaarschijnlijk aandoende gegevens uit Jonkers' inventarisatie;
- d het waterpassen van een aantal nog aanwezige hoogwatermerken en van andere hoogten door de Meetkundige Dienst (MD) van de RWS, e.e.a. op verzoek van DGW.

Ter toelichting diene het volgende:

ad a: de inventarisatie kon met vele honderden "losse" standen worden uitgebreid, terwijl ook het aantal locaties voor de periode vóór 1826 aanzienlijk toenam (zie bijlage 2). Daarenboven zijn een aantal tot dan toe onbekende 18<sup>e</sup>- en 19<sup>e</sup>-eeuwse reeksen getijwaterstanden aan het licht gekomen;

ad b: dit betreft in de meeste gevallen het overnemen van het jaartal van de in de betrokken literatuur vermelde bron van het gegeven (welke bron uiteraard weer op een oudere bron terug kan gaan);

ad c: de ingrijpendste veranderingen betreffen:

- het onderbrengen van de standen te Amsterdam van 15 januari 1806 bij die van 15 januari 1808: de datum der eerstgenoemde serie berustte namelijk op een schrijffout;
- het weglaten van 12 extreem hoge standen te Den Helder (in december 1803, februari 1804 en januari 1805); zij betroffen namelijk extreem lage standen (correctie van "'t verkeerde teken'").

Daarnaast zijn een aantal kennelijke schrijffouten verbeterd;

ad d: aansluitend op deze waterpassingen werden diverse kaarten e.d. geraadpleegd met het oog op vroegere hoogteliggingen van pleinen, kaden enz.

Opmerking: in deze uitgave wordt verstaan onder

- een *reeks* een aantal getijwaterstanden, waargenomen volgens een vast, op het dagelijks getij afgestemd rooster (b.v. daghoog- en -laagwaters);
- een *serie* een aantal met korte tussenpozen (i.h.a. van een uur of half uur) verrichte waterstands-waarnemingen, dienende om het waterstandsverloop (b.v. tijdens een stormvloed) te volgen of vast te leggen.

### 3 Inhoud, opzet en presentatie van de voorliggende inventarisatie

De gepresenteerde gegevens zijn ondergebracht in vier delen. Daarvan bevat (binnen zekere beperkingen)

Deel I de voor de periode voor 1826 achterhaalde stormstanden, echter zonder de series waarden, die het waterstandsverloop van stormvloeden en hoge vloeden gedetailleerd vastleggen;

Deel II voor de periode voor 1826 meestal vrij korte, maar in andere gevallen toch ook lange series van uurlijkse en deels ook wel halfuurlijkse standen van het getij tijdens stormen en stormvloeden;

---

6 het is niet onaannemelijk dat de opneming van de stormvloed van januari 1855 (en van latere stormvloeden) samenhangt met de in 1854 begonnen geregelde publicatie van waterstanden door de Rijkswaterstaat (zie §1).

Deel III de voor de periode 1826-1855 achterhaalde stormstanden en Deel IV een overzicht der in Deel I genoemde vloedmerken, gevolgd door bijzonderheden over destijds gebezigde referentiepeilen (waaronder VZ en AP voor een aantal locaties) en enkele kritische beschouwingen.

De bovengenoemde beperkingen betreffen het minder relevante materiaal van lange reeksen en detail-series van het hoogwaterverloop bij weinig belangrijke opzetten; in § 4.2 komt e.e.a. nader ter sprake.

Elk der eerste drie delen begint met een toelichting op de er op volgende presentatie, waarvan de eerste ook de gedragslijn met betrekking tot de aangehouden beperkingen nader preciseert. Naar deze toelichtingen worde hier korthedshalve verwezen; wel volgt hier nu een samenvattende vergelijking tussen de opzet van dit rapport en die van Jonkers' studie:

In Bijlage I van het stageverslag vermeldde Jonkers per alfabetisch gerangschikt station alle hem bekende standen in (soms niet strikt aangehouden) chronologische volgorde. In het voorliggende rapport zijn uit het - inmiddels aanmerkelijk omvangrijker - gegevensmateriaal de series "hoogfrequente" waarnemingen gelicht en ondergebracht in Deel II. Dit is gedaan ter bevordering van de overzichtelijkheid der presentatie, zowel van de niet-uitgelichte gegevens als van de genoemde series. De opzet van Deel I nu correspondeert in beginsel met die van Jonkers' Bijlage I, zij het dat

- de meergenoemde beperkingen zijn aangehouden;
- de lay-out is verbeterd en vele verduidelijkende bijzonderheden zijn vermeld.

De opzet van Deel III is dezelfde als van Deel I. Deel II wijkt hiervan echter ingrijpend af: het bevat namelijk twee soorten tabellen, t.w. overzichtsstaten, elk betrekking hebbend op de waterstanden op een aantal locaties tijdens één bepaalde stormvloed, en stationsverzamelstaten, die elk voor één locatie lijstjes met het waterstandsverloop "om" het hoogwater op een aantal data bevatten. Dit deel heeft voorts nog een Aanhangsel, waarin enkele korte historische getijreeksen zijn opgenomen. Van Deel IV ten slotte stemt het eerste gedeelte, IVA, goeddeels overeen met Bijlage II van Jonkers' verslag, terwijl de beide andere gedeelten nieuw zijn.

Jonkers' verslag bevat nog twee gedeelten, waarvoor geen vergelijkbare stukken tekst in het voorliggende rapport zijn opgenomen. Dit betreft

- zijn Bijlage III, een tweede presentatie van de standen aan de belangrijkste kuststations, die daarbij in hydrologische volgorde (d.w.z. volgens de voortplanting van het getij) zijn gerangschikt;
- een paragraaf "Konklusies" (bl. xi...xiv) met o.a. een aantal kanttekeningen van analytische aard.

Van het opnemen van soortgelijke teksten is afgezien. De hier verzamelde standen c.a. zijn in het algemeen zonder enigerlei correctie overgenomen uit de bronnen; wel zijn waar gepast in de Delen I en III - b.v. bij een evident onjuist of zeer opvallend gegeven - kritische kanttekeningen geplaatst. Verder bevat als vermeld Deel IV enkele kritische beschouwingen.

De literatuurlijst bestaat voor wat betreft de nrs. 1...55 (op enkele kleine wijzigingen na) uit Jonkers' Literatuurlijst nr. 2 (bl. xxi...xxiii); het vervolg en de eropvolgende toevoegingen spreken voor zichzelf. En verder biedt Bijlage 2 van dit rapport een overzicht van de wijzigingen van de opgenomen "stations" ten opzichte van die in Jonkers' studie.

## 4 Afsluitende opmerkingen

### 4.1 *De tijdrekening*

De vroegere tijdrekening verdient bijzondere aandacht op drie punten, t.w.

a de jaartalaanduiding;

b de kalender;

c de klokke-tijd.

ad a: de jaartelling.

In het verleden heeft men in West-Europa bij de aanduiding van een jaartal verschillende "stijlen" gebezigd. Bepalend daarbij was de begindatum van het jaar; deze lag bij achtereenvolgens de

- Kerststijl : met Kerstmis;
- Paasstijl : in de Paasnacht;
- Annunciatiestijl : op 25 maart;
- "moderne" stijl : op 1 januari.

In o.a. Vlaanderen en Holland stapte men (lit. 64, bl. 12) in de 12<sup>e</sup> eeuw over van de daarvoor in West Europa vrijwel algemeen aangehouden Kerststijl op de Paasstijl - wat overigens niet wegneemt dat men in Delft lang vasthield aan de Annunciatie- of Mariastijl (in Engeland, althans officieel, tot 1752 in

gebruik). De "moderne" stijl is in de Nederlanden ingevoerd in 1575 op last van de Spaanse landvoogd Requesens<sup>7</sup> (het toen kleine vrije deel der Nederlanden ging hierin kennelijk spoedig mee).

Daar vroegere geschriften de aangehouden "stijl" als regel onvermeld laten is het niet altijd mogelijk vast te stellen welke kalenderjaren "nieuwe stijl" precies met daarin vermelde jaartallen worden bedoeld. Hierdoor komt het nogal eens voor dat voor een bepaalde gebeurtenis in de literatuur twee opeenvolgende jaartallen worden aangetroffen. Voor de voor ons land belangrijke historische stormvloedenvloed bestaat thans overigens op dit punt als regel geen verschil van mening meer (echter, voor de stormvloedenvloed van januari 1552 acht prof. H.H. Lamb - lit. 76, bl. 38 - het plaatsvinden in de maand januari 1553 waarschijnlijker).

ad b: de dagtekening.

Tot 1582 volgde men allerwegen in Europa de door Julius Caesar ingevoerde Juliaanse kalender, waarbij ieder vierde jaar een schrikkeljaar is. Het gevolg was dat in de 15<sup>e</sup> en de 16<sup>e</sup> eeuw de dateringen 9 resp. 10 dagen op de aardbeweging ten achter liepen. Om deze bezwaren te ondervangen kondigde Paus Gregorius XIII een bul af waarin de dagen 5...14 oktober 1582 vervallen werden verklaard en het huidige schrikkelstelsel werd ingevoerd. Van de niet-R.K. landen aanvaardden alleen Zeeland en Holland spoedig deze Gregoriaanse kalender, Holland per 1 januari 1583 (met Vlaanderen en Brabant alsook met Groningen, dat echter in 1594 terugkeerde tot de Juliaanse kalender). De andere Nederlandse gewesten (en vermoedelijk ook Oost-Friesland) stapten in de loop van 1700 over op de Gregoriaanse kalender met als laatste - per 12 januari 1701 - Groningen<sup>8</sup>.

Overeenkomstig het algemene gebruik zijn de in de inventarisatie vermelde dateringen van vóór 1583 die volgens de Juliaanse kalender (of "oude stijl"); de beruchte Allerheiligenvloed van 1570 is zodoende overeenkomstig zijn naam op 1 november gedateerd hoewel hij volgens de huidige kalender (of "nieuwe stijl") op 11 november viel. Voor de waterstanden vanaf 1583 is in dit rapport de Gregoriaanse dagtekening gevolgd; krachtens de vermelde gang van zaken waren overigens slechts een klein aantal dezer getijwaterstanden oorspronkelijk naar de Juliaanse kalender gedateerd. Verder bezigde men vroeger ook wel andere maandnamen, hier volledigheidshalve vermeld:

|                 |          |            |          |             |           |
|-----------------|----------|------------|----------|-------------|-----------|
| Louwmaand       | januari  | Bloeimaand | mei      | Herfstmaand | september |
| Sprokkelmaand   | februari | Zomermaand | juni     | Wijnmaand   | oktober   |
| Lentemaand      | maart    | Hooimaand  | juli     | Slachtmaand | november  |
| Gras-/Paasmaand | april    | Oogstmaand | augustus | Wintermaand | december  |

Een ander punt is dat men vroeger alleen "met de klok telde" (dus de uren van 0 tot 12) - waarbij de toevoeging v.m. of n.m. (c.q. a.m. en p.m.) licht achterwege kon blijven - terwijl men in sommige oude literatuur naar een Middeleeuws gebruik de kalenderdag liet lopen van avond tot avond (veelal - volgens onze aanduiding - van 20 u tot 20 u). Ofschoon van ondergeschikt belang is het mogelijk dat e.e.a. later hier en daar tot een onjuiste datering of tijdsaanduiding heeft geleid.

ad c: de plaatselijke tijd.

Vroeger volgde men overal zo goed mogelijk de *zonnetijd* of *plaatselijke ware tijd*, waarbij de zon om 12u precies haar hoogste stand bereikt ("culmineert"); tussen het meest oostelijke en het meest westelijke punt van Nederland verschilt de zonnetijd ruim 15 minuten. Nu varieert het tijdsverloop tussen twee van zulke opeenvolgende culminaties in de loop van een kalenderjaar als gevolg van de excentriciteit van de baan van de aarde om de zon en de daarmee samenhangende verschillen in omloopsnelheid. Zonnewijzers ondervingen deze moeilijkheid, maar hun gebruik blijft uiteraard beperkt tot dag en zonschijn. Bij gebruik van uurwerken diende men veelvuldig deze (niet al te nauwkeurige) klokken bij te stellen; hieraan schortte veelal het een en ander, maar over de hierdoor in concreto gemaakte fouten valt niets concreets op te merken. In de jaren 1832-1836 gingen al dan niet op ministeriële aandrang vele (maar lang niet alle) Nederlandse steden over op hun *plaatselijke middelbare tijd*, een gemiddelde tijd, die maximaal bijna 15 minuten voor en ten hoogste ruim 16 minuten achter loopt op de zonnetijd (zie b.v. lit. 102, bl. 75, 76). Daarmee werden de bedoelde veelvuldige klokverstellingen uiteraard overbodig, maar de tijdsverschillen tussen de plaatsen bleven gehandhaafd. Vanaf 1858 vond onder invloed van het groeiende spoorverkeer de Amsterdamse Middelbare tijd (AT), geleidelijk aan een brede verspreiding,

7 ontleend aan lit. 93, bl. 11, waar ook gewag wordt gemaakt van nog andere eertijds aangehouden begintijden van het jaar dan hiervoor vermeld.

8 volgens lit. 97, bl. 77 ging Zeeland in 1582 en Drenthe als laatste in 1701 over op de Gregoriaanse kalender. In sommige Westerse landen was men nog later (zo Engeland: 1752), terwijl Oost-Europa en de Balkan eerst in de 20e eeuw overgingen; zie hiervoor lit. 95, bl. 26/27.

zij het niet overal. Per 1 mei 1909 werd AT bij wet de nationale Nederlandse tijd om per 1 juli 1937 vervangen te worden door die van 5° OL, dit in het verlengde van de algemene aanvaarding in 1884 van de meridiaan van Greenwich als nulmeridiaan (bij het van kracht zijn van de zomertijd liep de klokke-tijd uiteraard één uur voor op de "officiële nationale tijd"). De verandering in 1937 betekende een geringe verlating van het oorspronkelijke AT (van 28 s) omdat de meridiaan 5° OL ten oosten van het oude Amsterdam loopt (zie verder lit. 97, bl. 77-82). Daar in het dagelijkse verkeer de benaming AT werd gehandhaafd gold van toen af aan exact AT = GMT + 20 min (GMT = Greenwich Mean Time).

In aansluiting op het voorafgaande zijn in de inventarisaties alle tijdstippen in de toen plaatselijk aangehouden tijd (die dus met een aanmerkelijke fout behept kan zijn geweest). Volledigheidshalve volgen hier de oosterlengten van een aantal opgenomen locaties (van vóór 1850!). Daar 1° resp. 1' breedteverschil in beginsel 4 minuten resp. 4 seconden tijdsverschil medebrengt kenden alleen het gebied vanaf Zoutkamp oostwaarts en dat vanaf Burghsluis westwaarts een (zonne)tijdsverschil > 5 min. t.o.v. Amsterdam.

|              |          |             |       |                |       |               |          |
|--------------|----------|-------------|-------|----------------|-------|---------------|----------|
| Middelburg   | 3°37' OL | Vlaardingen | 4°21' | Vlieland       | 5°5'  | Schokland     | 5°47' OL |
| Goedereede   | 3°59' OL | Rotterdam   | 4°29' | W.Terschelling | 5°13' | Zoutkamp      | 6°18' OL |
| Scheveningen | 4°17' OL | Den Helder  | 4°47' | Harlingen      | 5°25' | Delfzijl      | 6°56' OL |
| Brielle      | 4°10' OL | Amsterdam   | 4°53' | Nes            | 5°47' | Nw.Statenzijl | 7°12' OL |

#### 4.2 Kanttekeningen i.v.m. het inventarisatiekarakter

Naar uit de §§ 2 en 3 blijkt zijn, afgezien van een aantal verbeteringen, de getijstanden verzameld door Jonkers in beginsel in de standenoverzichten van dit rapport (in de delen I, II en III) opgenomen en aangevuld met verdere, nadien aangetroffen gegevens. Daarbij zijn voor een aantal stations "drempelwaarden" aangehouden, die vermeld staan in de Toelichtingen. Onder de huidige omstandigheden is van een deel der gepresenteerde gegevens het hydrologisch nut op zijn minst twijfelachtig; dit geldt o.a. voor de waterhoogten in ver van de toenmalige kustlijn gelegen overstromde Friese gebieden in 1825. Toch is ook wat dit betreft van een selectie afgezien, voornamelijk omdat het bepaald niet eenvoudig is hiervoor een goede maatstaf te vinden. Zo geven b.v. de bij overstromingen opgetreden waterhoogten in de, relatief gesproken, laaggelegen Grote Kerk van Vlissingen, waarvan verscheidene bronnen reppen, geen uitsluitsel over de buitenwaterstand (zie verder Deel IV B). Welnu, vanwege de onmogelijkheid in dit stadium het materiaal op bevredigende wijze op hydrologische relevantie te selecteren is dit ook niet gedaan bij het nu opgenomen aanvullende gegevensmateriaal. Al met al doet hierdoor deze uitgave zoveel mogelijk recht aan het geschiedkundig belang van het ingestelde onderzoek!

Van de waarnemingen te Amsterdam zijn die uit de jaren 1750...1765 omstreeks 1770 verdwenen (lit. 52, bl. 3); overeenkomstig Jonkers' verslag bevat de onderhavige inventarisatie uit die periode toch drie aangetroffen hoogwaterstanden (en wel van 1750, 1751 en 1752). Overigens zijn niet alle gevonden standen opgenomen. Zo zijn van verhoudingsgewijs lage stormstanden op het IJ van voor 1825 alleen de toppen en niet de standen, die het bijbehorende waterstandsverloop vastleggen, vermeld. Verder zijn voor de periode 1826-1855 een aantal plaatsen, waarvoor uit die periode slechts enkele gegevens zijn aangetroffen, in het desbetreffende standenoverzicht onvermeld gebleven. De voor deze weglatingen gevolgde gedragslijnen zijn beschreven in de Toelichtingen op de Delen I en III.

Ten slotte: De aard van het gegevensmateriaal brengt mee dat ook van een aantal t.o.v. NAP opgegeven waterhoogten niet a priori de juistheid vaststaat (zie ook Deel IV B). En verder is er, ondanks alle naspeuringen verricht sinds februari 1989, alle reden aan te nemen dat her en der zich nog heel wat onbekende, ter zake dienende gegevens omtrent oude hoogwaterstanden in het gebied bevinden.

## Deel I: Hoge hoogwaterstanden uit de periode voor 1826

### TOELICHTING OP DE WIJZE VAN PRESENTATIE DER GEGEVENS

De opzet, indeling enz. van dit Deel I en die van Deel III (dat de vergelijkbare gegevens uit de periode 1826-1855 bevat) zijn goeddeels gelijk. Het grootste gedeelte van deze toelichting heeft zodoende betrekking op zowel Deel I als Deel III; het slotgedeelte echter slaat (zoals daar ook uitdrukkelijk vermeld) alleen op deel I.

Met betrekking tot de titels der beide Delen I en III zij er hier nog op gewezen dat hoge hoogwaterstanden wel het leeuwedeel van het waterstandenmateriaal uitmaken, maar dat waar dienstig ook andere historische gegevens betreffende het verticale getij zijn opgenomen. Verder dat waar hier of in de bronnen sprake is van hoge vloed en stormvloed, aan deze begrippen niet dezelfde statistisch nauw omschreven betekenissen mogen worden toegekend, die zij bij de Rijkswaterstaat ruim 50 jaar geleden hebben gekregen.

Behoudens voor enkele kleine onderdelen - waarover verderop meer - is bij de presentatie de volgende gedragslijn toegepast:

De beschikbare gegevens zijn per (alfabetisch gerangschikte) plaats chronologisch ondergebracht in vijf kolommen. Daarin is *per datum (eerste kolom)* voor *de waterhoogten (tweede kolom)* in beginsel als volgorde aangehouden:

- a vloedmerken alsmede (top)standen t.o.v. enig referentiepeil (hoe vaag ook) zonder bekend tijdstip;
- b de standen t.o.v. enig referentiepeil met bekende tijdstippen (naar tijdsvolgorde);
- c verschillen t.o.v. topstanden van andere stormvloed, waarvan de data of jaren, weer in tijdsvolgorde, in de *derde kolom ("T.O.V.")* staan.

Voor elk der drie categorieën zijn in voorkomend geval de waarden naar de ouderdom der bronnen gerangschikt.

De *vierde kolom* bevat alle relevant geachte *opmerkingen*, waaronder indien bekend het tijdstip van de stand (zie hiervoor onder b). De *vijfde kolom* geeft de verantwoording van de geraadpleegde *literatuur en/of andere bron(nen)*; is van een waterstand meer dan één bron beschikbaar dan zijn die bronnen geplaatst in de chronologische volgorde der jaren van hun verschijnen/vastlegging.

Ter verduidelijking dienen onderstaande voorbeelden:

- wat betreft de dateringen (kolom 1):

- /11/1592 : kalenderdag in bron niet vermeld;
- 4 op 5/2/1825 : vlg. bron in de nacht van 4 op 5 februari 1825;
- 4&5/2/1825 : vlg. bron zowel op 4 als op 5 febr. 1825;
- 4-5/02/1825 : (in kolom 2: stand) uit bron onduidelijk of datum 4 of 5 febr. 1825 is;
- 07-13/ : (in kolom 2: stormvloedperiode) duur vlg. bron van 7 tot 13 dec. 1792.  
12/1792

- wat betreft de bronvermelding (kolom 5):

- 1 : lit. 1 - (nadere aanduiding veelal bezwaarlijk te geven) 73-9;37-126 : zowel lit. 73 bl. 9 (oudste bron) als lit. 37 bl. 126
- 35-202 : lit. 35, bl. 202 G3,Mrt.1715-134 : lit. G3 van maart 1715, bl. 134
- 31-Tabel VIII : lit. 31, Tabel VIII
- 38-34,328 : lit. 38, bl. 34 & bl. 328
- 45-24/5,30/1 : lit. 45, bl. 24/25 & bl. 30 en 31 Sch.1 resp. 2,3 : gegeven verstrekt door dr. H. Schoorl
- 36/3-94 : lit. 36, deel 3, bl. 94

Bijzondere aanduidingen in kolom 5:

- DGW : afkomstig uit het "oud archief waterstanden (van) DGW";  
DGW (ARA) : stuk in het Algemeen Rijksarchief (ARA), toegangscode dezerzijds niet bekend, afdruk in het "oud archief waterstanden DGW" aanwezig;  
NWP I; Wp. 1989 : waarde volgens waterpasgegevens van NWP I resp. Wp. 1989 (zie Lijst van gebruikte afkortingen);  
TO-464 : ontleend aan bl. 464 van TO 1961/70 (d.i. in vrijwel alle gevallen aan zijn Afdeling IV , de Stormvloedlijst).

Overigens zijn omschrijvingen in de bronnen van "eigen" referentiepeil(en) i.h.a. in kolom 2 afgekort en vervolgens in kolom 4 gegeven. De aflezingen zelf zijn zoveel mogelijk volgens de oorspronkelijke versie opgenomen. Er is één belangrijke uitzondering op deze regel: van peilschalen met de nul bovenaan (in de eerste helft der 19<sup>e</sup> eeuw op sommige plaatsen in gebruik, b.v. te Brielle vanaf 1814) zijn de waarnemingen in het algemeen herleid tot standen boven een laaggelegen referentiepeil, aldaar toen of eerder of later ook aanwezig. Slechts voor Schoonhoven in febr. 1825 staan naast de in deze zin herleide standen ook de oorspronkelijke waarnemingen vermeld.

Verdere algemene bijzonderheden:

- Voor de vroeger aangehouden maatstelsels raadplege men het Voorbericht (§ 1 ad b e.v.) en Bijlage 1.
  - De tijd is de plaatselijke tijd - zie hiervoor § 4.1 ad c van het Voorbericht.
  - Ononderbroken reeksen van dagHW-standen (al dan niet met dagLW-standen) zijn alleen opgenomen voor zover niet langer dan een maand en figureren niet hier maar in Deel II (Aanhangsel).
  - Van de beschikbare ononderbroken reeksen daggetijstanden langer dan een maand zijn alleen "losse" HW-standen opgenomen en wel
    - 1<sup>e</sup> die voor data, waarvoor van een of meer andere stations hoge HW-standen worden vermeld;
    - 2<sup>e</sup> andere HW-standen, die gelijk aan of hoger zijn dan die bedoeld onder 1<sup>e</sup>;
    - 3<sup>e</sup> HW-standen, die zo hoog zijn of lijken dat zij vermelding verdienen.
- N.B.: de lange reeks voor Amsterdam (Voorbericht, §§ 1 en 4.2) behoort niet tot de hier bedoelde beschikbare reeksen.

De volgende bijzonderheden betreffen alleen deel I:

- De dateringen vóór 1583 zijn volgens de Juliaanse, de latere volgens de Gregoriaanse kalender - zie hiervoor § 4.1 ad b van het Voorbericht.
- Voor Middelburg zijn ook de vloedmerken van de stormvloeden van 1828 en 1845 vermeld omdat zij met de vloedmerken van 8 stormvloeden van voor 1826 op één steen voorkomen.
- Voor plaatsen met verhoudingsgewijs veel gegevens zijn in principe alleen de bekende standen vanaf een drempelwaarde opgenomen. Voor Amsterdam en Halfweg ligt die drempel op AP + 55 duim, voor Den Helder op VZ +3 voet.
- Aangetroffen series waterstanden, die het verloop van een stormvloed of hoge vloed geheel of gedeeltelijk vastleggen, zijn in beginsel in Deel II opgenomen; Deel I bevat dan per serie enkele markante waarden, waaronder uiteraard de topstand. Verdere bijzonderheden over e.e.a. treft men aan in de "Toelichting op de presentatie der gegevens" van Deel II.

STANDENOVERZICHT DEEL I

| DATUM                               | WATERHOOGTE                                      | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR             |
|-------------------------------------|--|------------|---|------------------------|
| <b>** PLAATS: <u>Akkrum</u></b>     |  |            |   |                        |
| 04/02/1825                          | ½-1 el boven winterwater                         |            | 11,5 km OtN van Sneek<br>even hoog in Terhorne en Oldeboorn (3,5 km WtZ<br>resp. 4 km O van Akkrum); 1 el = 1 m.  | 35-202                 |
| <b>** PLAATS: <u>Ameland</u></b>    |  |            |   |                        |
| 25/12/1717                          | 2-3 vt hoog                                      |            | <i>N.B.</i> : Vlg. 88c, Jan. 1718-47, eiland overstroomd  | G1                     |
| 19/11/1776                          | 1 vt hoog bij het bolwerk                        |            | te Ballum   | 73-132                 |
| 21,22/<br>11/1776                   | door geen mens ooit zo<br>hoog gezien            |            |   | 60-149                 |
| 03/02/1825                          | tegen het oost end van de<br>kerk op het Kerkhof |            | te Hollum tussen 21 en 22u; in sommige huizen ... 4 à<br>5 steentjes hoog   | 76a-188                |
| 04/02/1825                          | iets lager dan de vorige<br>avond                |            | te Hollum tussen 09 en 10u  | id.                    |
| 05/02/1825                          | lager dan vorige dagen                           |            | te Hollum   | id.                    |
| id.                                 | 12 palm in de huizen                             |            | te Hollum, Ballum en Nes  | 35-209                 |
| <b>** PLAATS: <u>Amersfoort</u></b> |  |            |   |                        |
| 14 op 15/<br>11/1775                | water nog nimmer zo'n<br>hoogte bereikt          |            |   | 35-96                  |
| ---/02/1825                         | AP +2,28 el                                      |            |   | 101a-149               |
| 4-5/02/1825                         | NAP +2,22m                                       |            | off. waarde (1916)  | 50-128                 |
| <b>** PLAATS: <u>Amsterdam</u></b>  |  |            |   |                        |
| 01/11/1570                          | <b>Vloedmerk:</b> "teken"                        |            | Damsluis, ZO buitenvleugel  | 65-4                   |
| id.                                 | <b>Id.</b> Gedenksteen met merk                  |            | in Damsluis ("nu weg"); bron: 1726  | 50-76                  |
| 1570                                | AP +7 vt 10¼ duim                                |            | vlg. Adriaan Wentel <sup>1</sup> ; 7 vt 10 duim = 87 Asd. duim  | 90a/7                  |
| 01/11/1570                          | AP +88 duim                                      |            | lit. 90a: (concept-)advies v. C. Brunings, bl. 2;<br>88 Asd. duim = 2,26m   | 90a/32,mrt.1781;<br>24 |
| id.                                 | AP +80 duim                                      |            |   | 65-6                   |
| id.                                 | AP +2,09m  |            | 80 Rijnl. duim = 2,09m!   | 30-14                  |
| id.                                 | (N)AP +2,06m                                     |            | bron: lit. 65; 80 Asd. duim = 2,06m   | 36/2-669,670,706       |
| 22-23/1/1610                        | hoger dan ooit sinds 1570                        |            | bron: 1665. Gold vlg. bron 1620 voor Nrd. Holl.   | 36/3-31,40             |
| 8-9/03/1625                         | Vloedmerk  |            | Damsluis  | 36/3-94                |
| 09/03/1625                          | 1½ duim lager dan                                | 01/11/1570 | 01 à 02u: water bijna tot midden Dam. Bron: 1625  | id.                    |
| 05/03/1651                          | AP +79 duim                                      |            | Vloedmerk wachthuis Campersteiger   | 24                     |
| id.                                 | 3 duim hoger dan                                 | 1570       | aan de "Jan Roonpoortstoorn" (Singelgracht/Bloemgr.,<br>in 19 <sup>e</sup> eeuw afgebroken) - bron: A, zie noot 1 | 90a/7                  |
| id.                                 | 3 duim hoger dan                                 | 01/11/1570 | bron: G20 (daar, in 45 en in 68: datum 22/2, d.w.z.<br>Juliaanse kalender!)                                       | 45-10;68-249           |
| id.                                 | id.  | id.        | top: 05u. Bronnen: 1678 (G3,1651), G2-nr. 2161  | 36/3-168               |
| 05/12/1665                          | water op de Dam                                  |            | Asd. houtvt; bron: A, zie noot 1  | 90a/7                  |
| 1675                                | AP +8 vt 10½ duim                                |            | idem  | id.                    |
| 05/11/1675                          | AP +8 vt ¾ duim                                  |            | bron: G3,1675-288 e.v. ( <i>N.B.</i> : Waag, reeds in 1770<br>ernstig verzakt, gesloopt in 1808)                  | 36/3-262               |
| id.                                 | water op de Dam tot de<br>Waag                   |            | 90 Asd. duim = 2,32m  | 65-6                   |
| id.                                 | AP +90 duim                                      |            | bron: L. Sylvius: Historien onses tijds ... (1685)  | 108-12,32              |
| 26/01/1682                          | "... eenige duymen hooger als ..." 1570          |            |   | 24                     |
| id.                                 | AP +80 duim                                      |            | bron lit. 50: 1874; oudste bron (36/3-357): 1682. Het<br>bericht is echter (36/3-358/9) ONJUIST!!!                | 50-103                 |
| id.                                 | water op de Dam tot aan<br>de Waag.              |            | bron: 1693 (lit. 26a/836)   | 36/3-366               |
| 08/01/1683                          | AP +5 vt   |            |   | 26a/836                |
| 28/01/1683                          | AP +55 duim                                      |            |   | 26a/836;36/3-366       |
| 18/02/1683                          | AP +7 vt   |            | datum: 17 op 18 febr. 1683  | 26a/836                |
| 16/11/1683                          | AP +72 duim                                      |            |   | id.                    |
| 17/11/1683                          | AP +63 duim                                      |            |   |                        |

<sup>1</sup> ontleend aan "bron A": een ongetekend, ongedateerd en deels moeilijk leesbaar aantekeningenblad in 90a/7, vermoedelijk uit 1703, met stormvloed- en waterpashoogten. NB: AP eerst in 1683/4 vastgelegd – zie Deel IVB onder 5.

| DATUM                | WATERHOOGTE                | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR       |
|----------------------|----------------------------|------------|---|------------------|
| 23/11/1686           | AP +57 duim                |            |   | 36/3-380         |
| 25/11/1686           | AP +75 duim                |            |   | id.              |
| 27/11/1687           | AP +69 duim                |            |   | 26a/836          |
| 01/01/1688           | AP +61 duim                |            |   | id.              |
| 16/10/1688           | AP +55 duim (2x)           |            |   | id.              |
| 19/12/1690           | AP +77 duim                |            |   | 26a/837          |
| 25/03/1699           | AP +75 duim                |            |   | 24               |
| 16/10/1701           | AP +65 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| 01/03/1702           | AP +84 duim                |            |   | id.              |
| 3 of 5/4/1702        | AP +8 vt 2 duim            |            | datum niet goed leesbaar; bron: A, zie noot 1                         | 90a/7            |
| 05/04/1702           | AP +90 duim                |            |   | 24               |
| 06/04/1702           | AP +90 duim                |            | vlg. 88e (8.4.1702) dijkdoorbraken bij Assendelft en Muiden (en Edam) | 65-Blad E        |
| 08/11/1702           | AP +57 duim                |            |   | id.              |
| 08/12/1703           | AP +57 duim                |            |   | 24               |
| 10/12/1703           | AP +57 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| 27/11/1707           | AP +75 duim                |            |   | id.              |
| id.                  | AP +78 duim                |            |   | 24               |
| 27/02/1714           | AP +56 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| 03/03/1714           | AP +84 duim                |            |   | 24               |
| 07/03/1714           | AP +71 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| id.                  | AP +75 duim                |            |   | 24               |
| 08/10/1714           | AP +76 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| id.                  | AP +75 duim                |            |   | 24               |
| 04/03/1715           | AP +84 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| id.                  | AP +77 duim                |            |   | 24               |
| 05/11/1715           | AP +69 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| 06/12/1716           | AP +72 duim                |            |   | id.              |
| 05/01/1717           | AP +81 duim                |            |   | id.              |
| 24/12/1717           | AP -47 duim                |            | 47 Asd. duim = 1,209m   | 65-22;24         |
| id.                  | AP -1,23m                  |            | bron: lit. 65; 47 Rijnl. (!) duim = 1,230m                            | 50-109           |
| 25/12/1717           | AP +96 duim                |            | lit 90a/32: concept-advies C. Brunings bl. 2                          | 90a/32,mrt.1781; |
| id.                  | AP +96 duim = 2,47 el      |            | 96 Asd. duim = 2,470m   | 65-Blad E        |
| id.                  | AP +2,51m                  |            | bron: lit. 65; herleid vlg. 96 Rijnl. (!) duim = 2,512m               | 47-260           |
| id.                  | (1 vt - ½ duim) hoger dan  | 1702       | 1 vt - ½ duim = (Asd.) 10 ½ duim = 27 cm                              | 50-109           |
| id.                  | 0,31m hoger dan            | 04/03/1715 | 1 Rijnl. vt = 31,4 cm; 12 Asd. duim = 30,9 cm                         | G1               |
| id.                  | gelijk aan                 | 14/11/1775 |   | 50-109           |
| 14/12/1718           | AP +56 duim                |            |   | 47-260           |
| 22/12/1718           | AP +56 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| 20/10/1720           | AP +63 duim                |            |   | id.              |
| 02/12/1720           | AP +61 duim                |            |   | id.              |
| 01/01/1721           | AP +82 duim                |            |   | id.              |
| id.                  | AP +75 duim                |            |   | 24               |
| 30/03/1722           | AP +55 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| 09/11/1722           | AP +55 duim                |            |   | id.              |
| 03/01/1723           | AP +57 duim                |            |   | id.              |
| 17/10/1726           | AP +59 duim                |            |   | id.              |
| 11/11/1727           | AP +72 duim                |            |   | id.              |
| 26/12/1731           | AP +80 duim                |            |   | id.              |
| 11/11/1733           | AP +65 duim                |            |   | id.              |
| id.                  | AP +63 duim                |            |   | 24               |
| 07/11/1734           | AP +63 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| id.                  | AP +81 duim                |            |   | 24               |
| 09/11/1735           | AP +58 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| id.                  | AP +56 duim                |            |   | 24               |
| 25/11/1736           | AP +70 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| id.                  | AP +66 duim                |            |   | 24               |
| 14/01/1737           | AP +58 duim                |            |   | id.              |
| 10/12/1737           | AP +64 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| id.                  | AP +63 duim                |            |   | 24               |
| 16/02/1739           | AP +67 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| id.                  | AP +69 duim                |            |   | 24               |
| 30/04/1741           | AP +81 duim                |            |   | 65-Blad E        |
| id.                  | AP +70 duim                |            |   | 24               |
| 27 op 28/<br>11/1741 | niet zo hoog geweest sinds | 1717       | "... zowel op de Rheeede als op de kust". Bericht uit Amsterdam       | 88e(30.11.1741)  |



| Deel I            |                        |            |   | Amsterdam                   |
|-------------------|------------------------|------------|---|-----------------------------|
| DATUM             | WATERHOOGTE            | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                  |
| 28/11/1741        | AP +91 duim            |            | voor de Eenhoornsluis. Bericht uit Haarlem                  | id;<br>88c,dec.1741-304     |
| id.               | AP +90 duim            |            |   | 65-Blad E                   |
| id.               | AP +83 duim            |            | stand Halfweg!  | 24                          |
| id.               | 5 duim minder dan      | 1717       | voor de Eenhoornsluis. Bericht uit Haarlem                  | 88e(30.11.1741)             |
| id.               | 7 duim hoger (??) dan  | 1717       | 's ochtends, IJ-stand – bericht uit Amsterdam (28.11).      | 88h (1.12.1741)             |
|                   | d.i. 3 duim lager dan  | 1712       | 1712 apocrief   |                             |
| id.               | 7 duim lager dan       | 1717       | IJ-stand – bericht uit Amsterdam (2.12)                     | 88h (4.12.1741)             |
| id.               | 3 duim minder dan      | 1717       | betreft de stand AP +91 duim                                | 88c,dec.1741-304            |
| 17/02/1742        | AP +75 duim            |            |   | 24                          |
| 19/02/1742        | AP +79 duim            |            |   | 65-Blad E                   |
| id.               | AP +64 duim            |            |   | 24                          |
| 05/11/1742        | AP +56 duim            |            |   | 65-Blad E                   |
| 07/02/1743        | AP +56 duim            |            |   | 24                          |
| 08/02/1743        | AP +57 duim            |            |   | 65-Blad E                   |
| 15/11/1744        | AP +55 duim            |            |   | 65-Blad E                   |
| 21/12/1744        | AP +59 duim            |            |   | id.                         |
| 24/12/1744        | AP +72 duim            |            |   | id.                         |
| id.               | AP +69 duim            |            |   | 24                          |
| 12/01/1745        | AP +61 duim            |            |   | id.                         |
| 13/01/1745        | AP +84 duim            |            |   | 65-Blad E                   |
| id.               | AP +73 duim            |            |   | 24                          |
| 15/11/1747        | AP +65 duim            |            |   | 65-Blad E                   |
| id.               | AP +63 duim            |            |   | 24                          |
| 02/12/1747        | AP +58 duim            |            |   | 65-Blad E                   |
| 08/12/1748        | AP +63 duim            |            |   | id.                         |
| id.               | AP +62 duim            |            |   | 24                          |
| 19/12/1748        | AP +59 duim            |            |   | 65-Blad E                   |
| id.               | AP +56 duim            |            |   | 24                          |
| 08/12/1749        | AP +60 duim            |            |   | 65-Blad E                   |
| 24/12/1749        | AP +63 duim            |            |   | id.                         |
| id.               | AP +60 duim            |            |   | 24                          |
| 12/03/1750        | AP +77 duim            |            | zie Voorbericht § 4.2                                       | 13;24                       |
| 12/09/1751        | AP +73 duim            |            | idem  | id.                         |
| 26/12/1752        | AP +57 duim            |            | idem  | id.                         |
| 03/01/1767        | AP +60 duim            |            | 03u; w.st.verl. over 55 uur: 65-Blad E2                     | 65-Blad E                   |
| 05/10/1767        | AP +58 duim            |            | wijkt af van top op Blad E2 van lit. 65!                    | 65-Blad E                   |
| id.               | AP +60 duim            |            | 00u; w.st.verl. over 36 uur : 65-Blad E2                    | 65-Blad E2                  |
| 28/11/1767        | AP +62 duim            |            | 10u; " " 35 " : id.   | 65-Blad E                   |
| 28/11/1769        | AP +66 duim            |            | 01u; " " 109 " : 65-Blad E2,F                               | id.                         |
| 27/05/1774        | AP +57 duim            |            | vergelijk top 28.5.1774 vlg. lit. 65-Blad E2                | 65-Blad E                   |
| 28/05/1774        | AP +63 duim            |            | 03u; w.st.verl. over 49 uur : 65-Blad F                     | 65-Blad F                   |
| 14-16/<br>11/1775 | Stormvloedperiode      |            | waterstandsverloop: Deel II..                               |                             |
| 14/11/1775        | AP -40 duim            |            | 13u; astr. tij: LW: 14.50u, HW: 21.02u                      | 72/2-9;65-Blad F            |
| id.               | AP -40 duim (1,03m)    |            | 13u; bron: 72; 40 Asd. duim = 1,029m                        | 45-19                       |
| id.               | AP +10 duim (26 cm)    |            | 17u; bron: 72   | id.                         |
| 15/11/1775        | AP +96 duim            |            | 06u; astr. tij: LW: 03.09u & 15.33u,<br>HW: 09.21u & 21.45u | 72/2-9;65-Blad E;<br>37-126 |
| id.               | AP +93 duim            |            | op bl. 2 van een advies (concept) van C. Brunings           | 90a/32,mrt.1781             |
| id.               | AP +96 duim (=2,47 el) |            | 96 Asd. duim = 2,471m = 2,47 Ned. el                        | 47-15,259;45-19             |
| id.               | AP +96 duim            |            | gehele buitenstad liep onder                                | 60-139;68-252/3             |
| id.               | AP +96 duim            |            | 1½ voet in de stad  | 35-90                       |
| id.               | AP +2,51m              |            | bron: 72/2; 96 Rijnl. (!) duim = 2,51m                      | 50-111                      |
| id.               | AP +2,494m             |            | Wp. 1797  | id.                         |
| id.               | AP +2,496m             |            | opgave Krayenhoff   | 50-112                      |
| id.               | even hoog als          | 25/12/1717 | betreft stand AP +96 duim                                   | 47-15,259                   |
| 16/11/1775        | AP +30 duim            |            | 03u; astr. LW: 03.55u                                       | 65-Blad F                   |
| id.               | AP +37 duim            |            | 07u; astr. HW: 10.03u                                       | 65-Blad F2                  |
| id.               | AP +19 duim            |            | 14u, 15u  | id.                         |
| 20-22/<br>11/1776 | Stormvloedperiode      |            | waterstandsverloop: Deel II.                                |                             |
| 20/11/1776        | AP -1 duim             |            | 16u, 17u; astr. LW: 16.56u                                  | 73-67                       |
| id.               | AP -10 duim            |            | 21.30u  | 73-68                       |
| id.               | AP -5 duim             |            | 23u; astr. HW: 23.10u                                       | id.                         |
| 21/11/1776        | AP +81 duim            |            | 12u; astr. HW: 11.36u                                       | 73-11,69;65-Blad<br>F2      |
| id.               | AP +67 duim            |            | 16u; astr. LW: 17.58u                                       | 65-Blad F2                  |

| DATUM             | WATERHOOGTE   | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR              |
|-------------------|---|------------|--|-------------------------|
| 21/11/1776        | AP +81 duim   |            | vlg. 73-69: 19.30u; vlg. 66-11 toen "tussenbeide hevige rukwinden" | 73-69;37-132            |
| id.               | AP +80 duim (2,06 el)   |            | 1 Ned. el = 1m; 80 Asd. duim = 2,06m                               | 47-260                  |
| id.               | NAP +2,12m  |            | "IJ en Noordzeekust"; 81 Rijnl. (!) duim = 2,119m                  | 50-119                  |
| id.               | 13 duim hoger dan   | 1775       | kennelijk drukfout, moet zijn 15 duim lager                        | 73-11                   |
| id.               | 0,41 el lager dan   | 1775       |  | 47-260                  |
| id.               | 0,39m lager dan   | 15/11/1775 | "i.h.a. lager dan 1775"  | 50-119                  |
| 22/11/1776        | AP +55 duim   |            | 05u; astr. LW: 06.16u  | 65-Blad F2              |
| id.               | AP +61 duim   |            | 09u, 10u   | id.                     |
| 20/11/1777        | AP +62 duim   |            | 19,20u; w.st.verl. over 30 uur : 65-Blad F2                        | 65-Blad E               |
| 24/11/1777        | AP +70 duim   |            | 12u; " " 44 " : id.  | id.                     |
| 30/12/1778        | AP +68 duim   |            | 09u; " " 35 " : id.  | id.                     |
| 31/12/1778        | AP +60 duim   |            |  | 60-150                  |
| 01/01/1779        | AP +56 duim   |            | 13u; " " 24 " : 65-Blad G  | 65-Blad E               |
| 14/12/1779        | AP +57 duim   |            | 14u; " " 19 " : id.  | id.                     |
| 22/10/1781        | AP +61 duim   |            | 05u; " " 63 " : id.  | id.                     |
| 13/03/1782        | AP +62 duim   |            | 13u; " " 47 " : 65-Bl. G,G2  | id.                     |
| 21/10/1782        | AP +62 duim   |            | 22u; " " 35 " : 65-Blad G2   | 65-Blad G2              |
| 15/11/1783        | AP +56 duim   |            | 23u; " " 23 " : id.  | 65-Blad E               |
| 01/02/1785        | AP +57 duim   |            | 08-10u; " " 23 " : id.   | id.                     |
| 15/01/1788        | AP +56 duim   |            |  | id.                     |
| 26/01/1788        | AP +60 duim   |            | 04u; " " 60 " : id.  | id.                     |
| 27/11/1790        | AP +59 duim   |            | 17u; " " 44 " : id.  | id.                     |
| 1-3/02/1791       | AP +93 duim   |            | bron: lit. G20-325   | 60-159;45-13            |
| id.               | omtrent gelijk aan  | 1775       |  | 60-159                  |
| id.               | gelijk aan  | 14/11/1775 |  | 30-23                   |
| 2-4/02/1791       | Stormvloedperiode   |            | waterstandsverloop: Deel II  |                         |
| 02/02/1791        | AP  |            | 01u; astr. HW: 02.04u & 14.28u                                     | 65-Blad H               |
| id.               | AP +90 duim   |            | 21u; astr. LW: 08.16u & 20.40u                                     | id.                     |
| id.               | AP +93 duim   |            | lit. 90a/37: 22.30u; lit 88d: 's nachts                            | 90a/37;88d(1791-49)     |
| 04/02/1791        | AP +15 duim   |            | 07u  | 65-Blad H               |
| 22/03/1791        | AP +56 duim   |            | 14u; w.st.verl. over 30 uur : 65-Blad H                            | 65-Blad E               |
| 30/11/1791        | AP +60 duim   |            | 05u; " " 47 " : id.  | id.                     |
| 7-13/12/1792      | Stormvloedperiode   |            | waterstandsverloop over 132u: 65-Bl. H,H2                          |                         |
| 07/12/1792        | AP +9 duim  |            | 09u; astr. HW: 09.44u  | 65-Blad H               |
| id.               | AP +70 duim   |            | 22u; astr. HW: 22.06u  | 65-Blad H2              |
| 09/12/1792        | AP -35 duim   |            | 16u; astr. LW: 17.21u  | id.                     |
| 11/12/1792        | AP +61 duim   |            | 12u; astr. HW: 12.50u  | id.                     |
| 12/12/1792        | AP +71 duim   |            | 01u; astr. HW: 01.18u  | id.                     |
| id.               | AP +84 duim   |            | 13u; astr. HW: 13.45u  | 65-Blad E               |
| id.               | AP +76 duim   |            | 23u; astr. LW: 20.00u, HW: 14.15u                                  | 65-Blad H2              |
| 24/12/1792        | AP +56 duim   |            | 00u; w.st.verl. over 82 uur: 65-Blad H2                            | 65-Blad E               |
| 26/01/1794        | AP +59 duim   |            | 18u,19u; " " 47 " : 65-Bl.H2,I                                     | id.                     |
| 13/11/1794        | AP +55 duim   |            | 16u,17u; " " 46 " : 65-Blad I                                      | id.                     |
| 30/11/1796        | AP +56 duim   |            | 15u; " " 48 " : id.  | id.                     |
| 07/12/1797        | AP +68 duim   |            | 17u; " " 46 " : id.  | id.                     |
| 30/12/1797        | AP +68 duim   |            | 21u; " " 39 " : 65-Blad I2   | id.                     |
| 22/10/1800        | AP +60 duim   |            | 17u; " " 39 " : id.  | id.                     |
| 21-24/<br>11/1801 | Stormvloedperiode   |            | waterstandsverloop over 86u: 65-Blad I2                            |                         |
| 21/11/1801        | AP -9 duim  |            | 09u; astr. LW: 09.49u  | 65-Blad I2              |
| 22/11/1801        | AP +71 duim   |            | 15u (op 65-Blad E zonder tijdstip); astr. HW: 16.52u               | 65-Bladen E,I2          |
| 23/11/1801        | AP +82 duim   |            | 03u,04u (op 65-Bl.E zonder tijdstip); astr. HW: 05.14u             | id.                     |
| id.               | AP +71 duim   |            | 13u; astr. LW: 11.26u  | 65-Blad I2              |
| id.               | AP +70 duim   |            | 15u; astr. HW: 17.40u  | id.                     |
| 24/11/1801        | AP +54 duim   |            | 01u; astr. LW 23/11: 23.54u  | id.                     |
| 14/01/1807        | AP +66 duim   |            | 16u; w.st.verl. over 34u: Deel II                                  | 90a/49                  |
| 19/02/1807        | AP +62 duim   |            | 01u; w.st.verl. over 20u: Deel II                                  | id.                     |
| 15-16/1/1808      | Stormvloedperiode   |            | waterstandsverloop: Deel II  | 3                       |
| 15/01/1808        | AP +4 duim  |            | 00u  | 88e(19.1.1808);3;37-284 |
| id.               | AP +86 duim   |            | 16u, topstand  | id.                     |
| id.               | NAP +2,25m  |            | 86 Rijnl. (!) duim = 2,250m; 86 Asd. duim = 2,214m                 | 50-126                  |
| id.               | 9 duim lager dan  | nov. 1775  |  | 37-284                  |
| 16/01/1808        | AP +36 duim   |            | 08u;   | 3                       |
| NB: Per 1.1.1820  | overgang op decimale stelsel, zie Voorbericht § 1 onder b (vlg. lit. 52, bl. 3, 9, 18 te A'dam per 1.1.1821). |            |  |                         |
| ---/02/1825       | AP +2,50 el   |            |  | 101a-149                |
| 3-5/2/1825        | Stormvloedperiode   |            | waterstandsverloop 3-5/02 vlg. lit. 60: Deel II                    |                         |

| DATUM                       | WATERHOOGTE   | T.O.V.        | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                  |
|-----------------------------|---|---------------|---|-----------------------------|
| id.                         | topstand (3/2!) lager dan                                 | 1570          | bron: G20-387/390; datum 03/02 apocrief   | 45-17                       |
| 03/02/1825                  | AP -98 (Ned.) duim  |               | 08u; bron 45: lit. 60   | 60-235;45-24                |
| 04/02/1825                  | AP +1 el 54 duim  |               | 's morgens tijdens eerste LW; bron 45: lit. 60                                      | 60-236;id.                  |
| id.                         | AP +2,50 el (97 <sup>2</sup> / <sub>9</sub> Asd.duim)     |               | "op den middag van vrijdag den 4 <sup>den</sup> "                                   | 47-15,259                   |
| id.                         | AP +2 el 20 duim  |               | 15u (en 16u vlg. 88h); bron 45: lit. 60   | 88h(7.2.1825);60-236;45-24  |
| id.                         | AP +222 duim of 86 Asd. duim                              |               | 15u; zie Durgerdam!   | 35-160                      |
| id.                         | AP +200 duim  |               | 20u   | id.                         |
| id.                         | AP +224 duim  |               | 21u   | id.                         |
| id.                         | AP +242 duim  |               | 22u   | id.                         |
| id.                         | AP +246 duim  |               | 23u   | id.                         |
| id.                         | overtrof hoogte der<br>peilstokken verre                  |               | avond   | 88f(11.2.1825)              |
| 4 op 5/2/1825               | VZ +2,50 el = AP +2,50 el                                 |               | VZ! Initiatief auteur?  | 60-237                      |
| id.                         | d.i. 0,01 el hoger dan                                    | 1775          | vlg. 45-25 moet 0,01 el zijn: 0,03 el   | id.                         |
| 05/02/1825                  | AP + bijna 98 Asd. duim                                   |               | 250cm = 97 <sup>1</sup> / <sub>8</sub> duim   | 35-160                      |
| id.                         | AP +98 Asd. duim  |               | bron: lit. 60; 98 duim = 252,2cm  | 45-31                       |
| id.                         | AP +98 duim   |               | 00 à 01u; astr. HW: 4 febr., 15.45u. Brief nr. 202 d.d.<br>16.2.1825 van J. Blanken | 6                           |
| id.                         | AP +250 Ned. duim   |               | 00.30u  | 60-266                      |
| id.                         | AP +250 duim  |               | tussen 00u en 00.30u, duur ½ uur  | 35-160                      |
| id.                         | AP +2 el 50 duim  |               | even na middernacht. "Voorbeelde-<br>loze hoogte" (lit. 60-222); bron 45: 60        | 60-222,236;<br>45-24/5,30/1 |
| id.                         | NAP +2,50m  |               |   | 31-Tab.VIII                 |
| id.                         | AP +238 duim  |               | 01u   | 35-160                      |
| id.                         | AP +200 duim  |               | 04u   | id.                         |
| id.                         | AP +146 duim  |               | 08u   | id.                         |
| id.                         | beneden vloedmerk van                                     | 1570          | geen bron (G20? Apocrief, vgl. 05/03/1651)  | 30-25                       |
| id.                         | 3 Ned. duim hoger dan                                     | 25/12/1717    |   | 47-15                       |
|                             | en dan  | 15/11/1775    |   |                             |
| id.                         | 2 (Asd.) duim hoger dan                                   | 1775          | brief nr. 202 d.d. 16.2.1825 van J. Blanken   | 6                           |
| id.                         | bijna 2 Ned. duim hoger<br>dan                            | 1775          |   | 60-222                      |
| id.                         | 1 duim hoger dan  | 1775          | betreft stand AP +2 el 50 duim  | 60-236                      |
| id.                         | bijna 2 Asd. duim hoger<br>dan                            | 1775          |   | 35-160                      |
| id.                         | 3 (Ned.) duim hoger dan                                   | 1775          | bron 45: lit. 60 (met 1 i.p.v. 3 duim, zie 4 op 5/2/1825)                           | 45-24/5                     |
| <b>** PLAATS: Antwerpen</b> |   |               |   |                             |
| 02/11/1532                  | Zelfde hoogte als   | 05/11/1530    | 08u, bron: contemp.?  | 36/2-478                    |
| 13/01/1552                  | een (hand)palm hoger dan                                  | 05/11/1530    | 05u bron: contemp.  | 36/2-545                    |
| 15/02/1552                  | meer shade dan  | 13/01/1552    | 10u bron: contemp.  | id.                         |
| 01/11/1570                  | water tot in de Grote Kerk                                |               | bron: Fruytiers, 1571   | 50-67                       |
| id.                         | water 7 vt op de kade                                     |               | bron: contemp. (reisverslag)  | 36/2-636                    |
| id.                         | men kon met schepen tot bij<br>de OLV kerk varen          |               | bron: contemp. (dagboek Gentenaar)  | id.                         |
| id.                         | water tot in de Lieve<br>Vrouwenkerk                      |               | bron: contemp. (Gent)   | 36/2-637                    |
| id.                         | 1 voet hoger dan  | 05/11/1530    | top: 21u; bron: lit. 36: 1599   | 38-34,328;36/2-637          |
| id.                         | 2 voet hoger dan in                                       | 1552          | bron: 1599  | 36/2-637                    |
| 01/11/1633                  | bij Doel 8 duim boven                                     | 01/11/1570    | bron: 1652  | 36/3-115                    |
| 05/12/1665                  | water 4½ vt op de kade                                    |               | bron: contemp.  | 36/3-215                    |
| 26/01/1682                  | water omtrent 9 à 10 vt<br>boven de werven (=kaden)       |               | bron: contemp.  | 71-343;36/3-308             |
| id.                         | water liep in de L. Vrouwe<br>Kerk                        |               | bron: contemp.  | 71-346;36/3-308             |
| (okt.?) 1695 <sup>2</sup>   | 8 vt op de werf   |               | bron: Antwerpse tijdgenoot  | 36/3-399                    |
| 3-4/03/1715                 | "water vloeide op de<br>Hoymarkt en in de Groote<br>Kerk" |               |   | 88c,Mrt.1715-234            |
| 14/11/1775                  | "omtrent zo hoog als"                                     | mrt. 1715     | 19-22u; bron: Gazette van Antwerpen 17.11.1775;                                     | 72/2-281/2                  |
|                             | "en als in de nacht van"                                  | 15-16/11/1773 | "schadelijker als die van 2 December 1763"  | id.                         |
| 21/11/1776                  | 4 à 5 duim lager dan                                      | 1775          |   | 88e(1776,nr.48)             |
| 02/02/1791                  | even hoog als   | 14/11/1775    |   | 88d(1791-51)                |

<sup>2</sup> volgens 76-56/7 is de datum waarschijnlijk 22 september 1695

| DATUM                                    | WATERHOOGTE  | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR      |
|--|--|------------|---|-----------------|
| 15/01/1808                               | De Schelde 18 duim hoger "dan men haar immer zag"; rond de Hoofdkerk 4 vt hoog; tot in de OLV kerk |            | 03 à 04u; steen met SV-peilmerken aan het "Vlaamsche Hoofd" van begin 18 <sup>e</sup> eeuw 1½ vt onder water  | 74;37-311       |
| 03-05/2/1825                             | top (3/2?) lager dan   | 1570       | bron: G20-387/390; datum 3 febr. onwaarschijnlijk   | 45-17           |
| 04/02/1825                               | 5 el 64 duim op de schaal  |            | schaal staat bij binnenkomst dok; "hoogte staat gelijk met 4 el 99 duim van het AP"   | 60-530          |
| id.                                      | beneden het vloedmerk van  | 1570       | geen bron   | 30-25           |
| <b>** PLAATS: <u>Appingedam</u></b>      |  |            |   |                 |
| 04/03/1715                               | 't land rondom onder water   |            |   | 88c(1715-233)   |
| <b>** PLAATS: <u>Bergen op Zoom</u></b>  |  |            |   |                 |
| --/02/1825                               | AP +4,63 el  |            |   | 101a-148        |
| 4-5/02/1825                              | NAP +4,47m   |            | off. waarde (1916). Vlg. TO: 04/02  | 50-128;TO-414   |
| <b>** PLAATS: <u>Beulake</u></b>         |  |            |   |                 |
| 21/11/1776                               | 1½ voet in de kerk   |            | toen nog bestaand dorp Kop Overijssel   | 73-209          |
| id.                                      | 1 vt hoger dan   | 1775       |   | 73-215          |
| <b>** PLAATS: <u>Beverwijk</u></b>       |  |            |   |                 |
| 15/11/1775                               | welhaast tot over de Breestr., daarna in de zeeweg.  |            |   | 88e(1775,nr.46) |
| <b>** PLAATS: <u>Biervliet</u></b>       |  |            |   |                 |
| 01/11/1570                               | stad onder water, dat het hoogaltaar in de kerk bereikte   |            | waarsch. contemporain (memorieboek der stad Ghent)  | 36/2-628        |
| <b>** PLAATS: <u>Blokzijl</u></b>        |  |            |   |                 |
| 21/11/1776                               | 3 vt over de dijken  |            | 3 vt over alle dijken van het Kwartier v. Vollenhove  | 73-205          |
| --/02/1825                               | AP +3,76 el  |            |   | 101a-147        |
| 04/02/1825                               | AP +3,757 el   |            | in de haven   | 47-16/17        |
| id.                                      | NAP +3,63m   |            | off. waarde (1916)  | 50-128          |
| id.                                      | DV +12 Asd. vt (=2,407 el)   |            | 00u; DV = dagelijkse vloed  | 47-41           |
| id.                                      | NAP +2,51m   |            | 00u   | 31-Tab.VIII     |
| id.                                      | DV +14 vt (= 2,97 el)  |            | 01 à 02 u   | 47-41           |
| id.                                      | NAP +3,08m   |            | 02u   | 31-Tab.VIII     |
| id.                                      | DV +12½ vt (= 2,55 el)   |            | 04u (invloed doorbraak)   | 47-41           |
| id.                                      | NAP +2,65m   |            | 04u   | 31-Tab.VIII     |
| <b>** PLAATS: <u>Den Bommel (ZH)</u></b> |  |            |   |                 |
| 15/01/1808                               | 8 duim hoger dan   | 1775       | 04u   | 37-288          |
| <b>** PLAATS: <u>Boonesluis</u></b>      |  |            |   |                 |
| 14/11/1775                               | 1 duim hoger dan   | 21/11/1776 | ten O. van Maassluis  |                 |
| 15/01/1808                               | 3 duim hoger dan   | 1775       | 04.30u  | 37-287          |
| <b>** PLAATS: <u>Brielle</u></b>         |  |            |   |                 |
| 26/01/1682                               | 9 à 10 duim hoger dan  | 05/12/1665 | bron:1682   | 36/3-217,347    |
| 15/02/1739                               | 56 duim  |            | 08.30u; registerstand (a.h. Brielsche hoofd)  | 89g             |
| id.                                      | 40 duim  |            | 16.30u; idem  | id.             |
| 16/02/1739                               | 80 duim  |            | 09u; idem ;   | id.             |
|  |  |            | 80 duim ≈ (AP) + 53 duim (zie Deel IV B 5)  |                 |
|  |  |            | N.B.: deze 3 standen (t.t.v. "astr." HW en LW!) hier opgenomen vanwege stand Katwijk 15.2.1739, 20u. In periode 4.11.1738 ... 5.5.1740 vlg. 89g overigens 14 dagstanden ≥ 80 duim (max. 96 duim op 20/04/1739)! |                 |
| 13/11/1740                               | (AP) +94 duim  |            | 10u; (AP) = toenmalig AP (zie Deel IV B onder 5)  | id.             |
| 29/04/1741                               | (AP) +86 duim  |            | 15u – aflezingen t.o.v. (AP) v.a. 06/05/1740  | id.             |
| 14/11/1775                               | <b>Vloedmerk:</b> NAP +2,923m  |            | Waterpoort  | 50-117          |
| id.                                      | water zakte bij eb (09-16u)  |            |   | 89f-1796        |
| id.                                      | 20 duim i.p.v. 10 vt   |            |   |                 |
| id.                                      | ½ vt beneden de Grote Markt  |            | 19.30u; water in goot milit. hoofdwegt  | id.             |
| id.                                      | "hoger dan enig mensch alhier beleeft heeft"   |            | avond. Voor schatting topstand: zie Deel IV C   | 89f-1797        |

| Deel I                               |                                |               |   | Broek in Waterland          |
|--------------------------------------|--------------------------------|---------------|---|-----------------------------|
| DATUM                                | WATERHOOGTE                    | T.O.V.        | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                  |
| id.                                  | 6 vt hoog tegen de Kraeyepoort |               |   | 89f-1798                    |
| 21/11/1776                           | ong. 5 duim lager dan          | 1775          | vergelijk Goedereede en Hellevoetsluis!   | 73-36                       |
| id.                                  | 0,13m hoger dan                | 1775          | bron: lit. 73-36; kennelijk fout in lit. 50!  | 50-122                      |
| 11/01/1806                           | 7 duim lager dan               | 14/11/1775    | bron: rapport C. Verheij  | 1                           |
| 15/01/1808                           | 23 vt 9 duim                   |               | aan de peilpaal   | id.                         |
| id.                                  | GV +7 vt 3 duim (= 2,28m)      |               | 04u; GV = gewone vloed  | 37-287                      |
| id.                                  | 3 duim hoger dan               | nov. 1775     | lit. 88e: ong. 3 duim hoger   | 88e(23.1.1808);37-286/7     |
| id.                                  | idem                           | 14,15/11/1775 |   | 3                           |
| 07/12/1808                           | 22 vt 11 duim =                |               | aan de peilpaal   | 1                           |
| id.                                  | VZ +9 vt 4 duim =              |               | 's avonds; VZ = gewone volzee   | id.                         |
| id.                                  | AP +88 duim =                  |               | N.B.: hiermee zou VZ = AP -2 vt (zie Deel IV B 4 en 5)  | id.                         |
| id.                                  | 17-18 duim lager dan           | 15/01/1808    | N.B.: Dit strookt niet met de opgegeven stand voor 15/01/1808   | id.                         |
| 08/12/1808                           | VZ +7 vt                       |               |   | id.                         |
|                                      |                                |               | Tenzij anders vermeld betreffen alle volgende standen in (Rijnl.!) vt en duimen t.o.v. AP dagwn. met als ref. peil de "bout van Kraayenhoff" = AP +12 vt 10 duim = 4,029m (destijds gesteld op 4,031m). Deze wn. zijn hier herleid tot AP (voor dit AP zie Deel IV B 5) |                             |
| ---/---/1815                         | AP +2,49 el                    |               | hoogste jaarwaarde van dagstanden   | TO 1851/60-133,208          |
| 30/12/1815                           | AP + 7 vt 11 duim              |               | 7 vt 11 duim = 2,485m. Bron: weekstaat conducteur C. Blanken Gzn, Dienst van den Waterstaat, arr. Den Briel   | DGW                         |
| ---/02/1817                          | AP +2,28 el                    |               | hoogste jaarwaarde van dagstanden   | TO 1851/60-128,208          |
| 16/02/1817                           | AP +7 vt 3 duim                |               | 7 vt 3 duim = 2,278m. Bron: weekstaat C. Blanken  | DGW                         |
| ---/10/1821                          | AP +2,17 el                    |               | hoogste jaarwaarde van dagstanden   | TO 1851/60-132,208          |
| 02/10/1821                           | AP +6 vt 11 duim               |               | 6 vt 11 duim = 2,174m. Bron: weekstaat C. Blanken   | DGW                         |
| 26/01/1822                           | AP +7 vt 8 duim                |               | 7 vt 8 duim = 2,407m. Bron: weekstaten C. Blanken   | id.                         |
| id.                                  | 21 vt 7 duim                   |               | aan de peilplank aan de sluis buiten de Waterpoort. Bron: weekstaten C. Blanken; 21 vt 7 duim = 6,775m. Zie verder Deel IV C  | id.                         |
| 11/03/1822                           | AP +7 vt 9 duim                |               | 7 vt 9 duim = 2,433m. Bron: weekstaat C. Blanken  | id.                         |
| id.                                  | 21 vt 8 duim                   |               | peilplank bij Waterpoort. Bron: maandstaat C. Blanken   | id.                         |
| ---/03/1823                          | AP +2,22 el                    |               | hoogste jaarwaarde van dagstanden   | TO 1851/60-129,208          |
| 04/03/1823                           | AP +7 vt 1 duim                |               | 7 vt 1 duim = 2,226m. Bron: register dagwaarnemingen aan grote rivieren   | DGW                         |
| ---/11/1824                          | AP +2,09 el                    |               | hoogste jaarwaarde van dagstanden   | TO 1851/60-133,208          |
| 15/11/1824                           | AP +6 vt 8 duim                |               | 6 vt 8 duim = 2,095m. Bron: register grote rivieren   | DGW                         |
| --/02/1825                           | AP +3,06 el                    |               |   | TO 1851/60-128,208;101a-149 |
| 03/02/1825                           | AP +8 vt 10 duim               |               | 8 vt 10 duim = 2,773m. Bronnen: weekstaat wnmr. J. Tinga en register grote rivieren (daaruit: n.m.)   | DGW                         |
| id.                                  | AP +1,52 el                    |               | 11u, t.t.v. LW  | 60-454                      |
| id.                                  | NAP +1,41m                     |               | 11u   | 31-Tab.VIII                 |
| id.                                  | AP +2,77 el                    |               | 14u, t.t.v. HW  | 60-454                      |
| id.                                  | NAP +2,66m                     |               | 14u   | 31-Tab.VIII                 |
| 4-5/02/1825                          | NAP +2,96m                     |               | off. waarde (1916)  | 50-128                      |
| 04/02/1825                           | AP +9 vt 9 duim                |               | 9 vt 9 duim = 3,061m. Bronnen: DGW: weekstaat J. Tinga en register grote rivieren (daaruit: n.m.). Lit. 10: Rijnl. maat   | 10;DGW                      |
| id.                                  | AP +1,26 el                    |               | 12u, t.t.v. LW  | 60-454                      |
| id.                                  | NAP +1,15m                     |               | 12u   | 31-Tab.VIII                 |
| id.                                  | AP +3,06 el                    |               | 15u t.t.v. HW   | 60-454                      |
| id.                                  | NAP +2,95m                     |               | 15u   | 31-Tab.VIII                 |
| id.                                  | 0,18 el hoger dan              | 1775          |   | 60-454                      |
| 05/02/1825                           | AP +7 vt 6 duim                |               | 7 vt 6 duim = 2,355m. Bronnen weekstaat J. Tinga en register grote rivieren (daaruit: n.m.)   | DGW                         |
| id.                                  | AP -0,18 el                    |               | 12u, t.t.v. LW  | 60-454                      |
| id.                                  | NAP -0,29m                     |               | 12u   | 31-Tab.VIII                 |
| id.                                  | AP +2,35 el                    |               | 16u, t.t.v. HW  | 60-454                      |
| id.                                  | NAP +2,24m                     |               | 16u   | 31-Tab.VIII                 |
| 27/11/1825                           | AP +8 vt                       |               | bron: weekstaat J. Tinga  | DGW                         |
| ** PLAATS: <u>Broek in Waterland</u> |                                |               |   |                             |
| 05/02/1825                           | <u>Vloedmerk</u>               |               | lantaarnpaal bij kerktoeren N.H. Kerk   | 17-207                      |

| DATUM   | WATERHOOGTE   | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR        |
|---|---|------------|---|-------------------|
| <b>** PLAATS: <u>Brouwershaven</u></b>        |   |            |   |                   |
| 03/03/1715                                    | 4 vt op de markt  |            | bron: lit. G41-83 e.v.; 4 Schouwse vt = 1,242m  | 50-106            |
| id.   | idem  |            |   | G58-191;54/2-182  |
| 25-26/12/1717                                 | op geen 1½ vt na zo hoog als voor twaalf jaren                              |            | N.B.: in lit. 30,45,50 en 75 niets over SV in 1705; vlg. 64-134 op 1,2 en 30 dec. 1705 - secundaire - stormen   | 88c,Jan.1718-44   |
| --/02/1825                                    | GHW +2,60 el  |            | GHW = gewoon HW of VZ (zie echter Deel IVB4)  | 101a-150          |
| 4-5/02/1825                                   | NAP +3,75m  |            | off. waarde (1916). Vlg. TO-424 op 04/02  | 50-128;TO-424     |
| <b>** PLAATS: <u>Burgh</u></b>                |   |            |   |                   |
| --/02/1825                                    | GHW +2,40 el  |            | GHW = gewoon HW of VZ (zie echter Deel IVB4)  | 101a-150          |
| 4-5/02/1825                                   | NAP +3,65m  |            | off. waarde (1916). Vlg. TO-424 op 04/02, station Burghsluis  | 50-128;<br>TO-424 |
| <b>** PLAATS: <u>Delfshaven</u></b>           |   |            |   |                   |
| 14/11/1775                                    | NAP +2,93m  |            | bron: Register HHR Schieland  | 50-143            |
| id.   | <b>Vloedmerk:</b> NAP +2,675m   |            | pakhuis Voorhaven O.Z. 12, gebouwd na 9/10/1824!  | 50-117            |
| 21/11/1776                                    | <b>Vloedmerk:</b> NAP +2,704m   |            | idem  | id.               |
| id.   | NAP +2,945m   |            | bron: Register HHR Schieland  | 50-122,143        |
| id.   | 1½ duim hoger dan   | 14/11/1775 |   | 88e(1776,nr.48)   |
| id.   | hoger dan   | 1775       |   | 73-9;60-145       |
| id.   | ½ à 3 duim hoger dan  | nov. 1755  |   | 73-78             |
| id.   | wel 2 duim hoger dan  | 1775       | bericht uit Vlaardingen   | 73-92             |
| id.   | hoger dan   | 12/03/1750 |   | 35-101            |
| id.   | hoger dan   | 14/11/1775 |   | 37-133            |
| id.   | 0,015 m hoger dan   | 14/11/1775 | slaat op stand NAP +2,945m  | 50-122            |
| 15/01/1808                                    | 2 duim hoger dan  | 14/11/1775 | 04u   | 37-287            |
| 04/02/1825                                    | <b>Vloedmerk:</b> NAP +2,82m  |            | pakhuis Voorhaven O.Z. 12 (zie bij 1775 en 1776)  | 50-117            |
| <b>** PLAATS: <u>Delfstrahuizen (Fr.)</u></b> |   |            |   |                   |
| 04/02/1825                                    | 2,35 el   |            | aan het Tjeukemeer  | 35-200            |
| <b>** PLAATS: <u>Delfzijl</u></b>             |   |            |   |                   |
| 28/03/1578                                    | het water stroomde in een laag van ongeveer een halve meter over de dijken. |            |   | 67-230            |
| 25/09/1597                                    | de Delf-zijlen bij stormvloed vernield                                      |            | bron: tijdgenoot (ed. 1650). Zie ook Groningen Ommelanden   | 36/2-811          |
| 25/12/1717                                    | 9 vt in de huizen   |            |   | G1;G2-3451        |
| id.   | 7-10 vt hoog in de huizen   |            |   | G27-23            |
| id.   | 8 vt hoog in de kerk  |            |   | G27-24            |
| id.   | 8 vt in de kerk,<br>10 vt in de huizen                                      |            | Kerk afgebroken in 1830 (34-123). N.B.: één der Delf-zijlen vernield, een andere fors beschadigd (50-108)   | 34-31             |
| id.   | 6 vt hoger dan  | 22/11/1686 |   | G59-751,753       |
| id.   | 2 vt hoger dan  | 22/11/1686 |   | G27-23            |
| id.   | 2 vt hoger dan  | 23/11/1686 |   | 34-31             |
| 27/02/1806                                    | P +7 vt 6 duim  |            | wrschl. P (= peil) = VZ (zie Deel IV B onder 4) en Groningse maat met 1 vt = 12 duim (zie Bijl. 1 en Voorbericht noot 4 – Par. 1b). Hier uit lit. 89ca alleen standen boven 6 vt 3 duim= 75 duim; | 89ca              |
| 26/12/1806                                    | P +7 vt 6 duim  |            | idem  | id.               |
| 26 op 27/12/1806                              | P +7 vt   |            | idem  | id.               |
| 13/01/1807                                    | P +7 vt 8 duim  |            | idem  | id.               |
| 07/12/1808                                    | P +7 vt 4 duim  |            | idem  | id.               |
| 21/02/1809                                    | P +6 vt 6 duim  |            | idem - 's nachts  | id.               |
| 09/12/1823                                    | VZ + 2,10 el  |            | v.a. hier kennelijk decim. stelsel  | 85-134            |
| 15/11/1824                                    | VZ +2 el 70 duim  |            | niet in Tafel lit. 85! Zie ook Vlieland en Zoutkamp   | 35-157            |
| --/02/1825                                    | AP +4,87 el   |            |   | 101a-147          |
| 03/02/1825                                    | NAP +4,58m  |            | n.m.; ongenoemde bron: "in Groningen" ("waarmee de Dollart werd bedoeld")   | 31-Tab.VIII       |
| id.   | VZ +1 el 40 duim  |            | 11u, "boven gewoon hoog water of vol-zee" (!)   | 89cb,Art.1        |
| id.   | VZ +10 duim   |            | 17.30u, t.t.v. LW   | id.               |
| id.   | VZ +3 el 50 duim  |            | 23u, t.t.v. HW – doorbraken en overlopen  | id.               |
| 4-5/02/1825                                   | NAP +4,60m  |            | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825   | 50-128;42-68a     |
| 04/02/1825                                    | <b>Vloedmerk :</b> NAP +4,60m   |            | tegenover hoek Waterstraat/Mark   | 43                |
| id.   | NAP +4,60m  |            |   | TO-474            |
| id.   | VZ +3 el 70 duim  |            | 12u, topstand. Zie ook Emden  | 89 cb,Art.1       |

| DATUM                                      | WATERHOOGTE  | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR                 |
|--|--|------------|--|----------------------------|
| id.  | VZ +3,70 el  |            |  | 85-134                     |
| id.  | NAP +4,78m   |            | n.m.; zie opmerking bij 03/02/1825 n.m.  | 31-Tab.VIII                |
| id.  | VZ +3 el 7 palm  |            | "middagvloed" (Damsterdiep 85 duim boven zomerpeil!)   | 34-34                      |
| id.  | hoger dan  | 1717       | "dit peil" (1717) "vind men ... hier niet aangetekend"   | 89cb,Art.1                 |
| id.  | even hoog als  | 01/01/1855 | N.B.: 01/01/1855: NAP +4,05m!!! (TO-474)   | 34-37                      |
| 31/10/1825                                 | VZ +2,00 el  |            |  | 85-134                     |
| 27/11/1825                                 | VZ +2,85 el  |            |  | id.                        |
| <b>** PLAATS: <u>Diemerdijk</u></b>        |  |            |  |                            |
| 25/12/1717                                 | AP +97 duim  |            |  | G9/8-197                   |
| 4-5/02/1825                                | Stormvloedperiode  |            | w.st.verl. a.d. Ipeslotersluis (Zeeburg) over 16u: Deel II   | 91c-473                    |
| 04/02/1825                                 | AP +2,47m  |            | 22.30u   | id.                        |
| <b>** PLAATS: <u>Dintel, a.d. mond</u></b> |  |            |  |                            |
| 15/01/1808                                 | 8 duim hoger dan   | 1775       | Zie Bijlage 2 ad B   | 37-288                     |
| --/02/1825                                 | AP +3,63 el  |            | 04u; zie ook Prinsland   | 101a-148                   |
| 4-5/02/1825                                | NAP +3,49m   |            | Ten onrechte opgegeven voor Dintelsas – zie Bijl. 2.<br>Off. waarde (1916) - ten onrechte voor<br>Dintelsas (beide bronnen)!! Vlg. TO: 04/02 | 50-128;TO-424              |
| <b>** PLAATS: <u>Dokkum</u></b>            |  |            |  |                            |
| 05/12/1665                                 | huizen liepen 2 à 3 vt onder                             |            | Dokkum tot 1729 voor SV bereikbaar. Zie Nieuwe Zijlen<br>bron: 1666  | 36/3-222                   |
| <b>** PLAATS: <u>Dollart</u></b>           |  |            |  |                            |
| 03/02/1825                                 | NAP +4,58m   |            | n.m.; zie bij Delfzijl voor zelfde stand, zelfde bron!   | 31-Tab.VIII                |
| 04/02/1825                                 | NAP +4,78m   |            | n.m.; idem   | id.                        |
| <b>** PLAATS: <u>Dongebrug (NB)</u></b>    |  |            |  |                            |
| --/02/1825                                 | AP +2,30 el  |            | Kruising A27 met Donge (ZO van Raamsdonkveer)  | 101a-148                   |
| 4-5/02/1825                                | NAP +2,26m   |            | off. waarde (1916); zie ook Geertruidenberg  | 50-128                     |
| <b>** PLAATS: <u>Dongeradeel</u></b>       |  |            |  |                            |
| 01/11/1570                                 | 11 vt onder water  |            | Deel Friesland noordelijker dan Dokkum   | 37-74                      |
| id.  | > 11 vt in de huizen en schuren                          |            | Zowel Oost- als Westdongeradeel. Zie ook Oostergo<br>bron: 1622  | 50-84                      |
| <b>** PLAATS: <u>Doornspijk (Gl)</u></b>   |  |            |  |                            |
| 15/11/1775                                 | 16 Asd. duim in de kerk                                  |            | 3 km ZZW van Elburg  | 72/2-210/1                 |
| id.  | 0,40m in de kerk   |            | "kerk ... op een hoogte, gelyk den dyk"  | 50-114                     |
| id.  | 9 Asd. duim in het adellijk huis Putten                  |            | bron: 72/2; 16 Asd. duim = 41,2cm<br>ong. 1½ km buiten Elburg; hier in 1717 water slechts tot de drempel                                     | 72/2-204                   |
| 04/02/1825                                 | lagere buurtschappen overstroemd                         |            | Kamperdijk sloeg over en brak door   | 88g(14.2.1825)             |
| id.  | Kamperdijk sloeg met groot geweld overal over            |            | "in de morgenstond"; Kamperdijk is 4 à 6 el boven gewoon waterpeil   | 60-555                     |
| <b>** PLAATS: <u>Dordrecht</u></b>         |  |            |  |                            |
| 05/11/1530                                 | water binnen de stad 2½ vt hoger dan ooit tevoren bij SV |            | bron: contemp.   | 36/2-460                   |
| 01/11/1570                                 | 3 vt op straat   |            | bron lit. 50: Fruytiers, 1571  | 50-69;37-73                |
| 02/11/1570                                 | ½ vt op straat   |            | bron: Brief van A. van der Goes (1570)   | 50-73;36/2-706             |
| 09/03/1625                                 | 1 vt hoger dan   | 01/11/1572 | in en om Dordrecht (?); 1572 "moet zijn" 1570. Bron: brief (1625) aan Hugo de Groot  | 64-95                      |
| 26/01/1682                                 | 3 à 4 duim hoger dan "d'allerhoogste Vloet"              |            | "by afteekening". Vlg. bron (1682) was 1570 die hoogste SV, zie echter 't volgende gegeven:  | 71-348                     |
| id.  | 3-4 duim hoger dan                                       | 1421       | verbetering van bron, passend in context   | id.                        |
| id.  | op verscheidene plaatsen                                 |            | bron: als boven; in 36/3 ook nog Van Dam (1682)  | 71-348;                    |
| 25-26/12/1717                              | 10 duim hoger dan  | 05/12/1665 | lit. 88e: bericht uit Amsterdam 27/12 (datum storm daar ongewis)   | 36/3-349,351               |
| 14/11/1775                                 | hoger dan men aldaar ooit gezien heeft                   |            | Voorstraat: dijk binnenstad  | 88e(1717,nr.52);<br>60-122 |
| id.  | water stroomde plaatselijk over de Voorstraat            |            | naar 't schijnt niet zo hoog als   | 72/2-144;37-129            |
| id.  | naar 't schijnt niet zo hoog als                         | 1717       | topstand: 22.05u (astr. HW: 23.30u), 15 duim hoger dan HW te 14u (astr.: 11.13u); geen stadspeil in Dordt.                                   | 72/2-143/4                 |
| id.  | 3½ duim hoger dan  | 14/02/1739 |  | id.                        |
| 15/01/1808                                 | 4 duim lager dan   | 1775       | Kalkhaven, 08u; vlg. 37-267: 3-4 duim  | 37-287                     |
| id.  | 6-8 duim lager dan                                       | 1775       | Noorderpoort, 08u; vlg. 37-267: 8 duim   | id.                        |

| DATUM                                   | WATERHOOGTE                     | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR        |
|---|---------------------------------|------------|--|-------------------|
| 15/01/1808                              | 0,10-0,20m lager dan            | 1775       | "langs het eiland Dordrecht". Bron: lit. 37            | 50-125            |
| --/02/1825                              | AP +3,48 el                     |            | metrieke stelsel!                                      | 101a-148          |
| 03/02/1825                              | AP +2,7 el                      |            | 17.15u; aan de Noordersluis                            | 60-475            |
| id.                                     | NAP +2,51m                      |            | 17.15u   | 31-Tab.VIII       |
| 4-5/02/1825                             | NAP +3,29m                      |            | off. waarde (1916)                                     | 50-128            |
| 04/02/1825                              | <b>Vloedmerk:</b> NAP +3,29m    |            | Groote Kerk  | id.               |
| id.                                     | <b>Vloedmerk:</b> NAP +3,298m   |            | Wijnstraat 143   | id.               |
| id.                                     | <b>Vloedmerk:</b> NAP +2,226m   |            | Zakkendragershuisje nabij Zakkendragerspoort           | id.               |
| id.                                     | NAP +3,28m                      |            |  | TO-454;18-22      |
| id.                                     | AP +3,26 el                     |            | 06.30u; aan de Noordersluis                            | 60-475            |
| id.                                     | NAP +3,07m                      |            | 06.30u   | 31-Tab.VIII       |
| id.                                     | AP +3,48 el                     |            | 18.30u; aan de Noordersluis                            | 60-475            |
| id.                                     | NAP +3,29m                      |            | 18.30u   | 31-Tab.VIII       |
| id.                                     | 0,05 el hoger dan               | 14/11/1775 | 18.30u; aan de Noordersluis                            | 60-475            |
| id.                                     | 4 Rijnl. duim hoger dan         | 1776       |  | 35-175            |
| <b>** PLAATS: <u>Drechterland</u></b>   |                                 |            |  |                   |
| 21/11/1776                              | ong. even hoog als              | 15/11/1775 | Noorderzeedijk (Medemblik-Enkhuizen)                   | 73-224            |
| id.                                     | 5-6 duim lager dan              | 15/11/1775 | Zuiderzeedijk (Enkhuizen-Hoorn)                        | id.               |
| <b>** PLAATS: <u>Dubbeldam (ZH)</u></b> |                                 |            |  |                   |
| 26/01/1682                              | enige vt hoog                   |            | bron: 1874   | 50-103            |
| <b>** PLAATS: <u>Durgerdam (NH)</u></b> |                                 |            |  |                   |
| 04/02/1825                              | 50 tot 60 Ned. duim boven       |            |  | 60-304            |
| id.                                     | de zerken in de kerk            |            |  |                   |
| id.                                     | 0,52-0,63 el boven              |            |  | 35-161            |
| id.                                     | kerkvloer (zerken)              |            |  |                   |
| id.                                     | top - 7 à 9 (Asd.) duim         |            | 15u, even voor doorbraak; brief nr 202 Blanken         | 6                 |
| id.                                     | AP +2 el 35 duim                |            | 15u, daarop doorbraak. Bron 45: lit. 60                | 60-238;45-25      |
| id.                                     | topstand                        |            | 23 à 24u; off. brief nr. 202 van J. Blanken, 16.2.1825 | 6                 |
| id.                                     | 18 (Ned.) duim hoger dan te 15u |            | 23u, bron 45: lit. 60                                  | 60-239;45-26      |
| <b>** PLAATS: <u>Edam</u></b>           |                                 |            |  |                   |
| 15/11/1775                              | AP +2,65m                       |            | afgeleid van lit. 60-237                               | 45-20             |
| 21/11/1776                              | 6 tot 9 duim lager dan          | 1775       | 07u  | 73-73             |
| id.                                     | 16-23 cm lager dan              | 15/11/1775 | bron: lit. 73  | 50-119            |
| 14/01/1808                              | enige duimen onder AP           |            | tussen 22 en 23u                                       | 37-277            |
| 15/01/1808                              | VZ +6 vt 3 duim (ook: +75 duim) |            | VZ = AP - 5 duim                                       | 3                 |
| id.                                     | 6 vt boven peil geweest         |            |  | id.               |
| id.                                     | AP + ruim 12 duim               |            | 00u  | 37-277            |
| id.                                     | AP +42 duim                     |            | 07u  | id.               |
| id.                                     | AP +54 duim                     |            | 10u  | id.               |
| id.                                     | Hw (=VZ) +75 duim               |            | "op den middag"; Hw ("Hoog water") = VZ = AP vlg.      | 37-276/7          |
| 7-8/12/1808                             | AP +103 duim =                  |            | 37   |                   |
|   | 9 duim hoger dan                | 15/01/1808 | bron 45: G20   | 60-171;45-14      |
| --/02/1825                              | AP +2,67 el                     |            |  | 101a-149          |
| 04/02/1825                              | NAP +2,73 à 2,77m               |            | "dagvloed"   | 31-Tab.VIII       |
| id.                                     | NAP +2,68m                      |            | off. waarde (1916)                                     | 50-128            |
| 4 op 5/2/1825                           | VZ +2,77m = AP +2,67m =         |            | bron 45: lit. 60 (waarin opgave in ellen en duimen)    | 60-237;45-25,30/1 |
| id.                                     | 0,02m hoger dan                 | 1775       |  |                   |
| id.                                     | AP +2 el 89 duim                |            |  | 35-166            |
| 05/02/1825                              | NAP +2,76m                      |            | 's nachts  | 31-Tab.VIII       |
| <b>** PLAATS: <u>Eembrugge</u></b>      |                                 |            |  |                   |
| 01/10/1514                              | in kerk: tot onder              |            | bron: 1932 (uit contemp. "kerckeboek" v.               | 36/2-383          |
|   | hoogaltaar                      |            | Eembrugge)   |                   |
| 02/11/1532                              | zee hoger dan in 30 jr          |            |  | 36/2-497          |
| 14 op 15/                               | in de kerk                      |            | bron: zie 01/10/1514                                   | 36/2-614          |
| 02/1566                                 |                                 |            |  |                   |
| 15/04/1566                              | 1 vt 1 duim hoger dan           | febr. 1566 | idem   | id.               |
| 1-2/11/1570                             | in de kerk: tot in de           |            | idem   | 36/2-679          |
|   | preekstoel                      |            |  |                   |
| 21/06/1577                              | 1 vt hoog in koor der kerk      |            | idem   | 36/2-749/750      |
| 4-5/02/1825                             | NAP +2,59m                      |            | off. waarde (1916)                                     | 50-128            |



| DATUM  | WATERHOOGTE  | T.O.V.                     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR  |
|--|--|----------------------------|--|---|
| ** PLAATS: <u>Egmond aan Zee</u><br>8-9/03/1625  | Men zei: 1 el hoger dan  | 01/11/1570                 | bron: 1625 (toen 1 el ≈ 0,69m, zie 83-10/2)  | 36/3-95   |
| ** PLAATS: <u>Elburg</u><br>15/11/1775   | 5 vt 6½ duim in de buitenste ingang van de kleine poort (Asd. vt!)   |                            | deze vloed overtreft die van 1717 verre; hoger dan de oudste mensen heugt. Topstand: tussen 01 à 02u en 4.30u  | 72/2-203/4  |
| 21/11/1776<br>id.<br>--/02/1825<br>4-5/02/1825   | ½ tot 1½ vt hoger dan<br>½ vt hoger dan voorheen<br>AP +3,46 el<br>NAP +3,23m  | 1775                       | noot 73-9: ½ vt hoger dan 14 op 15/11/1775<br><br>lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825  | 73-160;35-103<br>47-203<br>101a-148<br>50-128;42-68a          |
| ** PLAATS: <u>Ellewoutsdijk</u><br>15/01/1808  | top: > 4 vt boven dijkkruin  |                            | reeds om 13.30u water bijna overal over dijk   | 37-202/3  |
| ** PLAATS: <u>Emden</u><br>01/11/1570<br>26-27/<br>11/1587<br>3-5/03/1588<br>4 op 5/3/1651 | NN +4,48m<br>water in huizen als op<br>straten stonden weer blank<br>stad deels onder water                          | 01/11/1570                 | zie ook Oost-Friesland<br>"onzekerheid groter dan bij 18 <sup>e</sup> eeuwse standen"<br>bron: Eppens (1534- ~1590)<br><br>bron: idem<br>bronnen: G3,1651(ed. 1678),1720,1833. Top: 02u.<br>Veelal gedateerd op 22-23/02 (Juliaans!)<br>bron: G59-638  | 80-61<br>36/2-777<br><br>36/2-782<br>36/3-172                 |
| 03/03/1715<br>24/12/1717<br>25-26/<br>12/1717<br>25/12/1717                                | stad overstroomd<br>NN +4,62m<br>4 vt hoog in de stad<br>wel 2 vt hoger dan enige gedenkschriften melden             |                            | "in het holst van de nacht overstroomd"  | 50-105<br>80-61<br>60-125<br>88c,Jan.1718-43                  |
| id.<br>id.<br>id.<br>id.   | 4-5 vt in de Nieuwe Stad<br>bijna overal 3 of meer vt in de huizen<br>> 4 vt in de huizen<br>stad onder water        |                            |  | 88e<br>61-126<br>37-115                                       |
| id.<br>31/12/1720<br>14/11/1775  | 1 ¾ voet hoger dan<br>1 vt hoger dan<br>9 vt 7 duim boven  | 22/11/1686<br>25/12/1717   | astr. HW: 06.30u; w.st. om 01u normaal, top v.a. 02 (of 03?)u. Bron: G59-641 en/of lit. 61<br><br>"op het platte land"<br>ong. 04u; Rijnl. maat (in O. Friesland kennelijk in gebruik tot omstr. 1850 (80-60/1); zie ook Bijl. 1)                      | G1<br>88c,Jan.1721<br>72/2-289                                |
| 15/11/1775<br>id.<br>21/11/1776<br>id.<br>id.<br>id.<br>7-8/12/1808                        | oF +9 vt 7 duim<br>NN +3,75m<br>NN +4,38m<br>9 duim lager dan<br>9 duim hoger dan<br>2 vt hoger dan<br>tot gVZ +7 vt | 1717<br>1775<br>15/11/1775 | oF = ordinäre Flut; Rijnl. maat. Bron: F. Arends (1826)<br><br>bron: 1924<br><br>bron: F. Arends (1824)<br>vloeddeur van "nieuwe-poorts-syhl" bezweek en een der nooddeuren verbrijzeld; gVZ = gewone VZ<br>bron: W. Müller (1825) en F. Arends (1826) | 80-59<br>80-61<br>80-61<br>80-59<br>73-226<br>80-59<br>60-173 |
| 03/02/1825<br>3-4/02/1825<br>3 op 4/2/1825   | oF +12 vt<br>NN +4,65m<br>muur aan rivierkant "door golven overstort"  |                            | 's nachts; muur is "ten minste 12 vt boven gewoon hoogwaterpeil"   | 80-60<br>80-60/1<br>88f(22.2.1825)                            |
| id.<br>04/02/1825  | meer dan 2 vt hoger dan<br>3 duim hoger dan  | 1776<br>3 op 4/02/1825     | tegen middernacht; 4/2, 01u: inval ebbe<br>'s morgens; bron: brief H.W. van Senden uit Emden van 5.2.1825  | 88h(14.2.1825)<br>88f(18.2.1825)                              |
| id.  | volgende vloed weer zo hoog; alles vernield wat bij de vorige gespaard was   |                            | nadat de "ebbe te één uur des ochtends inviel";<br>dit HW dus ochtendHW  | 88f(22.2.1825)  |
| ** PLAATS: <u>Enkhuizen</u><br>23/01/1610  | 8 vt boven normale vloedhoogte   |                            | omstr. 12u.; peilmerk: Oostind. toren; bron:1637   | 36/3-34   |
| id.  | hoog in de kerk; op sommige plaatsen veel hoger dan  | 01/11/1570                 | bron: 1620   | id.   |
| 8-9/03/1625<br>25/12/1717  | 8 vt 3 duim boven normale vloedhoogte<br>enige voeten hoog   |                            | peilmerk: Oostindische toren; bron: 1637   | 36/3-92<br>G1   |

| DATUM                                    | WATERHOOGTE   | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR            |
|--|---|------------|---|-----------------------|
| 27 op 28<br>/11/1741                     | water geen vt lager dan   | 1717       | bericht uit Enkhuizen, d.d. 29.11.1741  | 88h(4.12.1741)        |
| 14/11/1775                               | AP +2,198m  |            | opgave Krayenhoff   | 50-112                |
| 14 op 15/<br>11/1775                     | ong. 8 vt boven "de gewone<br>pijl", d.i.                             |            | van 23u-02u;  | 72/2-67               |
| 15/11/1775                               | ong. ½ vt hoger dan   | 25/12/1717 | 8 Asd. vt = 2,265m; 8 Drechterl. vt = 2,59m!  | id.                   |
| id.                                      | op 3 duim na op de dijk   |            | ½ " " = 14,2 cm; ½ " " = 16,2 cm  | 88e                   |
| 21/11/1776                               | AP +2,20m   |            | naar 60-137   | 45-20                 |
| id.                                      | 2½ en 3 Asd. duim lager dan   | 1775       |   | 73-224                |
| id.                                      | 2½ duim lager dan   | 1775       |   | 73-17;88e(1776,nr.48) |
| id.                                      | 2½ duim lager dan   | 14/11/1775 |   | 35-100                |
| --/02/1825                               | AP +2,45 el   |            |   | 101a-149              |
| 4-5/02/1825                              | NAP +2,41m  |            | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825   | 50-128;42-68a         |
| 04/02/1825                               | VZ +1 el 4 palm   |            | 00u   | 60-401                |
| id.                                      | NAP +1,46m  |            | 00u   | 31-Tab.VIII           |
| id.                                      | NAP +1,80m  |            | 00.30u  | id.                   |
| id.                                      | NAP +2,49 à 2,51m   |            | HW n.m.   | id.                   |
| 05/02/1825                               | VZ +2,55m = AP +2,45m<br>d.i. 0,25m hoger dan                         | 1775       | bron 45: lit. 60 (hierin opgave in Ned. ellen en<br>duimen)   | 60-237;45-25,30       |
| <b>** PLAATS: <u>Friesland</u></b>       |   |            |   |                       |
| 01/11/1570                               | tot 11 à 12 vt of 1½<br>manslengte boven peil der<br>"gemeyn slooten" |            | bron: Fruytiers (1571), echter niet in 50-71 (waarin<br>Fruytiers m.b.t. Friesland uitgebreid aangehaald) | 36/2-687,706          |
| id.                                      | > 11 vt in huizen en<br>schuren                                       |            | NB: dan 1 manslengte = 8 vt!!!<br>bron: 1622 (Winsemius)  | 50-84                 |
| 25/12/1717                               | grote delen N.-Friesland<br>overstroomd                               |            | bron: G59-108   | 50-108                |
| 03/02/1825                               | 's avonds enige decimeters<br>hoger dan in                            | 1776       | bron: 1826. Op 4/2/1825 talrijke doorbraken aan<br>Frieslands kusten                                      | 50-136                |
| <b>** PLAATS: <u>Garnwerd</u></b>        |   |            |   |                       |
| ---/02/1825                              | AP +4,49 el   |            | aan linkeroever Reitdiep, 3 km ZZW v. Winsum  | 101a-147              |
| 04/02/1825                               | VZ +3,35 el   |            |   | 85-134                |
| <b>** PLAATS: <u>Geertruidenberg</u></b> |   |            |   |                       |
| ---/02/1825                              | AP +3,20 el   |            | aan sluis 15  | 101a-148              |
| 4-5/02/1825                              | NAP +3,06m  |            | off. waarde (1916), in TO-434 toegekend aan Mond<br>der Donge op 04/02                                    | 50-128                |
| <b>** PLAATS: <u>Genemuiden</u></b>      |   |            |   |                       |
| 14-15/<br>11/1824                        | DV +2,43 el   |            | DV = dagelijkse vloed. Bron lit. 50: lit.47   | 47-6;50-126           |
| id.                                      | AP +2,68 el   |            |   | 47-125                |
| --/02/1825                               | AP +3,60 el   |            |   | 101a-148              |
| 4-5/02/1825                              | NAP +3,39m  |            | off. waarde (1916)  | 50-128                |
| 04/02/1825                               | AP +2,68 el   |            | 02u   | 47-126                |
| id.                                      | NAP +2,47m  |            | 02u   | 31-Tab.VIII           |
| id.                                      | AP +3,60 el   |            | 10u, 16u  | 47-16...18,123        |
| id.                                      | NAP +3,39/3,45m   |            | 10u   | 31-Tab.VIII           |
| id.                                      | NAP +3,39m  |            | 16u   | id.                   |

\*\* PLAATS: Goedereede

voor de meetplaatsen zie Deel IV B 1

HW-STANDEN AAN DE PEILPLANK IN DE SPUISLUIS (REEKS I) VOLGENS LIT. 1<sup>3</sup>

|            |                          |                         |
|------------|--------------------------|-------------------------|
| 14/11/1775 | 15 vt (= 470,9 cm)       | av.                     |
| 20/11/1776 | 14 vt (uit 15/01/1825!)  |                         |
| 01/01/1796 | 10 vt                    | v.m.                    |
| 13/02/1796 | 10 vt 6 duim             | n.m.                    |
| 25/03/1796 | 10 vt 9 duim             | n.m.                    |
| 26/03/1796 | 11 vt 2 duim             | n.m.                    |
| 04/06/1796 | 10 vt 3 duim             | "                       |
| 10/10/1796 | 10 vt 2 duim             | v.m.                    |
| 02/11/1796 | 10 vt 1 duim             | n.m.                    |
| 30/11/1796 | 13 vt 2 duim             | v.m.                    |
| id.        | 12 vt 3 duim             | n.m.                    |
| 04/12/1796 | 10 vt 5 duim             | "                       |
| 06/12/1796 | 10 vt 9 duim             | v.m.                    |
| 15/02/1797 | 12 vt 6 duim             | n.m.                    |
| 18/11/1797 | 10 vt 10 duim            | "                       |
| 21/11/1797 | 10 vt 2 duim             | "                       |
| 22/11/1797 | 10 vt 5 duim             | "                       |
| 03/12/1797 | 10 vt 7 duim             | "                       |
| 06/12/1797 | 11 vt 6 duim             | "                       |
| 07/12/1797 | 11 vt 7 duim             | "                       |
| 09/12/1797 | 10 vt 1 duim             | v.m.                    |
| 30/12/1797 | 13 vt 9 duim             | "                       |
| 02/01/1798 | 10 vt 9 duim             | n.m.                    |
| 05/01/1798 | 10 vt 7 duim             | "                       |
| 06/01/1798 | 11 vt 3 duim             | "                       |
| 23/01/1798 | 10 vt 11 duim            | v.m.                    |
| 04/02/1798 | 10 vt 1 duim             | n.m.                    |
| 31/03/1798 | 10 vt 9 duim             | "                       |
| 02/10/1798 | 9 vt 11 duim             | v.m.                    |
| 11/10/1798 | 10 vt                    | n.m.                    |
| 12/10/1798 | 11 vt 8 duim             | "                       |
| 06/11/1798 | 10 vt 5 duim             | "                       |
| 07/11/1798 | 10 vt 4 duim             | n.m.                    |
| 09/11/1798 | 10 vt 6 duim             | "                       |
| 10/11/1798 | 10 vt 6 duim             | "                       |
| 22/10/1800 | 14 vt 6 duim (=455,2 cm) | "                       |
| 21/11/1801 | 13 vt 5 duim             | av.                     |
| 22/11/1801 | 13 vt 8 duim             | v.m.                    |
| id.        | 14 vt (=439,5 cm)        | av.                     |
| 23/11/1801 | 12 vt 6 duim             | v.m.                    |
| id.        | 11 vt 6 duim             | av.                     |
| 20/04/1803 | 11 vt 3 duim             | n.m.                    |
| 22/06/1803 | 10 vt 6 duim             | v.m.                    |
| 21/09/1804 | 11 vt                    | av.                     |
| 22/09/1804 | 12 vt                    | v.m.                    |
| id.        | 10 vt 6 duim             | av.                     |
| 23/09/1804 | 11 vt 6 duim             | v.m.                    |
| id.        | 11 vt 8 duim             | av.                     |
| 24/09/1804 | 10 vt 6 duim             | v.m.                    |
| id.        | 10 vt                    | av.                     |
| 10/12/1805 | 11 vt 6 duim             | av.                     |
| 11/12/1805 | 11 vt 10 duim            | v.m.                    |
| 13/12/1805 | 12 vt 3 duim             | av.                     |
| 11/01/1806 | 13 vt 9 duim             | v.m.                    |
| id.        | 13 vt 9 duim =           | 03.15u <sup>4</sup>     |
| id.        | 15 duim lager dan        | 14/11/1775 <sup>4</sup> |
| 19/01/1806 | 12 vt                    | n.m.                    |
| 27/02/1806 | 11 vt 3 duim             | av.                     |
| 28/02/1806 | 13 vt 3 duim             | v.m.                    |
| 03/03/1806 | 11 vt 2 duim             | n.m.                    |
| 23/06/1806 | 10 vt 7 duim             | v.m.                    |
| 02/12/1806 | 12 vt 6 duim             | av.                     |
| 26/12/1806 | 13 vt 3 duim             | n.m.                    |

Opmerking: vanaf 1807 bevat lit. 1 van een niet nader aangegeven meetplaats te Goedereede een tweede reeks hoge HW's (reeks II - met schijngestalten maan)

|            |               | I         | II    |
|------------|---------------|-----------|-------|
| 13/01/1807 | 12 vt 6 duim  | av.       | dag   |
| 14/01/1807 | 12 vt 6 duim  | v.m.      |       |
| 16/01/1807 | 11 vt 3 duim  | "         |       |
| 30/09/1807 | 10 vt 7 duim  | n.m.      | dag   |
| id.        | 13 vt 5 duim  |           | nacht |
| 01/10/1807 | 13 vt 5 duim  | v.m.      |       |
| 29/10/1807 | 10 vt 1 duim  | n.m.      | dag   |
| id.        | 11 vt 9 duim  |           | nacht |
| 30/10/1807 | 11 vt 9 duim  | 's nachts |       |
| id.        | 12 vt         |           | nacht |
| 31/10/1807 | 11 vt 1 duim  | n.m.      | dag   |
| id.        | 12 vt         | 's nachts |       |
| 03/11/1807 | 10 vt 4 duim  | av.       |       |
| id.        | 10 vt 5 duim  |           | nacht |
| 04/11/1807 | 10 vt 4 duim  | v.m.      |       |
| id.        | 10 vt 5 duim  |           | dag   |
| id.        | 11 vt 11 duim | av.       |       |
| id.        | 11 vt         |           | nacht |
| 06/11/1807 | 10 vt 6 duim  | "         |       |
| id.        | 10 vt 7 duim  |           | nacht |
| 11/11/1807 | 11 vt 7 duim  |           | nacht |
| 12/11/1807 | 11 vt 6 duim  | "         |       |
| 18/11/1807 | 10 vt 4 duim  | n.m.      |       |
| id.        | 10 vt 5 duim  |           | dag   |
| 02/12/1807 | 10 vt 6 duim  | "         |       |
| id.        | 10 vt 7 duim  |           | nacht |
| 03/12/1807 | 12 vt         | v.m.      |       |
| id.        | 12 vt 1 duim  |           | dag   |
| id.        | 10 vt 10 duim | av.       |       |
| id.        | 10 vt 11 duim |           | nacht |
| 11/01/1808 | 11 vt 8 duim  | n.m.      |       |

De reeks 1796 – jan. 1808 is onvolledig (1799 en 1802 ontbreken, 1800, 1803 en 1805 grotendeels) en lijkt voor wat de "drempelwaarde" betreft niet homogeen. Het zgn. grenspeil – een toen nog onbekend begrip – zal destijds omstr. 13 vt of iets hoger zijn geweest.

<sup>3</sup> deze peilplank rustte op de sluisvloer, "de gemiddelde vloed komen tot 7 vt 11 duim" (= 248,5 cm). De streepjes in lit. 1 zijn hier weergegeven door aanhalingstekens.

<sup>4</sup> aan de Geulplank in de stad

| DATUM                  | WATERHOOGTE  | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR     |
|------------------------|--|------------|---|----------------|
| 14-16/1/1808           | water voorbeeldeloos hoog  |            | dijk bij Pesthuis doorgebroken  | 88g(25.1.1808) |
| 14-15/1/1808           | stad onder water   |            | bron: Koninklijke Courant 21.1.1808 (aanwezig in 3)   | 3              |
| 15/01/1808             | 15 vt 8 duim (=491,8 cm)   |            | peilplank spuisluis, 's morgens   | 1              |
| id.                    | id.  |            | idem; 03.15u; <i>N.B.</i> topstand van ettelijke forse bui-oscillaties!; astr. HW 03.45u                    | 37-260         |
| id.                    | GVH +7 vt 9 duim   |            | aan de peilpaal; GVH = gem. vloedhoogte = 7 vt 11 duim  | 1              |
| id.                    | GVI +7 vt 9 duim   |            | 03.15u, in de haven; GVI = gewone vloed   | 37-288         |
| id.                    | GVI +7 vt  |            | a.d. Zuidzijde v.h. eiland, bij het Middelhoofd   | 1              |
| id.                    | idem   |            | idem, rapport A. Blanken Jzn  | id.            |
| id.                    | verscheidene duim hoger dan  | 1775       |   | 3              |
| id.                    | 8 duim hoger dan   | 1775       | peilplank spuisluis   | 37-260         |
| id.                    | 8 duim hoger dan   | 1775       | haven (d.i. peilplank Spuisluis?)   | 37-288         |
| id.                    | 8 duim hoger dan   | 14/11/1775 | peilpaal  | 1              |
| id.                    | 3 tot 4 duim hoger dan   | 14/11/1775 | tussen 03 en 04u, rapp. A. Blanken Jzn - Zuidzijde eiland?  | id.            |
| id.                    | 0,21m hoger dan  | 1775       | bron: 1843  | 50-125         |
| id.                    | 20 duim hoger dan  | 20/11/1776 | peilpaal (m.a.w.: 1776: 14 vt)  | 1              |
| id.                    | 14 duim hoger dan  | 22/10/1800 | id.   | id.            |
| id.                    | 12 vt  |            | n.m.  | id.            |
| 29/01/1808             | 11 voet 3 duim   |            | vlg. reeks I: n.m., vlg. reeks II: dag (zie 1807/8)   | id.            |
| 30/12/1815             | 14 vt ½ duim (=440,8 cm)   |            | 14u, Rijnl. maat. Bron: weekstaat conducteur P. Beker; meetpl.: peilplank met 0 op NAP -1,69m (= AP -1,50m) | DGW(ARA)       |
| 21/10/1816             | 13 vt 3 duim   |            | 02.15u. idem  | id.            |
| 02/03/1820             | 13 vt 3 duim   |            | idem  | id.            |
| 26/01/1822             | 13 vt 3 duim   |            | idem  | id.            |
| 11/03/1822             | 13 vt 2 duim   |            | idem  | id.            |
| 14/11/1824             | 12 vt 11 duim  |            | 's avonds idem  | id.            |
| 23/12/1824             | 13 vt 3 duim   |            | idem  | id.            |
| --/02/1825             | AP +3,26 el  |            |   | 101a-149       |
| 03/02/1825             | VZ +3 palm   |            | morgenvloed   | 60-486         |
| id.                    | NAP +0,86m   |            | ochtendvloed  | 31-Tab.VIII    |
| id.                    | 14 vt 4 duim (=450 cm)   |            | bron: weekstaat Beker   | DGW(ARA)       |
| id.                    | VZ +2 el   |            | 14.30u; gedurende 1¼ uur  | 60-486         |
| id.                    | NAP +3,16m   |            | 14.30u  | 31-Tab.VIII    |
| id.                    | VZ +1,6 el   |            | eerstvolgende LW na stand van 14.30u  | 60-486         |
| id.                    | NAP +2,76m   |            | avondeb   | 31-Tab.VIII    |
| 4-5/02/1825            | NAP +3,07m   |            | off. waarde (1916). Voor w.st.verl.: Deel II  | 50-128         |
| 04/02/1825             | NAP +3,07m   |            |   | TO-454         |
| id.                    | 14 vt (=439,5 cm)  |            | 's nachts. Bron: weekstaat Beker  | DGW(ARA)       |
| id.                    | VZ +1,9 el   |            | 04u   | 60-486         |
| id.                    | NAP +3,06m   |            | 04u   | 31-Tab.VIII    |
| id.                    | VZ   |            | eerstvolgende LW na stand van 04u vlg. lit. 60  | 60-486         |
| id.                    | NAP +1,16m   |            | eb  | 31-Tab.VIII    |
| id.                    | 15 vt 2 duim (=476,2 cm)   |            | bron: weekstaat Beker. Dit is AP +3,26 = NAP +3,07m   | DGW(ARA)       |
| id.                    | VZ +2,2 el   |            | namiddaggetij   | 60-486         |
| id.                    | NAP +3,36m   |            | vloed   | 31-Tab.VIII    |
| id.                    | 6 duim lager dan   | 1808       | bron: weekstaat Beker   | DGW(ARA)       |
| 4 op 5                 | 10 vt 3 duim   |            | 05/02 's nachts. Bron: weekstaat Beker  | id             |
| /02/1825               |  |            |   |                |
| 05/02/1825             | 10 vt 3 duim   |            | 's nachts. Bron: weekstaat Beker  | id.            |
| id.                    | VZ +0,7 el   |            | morgengetij   | 60-486         |
| id.                    | NAP +1,86m   |            | v.m.  | 31-Tab.VIII    |
| id.                    | 13 vt 5 duim   |            | bron: weekstaat Beker   | DGW(ARA)       |
| id.                    | VZ +1,7 el   |            | namiddaggetij   | 60-486         |
| id.                    | NAP +2,86m   |            | n.m.  | 31-Tab.VIII    |
| 27/11/1825             | 13 vt  |            | bron: weekstaat Beker   | DGW(ARA)       |
| Opm.:                  | de standen van lit. 31 zijn kennelijk met fouten van -2 ½ tot +3 ½ dm behept. VZ als referentievlak alleen in lit. 60. |            |   |                |
| ** PLAATS: <u>Goes</u> |  |            |   |                |
| 15/02/1552             | 2½ vt lager dan  | 13/01/1552 | bron: contemp.  | 36/2-553,571   |
| 26/01/1682             | water op de dijk   |            | bron: 1780-1794   | 50-101         |
| id.                    | <b>Peilmerksteen:</b>  |            | oostelijke gevel Vishuisje haven (Kleine Kade)  | 50-103         |
| id.                    | id.  |            | bron: 1864 - boven en onder tekst op steen een groef, onzeker welke de SV-hoogte aanweees                   | 36/3-318,320   |

| Deel I                                    |   |            |  | 's Gravendeel                   |
|---|---|------------|--|---------------------------------|
| DATUM                                     | WATERHOOGTE   | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR                      |
| id.                                       | id.   |            | foto gehele steen, bovengroef wrschl. dichtgestreken!  | 17-218,219                      |
| id.                                       | NAP +3,70m  |            | d.i. hoogte onderste groef in peilmerksteen vlg. NWP I - bron: 1893  | 50-103                          |
| id.                                       | NAP +3,686m   |            | hoogte onderste groef vlg. "een nauwkeurigheidswp." Foto (bl.144) zonder 't steengedeelte boven de tekst!                      | 54/3-144,212/3                  |
| 15/01/1808                                | stad deels overstroomd, water tot 4 voet in de huizen |            |  | 37-221                          |
| id.                                       | 4½ duim hoger dan                                     | 26/01/1682 |  | 3;74-35                         |
| id.                                       | 0,12m hoger dan                                       | 26/01/1682 | bron 50: lit. 74; datum 54/3: 14/15 jan.   | 50-124;54/3-213                 |
| <b>** PLAATS: <u>Goessche Sas (Z)</u></b> |   |            |  |                                 |
| --/02/1825                                | GHW +2,30 el  |            | GHW = gewoon HW of VZ – zie echter Deel IV B 4.  | 101a-150;101c-28                |
| id.                                       | AP +4,19m   |            | Hiermee GHW = AP +1,89m (= NAP +1,77m – zie bijl. 4); vgl. gem. HW 1867/70: NAP +1,42m (TO-146)                                | 101c-28                         |
| 4-5/02/1825                               | NAP +4,07m  |            | off. waarde (1916). Vlg. TO-414 op 04/02   | 50-128                          |
| <b>** PLAATS: <u>Gorinchem</u></b>        |   |            |  |                                 |
| ---/02/1825                               | AP +3,58 el   |            |  | 101a-150                        |
| 03/02/1825                                | AP +1,64 of 2,01 el                                   |            | 07u, t.t.v. HW; aan de peilschaal  | 60-482                          |
| id.                                       | AP +1,33 of 1,70 el                                   |            | 15u, t.t.v. LW; idem   | id.                             |
| 4-5/02/1825                               | NAP +3,47m  |            | off. waarde (1916). Vlg. TO-444 op 04/02   | 50-128                          |
| 04/02/1825                                | AP +3,06 of 3,43 el                                   |            | 07u, t.t.v. HW; aan de peilschaal  | 60-482                          |
| id.                                       | AP +2,21 of 2,59 el                                   |            | 15u, t.t.v. LW; idem   | id.                             |
| id.                                       | AP +3,22 of 3,58 el                                   |            | 19u, t.t.v. HW; idem   | id.                             |
| 05/02/1825                                | AP +2,08 of 2,45 el                                   |            | 08u t.t.v. HW; idem; vlg. lit. 60 op 04/02 maar dit moet wel onjuist zijn  | 60-482                          |
| id.                                       | AP +1,54 of 1,91 el                                   |            | 16.45u t.t.v. LW; idem als voor 08u  | id.                             |
| <b>** PLAATS: <u>Gouda</u></b>            |   |            |  |                                 |
| 14-15/11/1775                             | 5½ vt hoog op kade het Oude Vierstal                  |            | 1860: afdamming Holl. IJssel even boven Gouda "water gehele dag over schutsluis, des avonds wel ter hoogte van 18 duim" (57/4) | 57/4-723;35-95                  |
| 21/11/1776                                | twee à derde halve (=2 ½) duim hoger dan              | nov. 1775  | over de (buiten)sluisdeuren in de haven - (dus) op de IJssel.  | 88e(1776,nr.48); 73-32;57/4-723 |
|   |   |            | V.a. 1806 in beginsel hier aangehouden drempel: AP +90 duim / 2,35 el (= NAP +2,26m).  |                                 |
| 11/01/1806                                | AP +108 duim (= 2,825 m)                              |            | 11.15u   | 12                              |
| 28/02/1806                                | AP +98 duim   |            | 12.30u   | 89i/979                         |
| 02/12/1806                                | AP +97 duim (= 2,537 m)                               |            | 22.45u   | 12                              |
| 26/12/1806                                | AP +96 duim   |            | 19u  | 89i/979;id.                     |
| 14/01/1807                                | AP +89 duim   |            | 10u. Zie Deel II voor w.st.verl. 13-15/1/1807 van ettelijke stations   | id.                             |
| 01/10/1807                                | AP +95 duim   |            | 05.15u   | 89i/979;8                       |
| 15/01/1808                                | AP +114 duim (= 2,982 m)                              |            | 08u  | 89i/979;3; 88e(19.1.1808)       |
| 07/12/1808                                | AP +97½ duim  |            | 09.15u   | 89i/979                         |
| id.                                       | AP +110 duim (= 2,878 m)                              |            | 20.45u   | id.                             |
| 08/12/1808                                | AP +99 duim   |            | 09u  | id.                             |
| 31/01/1809                                | AP +108½ duim   |            | 06.15u   | id.                             |
| 21/02/1809                                | NAP +2,45m  |            | bron niet stipt (zie Deel IV C)  | 110, Tabel 2                    |
| 30/12/1815                                | NAP +2,37m  |            | idem; hier AP = NAP – 0,10m  | id.                             |
| 15/11/1824                                | AP +95 duim   |            | 12.15u   | 89i-979                         |
| 23/12/1824                                | AP +96 duim   |            | 08.15u   | 89i-980                         |
| --/02/1825                                | AP +3,06 el   |            |  | 101a-150                        |
| 02/02/1825                                | AP +1,72 el   |            | 05u  | 60-449                          |
| 03/02/1825                                | AP +1,095 el  |            | 06u  | id.                             |
| 4-5/02/1825                               | NAP +2,96m  |            | off. waarde (1916). Vlg. TO-464 op 04/02   | 50-128                          |
| 04/02/1825                                | NAP +2,87m  |            | zou topstand zijn, maar betreft kennelijk het ochtend HW! Zie verder opm. 21/02/1809!  | 110, Tabel 2                    |
| id.                                       | AP +113 duim (= 2,956 m)                              |            | 07u  | 89i/980                         |
| id.                                       | AP +2,95 el   |            | 07u  | 60-449                          |
| id.                                       | AP +3,06 el (= 117 duim)                              |            | 19u – dus top: NAP +2,96m  | id.                             |
| 05/02/1825                                | AP +1,85 el   |            | 07.30u   | id.                             |
| 06/02/1825                                | AP +1,72 el   |            | 08u  | id.                             |
| 27/11/1825                                | AP +101 duim (= 2,642 m)                              |            | 19.30u   | 89i-980                         |
| <b>** PLAATS: <u>'s Gravendeel</u></b>    |   |            |  |                                 |
| 15/01/1808                                | 6 duim lager dan                                      | 14/11/1775 |  | 37-288                          |

| DATUM   | WATERHOOGTE  | T.O.V.        | OPMERKINGEN  | LITERATUUR                  |
|---|--|---------------|--|-----------------------------|
| <b>** PLAATS: <u>Groningen</u></b>            |  |               |  |                             |
| 23/11/1686                                    | Water tot in de straten                                  |               |  | 67-231                      |
| 25/12/1717                                    | 1 knie hoog bij de Steentilpoort                         |               |  | G27-18                      |
| id.   | 60 cm in de straten                                      |               |  | 67-232                      |
| id.   | water enige vt hoog binnen de stad                       |               | lit. 88c: 19u  | 88c, Jan.1718-42;<br>60-124 |
| id.   | 3-4 vt hoger dan   | 22/11/1686    |  | G2-3451                     |
| id.   | bijna 4 vt hoger dan                                     | 1686          | in de stad   | 88c, Jan.1718-43            |
| id.   | 4 vt hoger dan   | 22/11/1686    |  | 37-113                      |
| id.   | 3 vt hoger dan   | 22/11/1686    |  | G20-196                     |
| id.   | hoger dan  | 23/11/1686    |  | 35-71                       |
| id.   | i.h.a. hoger dan   | 1686          | bron: 1719 en/of 1720  | 50-107                      |
| 02/02/1791                                    | stad deels "geïnunderd"                                  |               |  | 88e(12.2.1791)              |
| id.   | 3 duim lager dan   | 1776          | lit. 60: deel stad en omliggende landen overstroomd  | id.;60-161                  |
| 17/03/1819                                    | VZ +2,56 el  |               | meetplaats: Grote Spilsluizen  | 85-134                      |
| 12/03/1822                                    | VZ +2,18 el  |               | idem   | id.                         |
| 09/12/1823                                    | VZ +1,90 el  |               | idem   | id.                         |
| --/02/1825                                    | AP +3,82 el  |               |  | 101a-147                    |
| 03/02/1825                                    | VZ +3,50 el  |               | zie Groningen Ommelanden!  | 35-211                      |
| 04/02/1825                                    | VZ +2,86 el  |               | meetplaats: Grote Spilsluizen  | 85-134                      |
| id.   | 3 duim hoger dan   | 3 op 4/2/1825 | 's morgens. Bron: brief H.W. van Senden (Emden) van 5.2.1825   | 88f(18.2.1825)              |
| id.   | 0,20m hoger dan  | 03/02/1825    |  | 35-211                      |
| 31/10/1825                                    | VZ +1,60 el  |               | meetplaats: Grote Spilsluizen  | 85-134                      |
| 27/11/1825                                    | VZ +2,00 el  |               | idem   | id.                         |
| <b>** PLAATS: <u>Groningen Ommelanden</u></b> |  |               |  |                             |
| 1 op 2  | water sloeg 6 à 7 vt over de                             |               | bron: 1580 à 1594 (Rengers van ten Post); vrijwel geheel Groningen overstroomd (dijken braken op 1/11, 22u, door – 36/2-690) | 36/2-693                    |
| /11/1570                                      | Ommelander dijken  |               |  |                             |
| 27/11/1587                                    | 1½ vt lager dan  | 1570          | bron: Eppens, contemporain   | 36/2-777                    |
| id.   | 1 vt hoger dan   | 1570          | bron: Alting (1518-1596), secr. Groningen  | 36/2-778                    |
| --/11/1592                                    | 1 vt lager dan   | 1570          | bron: idem. Tussen 9 en 18 nov., plaats misschien Groningen  | 36/2-789                    |
| 25/09/1597                                    | bijna gehele provincie overstroomd                       |               | bron: tijdgenoot (ed. 1622)  | 36/2/811                    |
| id.   | vloed nog "hoger dan in"                                 | 1570          | vlg. peilmerken; tal van zijlen (o.a. de Delf-zijlen) vernield. Bron: tijdgenoot (ed. 1650). Zie ook Petten                  | 36/2-811                    |
| 05/03/1651                                    | enige duimen hoger dan                                   | 01/11/1570    | bron: 1727; lit. 36/3 ter zake sceptisch   | 36/3-171                    |
| 22/11/1686                                    | tot 8 vt over de dijken                                  |               | zeer zware overstromingen, zie 36/3 – 371/80   | 37-105                      |
| 23/11/1686                                    | alle dijken: overloop v.a. 04 à 05u                      |               |  | 67-231                      |
| 25/12/1717                                    | bijna gehele provincie overstroomd                       |               | instroming land v.a. 06u. Bron: G59-641 en/of lit. 65  | 50-107/8                    |
| id.   | i.h.a. hoger dan   | 1686          | idem   | id.                         |
| 21/11/1776                                    | buiten stad Gron. op sommige plaatsen > 4 vt op het land |               |  | 73-225                      |
| 3 op 4/2/1825                                 | VZ +3,50 el  |               | zal wel stand Delfzijl betreffen – zie aldaar!   | 35-211                      |
| 04/02/1825                                    | 20 (Ned.) duim hoger dan                                 | 03/02/1825    | 's morgens   | id.                         |
| <b>** PLAATS: <u>Haarlem</u></b>              |  |               |  |                             |
| 08/03/1625                                    | men voer met schuiten door de straten                    |               |  | 68-249                      |
| 25,26/12/1717                                 | water in de huizen op sommige plaatsen                   |               |  | 60-123                      |
| 14/11/1775                                    | 3 vt in de huizen aan de Scheepmakersdijk                |               | 1½ vt in de stad op sommige plaatsen   | 35-90                       |
| 21-22/11/1776                                 | 20 duim lager dan  | 14/11/1775    | lit. 60 vermeldt 1775 i.p.v. 14/11/1775  | 60-145;45-13                |
| 21/11/1776                                    | men voer met schuiten over de straten                    |               |  | 88e(1776,nr.47)             |
| id.   | 20 duim lager dan  | 1775          |  | 73-25                       |
| id.   | 0,52m lager dan  | 15/11/1775    | bron: lit. 73; 20 Rijnl. duim = 52,3 cm  | 50-119                      |

| Deel I                    |   |              |   | Halfweg                              |
|---------------------------|---|--------------|---|--------------------------------------|
| DATUM                     | WATERHOOGTE                                     | T.O.V.       | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                           |
| 21-22/<br>11/1776         | 20 duim lager dan                               | 1775         |   | 45-13                                |
| 1-3/02/1791<br>02/02/1791 | ½ vt hoger dan<br>verscheidene duimen hoger dan | 1775<br>1775 |   | 60-159;45-13<br>88e(5.2.1791)        |
| ** PLAATS: <u>Halfweg</u> |   |              | a.h. IJ, station v.h. HHR Rijnland  |                                      |
| 04/03/1715                | AP +84 duim                                     |              |   | 24                                   |
| 25/12/1732                | AP +80 duim                                     |              |   | id.                                  |
| 28/11/1741                | AP +83 duim                                     |              |   | 88e(30.11.1741);<br>88c,Dec.1741-304 |
| 03/01/1767                | AP +60 duim                                     |              | 03u; w.st.verl. over 54 uur: 65-Blad E2   | 65-Blad E                            |
| 05/10/1767                | AP +60 duim                                     |              | 01u; " " 35 " : id.   | id.                                  |
| 28/11/1767                | AP +62 duim                                     |              | 17u; " " 34 " : id.   | id.                                  |
| 28/11/1769                | AP +66 duim                                     |              | 01u; " " 108 " : 65-Bladen E2,F   | id.                                  |
| 27/05/1774                | AP +55 duim                                     |              | 16-18u; " " 48 " : 65-Blad F  | id.                                  |
| ---/11/1775               | AP -48 duim                                     |              | Zwaanenburger laagste stand vóór de NW storm: IJ nagenoeg droog. Aanemelijk tijdstip: begin middag van 14.11.1775; 48 duim: Rijnl. = 1,256m | 72/2-8,12                            |
| 14-16/<br>11/1775         | Stormvloedperiode                               |              | waterstandsverloop "op het Gemeenlandshuis Zwaanenburger" vlg. C. Brunings: Deel II   |                                      |
| 14/11/1775                | AP -37 duim                                     |              | 16u   | 72/2-15                              |
| 15/11/1775                | AP +93 duim                                     |              | 06u; stand ook in 65-Blad E   | 72/2-16;65-Blad F                    |
| id.                       | idem = AP +2,39m                                |              | bron: C. Brunings - 93 duim: Rijnl. = 2,433m (Asd. = 2,393m)  | 45-20                                |
| id.                       | AP +2,50m                                       |              | bron: lit. 60-237   | id.                                  |
| id.                       | AP +2,337m                                      |              | opgave Krayenhoff   | 50-112                               |
| 20-23/<br>11/1776         | Stormvloedperiode                               |              | waterstandsverloop op Zwaanenburger vlg. C. Brunings: Deel II   |                                      |
| 20/11/1776                | AP -30 duim                                     |              | 23u   | 73-71;65-Blad F2                     |
| 21/11/1776                | AP +71 duim                                     |              | 14u, 1 <sup>e</sup> top   | id.                                  |
| id.                       | AP +75 duim                                     |              | 20u, 2 <sup>e</sup> top   | 73-72                                |
| id.                       | AP +79 duim                                     |              | 20u; stand ook in 65-Blad E   | 65-Blad F2                           |
| 22/11/1776                | AP +61 duim                                     |              | 10, 11u   | 73-72;65-Blad F2                     |
| 20/11/1777                | AP +60 duim                                     |              | 20u; w.st.verl. over 27 uur : 65-Blad F2  | 65-Blad E                            |
| 24/11/1777                | AP +67 duim                                     |              | 13u; " " 38 " : id.   | id.                                  |
| 30/12/1778                | AP +66 duim                                     |              | 09u; " " 33 " : id.   | id.                                  |
| 01/01/1779                | AP +54 duim                                     |              | 14,15u; " " 21 " : 65-Blad G  | id.                                  |
| 14/12/1779                | AP +52 duim                                     |              | 09u; datum misschien 15/12/1779. Zie Amsterdam  | 89j                                  |
| id.                       | AP +48 duim                                     |              | 15u; idem idem  | id.                                  |
| 22/10/1781                | AP +58 duim                                     |              | 06u   | 65-Blad E                            |
| 14/03/1782                | AP +52 duim                                     |              | 09.30u. Zie Amsterdam 13/03/1782  | 89j                                  |
| 01/02/1785                | AP +52 duim                                     |              | 08u; w.st.verl. over 06 uur: 65-Blad G2   | 65-Blad E                            |
| 15/01/1788                | AP +56 duim                                     |              |   | id.                                  |
| 02-04/<br>02/1791         | Stormvloedperiode                               |              | waterstandsverloop: Deel II   |                                      |
| 02/02/1791                | AP +90 duim                                     |              | 22,23u  | id.                                  |
| id.                       | AP +90½ duim                                    |              | 23u. Vlg. 90a/37: 3.2.1791, 12u – zeker onjuist!  | 89j                                  |
| 22/03/1791                | AP +54 duim                                     |              | 15u; w.st.verl. over 25 uur : 65-Blad H   | 65-Blad E                            |
| 30/11/1791                | AP +57 duim                                     |              | 06u; " " 28 " : id.   | id.                                  |
| 07-13/<br>12/1792         | Stormvloedperiode                               |              | waterstandsverloop over 124u: 65-Blad H,H2  |                                      |
| 12/12/1792                | AP +82 duim                                     |              | 13u. Lit. 89j geeft als tijd: 12.30u  | 89j;id.                              |
| 24/12/1792                | AP +57 duim                                     |              | 00u; w.st.verl. over 61 uur: 65 Blad H2   | 65-Blad E                            |
| 26/01/1794                | AP +56 duim                                     |              |   | id.                                  |
| 13/11/1794                | AP +55 duim                                     |              | 17u; " " 36 " : 65-Blad I   | id.                                  |
| 30/11/1796                | AP +55 duim                                     |              | 15,16u; " " 33 " : id.  | id.                                  |
| 07/12/1797                | AP +66 duim                                     |              | 17u; " " 29 " : id.   | id.                                  |
| 30/12/1797                | AP +66 duim                                     |              | 21,22u; " " 66 " : 65-Blad I2   | id.                                  |
| 22/10/1800                | AP +61 duim                                     |              | 18u; " " 61 " : id.   | id.                                  |
| 22/11/1801                | AP +72 duim                                     |              | 15u; " " 50 " : id.   | id.                                  |
| id.                       | AP +60 duim                                     |              | 17u   | 89j/11172                            |
| 23/11/1801                | AP +80 duim                                     |              | 04u; w.st.verl.: zie 22/11/1801   | 65-Blad E                            |
| id.                       | AP +62 duim                                     |              | 09u. N.B.: in kolom BP (= Boven Peil (= AP)) staat: -62 duim; - geeft wrschl. val aan   | 89j/11172                            |
| id.                       | AP +65 duim                                     |              | 17.30u  | id.                                  |
| 28/02/1806                | AP +60 duim                                     |              | 10.45u  | id.                                  |

| DATUM                               | WATERHOOGTE  | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR                            |
|-------------------------------------|--|------------|--|---------------------------------------|
| 28/02/1806                          | AP +58 duim  |            | 16.45u. N.B.: in kolom BP staat: -58 duim. Zie bij 23/01/1801!               | id.                                   |
| 14/01/1807                          | AP +66 duim  |            | 17u  | 89j                                   |
| 19/02/1807                          | AP +67 duim  |            | 00u; w.st.verl. over 20u: Deel II. Lit. 89j: 00 en 01u                       | 89j;90a/49                            |
| 14-16/1/1808                        | Stormvloedperiode  |            | waterstandsverloop: Deel II  | 3                                     |
| 15/01/1808                          | AP +65 duim  |            | 11u. Vlg. lit. 3: 68 duim (zie Deel II)!                                     | 89j/11172                             |
| id.                                 | AP +84 duim  |            | 15,17u – vlg. lit. 89j alleen 17u  | 89j/11172;3                           |
| 16/01/1808                          | AP +29 duim  |            | 11.45u   | 89j/11172                             |
| 15/11/1808                          | AP +61 duim  |            | 02u  | id.                                   |
| 08/12/1808                          | AP +82 duim  |            | 07.15u   | 89j/11172                             |
| id.                                 | AP +65 duim  |            | 13.30u   | id.                                   |
| 17/04/1817                          | AP +55 duim  |            | 10.15u   | id.                                   |
| id.                                 | AP +59 duim  |            | 16.15u   | id.                                   |
| 17/03/1819                          | AP +60 duim  |            | 08u (of 20u?)  | id.                                   |
| 03/03/1820                          | AP +58 duim  |            | 17.45u   | id.                                   |
| 15/01/1822                          | AP +65 duim  |            | 08.45u   | id.                                   |
| id.                                 | AP +62 duim  |            | 14.45u   | id.                                   |
| 26/01/1822                          | AP +58 duim  |            | 17.45u   | id.                                   |
| 27/01/1822                          | AP +64 duim  |            | 06.30u   | id.                                   |
| 12/03/1822                          | AP +69 duim  |            | 18.30u   | id.                                   |
| 07/12/1822                          | AP +56 duim  |            | 10.15u   | id.                                   |
| 15/11/1824                          | AP +68 duim  |            | 10.15u   | id.                                   |
| id.                                 | AP +58 duim  |            | 16.15u   | id.                                   |
| 03/02/1825                          | AP -53 duim  |            | 08.45u - vergelijk Amsterdam!!!  | id.                                   |
| id.                                 | AP -17 duim  |            | 14.45u   | id.                                   |
| 04/02/1825                          | AP +38 duim  |            | 09.30u   | id.                                   |
| id.                                 | AP +76 duim  |            | 15.30u; 76 duim = 1,988m   | id.                                   |
| 05/02/1825                          | AP +2,50m = VZ +2,55m  |            | heel vroeg. Bron 45: lit. 60 (met opgave in Ned. ellen en duimen)            | 60-237;45-25                          |
| id.                                 | AP +32 duim  |            | 10.15u; 32 duim = 0,837m   | 89j/11172                             |
| id.                                 | AP +53 duim  |            | 16.15u; 53 duim = 1,386m   | id.                                   |
| id.                                 | top even hoog als  | 1775       | slaat op stand AP + 2,50m  | 60-237;45-25                          |
| 06/02/1825                          | AP +33 duim  |            | 11u  | 89j/11172                             |
| <b>** PLAATS: <u>Harderwijk</u></b> |  |            |  |                                       |
| 14/11/1775                          | 6-8 vt hoog aan de stadsmuur                                 |            | "na middernacht"   | 72/2-221                              |
| 15/01/1808                          | (gewone) VZ +7 vt 4 duim                                     |            | 15u  | 37-289                                |
| 08/12/1808                          | hoger dan  | 1775       | 05u, bij "de grote weg van Harderwijk naar Nijkerk"                          | 60-171                                |
| --/02/1825                          | VZ +3,68 el  |            | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"                                     | 101a-148                              |
| 4-5/02/1825                         | NAP +3,83m   |            | off. waarde (1916)   | 50-128                                |
| 04/02/1825                          | 8-10 palm op straat  |            | "hoogte (in vroege morgen) als nimmer bij menschen geheugen"                 | 35-185                                |
| <b>** PLAATS: <u>Harlingen</u></b>  |  |            |  |                                       |
| 25/12/1717                          | water op zodanig hoge plaatsen waar het nog nooit gezien was |            | water over straten en in huizen  | 88c(1718/1-44)                        |
| id.                                 | golven stroomden enige voeten over de straten                |            |  | 60-124                                |
| id.                                 | 9 duim hoger dan   | 03/03/1715 | bron lit. 50: 1918   | G59-751,784;<br>50-108                |
| 15/11/1775                          | "op verre na zo hoog niet, als in den Kersvloed van          | 1717"      |  | 72/2-280                              |
| 21/11/1776                          | 2 vt hoger dan   | 1775       | stad deels overstromd vlg. lit. 73   | 88e(1776,nr.48);<br>73-162,164;60-147 |
| id.                                 | 2 vt hoger dan   | 14/11/1775 |  | 37-135                                |
| id.                                 | 6 palm hoger dan   | 14/11/1775 |  | 35-103                                |
| --/02/1825                          | AP +3,19 el  |            |  | 101a-147                              |
| 03/02/1825                          | water op een hoogte met wallen in Voorstraat                 |            | "eerste ontzettende hooge getijwater"; "water stroomde door de Gouden Leeuw" | 88g(14.2.1825)                        |
| id.                                 | geen voorbeeld in anderhalve eeuw                            |            |  | id.                                   |
| id.                                 | NAP +2,78m   |            | vlg. lit. 31: 21u  | 32-44;31-Tab.VIII                     |
| 4-5/02/1825                         | NAP +2,93m   |            | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825                            | 50-128;42-68a                         |
| 04/02/1825                          | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989): NAP +3,098m                |            | Noorderhaven 31<br>hoogte 1989   | 43<br>Wp.1989                         |



| Deel I                                 |                                      |        |   | Den Helder      |
|--|--------------------------------------|--------|---|-----------------|
| DATUM                                  | WATERHOOGTE                          | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR      |
| id.                                    | VZ +2,40 el                          |        |   | 60-664          |
| id.                                    | NAP +2,93m                           |        |   | 32-44;TO-474    |
| id.                                    | NAP +2,92m                           |        | 09.30u  | 31-776,Tab.VIII |
| id.                                    | 0,193 el hoger dan                   | 1776   | betreft stand VZ +2,40 el   | 60-664          |
| <b>** PLAATS: <u>Hasselt (Ov.)</u></b> |                                      |        |   |                 |
| 21/11/1776                             | 3 vt hoog in de Nieuwstr.            |        | meeste huizen langs de grachten ~2 vt in het water  | 73-202,222      |
| 14/10/1824                             | DZW +2,72 el                         |        | DZW = dagelijks zomerwater  | 47-100          |
| 14-15/<br>11/1824                      | DZW +2,78 el, d.i.<br>5 cm hoger dan | 1776   |   | id.             |
| 3 op 4/2/1825                          | 3 palm hoger dan                     | 1775/6 | nacht   | 60-608          |
| 04/02/1825                             | DZW +2,78 el                         |        | 00u   | 47-101          |
| id.                                    | DZW +3,09 el                         |        | 15u   | id.             |
| 05/02/1825                             | DZW +3,09 el                         |        | 02u   | 47-104          |
| <b>** PLAATS: <u>Den Helder</u></b>    |                                      |        |   |                 |
| 01/10/1697                             | OVZ +5 vt 8 duim                     |        | OVZ = ordinaire VZ; aan de Sluisdijk, welks kruin op ord. getij + 6 vt 5 à 7 duim (opneming Adriaan Wentel mei 1703). Bron: A, zie noot 1     | 90a/7           |
| id.                                    | NHW +2,50m                           |        | NHW = Normaal HW. Vlg. toen (1977) nog lopend onderzoek van dr. H. Schoorl aan de Sluisdijk. Bron: A, zie noot 1                              | 36/3-404        |
| 25/11/1699                             | OVZ +6 vt                            |        | idem  | 90a/7           |
| 17/10/1701                             | OVZ +6 vt stijf                      |        |   | id.             |
| 25/12/1717                             | "water nooit zo hoog gezien"         |        |   | 88c,Jan.1718-47 |
| 20/03/1753                             | OT +3 vt 8 duim                      |        | OT = ordinair tij. Brief Jan Harge  | Sch.2           |
| 21/03/1753                             | OT +4 vt 1 duim                      |        | brief Jan Harge (opziener 's Lands werken)  | id.             |
| 21/01/1756                             | OT +4 vt 3 duim                      |        | rapport 21.1.1756 v. Albert Kickert, onderbaas Den Helder   | id.             |
| 13/02/1756                             | OT +3 vt 1½ duim                     |        | idem (14.2.1756)  | id.             |
| 07/10/1756                             | 5 vt verhoging                       |        | missive Kersje Visser (9.10.1756)   | id.             |
| 08/10/1756                             | 4 vt 2 duim verhoging                |        | idem  | id.             |
| 02/10/1763                             | VZ +2 vt                             |        | brief Pieter Harge (6.10.1763), opziener Den Helder   | id.             |
| 3 op<br>4/10/1763                      | 3 vt 8 duim verhoging                |        | idem  | id.             |
| 05/10/1763                             | 2 vt 8 duim verhoging                |        | idem  | id.             |
| 31/12/1763                             | 4 vt 4 duim verhoging                |        | idem (2.1.1764)   | id.             |
| 24 op<br>25/11/1769                    | VZ +3 vt 4 duim                      |        | idem (28.11.1769)   | id.             |
| 27/11/1769                             | 3 vt 1 duim verhoging                |        | 's morgens. Idem  | id.             |
| id.                                    | 4 vt 4 duim verhoging                |        | 's avonds. Idem   | id.             |
| 30/11/1769                             | VZ +4 vt 5 duim                      |        | brief Pieter Harge (30.11.1769)   | id.             |
| 05/01/1770                             | 4 vt                                 |        | Standen 1770 in Hondsbosse maat; 1 vt = 12 duim   | 7               |
| 16/01/1770                             | 3 vt 8 duim                          |        |   | id.             |
| 29/01/1770                             | 3 vt 1 duim                          |        |   | id.             |
| 17/02/1770                             | 2 vt 8 duim verhoging                |        | brief Pieter Harge (20.2.1770)  | Sch.2           |
| 18/02/1770                             | 2 vt 8 duim                          |        |   | 7               |
| id.                                    | 3 vt 5 duim verhoging                |        | idem  | Sch.2           |
| 19/02/1770                             | 3 vt 5 duim                          |        |   | 7               |
| 06/12/1770                             | 3 vt                                 |        | 23u   | id.             |
| 08/01/1771                             | VZ +37 duim                          |        | 0.30u, storm. Nieuwediep  | 89 ba           |
| 27/01/1771                             | VZ +46 duim                          |        | 16u. Nieuwediep (zie Deel IV C)   | id.             |
| 21/11/1776                             | 7 vt boven ordinaire VZ              |        | in de vroege morgen; 7 vt Hondsb. = 200 cm<br>Het referentiepeil van alle hieronder vermelde standen, ontleend aan lit. 7, is "ordinaire VZ". | 73-147          |
| 21/01/1801                             | 3 vt 1 duim                          |        | 20.45u; w.st. verl. 19.45u...25.30u : Deel II   | 7               |
| 29/01/1801                             | 3 vt 4 duim                          |        | 19u; " 17u...20.30u : "   | id.             |
| 19/10/1801                             | 3 vt 10 duim                         |        | 05.10u; " 02.10u...07.40u : "   | id.             |
| 03/11/1801                             | 4 vt 6 duim                          |        | 05.30u; " 00.30u...08.45u : "   | id.             |
| 05/11/1801                             | 3 vt                                 |        | 06.30u; " 04.30u...07.26u : "   | id.             |
| 21/11/1801                             | 3 vt                                 |        | 07.30u; " 06.30u...09u : "  | id.             |
| id.                                    | 5 vt 3 duim                          |        | 20u; " 15u...26(=02)u : "   | id.             |
| 22/11/1801                             | 5 vt 2 duim                          |        | 07u; " 01u...11u : "  | id.             |
| id.                                    | 5 vt 1 duim                          |        | 20u, 21u; " 16u...25.30u : "  | id.             |
| 23/11/1801                             | 4 vt                                 |        | 6.30-8.30u; " 04.30u...11.15u : "   | id.             |

| DATUM        | WATERHOOGTE             | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR            |
|--------------|-------------------------|--------|---|-----------------------|
| 23/11/1801   | 3 vt 7 duim             |        | 18.10u; " 17.10u...22.10u : "   | id.                   |
| 25/11/1801   | 3 vt 6 duim             |        | 08.20u; " 06.20u...10.35u : "   | id.                   |
| 26/11/1801   | 3 vt 2 duim             |        | 22u; " 19u...23u : "  | id.                   |
| 17/10/1803   | 3 vt 7 duim             |        | 20.30u; " 16.30u...21.50u : "   | id.                   |
| 28/02/1804   | 3 vt 6 duim             |        | 20u   | id.                   |
| 18/10/1804   | 3 vt                    |        | 05.40u; w.st.verl. 04.40u...06.30u : Deel II  | id.                   |
| 21/11/1804   | 3 vt 6 duim             |        | 22.45u; " 19.45u...24.45u : "   | 8                     |
| 22/11/1804   | 3 vt 5 duim             |        | 22.30u; " 20.30u...23.30u : "   | id.                   |
| 28/02/1805   | VZ +3 vt 8 duim         |        | 18.10u; w.st.verl. over 30 uur: Deel II   | 90a/47                |
| 01/03/1805   | VZ +3 vt                |        | 04.30u  | id.                   |
| id.          | VZ +3 vt 6 duim         |        | 20.00u  | id.                   |
| 10/12/1805   | 3 vt 9 duim             |        | 22.40u; w.st.verl. 19.40u...24.20u : Deel II  | 7                     |
| 11/01/1806   | top: 4 vt 5 duim        |        | 11.20u; w.st.verl. 10/11, 20.15u ... 11/11, 22.30u: Dl. II  | id.                   |
| 17/01/1806   | 3 vt                    |        | 17.25u; w.st.verl. 15.25u...18.45u : Deel II  | id.                   |
| 19/01/1806   | 4 vt 2 duim             |        | 18.25u; " 14.25u...21.10u : "   | id.                   |
| 25/01/1806   | 3 vt 4 duim             |        | 10.30u; " 07.30u...12.15u : "   | id.                   |
| id.          | 3 vt                    |        | 21.45u; " 18.45u...23.45u : "   | id.                   |
| 27/02/1806   | 3 vt 2 duim             |        | 12.45u; " 08.45u...14.25u : "   | id.                   |
| id.          | 4 vt                    |        | 23.45u; " 20.25u...04.25u : "   | id.                   |
| 28/02/1806   | 3 vt 11 duim            |        | 11.40u; " 06.40u...15.10u : "   | id.                   |
| 23/10/1806   | 3 vt 8 duim             |        | 05u; " 03u...07u : "  | 12                    |
| 16/12/1806   | 3 vt 6 duim             |        | 11u; " 09u...13u : "  | id.                   |
| 13 en/of     | 4 vt 6 duim             |        |   | 90a/49                |
| 14/01/1807   |                         |        |   |                       |
| 16/01/1807   | 3 vt 11 duim            |        | 12.18u; " 08.18u...13.50u : "   | id.                   |
| 11/01/1808   | 3 vt 2 duim             |        | 16.45u; " 13.45u...18.30u : "   | 89l                   |
| 14-15/1/1808 | Stormvloedperiode       |        | w.st.verl. 14/1, 18u ... 15/1, 19u: Deel II   | 3                     |
| 15/01/1808   | top: VZ +4 vt 2 duim    |        | a/d peilpaal Nieuwediep (zie Deel IV C)   | 1                     |
| id.          | 50 duim boven gewone VZ |        | Rijnl. Maat? Zie Voorbericht § 1b   | 3                     |
| id.          | top: 4 vt 2 duim        |        | 08.45u  | 7                     |
| id.          | VZ +50 duim             |        | Nieuwediep 08.45u (88e: ~9u, t.o.v. OVZ)  | 88e(23.1.1808);37-275 |
| id.          | OVZ + 27 duim           |        | Nieuwediep, 11u; daarna wisselingen tot:  | 88e(23.1.1808)        |
| id.          | OVZ + 32 duim           |        | Nieuwediep, 18u; OVZ = Ordinaire VZ   | id.                   |
| 28/01/1808   | 2 vt 11 duim            |        | 19.30u; w.st.verl. 18.30u...21u : Deel II   | 7                     |
| 29/01/1808   | 2 vt 6 duim             |        | 08u   | id.                   |
| id.          | 2 vt 8 duim             |        | 09u   | id.                   |
| id.          | 3 vt 5 duim             |        | 20.20u; " 16.20u...22.05u : "   | id.                   |
| 07/02/1808   | 2 vt 8 duim             |        | 01u; " 11.50u...16.50u : "  | id.                   |
| 29/02/1808   | 3 vt 2 duim             |        | 18.20u  | id.                   |
| 07/12/1808   | VZ +5 vt 1 duim         |        | a/d peilpaal Nieuwediep   | 1                     |
| 27/02/1813   | OLW +7 vt 1 duim        |        | 15.50u, middagHW; OLW = ordinair LW,<br>Nieuwediep, hoogte onbekend; waarn. staatje n° 30<br>van febr. 1813.<br>W.st.verl. 15.50u...22.10u: Deel II | DGW                   |
| 28/02/1813   | OLW +4 vt 6 duim        |        | 15.40u en 16.40u; astr. LW en HW: 11.40u resp. 17u.<br>W.st.verl. 11.40u...17u: Deel II   | id.                   |
| 30/12/1815   | OHW +2 vt 6 duim        |        | 08.30u, ochtendHW; OHW = ordinair HW,<br>Nieuwediep, stormverslag 30.12.1815  | id.                   |
| id.          | OHW +8 duim             |        | 14.40u, middagLW; bron: idem  | id.                   |
| id.          | GHW +3½ vt              |        | 16u; GHW = gewoon HW; bron: idem. Het lijkt wel<br>zeker dat GHW = OHW  | id.                   |
| 12/01/1816   | OHW +3 vt 8 duim        |        | 14u, middagHW; Nieuwediep, stormverslag   | id.                   |
| 26/02/1816   | OHW +2 vt 10 duim       |        | 06.20u, ochtendHW; Nieuwediep, stormverslag<br>26.2.1816  | id.                   |
| id.          | GHW +2 vt 9 duim        |        | 18u; bron: idem - zie ook 30/12/1815  | id.                   |
| 13/03/1816   | OHW +3 vt 5 duim        |        | 07u, ochtendHW; Nieuwediep, stormverslag<br>13.3.1816   | id.                   |
| id.          | OHW +2 vt 6 duim        |        | 12.15u, middagLW; bron: idem  | id.                   |
| id.          | GHW +3 vt 2 duim        |        | 18.30u; bron: idem - zie ook 30/12/1815   | id.                   |

| Deel I                           |                             |            |   | Hellevoetsluis  |
|----------------------------------|-----------------------------|------------|---|-----------------|
| DATUM                            | WATERHOOGTE                 | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR      |
| 15/11/1824                       | 1,93 el (6 vt 1 ¾ duim)     |            | 02-03u; "bij menschen geheugen niet eerder bereikt"; herleid vlg. Rijnl. (!) maat (vlg. 47-6: 14/11, zonder tijd) | 47-6,257        |
| id.                              | GHW +1 el 9 palm 3 duim     |            | aan de peilpaal; GHW = gewoon HW-peil   | 35-156          |
| id.                              | HW +1,93m                   |            | tussen 02 en 03u; Bron: Haarl. Courant 18.11.1824   | 50-127          |
| --/02/1825                       | VZ +2,20 el                 |            | Nieuwediep; stand "boven gewoon hoog water of volzee"   | 101a-149        |
| 03/02/1825                       | 6 vt boven peil             |            |   | 35-171          |
| id.                              | DHW +5 Ned. duim            |            | 13.21u, middagLW; DHW = dagel. HW. Bron: zie onder; daarin decimale stelsel!                                      | 91c/472         |
| id.                              | DHW +1 el 25½ duim          |            | W.st.verl. vlg. 91c in Deel II  |                 |
| id.                              | DHW +2 el 20 duim           |            | 15u - brief uit Nieuwediep van 4.2.1825   | id.             |
| id.                              | peil + 6 vt                 |            | 19u; bron: idem   | id.             |
| id.                              | 1,88 el (6 vt)              |            | 19u - dan peil = DHW +32 cm   | 88h(7.2.1825)   |
| id.                              | NAP +2,19m                  |            | 19u   | 47-14,257       |
| id.                              | VZ +2 el 20 duim            |            | 19u   | 31-773,Tab.VIII |
| id.                              | NAP +2,52m                  |            | omstr. 21u, "aan de kust". Bron 45: lit. 60 met VZ = DHW  | 60-222;45-24    |
| 4-5/02/1825                      | NAP +2,47m                  |            | 21u; in 31-Tab. VIII: NAP +2,51m  | 31-773          |
| 04/02/1825                       | id.                         |            | Nieuwediep. Lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02  | 50-128;42-68a   |
| id.                              | tot VZ +2 el                |            |   | TO-464          |
| id.                              | DHW +76 duim                |            | eerste HW, "aan de kust". Bron 45: lit. 60  | 60-236;45-24    |
| id.                              | NAP +2,51m                  |            | 01.15u - brief uit Nieuwediep van 4.2.1825  | 91c/472         |
| id.                              | DHW +2 el 4 duim            |            | 07u   | 31-773          |
| id.                              | GHW +86 duim                |            | 08u - brief uit Nieuwediep van 4.2.1825   | 91c/472         |
| id.                              | DVH +1 el 91 duim           |            | 14u, LW; GHW = gewoon HW. Bron: zie 08u   | id.             |
| id.                              | NAP +2,21m                  |            | 18u; DVH = dagel. vloedhoogte - brief uit Nieuwediep van 5.2.1825   | id.             |
| id.                              | geen twijfel: hoger dan     | 1776       | 19u. N.B.: Een topstand omstr. 20u (van DHW +2,40m?)  | 31-Tab.VIII     |
| 05/02/1825                       | DVH +1 el 41 duim           |            | lijkt niet onaannemelijk, zie Deel II en Deel IV C.   |                 |
|                                  |                             |            | d.w.z. hoger dan VZ +2,00m!   | 47-257          |
|                                  |                             |            | avond. Bron: brief uit Nieuwediep van 6.2.1825  | 91c/472         |
| ** PLAATS: <u>Hellevoetsluis</u> |                             |            |   |                 |
| 26/01/1682                       | 10 duim hoger dan Den Briel |            | bron: 1682  | 36/3-348        |
| 14/11/1775                       | nagenoeg even hoog als      | 1715       | 1751: Statendam tussen Goeree en Overflakkee aangelegd  | 3               |
| id.                              | 10 duim hoger dan           | 21/11/1776 | "nagenoeg gelijk aan teken van vloed van 1715"  | id.             |
| 24/11/1776                       | 10 duim lager dan           | 1775       | bron: J.Blanken Jzn   | id.             |
| 13/01/1807                       | 21 vt 6 duim                |            | datum onjuist (moet zijn 21/11!)  | id.             |
| 14/01/1807                       | 21 vt 9 duim                |            | dag   | 1               |
| 10/02/1807                       | 20 vt 10 duim               |            | dag   | id.             |
| 27/02/1807                       | 20 vt 9 duim                |            | dag   | id.             |
| 30/09/1807                       | 20 vt                       |            | dag   | id.             |
| id.                              | 21 vt                       |            | nacht   | id.             |
| 08/10/1807                       | 19 vt 6 duim                |            | nacht   | id.             |
| 09/10/1807                       | 18 vt                       |            | dag   | id.             |
| 23/10/1807                       | 18 vt 9 duim                |            | nacht   | id.             |
| 29/10/1807                       | 19 vt                       |            | dag   | id.             |
| id.                              | 20 vt 7 duim                |            | nacht   | id.             |
| 30/10/1807                       | 18 vt 1 duim                |            | dag   | id.             |
| id.                              | 21 vt                       |            | nacht   | id.             |
| 31/10/1807                       | 20 vt                       |            | dag   | id.             |
| id.                              | 21 vt                       |            | nacht   | id.             |
| 02/12/1807                       | 19 vt                       |            | dag   | id.             |
| 03/12/1807                       | 21 vt 3 duim                |            | dag   | id.             |
| id.                              | 20 vt                       |            | nacht   | id.             |
| 11/01/1808                       | 20 vt 2 duim                |            | dag   | id.             |
| 13/01/1808                       | 19 vt 4 duim                |            | dag   | id.             |
| 14/01/1808                       | GHW + 3 vt                  |            | tijdens LW vóór hoge vloed. GHW = gewoon HW   | 3               |
| 15/01/1808                       | 24 vt                       |            | Bron: rapport J.Blanken Jzn   | 1               |

| DATUM                                     | WATERHOOGTE                                    | T.O.V.      | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                  |
|---|--|-------------|---|-----------------------------|
| id.                                       | 24 vt  |             | nacht   | id.                         |
| id.                                       | GV +7 vt 9 duim                                |             | 03.30u; GV = gewone vloed   | 37-288                      |
| id.                                       | 4½ duim hoger dan                              | 1775        | "naar 't getuigenis der oudste lieden" (brief uit Hellevoetsluis van 16.1.1808) | 88h(20.1.1808)              |
| id.                                       | 4½ duim hoger dan                              | 14/11/1775  | Bron: Koninklijke Courant 21.1.1808 (aanwezig in 3)                             | 3                           |
| id.                                       | 3 duim hoger dan                               | 1775        |   | 37-288                      |
| id.                                       | even hoog als in                               | 1715 & 1775 | 88e: ongeveer even hoog   | 88e(23.1.1808);3            |
| --/02/1825                                | AP +3,14 el                                    |             |   | 101a-149                    |
| 03/02/1825                                | NAP +1,42m                                     |             | 12u (afgeleid uit wn. te Den Briel – bedenkelijk!)                              | 31-771                      |
| id.                                       | AP +2,85 el                                    |             | 15.30u  | 60-455                      |
| id.                                       | NAP +2,78m                                     |             | 15.30u  | 31-771,Tab.VIII             |
| 4-5/02/1825                               | NAP +3,07m                                     |             | off. waarde (1916)  | 50-128                      |
| 04/02/1825                                | water 3-4 palm op straat                       |             |   | 35-178                      |
| id.                                       | NAP +3,07m                                     |             |   | TO-454                      |
| id.                                       | AP +3,00 el                                    |             | 03.30u  | 60-455                      |
| id.                                       | NAP +2,93m                                     |             | 03.30u  | 31-771,Tab.VIII             |
| id.                                       | NAP +1,26m                                     |             | 12u (afgeleid uit wn. te Den Briel – zie 03/02)                                 | 31-771                      |
| id.                                       | AP +3,14 el                                    |             | 16u   | 60-455                      |
| id.                                       | NAP +3,07m                                     |             | 16u   | 31-771,Tab.VIII             |
| id.                                       | NAP +1,80m met grootste opzet (2,60m)          |             | middernacht; stand en opzet geschat   | 31-772                      |
| 05/02/1825                                | AP +1,60 el                                    |             | 04.15u  | 60-455                      |
| id.                                       | NAP +1,53m                                     |             | 04.30u (vlg.: 31-Tab VIII: 04.15u)  | 31-771                      |
| id.                                       | NAP -0,28m                                     |             | 13u (afgeleid uit wn. te Den Briel – zie 03/02)                                 | id.                         |
| id.                                       | AP +2,38 el                                    |             | 16.15u  | 60-455                      |
| id.                                       | NAP +2,31m                                     |             | 16.30u (vlg. 31-Tab VIII: 16.15u)   | 31-771                      |
| <b>** PLAATS: <u>Hindeloopen</u></b>      |  |             |   |                             |
| 21/11/1776                                | 6 à 7 duim hoger dan                           | nov. 1775   |   | 73-168                      |
| id.                                       | 0,18m hoger dan                                | 15/11/1775  | bron: lit. 73   | 50-121                      |
| --/02/1825                                | AP +3,13 el                                    |             |   | 101a-147                    |
| 04/02/1825                                | VZ +2,61 el                                    |             |   | 60-664                      |
| 4-5/02/1825                               | NAP +2,83m                                     |             | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825                               | 50-128;42-68a               |
| <b>** PLAATS: <u>Hoek van Holland</u></b> |  |             |   |                             |
| 04/02/1825                                | <b>Vloedmerk</b>                               |             | Krimsloot nabij Hilwoning, hoogte:<br>NAP +2,037m volgens                       | 43<br>Wp.1989               |
| <b>** PLAATS: <u>Hoorn</u></b>            |  |             |   |                             |
| 02/11/1532                                | Rode Steen (hoogste deel der stad) onder water |             | bron: 1617. Zie ook Deel IV B 1   | 36/2-498                    |
| 02/11/1570                                | 2 vt hoger dan                                 | nov. 1568   | 04u topstand; water stroomde over de Rode Steen;<br>bron: 1617                  | 36/2-619;677                |
| 8 op 9/<br>03/1625                        | op sommige plaatsen ½-1 vt hoger dan           | 1570        | bron: 1648 (ooggetuige) - op andere plaatsen even hoog als 1570                 | 36/3-95                     |
| 05/03/1651                                | water liep over de Rode Steen                  |             | bron: G20 (met Juliaanse datering!)   | 45-10                       |
| id.                                       | idem.  |             | bron: 1678 (d.i. G5, 1651-27)   | 36/3-168                    |
| 14-15/<br>11/1775                         | 3 vt hoog in de stad                           |             |   | 60-139/40;68-252            |
| id.                                       | 3 vt hoog                                      |             |   | 45-12                       |
| id.                                       | AP +2,439m                                     |             | Wp. Krayenhoff 1797   | 50-111/2                    |
| id.                                       | AP +2,44m                                      |             | vlg. 60-237   | 45-20                       |
| 14/11/1775                                | 3 vt hoog in de stad                           |             | top 15/11 ("nanacht")   | 88e(1775,nr.46);<br>37-125; |
| id.                                       | 6 duim hoger dan                               | 1717        |   | 35-89                       |
| --/02/1825                                | AP +2,67 el                                    |             |   | 101a-149                    |
| 4-5/02/1825                               | NAP +2,67m                                     |             | lit. 50: off. waarde (1916); lit 42: 3-5/02/1825                                | 50-128;42-68a               |

| Deel I   |  |            |  | Kampen                    |
|--|--|------------|--|---------------------------|
| DATUM  | WATERHOOGTE  | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR                |
| 04/02/1825                                     | DG +2 el 22 duim                                   |            | in de vroege morgen; DG = dagelijks getij (brief uit Hoorn van 5.2.1825) | 91c/472                   |
| id.  | 2 el 44 duim                                       |            | later. Bron: idem  | id.                       |
| id.  | NAP +2,73 à 2,75m                                  |            | v.m.   | 31-Tab.VIII               |
| id.  | NAP +2,28m   |            | v.m. (merkwaardig i.v.m. voorgaande stand!)                              | id.                       |
| id.  | NAP +2,50m   |            | n.m.   | id.                       |
| id.  | 2 el 72 duim                                       |            | 21u. (brief uit Hoorn van 5.2.1825)                                      | 91c/472                   |
| id.  | NAP +2,78m   |            | 21u (merkwaardig i.v.m. NAP +2,50m, n.m.!)                               | 31-Tab.VIII               |
| 4 op 5/2/1825                                  | VZ +2,75m = AP +2,67m<br>d.i. 0,23m hoger dan      | 1775       | bron 45: lit. 60 (waarin opgave in ellen en duimen)                      | 60-237;45-25,30/1         |
| 05/02/1825                                     | 2 el 27 duim                                       |            | 02u (brief uit Hoorn van 5.2.1825)                                       | 91c/472                   |
| id.  | 8½ vt (2,66 el)                                    |            | het HW na dat van 4/2 te 12u   | 35-169                    |
| id.  | NAP +2,33m   |            | 02u  | 31-Tab.VIII               |
| <b>** PLAATS: <u>Hulst</u></b>                 |  |            |  |                           |
| 01/11/1570                                     | water tot op de markt                              |            | bron: contemporain (Memorieboek der stad Ghent)                          | 36/2-632                  |
| 26/01/1682                                     | water sloeg over vestingwallen                     |            | 16.30u   | 36/3-304/5                |
| id.  | stad grotendeels ondergelopen via Gentse poort     |            | astr. HW: 18u; bron: 1687 (ooggetuige); Grote Markt bijna geheel blank   | id.                       |
| 04/03/1715                                     | omringd met water                                  |            |  | 88c(1715/1-234)           |
| <b>** PLAATS: <u>Idaarderadeel (Fr.)</u></b>   |  |            |  |                           |
| 04/02/1825                                     | HWP +74 duim                                       |            | gebied om Idaard (~3 km N. v. Grouw)                                     | 35-204                    |
| 5&6/2/1825                                     | HWP +74 duim                                       |            | HWP = hoog winterpeil  | 57/6-44                   |
| <b>** PLAATS: <u>Ijsselmonde</u></b>           |  |            |  |                           |
| 04/02/1825                                     | iets hoger dan in                                  | 1775       | bron: lit. 60  | 50-132                    |
| <b>** PLAATS: <u>Jemgum (= Jemmingen!)</u></b> |  |            |  |                           |
| 21/11/1776                                     | meer dan 3 vt over de Zijl                         |            | a.d. rivier de Eems, beneden Leer, 17 km ZO v. Emden                     | 73-226                    |
| <b>** PLAATS: <u>Kampen</u></b>                |  |            |  |                           |
| 1775   | 1 vt hoger dan                                     | 1717       |  | 47-260                    |
| 14/11/1775                                     | zeer hoog in de stad                               |            |  | 88e(1775,nr.47)           |
| id.  | 1¼ vt hoger dan                                    | 1717       |  | id.                       |
| 14 op 15/11/1775                               | binnen de stad                                     |            | toegepaste herleiding vlg. Rijnl. maat                                   | 35-97                     |
| 15/11/1775                                     | 6-7 vt (1,88-2,20 el) hoog in de stad ruim 12 duim |            | 04u  | 72/2-237,267 <sup>5</sup> |
| id.  | hoger dan  | 25/12/1717 |  | id.                       |
| 20/11/1776                                     | "... omtrent zo erg als ..."                       | 1775       |  | 88e(1776,nr.47)           |
| 21/11/1776                                     | water kwam in de stad                              |            | "s morgens tusschen 2 en 4 uur"  | 88e(1776,nr.48)           |
| id.  | 4 duim hoger dan                                   | 1775       | in de stad   | id.;73-217;57/6-273       |
| id.  | ½ vt hoger dan tevoren                             |            | in de huizen (vloeddijk, Groene straat)                                  | 73-201                    |
| id.  | 0,10m hoger dan                                    | 15/11/1775 | bron: 73   | 50-120                    |
| 14/11/1824                                     | NAP +1,38m in de stad                              |            | bron: 47 - daarin echter niet gevonden!                                  | 50-126                    |
| 14-15/11/1824                                  | 2,20 el  |            | aan de peilpaal  | 47-7                      |
| id.  | d.i. AP +1,62 el                                   |            |  | id.                       |
| --/02/1825                                     | AP +3,25 el  |            |  | 101a-148                  |
| 3-5/02/1825                                    | 2 vt hoger dan                                     | 1775/6     | bron: kranten van 8 en 11.2.1825   | 76a-189                   |
| 4-5/02/1825                                    | NAP +3,11m   |            | off. waarde (1916)   | 50-128                    |
| 04/02/1825                                     | 12 vt + 8½ duim = 3,99 el                          |            | aan het peil bij de brug (Rijnl. maat)                                   | 47-214                    |
| id.  | AP +3,376 el                                       |            | 21u, in de Melkpoort   | id.                       |

<sup>5</sup> aldaar de volgende opsomming der waterhoogten (Rijnl. maat) in de poorten:

|                   |                |                       |                |                  |               |
|-------------------|----------------|-----------------------|----------------|------------------|---------------|
| Veenepoort:       | 2 vt 4 duim;   | Haagenpoort:          | 15 duim;       | Vischpoort:      | 2 vt;         |
| Cellebroedersprt: | 3 vt 11½ duim; | Louwenpoort (Ijssel): | 2 vt 10½ duim; | Koornmarktpoort: | 3 vt 7½ duim; |
| Broederpoort:     | 5 vt 9½ duim;  |                       |                |                  |               |

| DATUM                           | WATERHOOGTE                | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR            |
|---------------------------------|----------------------------|--------|--|-----------------------|
| 04/02/1825                      | NAP +3,14m                 |        | 21u  | 31-Tab.VIII           |
| id.                             | 0,43 el hoger dan          | 1775   | merk in het Burgerweeshuis   | 47-214,259            |
| id.                             | 6 palm hoger dan           | 1776   | lit. 60: 1776 = hoogst bekende vloed tot dan toe                   | 88f(15.2.1825);60-    |
|                                 |                            |        | lit. 35: 's ochtends   | 591;57/6-274;35-      |
| id.                             | 0,34 el hoger dan          | 1776   | merk in het Burgerweeshuis   | 186,216<br>47-214,262 |
| ** PLAATS: <u>Kampnieuwstad</u> |                            |        | aan de Zuiderzee, 5½ km ZZW v. Kampen                              |                       |
| 15/11/1775                      | DP +11 vt 1½ duim          |        | Asd. maat; DP = dagelijks peil                                     | 72/2-215/6,200        |
|                                 |                            |        | vele doorbraken in omgeving  |                       |
| 04/02/1825                      | AP +3,383 el               |        | aan de Kamperveensche Zeedijk (loopt van Kampen                    | 47-17                 |
| id.                             | 3 palm boven de            |        | via Kampnieuwstad naar Elburg - 57/6-283)                          |                       |
| id.                             | dijkkruinen                |        | 's morgens   | 47-224                |
| id.                             | NAP +3,11m                 |        | 10u, aan de Kamperveensche Zeedijk                                 | 31-Tab.VIII           |
| ** PLAATS: <u>Katwijk</u>       |                            |        |  |                       |
| 4-5/03/1651                     | water sloeg aan de kerk    |        | ook op 22-23/02 (Jul. kalender!) gedateerd                         | 71-319/320            |
| 15/02/1739                      | (AP) +30 duim              |        | 07u; HW; (AP) = toenmalig AP (zie Deel IV B onder 5)               | 89aa                  |
| id.                             | (AP) +14 duim              |        | 11 en 12u; "LW"  | id.                   |
| id.                             | (AP) +100 duim             |        | 19 en 21u, hoogste waarnemingen;                                   | id.                   |
|                                 |                            |        | 20u: ruimende stormwind, peilpaal onder water                      |                       |
|                                 |                            |        | N.B. dezerzijds uit uurwn. geschatte topstand: (AP)                |                       |
|                                 |                            |        | +120 duim om 20u. Vgl. Amsterdam en Brielle                        |                       |
| 16/02/1739                      | (AP) +24 duim              |        | 03u; LW  | id.                   |
| id.                             | (AP) +52 duim              |        | 07u; HW  | id.                   |
| 02/01/1767                      | AP +84 duim                |        | 16.30u; meetplaats – afgeleid uit lit. 65a (bl.8 en kaart)         | id.                   |
|                                 |                            |        | - ~120m N. van spuigeul der latere spuisluis (1807-                |                       |
|                                 |                            |        | 1984)  |                       |
|                                 |                            |        | Aanleg uitwatering door de duinen bij Katwijk:                     | 92-25/27              |
|                                 |                            |        | juli 1804 – okt. 1807  |                       |
| 10-11/1/1806                    | Stormvloedperiode          |        | waterstandsverloop: Deel II  |                       |
| 11/01/1806                      | AP +119½ duim              |        | 07.30u, 1 <sup>e</sup> wn. van 11/01! Meetplaats: ~65m N. van die  | 89aa;12               |
|                                 |                            |        | van 1767 vlg. zelfde bron. Nul p.s. op AP -17 ½ duim!              |                       |
| 28/02/1806                      | AP +95½ duim               |        | 09.30u   | id.                   |
| 13/03/1806                      | AP +102½ duim              |        | 09u  | id.                   |
| 26/12/1806                      | AP +101½ duim              |        | 16u  | id.                   |
|                                 |                            |        | In het jaarrapport 1806 (lit. 89ab) staan voorgaande 4             |                       |
|                                 |                            |        | S.V.-standen bij de maandmaxima zonder                             |                       |
|                                 |                            |        | dagvermelding  |                       |
| 14/01/1807                      | AP +72½ duim (= 1,897m)    |        | 07.30u en 08u (1 <sup>e</sup> wn. van 14/01!)                      | DGW                   |
| id.                             | AP +2,4m                   |        | Opgenomen vanwege w.st.verl. elders – zie Deel II                  |                       |
|                                 |                            |        | kennelijk herleiding van aflezing van 90 duim (=                   | 92-26                 |
|                                 |                            |        | 2,354m), d.i. (zie 11/01/1806) AP +72½ duim!                       |                       |
| --/02/1807                      | vloeden van 2,1m, 2,4m en  |        | herleiding als voor 14/01/1807; betreft 6/2 en                     | 92-26                 |
|                                 | 2,9m (boven AP)            |        | 11/2/1807 (aflezing 80 duim), 7/2 (afl. 90 duim) en 10             |                       |
|                                 |                            |        | en 27/2 (zie onder)  |                       |
| 10/02/1807                      | AP +91½ duim               |        | 17u (aflezing 109 duim!), 1 duim hoger dan 16.30u –                | 89ab                  |
|                                 |                            |        | 89ab: uit 4 <sup>e</sup> Jaarrapport (1807)                        |                       |
| 18/02/1807                      | AP +54½ duim               |        | 11.30u, 12u. Opgenomen vanwege w.st.verl. elders –                 | 89aa                  |
|                                 |                            |        | zie Deel II  |                       |
| 27/02/1807                      | AP +90½ duim               |        | 06u (afl. 108 duim) – 89ab: 4 <sup>e</sup> Jaarrapport(1807)       | 89aa;89ab             |
| 12/09/1807                      | 7½ vt (= 90 duim = 2,354m) |        | 23.30u – uit 4 <sup>e</sup> Jaarrapport. Eerste wn. aan p.s. sluis | 89ab                  |
|                                 |                            |        | (en dan t.o.v. AP?) Zie onderstaande bijzonderheden:               |                       |
| id.                             | AP +4,4m (= 168 duim !!!)  |        | na doorbreken vingerling (= ringdijk) om 23.30u                    | 92-26                 |
|                                 |                            |        | buitenwater tegen buitensluizen. N.B.: Zeestand van                |                       |
|                                 |                            |        | 4,4m zonder meer ongeloofwaardig; van 12-13/09                     |                       |
|                                 |                            |        | bovendien alleen voor Medemblik stand (weinig                      |                       |
|                                 |                            |        | hoog!) bekend.   |                       |
|                                 |                            |        | Sluizen in gebruik gesteld: 21.10.1807                             |                       |
| 14-15/1/1808                    | Stormvloedperiode          |        | waterstandsverloop: Deel II  |                       |
| 14/01/1808                      | AP +41 ½ duim              |        | 16u (42 duim vlg. lit. 3 – zie 11/01/1806)                         | 89aa;3                |
| 15/01/1808                      | NAP +3,38m                 |        | bron: lit. 37  | 50-125                |
| id.                             | 11 vt                      |        |  | 88e(19.1.1808)        |
| id.                             | 11 vt = AP +132 duim       |        | 04.30u (04.15 vlg. 89ab); 132 Rijnl. duim = 3,453m;                | 89ab;37-274;3         |
|                                 |                            |        | 89ab: brief v. 31.1.1808 van F.W. Conrad e.a. aan                  |                       |
|                                 |                            |        | Commissarissen Hoogheemraden Rijnl.                                |                       |

| Deel I              |  |        |   | Katwijk                         |
|---------------------|--|--------|---|---------------------------------|
| DATUM               | WATERHOOGTE                                  | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                      |
| id.                 | AP +30 duim                                  |        | ebben   | 3                               |
| id.                 | AP +25½ duim                                 |        | 12u; LW   | 89aa                            |
| 16/01/1808          | AP +159½ duim (!!)                           |        | 04u, aflezing 177 duim (zie 11/01/1806); 159½ duim = 4,172m, zo'n hoge stand nergens anders aangetroffen!   | id.                             |
| id.                 | AP -42½ duim (!!)                            |        | 12.30u, aflezing - 25 duim; 42½ duim = 1,112m - nergens anders aangetroffen   | id.                             |
| 08 op<br>09/10/1808 | AP +8 vt                                     |        | 5e Jaarrapp.: 96 duim en 9/10/1808  | 89ab/11254&530                  |
| 7-8/12/1808         | Stormvloedperiode                            |        | waterstandsverloop: Deel II, ontleend aan rapport van directeur S. Kros van 12.12.1808 (de HW-standen hiervan zonder tijdstippen ook in 89ab (5e Jaarrapp.). Voor verschillen met 89aa (register) en 89ab/530 zie Deel II | 89ac                            |
| 07/12/1808          | AP +102 duim                                 |        | 05u; t.t.v. ("astr.") HW  | 89ab/530&11254                  |
| id.                 | AP +114 duim                                 |        | 17.30u; 114 duim = 2,982m; t.t.v. ("astr.") HW  | id.                             |
| 08/12/1808          | AP +102 duim                                 |        | 06.30u; t.t.v. ("astr.") HW   | id.                             |
| id.                 | AP   |        | 14.30u; t.t.v. ("astr.") LW   | 89ab/530                        |
| 30 op               | AP +8 vt (=96 duim)                          |        |   | id.                             |
| 31/01/1809          |  |        |   |                                 |
| 31/01/1809          | AP +96 duim                                  |        | uit 6 <sup>e</sup> Jaarrapport  | 89ab                            |
| 21/02/1809          | NAP +2,72m                                   |        | SV-standen lit. 110-Tab. 2, ontleend aan registers, niet aan SV-verslagen; voor Katwijk herleid met AP = NAP -10 cm (zie Deel IV B onder 5)   | 110-Tab.2                       |
| id.                 | AP +108 duim                                 |        | uit 6 <sup>e</sup> Jaarrapport; 108 duim = 2,825m   | 89ab                            |
| 26/12/1810          | AP +7 vt 8 duim (=92 duim)                   |        | 15u, t.t.v. astr. HW  | 89aa;89ab/530                   |
| id.                 | AP +90 duim                                  |        | uit 7 <sup>e</sup> Jaarrapport  | 89ab                            |
| 12/01/1815          | AP +7½ vt (=90 duim)                         |        | 04u   | id.                             |
| 14/04/1815          | AP +7½ vt                                    |        | 18u   | id.                             |
| 15/04/1815          | AP +7½ vt                                    |        | 07, t.t.v. astr. HW   | id.                             |
| 30/12/1815          | NAP +2,87m                                   |        | zie opm. over lit. 110 bij 21/02/1809   | 110-Tab.2                       |
| id.                 | AP +114 duim                                 |        | 15u, 16u; 114 duim = 2,982m   | 89ab                            |
| 17/02/1816          | AP +9 vt (= 108 duim)                        |        | 06u; 108 duim = 2,825m  | id.                             |
| 14/01/1822          | AP +100 duim                                 |        | 19u   | id.                             |
| 26/01/1822          | AP +10 vt                                    |        | 17 à 18u, "gemiddelde stand gerekend"; 10vt = 3,139m. Golfoploop tot 14 vt 2 duim = 4,447m  | id.                             |
| 14/11/1824          | AP +100 duim                                 |        | 21u; 89ab: golfoploop tot ca. 160 duim  | 89aa;89ab                       |
| 23/12/1824          | AP +70 duim                                  |        | 16.30u idem   | DGW                             |
| --/02/1825          | AP +3,76 el                                  |        | zie overzichtsstaten 1825 (Deel II)   | 101a-149;101b-26                |
| 03/02/1825          | NAP +3,03m                                   |        | zie bij 21/02/1809  | 110-Tab.2                       |
| id.                 | AP +3,14 el                                  |        |   | 47-258;100c-20                  |
| id.                 | NAP -0,33m                                   |        | 10u   | 31-Tab.VIII                     |
| id.                 | AP -10 duim                                  |        | id.; 10 duim = 0.262m; AP = NAP -0,07m (Bijl. 5)  | 89aa                            |
| id.                 | NAP +3,07m                                   |        | 14.30u  | 31-771,Tab.VIII                 |
| id.                 | AP +120 duim                                 |        | id. ; 120 duim = 3,139m; 89ab: 10 vt -; 89ac: mededeling hoogheemraad Cúnaeus, gecommiteerde Katwijkse werken   | 89ac(Blad20);89aa;89ab;89ab/530 |
| id.                 | AP +100 Rijnl. duim                          |        | 15u   | 47-258                          |
| 4-5/02/1825         | NAP +3,69m                                   |        | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825; TO: 04/02/1825. Stand kennelijk gegrond op lit. 101a-149   | 50-128;42-68a; TO-464           |
| 04/02/1825          | NAP + 3,56m                                  |        | zie bij 21/02/1809  | 110-Tab.2                       |
| id.                 | AP +3,66 el                                  |        |   | 100c-20                         |
| id.                 | NAP +3,28m                                   |        | 03.30u  | 31-771                          |
| id.                 | AP +128 duim =                               |        | id. ; 128 Rijnl. duim = 3,348m.   | 88h(id.);89ac(id.);             |
| id.                 | AP +3,35 el (lit. 47)                        |        | Voor 88h en 89ac: zie 03/02, 14.30u   | 47-258                          |
| id.                 | AP +10½ vt                                   |        | 03.30u; stand kennelijk op ½ vt nauwkeurig;   | 89ab/530                        |
| id.                 |  |        | 10 ½ vt = 3,30m   |                                 |
| id.                 | AP +60 duim                                  |        | 10.45u; 60 duim = 1,570m  | 89aa                            |
| id.                 | NAP +1,50m                                   |        | 11u (vlg. 31-Tab. VIII: 10.45u)   | 31-771                          |
| id.                 | AP +140 duim                                 |        | 15.15u; 140 duim = 3,66m  | 89aa                            |
| id.                 | NAP +3,59m                                   |        | 15.30u (vlg. 31-Tab. VIII: 15.15u)  | 31-771                          |
| id.                 | AP +140 Rijnl. duim =                        |        | 16u; oploop tot AP +240 duim (=6,28 el)   | 88h(id.);89ac(id.);             |
| id.                 | AP +3,66 el (lit. 47)                        |        | Voor 89ac: zie 03/02, 14.30u  | 47-258                          |
| id.                 | AP +12 vt                                    |        | 16.30u, oploop tot 20 vt. Standen ten hoogste op ½ vt nauwkeurig (zie bij 03.30u, zelfde bron); 12 vt = 3,77m   | 89ab/530                        |
| id.                 |  |        | middernacht: grootste opzet: 2,80m  | 31-772                          |
| id.                 | 10 duim hoger dan de hoogste stand voor 1746 |        |   | 47-258                          |
| 05/02/1825          | AP + 2,62 el                                 |        |   | 100c-20                         |

| DATUM                                       | WATERHOOGTE                             | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR                        |
|---|---|------------|--|-----------------------------------|
| 05/02/1825                                  | AP +10 duim                             |            | 11.30u   | 89aa                              |
| id.   | NAP +0,19m                              |            | 12.00u (vgl. 31-Tab. VIII: 11.30u)   | 31-771                            |
| id.   | NAP +2,55m                              |            | 16u  | 31-771,Tab.VIII                   |
| id.   | AP +100 duim                            |            | id.  | 89aa                              |
| 27/11/1825                                  | AP + 100 duim                           |            | 15.45u – 100 duim = 2,62m  | 89aa                              |
| <b>** PLAATS: <u>Keizersveer (NB)</u></b>   |   |            |  |                                   |
| --/02/1825                                  | AP +2,79 el                             |            |  | 101a-148                          |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +2,62m                              |            | off. waarde (1916)   | 50-128                            |
| <b>** PLAATS: <u>Kolhorn</u></b>            |   |            |  |                                   |
| 21/11/1776                                  | 4 duim lager dan                        | 15/11/1775 | aan de Zuiderzee, 15 km W. van Medemblik   | 73-224                            |
| 3 op 4/2/1825                               | GHT +2 el 28 duim                       |            | avond en nacht; GHT = gewoon hoogtij (brief uit Niedorper Kogge)   | 91c/473                           |
| id.   | gelijk hoogste vloed van                | 1775/6     | bron: idem   | id.                               |
| 04/02/1825                                  | 1 el 42 duim                            |            | eb na nacht. Bron: idem  | id.                               |
| id.   | 28 duim hoger dan vorige avond          |            | avond. Bron: idem. <i>Opm.</i> : de 4 gegev. van 1825 betreffen vermoedelijk dijkvak v.a. Kolhorn ZO-waarts                                    | id.                               |
| <b>** PLAATS: <u>Krimpen a/d IJssel</u></b> |   |            |  |                                   |
| 15/01/1808                                  | "...water tot op de kruinen der dijken" |            |  | 3                                 |
| id.   | 5 duim lager dan                        | 1775       | vgl. lit. 37: 05u  | id.;37-287                        |
| <b>** PLAATS: <u>Krimpen a/d Lek</u></b>    |   |            |  |                                   |
| 15/01/1808                                  | 3 duim lager dan                        | 1775       | opgegeven voor: Krimpen  | 88e(23.1.1808)                    |
| --/02/1825                                  | AP +3,20 el                             |            | zie Deel III   | 101a-149                          |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +2,73m                              |            | off. waarde (1916)   | 50-128                            |
| 04/02/1825                                  | idem                                    |            |  | TO-464                            |
| <b>** PLAATS: <u>Kuinre (prov. Ov.)</u></b> |   |            |  |                                   |
| --/02/1825                                  | AP +3,24 el                             |            | ong. halverwege tussen Lemmer en Blokzijl  | 101a-147                          |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +3,06m                              |            | off. waarde (1916)   | 50-128                            |
| 04/02/1825                                  | AP +3,237 el                            |            | top: 11-16u; in topstand is verwerkt een geschat verval over de dijk van 3 palm  | 47-16/7,33                        |
| id.   | NAP +3,04 à 3,24m                       |            |  | 31-Tab. VIII                      |
| <b>** PLAATS: <u>Lauwerszee</u></b>         |   |            |  |                                   |
| 15/01/1808                                  | VZ +9 vt                                |            | VZ hier "gewone volzee"  | 37-291                            |
| <b>** PLAATS: <u>Lemmer</u></b>             |   |            |  |                                   |
| 15/11/1775                                  | 74 duim boven peil                      |            |  | 88e(1775,nr.48);<br>73-171;35-100 |
| id.   | 3½ vt in veel huizen                    |            |  | 88e(1775,nr.48)                   |
| 21/11/1776                                  | 76 à 77 duim boven peil                 |            | 3 à 3½ voet in sommige huizen  | 73-171                            |
| id.   | 3 duim hoger dan                        | 1775       | 2 à 3 duim vlg. andere zegsman   | 73-171/2                          |
| --/02/1825                                  | AP +2,95 el                             |            |  | 101a-147                          |
| 3 op 4/2/1825                               | 7 vt boven peil, d.i. 7 duim hoger dan  | 1776       | 's nachts, voor de dijkdoorbraken in nabijheid   | 35-193                            |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +2,69m                              |            | off. waarde (1916)   | id.                               |
| 04/02/1825                                  | VZ +3,08 el                             |            |  | 50-128                            |
| id.   | 0,26 el hoger dan                       | 1775       | betreft het peil VZ +3,08 el   | 60-664                            |
| <b>** PLAATS: <u>Maassluis</u></b>          |   |            |  |                                   |
|   | <b>Vloedmerk</b> (jaar onbekend)        |            | Haven 22 (geen verdere bijzonderheden)   | 43                                |
| 14/11/1775                                  | <b>Vloedmerk:</b> NAP +2,876m           |            | Wateringsche Sluis, wp. omstr. 1920. <i>N.B.</i> : gedenkteken met vloedmerk herplaatst in 1935  | 50-118, Fig.11                    |
| id.   | : NAP +2,911m                           |            |  | Wp.1989                           |
| id.   | 1½ duim hoger dan                       | 21/11/1776 |  | 1                                 |
| 15/01/1808                                  | 2 duim hoger dan                        | 1775       | 05u  | 37-287                            |
| id.   | 2-5 duim hoger dan                      | 14/11/1775 |  | 3                                 |
| ---/02/1825                                 | <b>Vloedmerk:</b> DP +3,40 el           |            | aan de Wateringersluis; DP = Delflandsch Boezempeil; "wordt gerekend op 0 <sup>el</sup> 33 onder AP te liggen" – zie echter Deel IV B onder 2! | 100a-20                           |



| Deel I                                    |                                      |            |   | Medemblik                     |
|---|--------------------------------------|------------|---|-------------------------------|
| DATUM                                     | WATERHOOGTE                          | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                    |
| 05/02/1825                                | <b>Vloedmerk:</b> NAP +3,005m        |            | Wateringsche Sluis, wp. omstr. 1920. <i>N.B.:</i> zie opm. bij 14/11/1775   | 50-129, Fig. 16               |
| <b>** PLAATS: <u>Makkum</u></b>           |                                      |            |   |                               |
| --/02/1825                                | AP +3,04 el                          |            |   | 101a-147                      |
| 4-5/02/1825                               | NAP +2,80m                           |            | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02  | 50-128; 42-68a                |
| 04/02/1825                                | VZ +2,36 el                          |            |   | 60-664                        |
| id.                                       | 0,50 el in de huizen                 |            |   | 35-198                        |
| id.                                       | NAP +2,76m                           |            | v.m.  | 31-Tab.VIII                   |
| <b>** PLAATS: <u>Marken</u></b>           |                                      |            |   |                               |
| 05/12/1665                                | overspoeld                           |            | bron 36/3: 1665   | 36/3-219; 68-250              |
| 14-15/11/1775                             | eiland geheel overstromd             |            |   | 60-140; 68-250                |
| 15/11/1775                                | VZ +2,47m                            |            | bron: 1826  | 45-20                         |
| 14/03/1802                                | 50 Rijnl. duim                       |            | topstand  | 7                             |
| 14/01/1807                                | 61 Rijnl. duim                       |            | 13u; w.st.verl. over 32u: Deel II   | 90a/49                        |
| 19/02/1807                                | VZ +5 vt                             |            | 00u; w.st.verl. over 31u: Deel II   | 891                           |
| id.                                       | AP +56 duim                          |            | 00u; w.st.verl. over 15u: Deel II   | 90a/49                        |
| id.                                       | VZ +60 duim                          |            | 00u, aan de Peilpaal, Rijnl. "N.B.: ord. VZ is 4¾ duim beneden AP"  | 891                           |
| 11-13/1/1808                              | Stormperiode                         |            | waterstandsverloop: Deel II (vlg. off. w.st.form.)  | id.                           |
| 12/01/1808                                | VZ +3 vt                             |            | 00u, 12.30u en 15u  | id.                           |
| 14-16/1/1808                              | Stormvloedperiode                    |            | waterstandsverloop: Deel II, ontleend aan off. w.st.formulieren. <i>N.B.:</i> In lit. 3 op off. w.st.formulieren van A'dam bijgeschreven een reeks Marken met 5 duim lagere standen, zie 19/02/1807 | 3                             |
| 15/01/1808                                | AP +78 duim                          |            | 13u, 14u, 15u   | id.                           |
| id.                                       | 6 vt 6 duim                          |            | 13u   | 1                             |
| id.                                       | AP +83 duim                          |            | 13u (d.i. 5 duim hoger dan vlg. 1!)   | 37-279                        |
| 7-8/12/1808                               | Stormvloedperiode                    |            | waterstandsverloop: Deel II (vlg. off. w.st.form.)  | 891                           |
| 07/12/1808                                | 7 vt 6 duim                          |            | Rijnl.: 7 vt 6 duim = 90 duim = 2,354m  | 1                             |
| 08/12/1808                                | VZ +7 vt 6 duim                      |            | 03u   | 891                           |
| --/02/1825                                | VZ +2,68 el                          |            | in de haven. Stand "boven gewoon hoogwater of volzee". W.st. in metrieke stelsel!   | 101a-149                      |
| 4-5/02/1825                               | NAP +2,58m                           |            | off. waarde (1916)  | 50-128                        |
| id.                                       | nog hoger dan                        | 1775       | eiland geheel overstromd  | 68-256                        |
| 04/02/1825                                | VZ +2 el 33 duim                     |            | "eerste vloed"  | 60-250                        |
| id.                                       | NAP +2,41m                           |            |   | 31-Tab.VIII                   |
| 4 op 5/2/1825                             | VZ +2,68m                            |            | lit. 60: "tweede vloed". Lit. 45: m i.p.v. el, bron: lit. 60  | 60-250; 45-31                 |
| id.                                       | ½ vt (!) hoger dan                   | 1775       |   | 60-428                        |
| id.                                       | ½ vt (0,15 el) hoger dan             | 1775       | 68-256: "nog hoger dan 1775" (geen precieze datum)  | 35-170                        |
| 05/02/1825                                | NAP +2,76m                           |            | "s nachts"  | 31-Tab.VIII                   |
| <b>** PLAATS: <u>Mastenbroek (Ov)</u></b> |                                      |            |   |                               |
| 20-21/11/1776                             | 1 vt onder de dijken, 2 vt hoger dan | 1775       | dorpje tussen IJsselmuiden en Hasselt, midden in polder Mastenbroek   |                               |
| id.                                       | ruim 1 vt hoger dan                  | 1775       | in de polder (t.p.v. de Venerijterzijl)   | 73-177, 213; 47-255           |
| 21/11/1776                                | 2 à 3 vt hoger dan                   | 1775       | buiten aan de Zeedijk (Venerijterzijl)  | 73-177, 213; 47-260           |
| id.                                       | 0,30m hoger dan                      | 15/11/1775 | aan de Zeedijk; bron: lit. 73   | 73-217                        |
| 04/02/1825                                | AP +3,355 el                         |            | bij de Venerijterzijl (uitw. sluis)   | 50-120                        |
| id.                                       | 1,414-1,646 el in de kerk            |            | 1,64 el vlg. 35-220   | 47-17                         |
| id.                                       | NAP +3,05m                           |            | 10u (Venerijterzijl)  | 47-181; 35-220<br>31-Tab.VIII |
| <b>** PLAATS: <u>Medemblik</u></b>        |                                      |            |   |                               |
| 25/12/1717                                | 7-8 duim hoger dan                   | 05/12/1665 | opgave Krayenhoff   | 35-68                         |
| 14/11/1775                                | AP +2,185m                           |            |   | 50-112                        |
| 14 op 15/11/1775                          | 1 duim hoger dan                     | 25/12/1717 |   | 72/2-23                       |
| id.                                       | 1 duim hoger dan                     | 1717       | Oosteinde stad & Westerhaven: water over straten  | 35-87                         |
| 15/11/1775                                | AP +2,19m                            |            | bron: 60-237  | 45-20                         |
| 21/11/1776                                | 1½ duim lager dan                    | 1775       | "aan de deurstijl van de timmerschuur der vier Noorder Koggen"  | 73-224                        |
| id.                                       | 4 cm lager dan                       | 15/11/1775 | bron: 73-224  | 50-119                        |
| 13/09/1807                                | 2 vt 10 duim                         |            | w.st.verl. over 5u: Deel II   | 8                             |
| 30/09 & 01/10/1807                        | 4 vt 6 duim                          |            | w.st.verl. over 19u: Deel II  | id.                           |

| DATUM                              | WATERHOOGTE  | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                            |
|------------------------------------|--|------------|---|---------------------------------------|
| 03/12/1807                         | 3 vt 6½ duim   |            | w.st.verl. over 5u: Deel II   | 7                                     |
| 14-16/1/1808                       | Stormvloedperiode  |            | waterstandsverloop: Deel II   | 3                                     |
| 15/01/1808                         | GVZ +60 duim   |            | 11u; GVZ = gewone volzee (lit. 88e: VZ i.p.v. GVZ)  | 88e(23.1.1808);3                      |
| id.                                | VZ +5 vt   |            | 11u   | 37-125,275                            |
| id.                                | VZ +42 duim  |            | 15u tot 19u, daarna ½ vt was tot 21u  | 88e(id.)                              |
| id.                                | VZ +3 vt 11 duim   |            | 21u (vlg. 88e – zie hiervoor – daarna val)  | 88e(23.1.1808);3                      |
| id.                                | 1 duim hoger dan   | 1717       |   | 37-125                                |
| --/02/1825                         | VZ +2,50 el  |            | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"  | 101a-149                              |
| 4-5/02/1825                        | NAP +2,77m   |            | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825. Zie Deel III!  | 50-128;42-68a                         |
| 04/02/1825                         | NAP +2,52m   |            | v.m.  | 31-Tab.VIII                           |
| id.                                | hoger dan  | 1775       | bovenstad geïnundeerd - brief uit Medemblik van 4.2.1825  | 91c/472                               |
| 4 op 5/2/1825                      | ca. 2 el 3 palm 5 duim   |            | Oosterhaven - brief uit Medemblik van 6.2.1825 (noemt geen datum)   | id.                                   |
| id.                                | VZ +2 el 35 duim =<br>AP +2 el 50 duim                         |            | bron 45: lit. 60  | 60-237;45-25,30                       |
| id.                                | 2 el 3 palm 5 duim boven<br>dagelijks getij                    |            | in Oosterhaven  | 60-408                                |
| id.                                | aanmerkelijk hoger dan   | 1775/6     | brief van 6.2.1825 (zie boven)  | 91c/472                               |
| id.                                | 0,31 el hoger dan  | 1775       | betreft peil VZ +2 el 35 duim; bron 45: lit. 60   | 60-237;45-25                          |
| ** PLAATS: <u>Metslawier (Fr.)</u> |  |            | 6 km NW. van Dokkum   |                                       |
| 01/11/1570                         | 1 vt hoog in de kerk   |            | 's avonds. Bron: gedenksteen NH-kerk (foto: 17-232)   | 50-76;17-232/3                        |
| id.                                | idem   |            | N.B.: zonder "'s avonds" (bronnen: 1777 resp. 1622)   | 47-260;36/2-688                       |
| id.                                | AP +3,89m  |            | vlg. berekening Van Diesen (bron 100c)  | 50-76;36/2-689                        |
| id.                                | NAP +3,79m   |            | (onjuiste) herleiding van AP +3,89m   | 50-76                                 |
| id.                                | NAP + ca. 3,90m  |            | (onjuiste) afronding van AP +3,89m  | 36/2-706                              |
| id.                                | HWW +13 houtvt   |            | HWW = hoog binnen- of winterwater. Opmeting. 25.7.1774 door C.J. Kraayenhof e.a. (bron: A. Ypey 1777).<br>Zie verder Deel IV, B1 en 2 | 47-261;50-76;<br>36/2-689<br>79/II-83 |
| ** PLAATS: <u>Middelburg</u>       |  |            |   |                                       |
| 01/11/1570                         | schip dreef op kade Nieuwe Haven                               |            | bron: 1620  | 36/2-642                              |
| 09/03/1625                         | water stond tot in enkele straten                              |            |   | 64-95                                 |
| 26/01/1682                         | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989):<br>NAP +3,440m               |            | steen Stadsschuur: met 9 SV-merken plus AP +4,00m   | 17-234/5<br>Wp.1989                   |
| id.                                | kniehooog op de kaai   |            | bron: 1682  | 71-341/2;37-100;<br>36/3-313,363      |
| id.                                | 7 duim boven de straat   |            |   | 74-35                                 |
| id.                                | hoger dan  | 01/11/1570 | bron: 1682  | 50-99                                 |
| id.                                | stellig niet hoger dan   | 01/11/1570 | zou volgen uit gegevens 1570 (in 36/2-641/2)  | 36/3-314                              |
| 31/12/1720                         | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989):<br>NAP +3,464m               |            | Stadsschuur (zie boven)   | Wp.1989                               |
| id.                                | 0,10m hoger dan  | 26/01/1682 | bron: omstr. 1750   | 50-110                                |
| 27/02/1736                         | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989):<br>NAP +3,519m               |            | Stadsschuur (zie boven)   | Wp.1989                               |
| 21/11/1776                         | Op verre na niet zo hoog als                                   | 16/11/1775 |   | 73-43                                 |
| id.                                | niet extra hoog  |            |   | 88e(1775,nr.47)                       |
| 02/02/1791                         | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989):<br>NAP +3,480m               |            | Stadsschuur (zie boven)   | Wp.1989                               |
| id.                                | stand buitengewoon hoog  |            |   | 88e(10.2.1791)                        |
| 22/01/1802                         | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989):<br>NAP +3,571m               |            | Stadsschuur (zie boven)   | Wp.1989                               |
| 14 op 15/<br>01/1808               | gedeelte der stad onder water                                  |            | "het geene hier, eenige Huizen op de Kaay uitgezonderd, nimmer gebeurd was"   | 88g(25.1.1808)                        |
| 15/01/1808                         | veruit de meeste kaaien tot zelfs 3 vt onder                   |            |   | 37-153                                |
| id.                                | tot 5 vt in de huizen  |            |   | 37-154                                |
| id.                                | 20½ duim boven de straat                                       |            |   | 74-35                                 |
| id.                                | vloedplanken van huizen en straten overstroomd, soms 3 vt hoog |            |   | 70-6                                  |

| DATUM                                 | WATERHOOGTE  | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR              |
|---------------------------------------|--|------------|--|-------------------------|
| id.                                   | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989):<br>NAP +3,784m             |            | Stadsschuur (zie boven)  | Wp.1989                 |
| id.                                   | "9 duim hoger dan vloed-<br>merk van hoogstbekende<br>vloed" |            | d.i. dat voor 22.01.1802   | 3                       |
| id.                                   | 13½ duim hoger dan   | 26/01/1682 | top: 02 à 03u; gemeten t.o.v. vloedmerk aan de Stads-<br>schuur (vlg. 37); Rijnl.: 13½ duim = 35,3 cm      | 37-153;74-35;70-6       |
| id.                                   | 0,35m hoger dan  | 26/01/1682 | bron 50: lit. 74   | 50-124;54/3-209         |
| id.                                   | 0,90m hoger dan  | 26/01/1682 | !!! 35 Ned. duimen voor Rijnl. gehouden!   | 64-186                  |
| id.                                   | 12½ duim hoger dan   | 31/12/1720 |  | 74-35                   |
| id.                                   | 0,325m hoger dan   | 31/12/1720 | bron: 74-35  | 50-124                  |
| id.                                   | 10½ duim hoger dan   | 27/02/1736 | 02 à 03u   | 37-153;74-35;70-6       |
| id.                                   | 0,275m hoger dan   | 27/02/1736 | bron: 74-35  | 50-124                  |
| id.                                   | 0,31m hoger dan  | 02/02/1791 | idem   | id.                     |
| 12/12/1815                            | <b>Vloedmerk</b>   |            | Stadsschuur (zie boven). Jaar wrschl.1845 (zie aldaar)<br>- voor 12.12.1815 geen andere SV-standen bekend! | 17-235                  |
| --/02/1825                            | water over de kaaien   |            |  | 88h(9.2.1825)           |
| 04/02/1825                            | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989):<br>NAP +3,848m             |            | Stadsschuur (zie boven)  | Wp.1989                 |
| id.                                   | 27 duim hoger dan  | 03/02/1825 | ochtendhoogwater; lit. 75: 1.53u   | 75-4;70-14              |
| id.                                   | 6½ Ned. duim hoger dan                                       | 1808       | lit. 75 (= bron lit. 60): 14.12u; "6½ Ned. duim =<br>2½ Oude Bloische duim"                                | 75-5,7;60-<br>492;47-15 |
| id.                                   | 6½ duim hoger dan  | 1808       | middaghoogwater; verscheidene straten liepen onder   | 70-14                   |
| id.                                   | 6,5 cm hoger dan   | 15/01/1808 |  | 26/2-279                |
| 05/02/1825                            | maar even boven gemid-<br>deld springtij                     |            | 02.31u, t.t.v. HW  | 75-5                    |
| id.                                   | even hoog als  | 03/02/1825 | 14.50u, t.t.v. HW  | id.                     |
| 05/03/1828                            | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989):<br>NAP +3,604m             |            | Stadsschuur (zie boven)  | Wp.1989                 |
| --/--/1845                            | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989):<br>NAP +3,767m             |            | Stadsschuur (vlg. Wp. 1989 datum hoogstwaarschijn-<br>lijk 12/12/1845)                                     | Wp.1989                 |
| <b>** PLAATS: <u>Middelharnis</u></b> |  |            |  |                         |
| 15/01/1808                            | GV +8 vt 8 duim  |            | 03u; GV = gewone vloed   | 37-288                  |
| id.                                   | 7-8 duim hoger dan   | 14/11/1775 |  | 1                       |
| id.                                   | 8 duim hoger dan   | 1775       |  | 37-288                  |
| <b>** PLAATS: <u>Moerdijk</u></b>     |  |            |  |                         |
| --/02/1825                            | AP +3,35 el  |            |  | 101a-148                |
| 4-5/02/1825                           | NAP +3,35m   |            | lit. 50: off. waarde (1916). Lijkt foutief   | 50-128; TO-226          |
| 04/02/1825                            | NAP +3,17m   |            | stand in SV-lijst. Lijkt de juiste   | TO-444                  |
| <b>** PLAATS: <u>Monnickendam</u></b> |  |            |  |                         |
| 08/03/1625                            | 1 vt hoger dan   | 1570       |  | 68-248                  |
| 8-9/3/1625                            | 1 vt hoger dan   | 1570       | "volgens oude lieden." Water door de stad. Bron: 1625  | 36/3-95                 |
| 14/11/1775                            | AP +2,603m   |            | opgave Krayenhoff  | 50-112                  |
| febr. 1825                            | stad 1 el 60 duim onder<br>water                             |            |  | 60-318                  |
| 3-5/2/1825                            | stad 1,60 el onder water                                     |            | alleen Kerkstraat en deel van het Noordeinde vrij van<br>water   | 35-165                  |
| 03/02/1825                            | water zette tot 2,24 el op                                   |            | "in de voornacht"  | id.                     |
| 04/02/1825                            | gedeeltelijk onder water                                     |            |  | 88f(15.2.1825)          |
| <b>** PLAATS: <u>Muiden</u></b>       |  |            |  |                         |
| 14/11/1775                            | "zo laag...als ooit...gezien"                                |            | 15u.Tot dan "vliegende ZW storm", daarna NW storm  | 72/2-12                 |
| 14-15/<br>11/1775                     | AP +2,551m   |            | opgave Krayenhoff  | 50-112                  |
| 15/11/1775                            | 99 duim  |            | 03u, aan de peilpaal; 99 Asd. duim = 2,547m  | 72/2-12                 |
| id.                                   | AP +2,55m  |            | bron: lit. 60-237  | 45-20                   |
| 14-16/1/1808                          | Stormvloedperiode  |            | waterstandsverloop: Deel II  | 37-280/1                |
| 15/01/1808                            | 86 duim boven peil   |            | 88e: 16.00u (en zonder "boven peil")   | 88e(23.1.1808);3        |
| id.                                   | AP +89 duim  |            | 16u; meting aan zeeluis; 89 Asd. duim = 2,290m   | 37-281                  |
| id.                                   | NAP +2,27m   |            | bron: lit. 37  | 50-126                  |
| 7-8/12/1808                           | Stormvloedperiode  |            | waterstandsverloop: Deel II  | 1                       |
| id.                                   | AP +96 duim  |            |  | 60-171;45-14            |
| 07/12/1808                            | AP +75 duim  |            |  | 1                       |
| id.                                   | 22 vt 9 duim   |            | Westerhoogte   | id.                     |

| DATUM                                       | WATERHOOGTE   | T.O.V.        | OPMERKINGEN   | LITERATUUR        |
|---|---|---------------|---|-------------------|
| 08/12/1808                                  | AP +95 duim   |               | 02.30u  | id.               |
| id.   | AP +96 duim   |               | 04.30u  | id.               |
| id.   | 22 vt 9 duim  |               | Westerhoogte  | id.               |
| --/02/1825                                  | AP +2,67 el   |               |   | 101a-149          |
| 3-5/02/1825                                 | Stormvloedperiode                                   |               | waterstandsverloop: Deel II (Rijnl. Maat!)  | 91c/472           |
| 03/02/1825                                  | AP +52 Ned. duim                                    |               | 22u   | 60-424            |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +2,62m  |               | off. waarde (1916)  | 50-128            |
| 04/02/1825                                  | AP +102 duim  |               | 102 Asd. duim = 2,624m; id. Rijnl. = 2,667m   | 60-424            |
| id.   | AP +100 duim  |               | tussen 15 en 16u  | id.               |
| id.   | NAP +2,65 à 2,73m                                   |               | overdag   | 31-Tab.VIII       |
| id.   | AP +102 duim  |               | 22u; Rijnl. maat; AP = gewone vloed. Brief nr. 202 van Jan Blanken (16.2.1825)  | 6                 |
| id.   | 2 duim hoger dan                                    | 1775          | brief nr. 202 van J. Blanken  | id.               |
| id.   | 4 duim hoger dan                                    | 1808,1809     | betreft AP +100 duim (tussen 15 en 16u). N.B.: 1809 figureert in dit Deel I verder alleen voor Delfzijl (21.2) en Gouda (31.1)! | 60-424            |
| 4 op 5/2/1825                               | VZ +2,70 el = AP +2,67 el<br>d.i. 0,12 el hoger dan | 1775          | bron 45: lit. 60.<br>N.B.: 0,12m ~ 4½ duim (Rijnl. en Asd.)   | 60-237;45-25,30/1 |
| ** PLAATS: <u>Munnekeburen (Fr.)</u>        |   |               | 8 km ZZW van Wolvega  |                   |
| 04/02/1825                                  | 2½ el op het land                                   |               | 11 palm in de kerk  | 35-191            |
| ** PLAATS: <u>Munnekezijl</u>               |   |               | aan de Lauwers 4 km ZZW van Zoutkamp  |                   |
| --/02/1825                                  | AP +4,19 el   |               |   | 101a-147          |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +3,99m  |               | off. waarde (1916) voor Friesche Sluis (gebouwd bij afdamming Reitdiep, 1876!)  | 50-128            |
| 04/02/1825                                  | idem  |               | zie boven   | TO-474            |
| ** PLAATS: <u>Naarden</u>                   |   |               |   |                   |
| 14-15/<br>11/1775                           | AP +2,596m  |               | Wp. Krayenhoff  | 50-112            |
| id.   | 99 duim boven 't pyl                                |               | pyl = AP  | 72/2-8            |
| id.   | AP +2,55m   |               | bron: 72/2; 99 Asd. duim = 2,548m !   | 45-20             |
| ** PLAATS: <u>Nieuw Beijerland</u>          |   |               |   |                   |
| 15/01/1808                                  | 3 duim hoger dan                                    | 1775          | 05u   | 37-288            |
| ** PLAATS: <u>Nieuwe Bildt</u>              |   |               | kennelijk Nieuwe Bildtdijk/-zijl, Nrd. Friesl.  |                   |
| 04/02/1825                                  | 3 el op straat                                      |               |   | 35-197            |
| ** PLAATS: <u>(Dokkumer) Nieuwe Zijlen</u>  |   |               | 10,5 km O. van Dokkum - bouw sluizen: 1725 -1729  | 66-19/20;67a-79   |
| --/02/1825                                  | AP +4,23 el   |               |   | 101a-147          |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +4,01m  |               | off. waarde (1916), vlg. TO: 04/02  | 50-128;TO-474     |
| ** PLAATS: <u>Nieuwerkerk a/d IJssel</u>    |   |               |   |                   |
| 14/11/1775                                  | 8 duim hoger dan                                    | 26/01/1682    |   | G2-4248           |
| id.   | 2 duim hoger dan                                    | 25/12/1717    |   | id.               |
| ** PLAATS: <u>Nieuwerkerk</u>               |   |               | is waarsch. Nijkerk   |                   |
| 14/11/1775                                  | 2 vt in de stad                                     |               | 6u  | 88e(1775,nr.47)   |
| id.   | "..by de Boeren omtrent het Dak toe."               |               | 7u à 8u   | id.               |
| ** PLAATS: <u>Nijega (Fr.)</u>              |   |               | 4 km Z. van Bergumermeer  |                   |
| 04/02/1825                                  | 15 palm boven hoog<br>binnenwater                   |               | even hoog in Oude-Ouwer en Oosterhaule  | 35-200            |
| ** PLAATS: <u>Nije- en Oudetrijne (Fr.)</u> |   |               | 7 resp. 4 km WZW. van Wolvega   |                   |
| 04/02/1825                                  | 2 el 3 palm op het land =<br>1 el hoger dan         | 21/11/1776    |   | 35-191            |
| ** PLAATS: <u>Nijehaske (Fr.)</u>           |   |               | even ten W. van Heerenveen  |                   |
| 04/02/1825                                  | 11-12 palm in de huizen                             |               |   | 35-201            |
| ** PLAATS: <u>Noordschans (NB)</u>          |   |               | halverwege Willemstad en Moerdijk   |                   |
| 14/11/1775                                  | 1 vt hoger dan op                                   | Kerstmis 1731 |   | 72/2-193          |
| 11/01/1806                                  | 13 vt 6 duim  |               | dag   | 1                 |

| DATUM                                   | WATERHOOGTE   | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                    |
|---|---|------------|---|-------------------------------|
| 30/09/1807                              | 9 vt 9 duim   |            | dag   | id.                           |
| id.                                     | 11 vt 9 duim  |            | nacht   | id.                           |
| 19/10/1807                              | 8 vt 5 duim   |            | dag   | id.                           |
| 29/10/1807                              | 8 vt 6 duim   |            | dag   | id.                           |
| 30/10/1807                              | 10 vt   |            | dag   | id.                           |
| 31/10/1807                              | 10 vt 6 duim  |            | dag   | id.                           |
| 02/11/1807                              | 8 vt 6 duim   |            | dag   | id.                           |
| 04/11/1807                              | 10 vt   |            | dag   | id.                           |
| 05/11/1807                              | 8 vt  |            | dag   | id.                           |
| 06/11/1807                              | 7 vt 6 duim   |            | dag   | id.                           |
| 15/01/1808                              | GwV +8 vt 5 duim  |            | 05u; GwV = gewone vloed   | 37-269,288                    |
| <b>** PLAATS: <u>Ooltgensplaat</u></b>  |   |            |   |                               |
| 15/01/1808                              | GV +8 vt 2 duim   |            | spuisluis; GV = gemiddelde vloed  | 1                             |
| id.                                     | 8 vt 2 duim boven de gewone vloed/vloedhoogte                   |            | 4.30u (moet wel v.m. zijn)  | 37-288                        |
| id.                                     | 6 duim hoger dan  | 14/11/1775 | betreft stand 8 vt 2 duim boven gewone vloed  | id.                           |
| id.                                     | 7½ duim hoger dan   | 20/11/1776 |   | 1                             |
| <b>** PLAATS: <u>Oostende</u></b>       |   |            |   |                               |
| 16-17/12/1663                           | 5 vt water op straten   |            | zie ook Vlaanderen vlg. lit. G77: SV 16 op 17 dec. (36/3-210/1)   | 64-107                        |
| 23/12/1663                              | water via Westpoort stad in, sloeg over wallen                  |            | bron: G5, 1663-169, "op zondag voor Kerstmis" = 23/12. Wellicht toch 16/12  | 36/3-210/1                    |
| 31/12/1720                              | bijna gans overstroomd  |            |   | 88c(1721/1)                   |
| 02/02/1791                              | 30 vt in de haven   |            | "nooit bij geheugen van oude mensen nogmaals ... gezien."   | 88e(10.2.1791); 88d(1791-51)  |
| 14 of 15/01/1808                        | water 3 vt door de straten                                      |            | water over de zeedijk heen gelopen (lit. 88e)   | 88e(18.1.1808); 37-311;60-167 |
| 03/02/1825                              | water rees 9 el   |            | 's morgens bij vloed  | 60-534                        |
| id.                                     | 1,50 el boven gewoon LW   |            | bij eerstvolgende LW na bovenstaande stand  | id.                           |
| 04/02/1825                              | water rees 10 el  |            | bij vloed   | id.                           |
| <b>** PLAATS: <u>"Oostergo"</u></b>     |   |            |   |                               |
| 01/11/1570                              | 11 vt onder water   |            | Friesland beoosten de v.m. Middellzee en Het Bildt zie ook Dongeradeel  | 37-74                         |
| <b>** PLAATS: <u>Oosterwolde</u></b>    |   |            |   |                               |
| 15/11/1775                              | 3 vt 10 duim (Asd.) boven kruin zomerdijk, d.i.                 |            | 4½ km NOtO v. Elburg "perpendicular" hoogte van die dijk is 10 vt 6 duim  | 72/2-213                      |
| id.                                     | DgP +14 vt 5 duim   |            | boven dagelijks peil (= "DgP")  | id.                           |
| 04/02/1825                              | voor grootste gedeelte overstroomd, huizen 3 à 8 vt onder water |            | vergelijk Kampernieuwstad Kamperdijk sloeg over en brak door  | 88g(14.2.1825)                |
| id.                                     | Kamperdijk sloeg overal met groot geweld over                   |            | "in de morgenstond"; Kamperdijk is 4 à 6 el boven gewoon waterpeil  | 60-555                        |
| <b>** PLAATS: <u>Oost-Friesland</u></b> |   |            |   |                               |
| 29/09/1509                              | water een ton hoog over de dijken                               |            | zie ook Emden, Jemgum en Suurhusen bron: Beninga († 1562), ed. 1723. N.B.: op Zd-Beveland was 1 ton = 50 à 60 cm volgens 36/2-553 | 36/2-355                      |
| 02/11/1532                              | een ton hoger dan   | 29/09/1509 | bron: Beninga (noemt 1531 i.p.v. 1532)  | 36/2-473;355                  |
| 03/01/1542                              | water over alle dijken,   |            | idem  | 36/2-522                      |
| id.                                     | op vele plaatsen hoger dan                                      | 29/09/1509 | idem  | id.                           |
| 12 op 13/02/1585                        | even hoog als in  | 1570       | Eppens (1534 - ~1590)   | 36/2-769                      |
| 03/03/1715                              | bijna geheel Oost-Friesland overstroomd                         |            | bron: G59-638   | 50-105                        |
| 25/12/1717                              | geheel Oost-Friesland overstroomd                               |            | bron: G59-641 en/of lit. 61   | 50-107                        |
| 31/12/1720                              | 1 vt hoger dan  | 25/12/1717 | "op het platte land"  | 88c,Jan.1721                  |
| id.                                     | hoger opgelopen dan in  | 1717       | "op enige plaatsen"; bron: F. Arends (1826)   | 80-60                         |
| 24/11/1736                              | idem  | id.        | idem  | id.                           |
| 11/09/1751                              | idem  | id.        | idem  | id.                           |
| 07/10/1756                              | idem  | id.        | idem  | id.                           |
| 14/11/1775                              | "vloed, gelijk met die van"                                     | 1717       |   | 72/2-286                      |
| <b>** PLAATS: <u>Oranjesluis</u></b>    |   |            |   |                               |
| 15/01/1808                              | gewoon peil +12½ duim   |            | ong. halverwege tussen Hoek van Holland en Maassluis  | 1                             |

| DATUM  | WATERHOOGTE  | T.O.V.             | OPMERKINGEN  | LITERATUUR        |
|--|--|--------------------|--|-------------------|
| 15/01/1808<br>id.                              | 2-5 duim hoger dan<br>4-5 duim hoger dan                                     | 14/11/1775<br>1775 | 03.30u   | 3<br>37-287       |
| <b>** PLAATS: <u>Oude Tonge</u></b>            |  |                    |  |                   |
| 15/01/1808<br>id.                              | 8-9 duim hoger dan<br>8-9 duim hoger dan                                     | 1775<br>14/11/1775 | haven, 04.15u  | 37-288<br>1       |
| <b>** PLAATS: <u>Ouderkerk a.d. IJssel</u></b> |  |                    |  |                   |
| 15/01/1808<br>id.                              | 6 duim lager dan<br>5 duim lager dan   | 1775<br>1775       | 05.30u   | 37-271<br>37-287  |
| <b>** PLAATS: <u>Papendrecht</u></b>           |  |                    |  |                   |
| 04/02/1825<br>id.                              | tot 10 en meer vt (3,14 el)<br>4½ Rijnl. duim hoger dan                      | 21/11/1776         | "buitendijks in de huizen, op verschillende punten"  | 35-175<br>id.     |
| <b>** PLAATS: <u>Petten</u></b>                |  |                    |  |                   |
|  | <i>Verschil eb en vloed: 6 (Rijnl.)<br/>vt (1,884 el)</i>                    |                    | stormvloeden stegen tot 8 vt hoog (bevindingen<br>"Zeeuwsche deskundigen" op 25.6.1525)<br>bron: 1599 - "door velen vanaf dijk gezien"   | 28-8/9<br>50-78   |
| 01/11/1570<br>id.                              | 13 vt<br>13 vt d.i. NAP + ong. 4,00m   |                    | betreft toen ingelopen Zijpepolder. Bron: als vorige<br>aanhaling (Valcooch, kroniekschr., wrschl.<br>ooggetuige). Zie ook Deel IV B onder 1   | 36/2-677,706      |
| 25/09/1597                                     | 1½ vt lager dan  | 1570               | bron: 1612. Pas herdijkte Zijpepr. overstroemd. Zie<br>ook bij Groningen Ommelanden  | 36/2-812,811      |
| 05/12/1665                                     | AP +12 vt 1¼ duim  |                    | Asd. houtvt. Opneming landmeter Peterson. Bron: A,<br>zie noot 1   | 90a/7             |
| 01/10/1697<br>id.                              | AP +10 vt 6¾ duim<br>NHW +3m   |                    | idem<br>NHW = normaal hoogwater. Bron: in 1977 nog<br>lopend onderzoek van dr. H. Schoorl  | id.<br>36/3-404   |
| 10/10/1697                                     | OVZ +10 vt 6 duim  |                    | vlg. A. Bluzé, "casteleyen" van de Hondsbosche; OVZ<br>= ordinariis VZ. Bron: Acten en Missiven Gecomm.<br>Raden van Holland, serie 13, band 126. N.B.: datum<br>zal wel 01/10 moeten zijn - zie bronnen uit 1710 en<br>1720 in 36/3-403/5 | 63                |
| 14-15/<br>11/1775                              | VZ +8 vt (2,28 el)   |                    | "aan den Hondsbosche"; kennelijk vlg. Hondsbosse<br>maat (zie Bijlage 1) herleid   | 28-19,53          |
| 21-22/<br>11/1776                              | VZ +8 vt (2,28 el)   |                    | idem   | id.               |
| 23/12/1792                                     | VZ +8 vt (2,28 el)<br><i>Verschil eb en vloed: 1,71 el</i>                   |                    | "aan de Hondsbosche zeekering"<br>bevonden door Sabrier en Van Nierop in 1793  | 28-20,53<br>28-53 |
| 30/11/1796                                     | VZ +6 vt (1,71 el)   |                    |  | 28-26             |
| 23/11/1801                                     | VZ +4½ vt  |                    |  | 7                 |
| --/--/1808                                     | GV +10 vt  |                    | "... ene ontzettende hoogte"; GV = gewone vloed.<br>Bron: 87 ("deliberatiën dijkbestuurders").   | 63                |
| --/--/1817                                     | GVZ +8 vt  |                    | bron: idem   | id.               |
| 3 op 4/2/1825                                  | Golven over kruin des dijks  |                    | kruin dijk op OVZ +16 vt   | id.               |
| <b>** PLAATS: <u>Prinsland a/d Rijs</u></b>    |  |                    |  |                   |
| 15/01/1808                                     | 8 duim hoger dan   | 14/11/1775         | dit zal Dinteloord zijn, echter de Rijs niet bekend.<br>Zie 57/9-277/8,291   | 1                 |
| <b>** PLAATS: <u>Purmerend</u></b>             |  |                    |  |                   |
| 05/02/1825                                     | 3-4 vt in de huizen  |                    |  | 35-167            |
| <b>** PLAATS: <u>Putten (bij Voorne)</u></b>   |  |                    |  |                   |
| 02/11/1532                                     | op het land 2 vt hoger dan   | 1530               | bron:1532  | 36/2-492          |
| 01/11/1570                                     | op het land 2 vt hoger dan   | 13/01/1552         | bron: contemp.   | 36/2-659          |
| 04/02/1825                                     | op sommige plaatsen<br>0,30-0,35m over de dijken                             |                    | bron: lit. 60/2  | 50-132            |
| <b>** PLAATS: <u>Reimerswaal</u></b>           |  |                    |  |                   |
| 02/11/1532                                     | stad overstroemd, water 8<br>vt in de kerk vlg. "zeker<br>liniën" op de muur |                    | omstr. 1631 laatste bewoners weg<br>bron: contemp.   | 36/2-484          |
| 13/01/1552                                     | water 1 roede (= 12 vt) in<br>de kerk vlg. lijnen op de<br>muren             |                    | top: niet lang na 16u. Bron: contemp.  | 36/2-552          |

| DATUM  | WATERHOOGTE   | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                 |
|--|---|------------|---|----------------------------|
| 15/02/1552   | stad overstroomd  |            | bronnen: 1644 en 1857   | 36/2-553                   |
| 01/11/1570   | stad door golven<br>overspoeld  |            | bron: 1596  | 36/2-645                   |
| ** PLAATS: <u>Rengerskerke (Zuidkust Schouwen)</u> |   |            |   |                            |
| 03/03/1715   | 4-5 vt over de dijk   |            | 4½ km NWtW van Zieriksee<br>10.30u-14.30u. Geen doorbraak. Bron: G41-83 e.v.  | 50-106;G58-191             |
| ** PLAATS: <u>Roptazijl</u>                        |   |            |   |                            |
| nov. 1776  | het water liep over de dijk   |            | 4 km NNO van Harlingen<br>dijkhoogte: HBW +11½ vt (=3,40 el); HBW = hoog<br>binnenwater; vt = Friese houtvt                     | 47-260/1                   |
| ** PLAATS: <u>Rotterdam</u>                        |   |            |   |                            |
| 20/10/1468   | water halverwege dijk bij<br>Schiedamse poort, hoger<br>dan St. Eliz. vloed van | 18/11/1421 | zie ook bij Vlaanderen  |                            |
| id.  | 1½ vt hoger dan<br>NAP + ong. 3,50m   | 10/04/1446 | bron: "officiël" contemp. stuk (ooggetuige)<br>afgeleid uit 50-44 (N.B.: 1953; NAP +3,75m)                                      | 50-44;36/2-222<br>69       |
| 01/11/1570   | 1½ vt hoog over de<br>Hoogstraat  |            | bron: contemp.; dit deel van de Maasdijk niet<br>meeverhoogd in 1562/3!   | 36/2-662/3,706             |
| id.  | idem  |            | zonder bron   | 30-15                      |
| id.  | 3 vt op straat  |            | bron lit. 50 en 36/2: Fruytiers, 1571   | 37-73;50-69;36/2-664       |
| id.  | NAP +3,60m  |            | zonder bron; aangehaald in: 36/2-664,706  | 69;18-22                   |
| 01/11/1633   | met schuitjes te varen op<br>de Grote Markt                                     |            | bron: 1666. De Grote Markt lag tot na 1940 in het ten<br>Z. van de Hoogstraat gelegen buitendijkse<br>stadsgedeelte             | id.                        |
| id.  | op sommige plaatsen 1½ vt<br>hoger dan  | 01/11/1570 | contemp. Rotterdamse kroniek  | 36/3-116                   |
| 28/02/1662   | water liep hoger op dan<br>men in 60 jaar ooit had<br>meeemaakt                 |            | bron: G5,1662-31  | 36/3-203                   |
| 05/12/1665   | met schuitjes te varen op<br>de Grote Markt                                     |            | bronnen 36/3: G5 (1665-157) en 1666 (daarin: Grote<br>Markt in 1657 aanzienlijk opgehoogd)                                      | 71-330;36/3-218            |
| id.  | 8 duim lager dan  | 01/11/1570 | bron: 1682  | 36/3-219                   |
| id.  | veel hoger dan in   | 01/11/1633 | bron: wrschl. contemporain  | 36/3-218                   |
| id.  | 6 à 7 duim hoger dan  | 01/11/1633 | bron: 1666  | id.                        |
| id.  | 8 duim hoger dan  | 01/11/1633 | bron: 1746  | 36/3-219                   |
| 26/01/1682   | "...veel hooger...als oyt<br>iemandt geheugenisse<br>bereyckt"                  |            | bron: contemporain  | 71-349                     |
| id.  | met schuitjes te varen op<br>de Grote Markt                                     |            | bron: 1682  | 36/3-354                   |
| id.  | 3 tot 8 duim hoger dan  | 05/12/1665 | vlg. merktekens aan deurposten; bron: idem  | id.                        |
| 25-26/<br>12/1717                                  | hoger dan men aldaar ooit<br>gezien heeft                                       |            | lit. 88e: bericht uit A'dam van 27/12 (datum storm<br>daarin ongewis)   | 88e(1717,nr.52);<br>60-122 |
| 14/11/1775   | <b>Vloedmerk:</b> NAP+ 2,82m  |            | pand Schaarlijk 190 (Kralingse Veer)  | 50-117                     |
| id.  | NAP +2,93m  |            | bron lit. 50: register HHR Schieland  | 50-112,115,133;18-22       |
| id.  | 8 duim hoger dan  | 26/01/1682 | vlg. lit. 30: 'Maaszijde' (geen bron)   | 37-126;30-23               |
| id.  | 5 of 2 duim hoger dan   | 25/12/1717 |   | 37-126                     |
| id.  | 2 duim hoger dan  | 1717       | buitenstad liep onder   | 60-140                     |
| id.  | 5 duim hoger dan  | 1717       | water hier en daar over de Maasdijk   | 35-94                      |
| id.  | 2-5 duim hoger dan  | 25/12/1717 | 'Maaszijde'; geen bronvermelding  | 30-23                      |
| id.  | 1 duim lager dan  | 21/11/1776 |   | 3                          |
| 21/11/1776   | NAP +2,915m   |            |   | 49-bijl.2                  |
| id.  | hoger dan   | 12/03/1750 |   | 35-101                     |
| id.  | hoger dan   | 1775       |   | 73-9                       |
| id.  | 1 duim lager dan  | 14/11/1775 | aan de Schielandsche Sluis  | 73-30                      |
| id.  | ½ duim hoger dan  | 1775       | 03.10u; (astr. HW: 00u)   | 73-29,30                   |
| 1-3/02/1791  | NAP +2,775m   |            | bron: G20. Geen dagvermelding in lit. 50  | 50-143;49-bijl.2           |
| id.  | verschilde ½ vt met   | 1775       |   | 60-159                     |
| id.  | 6 duim lager dan  | 1775       | bron 1837   | 45-13                      |
| id.  | enige duimen lager dan  | 14/11/1775 |   | 30-23                      |
| 02/02/1791   | 6 duim lager dan  | 1775       | 's nachts   | 88d(1791-50)               |
| 11/01/1806   | 10 duim lager dan   | 14/11/1775 | bron: rapport C. Verheij  | 1                          |
| 15/01/1808   | NAP +2,70m  |            | bron: 37-271  | 50-125,143;49-bijl.<br>2   |
| id.  | RP +10 vt 6 duim  |            | a.h. Magazijn der Marine. RP = Rottepeil = peil<br>gewone vloedten minus 3 vt 6 duim (lit. 3); zie verder<br>Deel IV B onder 2! | 3; 37-271                  |

| DATUM                          | WATERHOOGTE                                 | T.O.V.          | OPMERKINGEN   | LITERATUUR         |
|--------------------------------|---|-----------------|---|--------------------|
| 15/01/1808                     | gewoon hoogwater +7 vt                      |                 |   | 3; 37-271          |
| id.                            | gewone vloed +3 vt 6 duim                   |                 |   | 3                  |
| id.                            | gewone vloed +7 vt                          |                 | 05u   | 37-287             |
| id.                            | ½ duim lager dan                            | 1775            |   | 88e(23.1.1808);1;3 |
| id.                            | ½ duim lager dan                            | 14/11/1775      |   | 37-271,287         |
| id.                            | 1½ duim lager dan                           | 1776            |   | 88e(23.1.1808);3   |
| id.                            | 1 duim lager dan                            | 1792            |   | id.                |
| 13/11/1824                     | NAP +1,39m                                  |                 | HW, 9u; bron: B6  | 50-127             |
| id.                            | NAP +0,105m                                 |                 | LW, 5u; id.   | id.                |
| 14/11/1824                     | NAP +2,695m                                 |                 |   | 50-143; 49-bijl.2  |
| id.                            | idem  |                 | HW, 11.30u; id. : Tijdstip 23.30u? Zie Den Helder, 15/11/1824!                                    | 50-127             |
| id.                            | NAP +1,02m                                  |                 | LW, 5u; id.   | id.                |
| 15/11/1824                     | NAP +2,09m                                  |                 | HW, 10.30u; id.   | id.                |
| id.                            | NAP +0,70m                                  |                 | LW, 8u; id.   | id.                |
| 16/11/1824                     | NAP +0,76m                                  |                 | HW, 1.30u; id.  | id.                |
| id.                            | NAP +0,10m                                  |                 | LW, 9u; id.   | id.                |
| 30/01/1825                     | NAP -0,85m                                  |                 | LW, 9u; id.   | 50-132             |
| id.                            | NAP +0,68m                                  |                 | HW, 13u; id.  | id.                |
| 31/01/1825                     | NAP -0,52m                                  |                 | LW, 9.30u; id.  | id.                |
| id.                            | NAP +0,74m                                  |                 | HW, 14u; id.  | id.                |
| --/02/1825                     | AP +3,15 el                                 |                 |   | 101a-149           |
| 01/02/1825                     | NAP -0,41m                                  |                 | LW, 10.30u; id.   | 50-132             |
| id.                            | NAP +0,78m                                  |                 | HW, 15.30u; id.   | id.                |
| 02/02/1825                     | NAP +0,10m                                  |                 | LW, 11.30u; id.   | id.                |
| id.                            | NAP +1,17m                                  |                 | HW, 16u; id.  | id.                |
| 03/02/1825                     | NAP +0,23m                                  |                 | LW, 10u; id.  | id.                |
| id.                            | NAP +2,43m                                  |                 | 17.30u  | 31-Tab.VIII        |
| id.                            | NAP +2,46m                                  |                 | HW, 17.30u; bron: B <sup>6</sup>  | 50-132             |
| id.                            | NAP +1,65m                                  |                 | nacht   | id.                |
| 3 op 4/2/1825                  | tenminste gelijk aan                        | 1775 en 1776    |   | 88h(7.2.1825)      |
| id.                            | gelijk aan, zo niet hoger dan               | 1775,1776       |   | 60-445             |
| 4-5/02/1825                    | NAP +2,91m                                  |                 | off. waarde (1916)  | 50-128;18-22       |
| 04/02/1825                     | idem  |                 |   | TO-464;            |
| id.                            | AP +3,18m                                   |                 | geen bron vermeld   | 30-25              |
| id.                            | hoger dan                                   | Kerstvloed 1717 | geen bron   | id.                |
| id.                            | NAP +2,80m                                  |                 | 05.30u  | 31-Tab.VIII        |
| id.                            | NAP +2,83m                                  |                 | HW, 05.30u; bron: B <sup>6</sup>  | 50-132,143         |
| id.                            | NAP +1,75m                                  |                 | LW, 12u; id.  | 50-132             |
| id.                            | NAP +2,91m                                  |                 | 17.30u  | 31-Tab.VIII        |
| id.                            | NAP +2,94m                                  |                 | HW, 17.30u; bron: B <sup>6</sup> . NB: stand 3 cm hoger dan off. topstand – zie Deel IV B onder 2 | 50-132             |
| id.                            | enige duimen hoger dan                      | T               | 's middags (T = hoogste stand "waarvan men geheugenis heeft")                                     | 88h(7.2.1825)      |
| id.                            | hoger dan nacht van                         | 3 op 4/2/1825   |   | 60-445/6           |
| 4 op 5/2/1825                  | gelijk, zo niet hoger dan                   | 1775,1776       | "in den nacht van den 4den"   | 35-175             |
| 05/02/1825                     | NAP +0,55m                                  |                 | LW, 13.30u; bron: B <sup>6</sup>  | 50-132             |
| id.                            | RP +3,49 el = 11 vt 1½ duim, d.i. hoger dan | 1776            | 17 u (datum moet 04/02/1825 zijn!); herleiding vlg. Rijnl. maat. RP: zie 15/01/1808               | 35-175             |
| id.                            | NAP +2,17m                                  |                 | HW, 18u; id.  | 50-132             |
| 06/02/1825                     | NAP -0,05                                   |                 | LW, 14.30u; id.   | id.                |
| id.                            | NAP +1,28m                                  |                 | HW, 18.30u; id.   | id.                |
| 07/02/1825                     | NAP -0,59m                                  |                 | LW, 16u; id.  | id.                |
| id.                            | NAP +0,84m                                  |                 | HW, 19.30u; id.   | id.                |
| ** PLAATS: <u>Scharendijke</u> |   |                 | Noordkust Schouwen  |                    |
| 03/03/1715                     | over de Langedijk                           |                 | bron: G41   | 50-106             |
| ** PLAATS: <u>Scherpenzeel</u> |   |                 |   |                    |
| 04/02/1825                     | 5 palm boven de Lindedijk                   |                 |   | 35-191             |

6. bron B: weekrapport Fabriek-Landmeter HHR Schieland. De tijdstippen van 1825 zijn afgeleid uit de noot van 50-132, alle overige standen ontleend aan deze bron zijn – afgezien van het HW van 14/11/1824 - vrijwel zeker dagwaarden. Deze bron had uiteraard niet het NAP als vergelijkingsvlak. Zie verder Deel IV B onder 2.



| Deel I                                   |   |               |   | Schokland                  |
|--|---|---------------|---|----------------------------|
| DATUM                                    | WATERHOOGTE   | T.O.V.        | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                 |
| id.                                      | 2 el op het land<br>= 8 palm hoger dan                    | 21/11/1776    |   | id.                        |
| <b>** PLAATS: <u>Scheveningen</u></b>    |   |               |   |                            |
| 01/11/1570                               | 3½ vt 2 duim in de kerk                                   |               | bron: brief Andries van der Goes d.d. 13.11.1570<br>(gemeten 02.11.1570 door Van der Meere)   | 100c-81;<br>50-75;36/2-665 |
| id.                                      | "Zee...stont...aen den<br>Kercktoeren"                    |               | bron: Fruytiers, 1571   | 50-69                      |
| id.                                      | 3 vt 2 duim hoog in de kerk                               |               | Gedenkbord (verloren gegaan); bron 36/2 (via lit. 71-271): 1601. Kopie bord uit 1664 in Gemeente-museum Den Haag (lit. 50)                        | 50-75;36/2-666             |
| id.                                      | 3 vt 2 duim in de kerk                                    |               |   | 37-73;100c-78              |
| id.                                      | NAP +4,00m  |               | bron: 1894/5, berekening Van Diesen - zie verder<br>Deel IV B onder 1 en 2  | 50-76;36/2-666             |
| id.                                      | NAP +4,15m  |               | correctie op Van Diesen i.v.m. ½ vt hogere stand vlg.<br>Van der Goes (zie boven). Nader: Deel IV B onder 1                                       | 36/2-666,670,705           |
| 04/03/1651                               | Op duinovergang schip<br>geplaatst tegen het<br>overlopen |               |   | 69-322                     |
| 05/12/1665                               | kerk rondom in 't water                                   |               | "zee op verscheyde plaetsen over de Duynen."<br>Bronnen: G5,1665-157;1682   | 71-330                     |
| id.                                      | idem  |               | bron: 1682 (zelfde als lit. 71)   | 50-95                      |
| id.                                      | kerk door water omringd                                   |               | bron: 1666 (herdruk: 1682 = bron 71 en 50)  | 36/3-218                   |
| id.                                      | water tot tegen de kerk                                   |               | geen bronvermelding   | 30-18                      |
| id.                                      | 4½ vt boven "ordinaris<br>hooge vloet"                    |               | bron: 1896. Kennelijk opgemeten hoogteverschil van 2<br>golvende, tegen de duinreep oplopende hw-lijnen op<br>kaart uit 1667 - weinig overtuigend | 36/3-219                   |
| id.                                      | iets hoger dan DP + 4m =<br>NAP +3,60m                    |               | afgeleid uit 't vorige, twijfelachtige gegeven  | 36/3-219,223               |
| 14-15/<br>11/1775                        | voor de helft door de zee<br>overdekt                     |               |   | 60-140                     |
| 01/02/1791                               | bij de kerk op de weg                                     |               |   | 88d(1791-49)               |
| id.                                      | tot over de duinen  |               |   | id.                        |
| <b>** PLAATS: <u>Schiedam</u></b>        |   |               |   |                            |
| 01/11/1570                               | Waterkeringen 1½ vt<br>overstroomd                        |               | geen bronvermelding; deze dijken niet meeverhoogd<br>in 1562/3 (o.a. 36/2-662)  | 30-15                      |
| 14 op 15/<br>11/1775                     | water over vloeddeuren<br>buitensluis                     |               |   | 37-128;60-141;35-94        |
| id.                                      | GHW +7 vt 1½ duim   |               | GHW = gewone HW-peil  | 35-94                      |
| id.                                      | 2 palm hoger dan  | 26/01/1682    | oudste lieden herinnerden zich zo'n overstroming<br>niet  | id.                        |
| id.                                      | 5 duim hoger dan  | 25/12/1717    |   | id.                        |
| 15/01/1808                               | 9 duim boven vloeddeuren<br>buitensluis                   |               |   | 3;37-272                   |
| id.                                      | 7 vt 4 duim hoger dan<br>gewone vlooden                   |               | 04u   | 37-287                     |
| id.                                      | 3 duim hoger dan  | 14,15/11/1775 |   | 3                          |
| id.                                      | > 2 duim hoger dan  | 1775          | 88e: ong. 3 duim hoger dan 1775   | 88e(23.1.1808);37-272      |
| id.                                      | 2½ duim hoger dan   | 1775          | 04u   | 37-287                     |
| <b>** PLAATS: <u>Schiermonnikoog</u></b> |   |               |   |                            |
| 21/11/1776                               | 1½ vt hoger dan   | nov. 1775     | tussen 06 en 07u, bericht van Schierm. van 22.11  | 88e(5.12.1776)             |
| id.                                      | 1½ vt hoger dan   | nov. 1775     | tussen 6 en 7 uur; "binnendyklanden ... alle<br>geïnuundeerd"   | 73-175                     |
| --/02/1825                               | alleen duinen boven water                                 |               | bron: 1909  | 50-137                     |
| 05/02/1825                               | 2 palm hoger dan  | nov. 1824     | 19u, hoogste stand later  | 35-210                     |
| id.                                      | 1 el boven de dijk  |               | hoogste stand   | id.                        |
| <b>** PLAATS: <u>Schokland</u></b>       |   |               |   |                            |
| 14-15/<br>11/1775                        | eiland geheel overstroomd                                 |               | zeeweringen bezweken  | 60-140                     |
| 14/11/1775                               | 1 vt in de kerk   |               | lit. 50 (met als bron 72/2): 30 cm  | 72/2-250;50-115            |
| 23/10/1806                               | VZ +54 duim   |               |   | 90a/49                     |
| 30/11/1806                               | VZ +48 duim   |               |   | id.                        |
| 03/12/1806                               | VZ +42 duim   |               |   | id.                        |
| 26/12/1806                               | VZ +62 duim   |               |   | id.                        |

| DATUM   | WATERHOOGTE                     | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                        |
|---|---------------------------------|------------|---|-----------------------------------|
| 26/12/1806  | VZ +58 duim                     |            |   | 90a/49                            |
| 27/12/1806  | VZ +68 duim                     |            |   | id.                               |
| 13-15/1/1807  | Stormvloedperiode               |            | waterstandsverloop: Deel II   |                                   |
| 14/01/1807  | VZ +71 duim                     |            | 13u   | id.                               |
| 14-16/1/1808  | Stormvloedperiode               |            | waterstandsverloop: Deel II, vlg. rapport van L. Peidel: brief aan J.W. Conraat (!), 5.2.1808 | 3                                 |
| 15/01/1808  | VZ +6 vt 6 duim                 |            | 15u   | 3                                 |
| id.   | OVZ +6 vt 6 duim                |            | OVZ = ordinaire VZ  | id.                               |
| id.   | 6 vt 6 duim                     |            | oostzijde   | 1                                 |
| 07/12/1808  | 8 vt 1 duim                     |            | oostzijde   | id.                               |
| 14/10/1824  | 8½ vt = 2,67 el                 |            | herleiding vlg. Rijnl. maat   | 47-27                             |
| ---/02/1825   | AP +3,58 el                     |            |   | 101a-148                          |
| 03/02/1825  | 8-8½ vt (= 2,51-2,67 el)        |            | 's avonds   | 47-26                             |
| id.   | NAP +2,31m                      |            | 19u (Tab. VIII: geen tijdstip)  | 31-778,Tab.VIII                   |
| id.   | NAP +2,47m                      |            | 21u   | id.                               |
| id.   | NAP +2,31m                      |            | 23u   | id.                               |
| 4-5/02/1825   | NAP +3,38m                      |            | off. waarde (1916)  | 50-128                            |
| 04/02/1825  | 9 vt (= 2,825 el)               |            | tussen 08 en 09u  | 47-26                             |
| id.   | NAP +2,63m                      |            | 8 en 9u (Tab. VIII: 8u)   | 31-778                            |
| id.   | AP +10½ vt (= 3,295 el)         |            | van 11-23u  | 47-15,17,26/7                     |
| id.   | NAP +3,10m                      |            | 11...23u  | 31-778                            |
| id.   | 0,52 el hoger dan               | 1775       |   | 47-259                            |
| 05/02/1825  | NAP +2,00m                      |            | v.m.  | 31-Tab.VIII                       |
| <b>** PLAATS: <u>Schoonhoven</u></b>                          |                                 |            |   |                                   |
| ---/02/1825   | AP +2,93 el                     |            |   | 101a-150                          |
| 01/02/1825  | AP +1,13 el = 4,31 el B.N.      |            | t.t.v. HW; B.N. = beneden nul, de waarneming!   | 60-484                            |
| id.   | AP +0,74 el = 4,70 el B.N.      |            | t.t.v. LW; id.  | id.                               |
| 02/02/1825  | AP +1,55 el = 3,89 el B.N.      |            | t.t.v. HW; id.  | id.                               |
| id.   | AP +0,87 el = 4,57 el B.N.      |            | t.t.v. LW; id.  | id.                               |
| 03/02/1825  | AP +1,62 el = 3,82 el B.N.      |            | t.t.v. HW; id.  | id.                               |
| id.   | AP +1,02 el = 4,42 el B.N.      |            | t.t.v. LW; id.  | id.                               |
| 4-5/02/1825   | NAP +2,76m                      |            | off. waarde (1916). Vlg. TO-464 op 04/02/1825   | 50-128;TO-464                     |
| 04/02/1825  | AP +2,93 el = 2,51 el B.N.      |            | t.t.v. HW; B.N. = beneden nul   | 60-484                            |
| id.   | AP +2,07 el = 3,37 el B.N.      |            | t.t.v. LW; id.  | id.                               |
| 05/02/1825  | AP +2,23 el = 3,21 el B.N.      |            | t.t.v. HW; id.  | id.                               |
| id.   | AP +1,78 el = 3,66 el B.N.      |            | t.t.v. LW; id.  | id.                               |
| 06/02/1825  | AP +2,07 el = 3,37 el B.N.      |            | t.t.v. HW; id.  | id.                               |
| id.   | AP +1,39 el = 4,05 el B.N.      |            | t.t.v. LW; id.  | id.                               |
| <b>** PLAATS: <u>Schoterzijl (Fr.)</u></b>                    |                                 |            |   |                                   |
| --/02/1825  | AP +2,89 el                     |            | toen aan Zuiderzee (4 km NNW van Kuinre)  | 101a-147                          |
| 4-5/02/1825   | NAP +2,62m                      |            | off. waarde (1916)  | 50-128                            |
| <b>** PLAATS: <u>Schouwen</u></b>                             |                                 |            |   |                                   |
| 03/03/1715  | 22 duim hoger dan               | 01/11/1570 | bron lit. 50: G41-83 e.v.; 22 Sch.duim=56,9 cm  | G58-191;50-106;54/2-182           |
| id.   | 14 duim hoger dan               | 26/01/1682 | idem ; 14 Sch.duim=36,2 cm  | id.                               |
| <b>** PLAATS: <u>Sint Jansga (Fr., nu Sintjohannesga)</u></b> |                                 |            |   |                                   |
| 04/02/1825  | 2,35 el                         |            | 11 km WNW van Wolvega   | 35-200                            |
| <b>** PLAATS: <u>Sint Maartensdijk</u></b>                    |                                 |            |   |                                   |
| 20/11/1776  | iets minder hoog dan            | 14/11/1775 | op eiland Tholen  | 73-124                            |
| <b>** PLAATS: <u>(Rijnlandse) Slaperdijk</u></b>              |                                 |            |   |                                   |
| 05/12/1665  | doorgebroken                    |            | van Spaarndam tot Santpoort, lang 2260m, kruinhoogte tot 1806: AP +52 duim                    | 57/9-507/8                        |
| id.   | overloop bij Spaarndam          |            | bron: 1665  | 36/3-219                          |
| 4-5/11/1675   | doorgebroken                    |            | bron 36/3: 1666   | 68-250;36/3-220                   |
|   |                                 |            | bronnen: geen resp. 71-331e.v. en G5,1675-218 e.v.  | 45-11;50-97;36/3-262              |
| 27/11/1717  | overloop bij Haarlem            |            | "(men zegt wel 4 voet)"   | 88e(1717,nr.52)                   |
| 28/11/1741  | 31 à 32 duim over de Slaperdijk |            | bij Haarlem; land rondom Haarlem van Beverwijk tot Bennebroek geïnundeerd (lit. 88e)          | 88e(30.11.1741); 88c,Dec.1741-304 |
| 14/11/1775  | 30 à 35, op laagste plaatsen    |            | 30 (Rijnl.) duim = 0,785m,  | 72/2-8                            |
| id.   | 40 duim over Slaperdijk         |            | 40 duim = 1,046m  |                                   |
|   | 0,75-1,00m over Slaperdijk      |            | bron: 72/2  | 50-113                            |

| Deel I                             |   |            |  | Spaarndam             |
|------------------------------------|---|------------|--|-----------------------|
| DATUM                              | WATERHOOGTE   | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR            |
| 14 op 15/<br>11/1775               | peil +93 duim<br>d.i. 3 duim lager dan                    | 1717       | nacht, op het IJ; 93 (Rijnl.) duim = 2,432m, "peil" zal AP zijn geweest en plaats Spaarndam (zie aldaar) | 88e(16.11.1775)       |
| 21/11/1776                         | 20 duim lager dan   | 15/11/1775 | 88e: "lager dan 1775", overloop Sl. dijk v.a. 11.30u   | 73-25;88e(23.11.1776) |
| 2-3/02/1791                        | overstroming Slaperdijk met "ongemeen toevloed van water" |            |  | 88e(5.2.1791)         |
| 14/01/1807                         | AP +67 duim   |            | 17u; w.st.verl. over 13½u: Deel II. Meetplaats niet nader aangegeven                                     | 90a/49                |
| 19/02/1807                         | AP +70 duim   |            | 01 en 02u; w.st.verl. over 7u: Deel II. Als bij 14/01/1807   | id.                   |
| 14-16/1/1808                       | Stormvloedperiode   |            | waterstandsverloop: Deel II. Meetpl.: als bij 14/01/1807   | 3                     |
| 15/01/1808<br>id.                  | AP +84 duim<br>32 duim boven oude kruinhoogte             |            | 15-17u; 84 duim = 2,197m. Zie ook bij Spaarndam Slaperdijk niet overstromd                               | id.<br>37-286         |
| 16/01/1808                         | AP +66 duim   |            | 00 en 01u  | id.                   |
| ** PLAATS: <u>Sliedrecht</u>       |   |            |  |                       |
| 04/02/1825                         | 1 palm 5 duim op de dijk                                  |            |  | 35-176                |
| ** PLAATS: <u>Slijkenburg (NB)</u> |   |            | even ten W. van Halsteren  |                       |
| 04/02/1825                         | 1,20 el op straat   |            |  | 35-190                |
| ** PLAATS: <u>Slooten</u>          |   |            |  |                       |
| 04/02/1825                         | 6 palm in de huizen                                       |            |  | 35-209                |
| ** PLAATS: <u>Sluis</u>            |   |            |  |                       |
| 15/01/1808                         | water zo hoog dat het op de Beestenmarkt liep             |            |  | 60-167                |
| 04/02/1825                         | 1 el op de Kaai   |            |  | 35-182                |
| id.                                | 30 Ned. duim hoger dan                                    | 1808       | 30 Ned. duim = 12 Oude Bloise duim; bron 60 = 75   | 75-7;60-492           |
| ** PLAATS: <u>Sommelsdijk</u>      |   |            |  |                       |
| 15/01/1808                         | 5 duim hoger dan  | 1775       | 03u  | 37-288                |
| ** PLAATS: <u>Sonnega (Fr.)</u>    |   |            | even ten W. van Wolvega  |                       |
| 04/02/1825                         | 2 el op het land  |            |  | 35-192                |
| ** PLAATS: <u>Spaarndam</u>        |   |            | in Rijnland!   |                       |
| 01/11/1570                         | niet hoger dan AP +3,00m                                  |            | eerder in 1570 tot 9½ Rijnl. vt verhoogde Spaarndammerdijk bleef nl. waterkerend                         | 30-14;36/2-669        |
| id.                                | NAP +3,00m  |            | onjuiste conclusie uit 30-14; 9½ vt = 2,982m   | 36/2-700              |
| 01/03/1702                         | AP +84 duim   |            | bron 72/1: gepubl. lijst van Cruquius  | 72/1-89;G9/8-253      |
| 05/04/1702                         | AP +90 duim   |            | idem; zie ook Amsterdam 06/04/1702   | id.                   |
| 10/12/1703                         | AP +57 duim   |            | idem   | id.                   |
| 27/11/1707                         | AP +78 duim   |            | idem   | id.                   |
| 08/10/1714                         | AP +75 duim   |            | idem   | id.                   |
| 03/11/1714                         | AP +84 duim   |            | idem   | id.                   |
| 07/11/1714                         | AP +75 duim   |            | idem   | id.                   |
| 04/03/1715                         | AP +77 duim   |            | idem   | id.                   |
| 05/01/1717                         | AP +81 duim   |            | idem   | 72/1-89               |
| 25/12/1717                         | AP +96 duim   |            | idem   | 72/1-89;G9/8-253      |
| id.                                | 96 duim = AP +2,50m                                       |            | N.B. 96 (Rijnl.) duim = 2,51m  | 30-21                 |
| 01/01/1721                         | AP +75 duim   |            | zie bij 01/03/1702   | 72/1-89;G9/8-253      |
| 25/12/1731                         | AP +82 duim   |            |  | 24                    |
| 26/12/1731                         | AP +86 duim   |            | G9/8-253 vermeldt: AP +63 duim   | 72/1-89               |
| 11/11/1733                         | AP +63 duim   |            | bron 72/1: gepubl. lijst van Cruquius  | 72/1-89;G9/8-253      |
| 07/11/1734                         | AP +61 duim   |            | idem   | id.                   |
| 09/11/1735                         | AP +56 duim   |            | idem   | id.                   |
| 24/11/1736                         | AP +67 duim   |            | idem   | id.                   |
| 13/01/1737                         | AP +57 duim   |            | idem   | id.                   |
| 10/12/1737                         | AP +64 duim   |            | idem   | id.                   |
| 16/02/1739                         | AP +68 duim   |            | idem   | id.                   |
| 30/04/1741                         | AP +74 duim   |            | idem   | id.                   |
| 28/11/1741                         | AP +82 duim   |            | idem   | id.                   |
| 19/02/1742                         | AP +75 duim   |            | idem   | id.                   |
| 21/12/1744                         | AP +57 duim   |            | idem   | id.                   |

| DATUM              | WATERHOOGTE                    | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR              |
|--------------------|--------------------------------|--------|---|-------------------------|
| 24/12/1744         | AP +67 duim                    |        | bron 72/1: gepubl. lijst van Cruquius   | 72/1-89;G9/8-253        |
| 13/01/1745         | AP +74 duim                    |        | idem  | id.                     |
| 15/11/1747         | AP +61 duim                    |        | idem  | id.                     |
| 08/12/1748         | AP +62 duim                    |        | idem  | id.                     |
| 19/12/1748         | AP +56 duim                    |        | idem  | id.                     |
| 08/12/1749         | AP +60 duim                    |        | idem  | id.                     |
| 24/12/1749         | AP +61 duim                    |        | idem  | id.                     |
| 04/01/1767         | AP +59 duim                    |        | 04u; w.st.verl. over 55 uur : 65-Blad E2  | 65-Blad E               |
| 05/10/1767         | AP +55 duim                    |        | 01u; " " 36 " : id.   | id.                     |
| 28/11/1767         | AP +57 duim                    |        | 17,18u; " " 35 " : id.  | id.                     |
| 28/11/1769         | AP +62 duim                    |        | 01,02u; " " 109 " : 65-Blad E2,F  | id.                     |
| 28/05/1774         | AP +61 duim                    |        | 04u; " " 49 " : 65-Blad F   | id.                     |
| 14-16/<br>11/1775  | Stormvloedperiode              |        | waterstandsverloop: Deel II   | 65-Bladen F,F2          |
| 14/11/1775         | AP -48 duim                    |        | 13-15u  | 65-Blad F               |
| 15/11/1775         | AP +93 duim (=2,43m – lit. 30) |        | 93 duim = 2,433m. Zie Halfweg!  | 72/1-89;72/2-8;30-23    |
| id.                | AP +91 duim                    |        | 07u   | 65-Blad F               |
| id.                | AP +2,316m                     |        | opgave Krayenhoff   | 50-112                  |
| 21-23/<br>11/1776  | Stormvloedperiode              |        | waterstandsverloop: Deel II   |                         |
| 21/11/1776         | AP -48 duim                    |        | 04u   | 65-Blad E               |
| id.                | AP +75 duim                    |        | 20u   | id.                     |
| 22/11/1776         | AP +63 duim                    |        | 10u   | 65-Blad F2              |
| 20/11/1777         | AP +62 duim                    |        | 20u; w.st.verl. over 30 uur : 65-Blad F2  | 65-Blad E               |
| 24/11/1777         | AP +69 duim                    |        | 14u; " " 44 " : id.   | id.                     |
| 30/12/1778         | AP +68 duim                    |        | 10u; " " 35 " : id.   | id.                     |
| 01/01/1779         | AP +58 duim                    |        | 15u; " " 24 " : 65-Blad G   | id.                     |
| 14/12/1779         | AP +56 duim                    |        | 10,11u; " " 19 " : id.  | id.                     |
| 22/10/1781         | AP +57 duim                    |        | 06,07u; " " 63 " : id.  | id.                     |
| 14/03/1782         | AP +58 duim                    |        | 02u; " " 47 " : 65-Blad G,G2  | id.                     |
| 22/10/1782         | AP +57 duim                    |        | 00,01u; " " 35 " : 65-Blad G2   | id.                     |
| 15/11/1783         | AP +60 duim                    |        | 06u; " " 23 " : id.   | id.                     |
| 01/02/1785         | AP +54 duim                    |        | 10-13u; " " 23 " : id.  | id.                     |
| 26/01/1788         | AP +65 duim                    |        | 5,6u; " " 35 " : id.  | id.                     |
| 27/11/1790         | AP +61 duim                    |        | 18u; " " 44 " : id.   | id.                     |
| 2-4/02/1791        | Stormvloedperiode              |        | waterstandsverloop: Deel II   |                         |
| 02/02/1791         | AP +87 duim                    |        | 22...24u (24.30u in 90a/37)   | 90a/37;65-Blad E,H      |
| 22/03/1791         | AP +55 duim                    |        | 15,16u; w.st.verl. over 30 uur: 65-Blad H   | 65-Blad E               |
| 30/11/1791         | AP +59 duim                    |        | 07u; " " 47 " : id.   | id.                     |
| 12/12/1792         | AP +75 duim                    |        | 14u; " " 132 " : 65-Blad H,H2   | id.                     |
| 24/12/1792         | AP +56 duim                    |        | 00u; " " 82 " : 65-Blad H2  | id.                     |
| 26/01/1794         | AP +58 duim                    |        | 20u; " " 47 " : 65-Blad H2,I  | id.                     |
| 13/11/1794         | AP +56 duim                    |        | 18u; " " 46 " : 65-Blad I   | id.                     |
| 01/12/1796         | AP +56 duim                    |        | 03u; " " 48 " : id.   | id.                     |
| 07/12/1797         | AP +63 duim                    |        | 16,17u; " " 45 " : id.  | id.                     |
| 30/12/1797         | AP +68 duim                    |        | 21u; " " 39 " : 65-Blad I2  | id.                     |
| 22/10/1800         | AP +61 duim                    |        | 19u; " " 39 " : id.   | id.                     |
| 22/11/1801         | AP +71 duim                    |        | 15u; " " 86 " : id.   | id.                     |
| 23/11/1801         | AP +74 duim                    |        | 03-06u; idem (zelfde tabel)   | id.                     |
| 14/01/1807         | AP +61 duim                    |        | 17u; w.st.verl. over 34u: Deel II   | 90a/49                  |
| 19/02/1807         | AP +80 duim                    |        | 00u; w.st.verl. over 20u: Deel II   | id.                     |
| 14-16/1/1808       | Stormvloedperiode              |        | waterstandsverloop: Deel II   | 3                       |
| 15/01/1808         | AP +85 duim                    |        | Top. N.B.: in lit. 3 ook AP +88 duim om 16u!  | 3                       |
| id.                | NAP +2,16m                     |        | bron: lit. 37 met 84 duim (= 2,162m Asd. en 2,197m Rijnl.!). Dit is top Slaperdijk! | 50-126                  |
| id.                | AP + 6 duim                    |        | 02u   | 3                       |
| id.                | AP +54 duim                    |        | 10u. Dit is stand Slaperdijk!!  | 88e(19.1.1808);37-284/5 |
| id.                | AP +84 duim                    |        | 16u. idem   | id.                     |
| id.                | AP +88 duim                    |        | 16u   | 3                       |
| id.                | AP +64 duim                    |        | 21.30u. Dit is stand Slaperdijk   | 88e(19.1.1808)          |
| 16/01/1808         | AP +53½ duim                   |        | 04u. idem   | id.                     |
| id.                | AP +35 duim                    |        | 10u   | 3                       |
| 7-8/12/1808        | AP +90 duim                    |        | bron 45: G20  | 60-171;45-14            |
| 7 op 8/<br>12/1808 | AP +90 duim (=2,32m)           |        | 90 Asd. duim = 2,317m. Echter: 90 Rijnl. duim = 2,354m!                             | 30-24                   |
| --/02/1825         | AP +2,50 el                    |        |   | 101a-149                |

| Deel I   |   |            |  | Terschelling             |
|--|---|------------|--|--------------------------|
| DATUM  | WATERHOOGTE                                       | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR               |
| 04/02/1825                                       | AP +46 Rijnl. duim =<br>AP +1 el 19 duim          |            | 's morgens - brief uit Spaarndam van 5.2.1825. Echter:<br>46 Rijnl. duim = 1,203m!   | 91c/472                  |
| id.  | AP +96 Rijnl. duim =<br>AP +2 el 45 duim          |            | middernacht. Bron: idem. Echter: 96 Rijnl. duim =<br>2,511m (96 Asd. duim = 2,471m)!   | id.                      |
| <b>** PLAATS: <u>Spakenburg</u></b>              |   |            |  |                          |
| --/02/1825                                       | AP +2,85 el                                       |            |  | 101a-149                 |
| 4-5/02/1825                                      | NAP +2,68m  |            | off. waarde (1916)   | 50-128                   |
| <b>** PLAATS: <u>Stad aan 't Haringvliet</u></b> |   |            |  |                          |
| 15/01/1808                                       | GwV +7 vt 6 duim                                  |            | GwV = gewone Vloeden   | 37-288                   |
| id.  | 7-8 duim hoger dan                                | 1775       |  | id.                      |
| <b>** PLAATS: <u>Statenzijl</u></b>              |   |            |  |                          |
| ---/02/1825                                      | AP +5,18 el                                       |            |  | 101a-147                 |
| 4-5/02/1825                                      | NAP +5,09m  |            | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825; TO:<br>04/02/1825. In lit. 50 en TO stand ten onrechte<br>toegekend aan Nieuwe Statenzijl (zie Bijlage 2) | 50-128;42-68a;<br>TO-474 |
| 04/02/1825                                       | 6 palm boven de sluis                             |            |  | 35-211                   |
| id.  | VZ +3,80 el                                       |            |  | 85-134                   |
| id.  | 0,60m over de Statenzijl                          |            | bron: lit. 60  | 50-137                   |
| 27/11/1825                                       | VZ +2,90 el                                       |            |  | 85-134                   |
| <b>** PLAATS: <u>Stavoren</u></b>                |   |            |  |                          |
| 15/11/1775                                       | 2 vt in de huizen                                 |            |  | 88e(1775,nr.48)          |
| id.  | hoger dan   | 25/12/1717 | "volgens de oude lieden"   | id.                      |
| 21/11/1776                                       | "merklijk hooger als in"                          | nov. 1775  |  | 73-170                   |
| id.  | 0,16 à 0,18m hoger dan                            | 15/11/1775 | bron: lit. 73  | 50-121                   |
| --/02/1825                                       | AP +2,64 el                                       |            |  | 101a-147                 |
| id.  | NAP +2,44m  |            | 's morgens   | 31-Tab.VIII              |
| 4-5/02/1825                                      | NAP +2,39m  |            | lit. 50: off. waarde (1916); lit 42: 3-5/02/1825   | 50-128;42-68a            |
| 04/02/1825                                       | VZ +2,27 el                                       |            | lit. 35: 's morgens  | 60-664;35-204            |
| <b>** PLAATS: <u>Steenbergsche Sas</u></b>       |   |            |  |                          |
| 04/02/1825                                       | NAP +3,82m  |            | off. waarde (1916). Vlg. TO-424 op 04/02   | 50-128                   |
| <b>** PLAATS: <u>Stolwijkersluis (ZH)</u></b>    |   |            |  |                          |
| 25/12/1717                                       | vroeger <b>Vloedmerk</b><br>NAP +2,670m           |            | peilsteen Stolwijkse sluis; bron: 1892, in lit. 50 ten<br>onrechte "te Gouderak" gesitueerd  | 50-109                   |
| id.  | NAP +2,67m  |            | geen bronvermelding  | 30-21                    |
| 04/02/1825                                       | vroeger <b>Vloedmerk</b><br>NAP + 3,026m          |            | peilmerksteen inlaatsluis; bron: 1898, in lit. 50 ten<br>onrechte ook als "te Gouderak" opgegeven  | 50-129                   |
| <b>** PLAATS: <u>Surig (Fr., nu Zurich)</u></b>  |   |            |  |                          |
| 07/02/1825                                       | HWW +8 palm                                       |            | 2 km boven aanzet Afsluitdijk<br>HWW = hoog winterwater  | 35-207                   |
| <b>** PLAATS: <u>Suurhusen</u></b>               |   |            |  |                          |
| 01/11/1570                                       | Vloedmerk kerktoeren,<br>hoogte (1956): NN +4,33m |            | 5 km ten N. van Emden<br>vloedmerk zonder jaartal; toren (uit ~ 1450) 1,20m uit<br>het lood  | 80-57                    |
| id.  | NN +4,48m   |            | herziene stand i.v.m. zettingen  | 80-58                    |
| 1717   | 2 duim hoger dan                                  | 1570       | bronnen: G59 en 1824/1826  | 80-59                    |
| id.  | NN +4,45m   |            | herziene stand i.v.m. zettingen 1570-1717  | 80-59                    |
| <b>** PLAATS: <u>Tacoziyl</u></b>                |   |            |  |                          |
| ---/02/1825                                      | AP +2,86 el                                       |            | aan Zuiderzee, 5 km W. van Lemmer, 3½ km Z. van<br>Sloten  | 101a-147                 |
| 4-5/02/1825                                      | NAP +2,60m  |            | off. waarde (1916)   | 50-128                   |
| <b>** PLAATS: <u>Termunterzijl</u></b>           |   |            |  |                          |
| 04/02/1825                                       | VZ +3,70 el                                       |            | aan de Eems, ong. 8 km OZO van Delfzijl  | 85-134                   |
| <b>** PLAATS: <u>Terschelling</u></b>            |   |            |  |                          |
| 25-26/<br>12/1717                                | eiland overstroomd                                |            |  | 88c,Jan.1718-47          |
| 20 op 21/<br>11/1776                             | "nog hoger dan vorig jaar"                        |            | betreft West-Terschelling  | 73-155                   |
| 21/11/1776                                       | hoger dan   | 15/11/1775 | bron: lit. 73  | 50-120                   |

| DATUM                           | WATERHOOGTE   | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR      |
|---------------------------------|---|------------|--|-----------------|
| 15/01/1808                      | 3 vt 9 duim   |            | West-Terschelling  | 1               |
| 07/12/1808                      | 5 vt 6 duim   |            | West-Terschelling  | id.             |
| --/02/1825                      | VZ +2,40 el   |            | haven; "VZ of gewoon HW" – zie Deel IV B onder 4   | 101a-149        |
| 03/02/1825                      | gVZ +2 el 40 duim                                     |            | omstr. 21u, aan de kust. Bron 45: lit. 60. gVZ = gewone VZ                                       | 60-235;45-24    |
| id.                             | NAP +2,29m  |            | 19 of 21u  | 31-Tab.VIII     |
| 4-5/02/1825                     | NAP +2,90m  |            | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: haven en   | 50-128;42-68a   |
| 04/02/1825                      | grotendeels overstroomd                               |            | 3-5/02/1825  | 88f(15.2.1825)  |
| id.                             | tot VZ +2 el  |            | avond  | 45-24           |
| id.                             | NAP +2,52m  |            | 1 <sup>e</sup> HW, aan de kust. Bron: lit. 60  | 31-Tab.VIII     |
| id.                             | NAP +2,95m  |            | VZ = gewone volle zee  | TO-474          |
| id.                             |   |            | 9u   |                 |
| id.                             |   |            | d.i. VZ +2,40m   |                 |
| ** PLAATS: <u>Terwispe</u>      |   |            | 16 km N. van Wolvega   |                 |
| 04/02/1825                      | 6 palm boven winterwater                              |            |  | 35-203          |
| ** PLAATS: <u>Texel</u>         |   |            |  |                 |
| 25-26/12/1717                   | eiland deels overstroomd                              |            |  | 88c,Jan.1718-47 |
| 27-28/11/1741                   | zee ... zoo hoog als in                               | 1717       | bericht uit Amsterdam 29.11.1741   | 88h(1.12.1741)  |
| 23/07/1762                      | VZ +3 vt 2 duim                                       |            | rapport M. Bolstra, L. den Bergen (28.7.1762)  | Sch.2           |
| 1-2/01/1767                     | 4 vt verhoging  |            | brief L. den Berger d.d. 3.1.1767; zanddijk bij 't Horntje doorgebroken                          | id.             |
| 29/11/1769                      | VZ +4 vt 10 duim                                      |            | Tijverschil 3 vt 6 duim, springvloed: 4 (Asd.) vt  | 7               |
| 26/12/1769                      | VZ +3 vt 4 duim                                       |            | brief L. den Bergen d.d. 31.1.1770   | Sch.2           |
| 11/12/1772                      | VZ +2¾ vt   |            | idem d.d. 16.12.1772   | id.             |
| jan. 1775                       | 2½-3 vt verhoging                                     |            | Enige malen. Idem d.d. 20.1.1775   | id.             |
| 20/11/1776                      | DV +7 Rijnl. vt (2,198 el),                           |            | 22u; DV = dagelijkse vloed   | 47-257          |
| id.                             | d.i. hoger dan  | 1775       |  |                 |
| id.                             | hoger dan   | 1775       | 22u  | 73-136          |
| id.                             | overlopen dijken                                      |            | 23u  | id.             |
| 20 op 21/11/1776                | OHW + stijf 7 vt                                      |            | OHW = ordinair HW  | 73-148          |
| 26/10/1785                      | 3 vt verhoging  |            | brief L. den Bergen (21.12.1785)   | Sch.2           |
| 15/01/1808                      | VZ +4 vt 4  |            | haven  | 1               |
| 07/12/1808                      | VZ +5 vt 6  |            | haven  | id.             |
| --/02/1825                      | VZ +2,20 el   |            | haven; VZ of gewoon HW   | 101a-149        |
| 03/02/1825                      | gVZ +2 el 20 duim                                     |            | omstr. 21u, aan de kust. Bron 45: lit. 60. gVZ = gewone VZ                                       | 60-235;45-24    |
| id.                             | NAP +2,51m  |            | 21u  | 31-Tab.VIII     |
| 4-5/02/1825                     | NAP +2,45m  |            | lit. 50: off. waarde (1916). Lit. 42: 3-5/02/1825, TO:   | 50-128;42-68a;  |
| 04/02/1825                      | tot VZ +2 el  |            | 04/02, beide: Oude Schild  | TO-464          |
| id.                             | NAP +2,31m  |            | eerste HW aan de kust; bron: lit. 60; VZ = gewone volle zee                                      | 45-24           |
| 05/02/1825                      | groot gedeelte "als in eene zee herschappen"          |            | 9u   | 31-Tab.VIII     |
| 07/02/1825                      | alle lage landen onder water                          |            | doorbraak in dijk bij polder bij Den Hoorn   | 88f(15.2.1825)  |
| ** PLAATS: <u>Tholen (stad)</u> |   |            |  |                 |
| 12/01/1613                      | tot halverwege Brug- en Vischstraat d.i. NAP +4,10m   |            | bron: wrschl. contemporain; 38-425 (Errata) corrigeert stand vlg. noot 38-36 (daar: NAP +3,00m!) | 38-36,425       |
| 03/03/1715                      | 0,35 à 0,40m hoger dan water door Kerk- en Hoogstraat | 26/01/1682 |  | 38-36,657       |
| 14 op 15/11/1775                |   |            |  | 38-499          |
| 15/01/1808                      | 6 duim hoger dan                                      | 1801       | 1801: hoogste bekende vloed  | 35-95;60-139    |
| id.                             | 6 duim hoger dan                                      | 23/11/1801 |  | 37-253          |
| 04/02/1825                      | 25 Ned. duim hoger dan                                | 1808       | 25 Ned. duim = 10 Oude Bloische duim; bron 60 = 75   | 35-113          |
| 4-5/02/1825                     | water in de huizen                                    |            |  | 75-7;60-492     |
| 05/02/1825                      | NAP +4,09/4,10m                                       |            | 4,09m: bl. 259; TO(-414): geen SV-stand 1825   | 88f(15.2.1825)  |
| id.                             | 0,30m lager dan                                       | 12/03/1906 | topstand 1906: NAP +4,40m, id. 1953. NAP +4,81m  | 38-259,470,501  |
|                                 |   |            |  | 38-49           |
|                                 |   |            |  | TO-417          |

| Deel I   |  |            |  | Vlaanderen, kust |
|--|--|------------|--|------------------|
| DATUM  | WATERHOOGTE  | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR       |
| <b>** PLAATS: <u>Tholen (eiland)</u></b>       |  |            |  |                  |
| 26/01/1682                                     | halverwege Pluimpot en Eendracht: > 8 vt boven maaiveld                            |            | bron: 1879   | 36/3-333,364     |
| <b>** PLAATS: <u>Tiengemeten</u></b>           |  |            |  |                  |
| 14/11/1775                                     | 2½ duim hoger dan  | 21/11/1776 | buitensluis  | 1                |
| 15/01/1808                                     | 5 duim hoger dan   | 1775       | Hitsert (haven); 05u   | 37-288           |
| id.  | 5 duim hoger dan   | 1775       | Buitensluis (plaatsaanduiding is onduidelijk)  | id.              |
| <b>** PLAATS: <u>Urk</u></b>                   |  |            |  |                  |
| 14-15/11/1775                                  | eiland geheel overstroomd  |            | zeeweringen bezweken   | 60-140           |
| 15/01/1808                                     | 5 vt 8 duim  |            | zuidzijde  | 1                |
| 07/12/1808                                     | 7 vt 9 duim  |            | zuidzijde  | id.              |
| --/02/1825                                     | VZ +2,80 el  |            | "VZ of gewoon HW" – zie Deel IV B onder 4  | 101a-149         |
| 4-5/02/1825                                    | NAP +2,83m   |            | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825  | 50-128;42-68a    |
| <b>** PLAATS: <u>Valkenisse (Zd. Bev.)</u></b> |  |            |  |                  |
| 26/01/1682                                     | 1½ vt hoger dan  | 01/11/1570 | bij Waarde a.d. Westerschelde; buitengedijkt na SV 1682 peilmerk aan de kerktoren. Bron: mei 1682                          | 36/3-322         |
| <b>** PLAATS: <u>Veere</u></b>                 |  |            |  |                  |
| 09/03/1625                                     | water liep door gehele stad  |            | bron: brief 1625 aan Hugo de Groot   | 64-95            |
| 26/01/1682                                     | in de kerk ving men vis  |            | bron: 1682   | 36/3-315         |
| 1-3/02/1791                                    | water in huizen en over de kaden   |            |  | 60-160           |
| 02/02/1791                                     | water buitengewoon hoog "hier en daar kon men met booten over de Kaayen varen"     |            | niet duidelijk of dit ook voor Middelburg en Vlissingen gold   | 88e(10.2.1791)   |
| 14-15/01/1808                                  | Veere onder water  |            |  | 70-7;54/3-209    |
| id.  | snel en woedend tot de helft overstroomd   |            |  | 60-165           |
| 15/01/1808                                     | 18, 20 en 22 vt  |            | standen midden haven te 01u resp. 01.15u en 01.30u in Kapelstraat, Wijngaardstraat, Warwijksche straat                     | 37-185           |
| id.  | 4 vt en meer hoog  |            | GHW: "gewoon HW of VZ" – zie Deel IV B onder 4   | 37-186           |
| --/02/1825                                     | GHW +2,32 el   |            | 14u  | 101a-150         |
| 04/02/1825                                     | "vloed met ongemeene snelheid weder opgekomen; beide havenzijden geheel overvloed" |            |  | 88f(15.2.1825)   |
| id.  | aanmerkelijk hoger dan   | 1808       |  | id.              |
| id.  | 2 Ned. duim hoger dan  | 1808       | 2 Ned. duim = 1 Oude Bloische duim; bron 60 = 75 off. waarde (1916); datum TO: 04/02                                       | 75-7;60-492      |
| 4-5/02/1825                                    | NAP +3,82m   |            |  |                  |
| <b>** PLAATS: <u>Velsen</u></b>                |  |            |  |                  |
| 05/02/1825                                     | 3 palm boven kruin straatweg naar Alkmaar  |            |  | 35-168           |
| <b>** PLAATS: <u>Vijfsluizen</u></b>           |  |            |  |                  |
| 25/12/1717                                     | vroeger <b>vloedmerk:</b> NAP +3,849m  |            | uitloop poldervaart in Nwe Maas, ~ 2 km O. v. oude Vlaardingen (bij huidige station Vlaardingen-Oost)                      | 57/11-692        |
| id.  | NAP +3,85m(?)  |            | bron: 1892. Sluishuis (waarin de peilmerksteen) vernieuwd in 1842. Hoogte "onwaarschijnlijk" geen bronvermelding           | 50-110           |
| 15/01/1808                                     | 2-5 duim hoger dan   | 14/11/1775 |  | 30-21            |
| id.  | 3 duim hoger dan   | 1775       |  | 3                |
| --/02/1825                                     | <b>Vloedmerk:</b> DP +3,46 el  |            | in het sluishuis. DP = Delflandsch Boezempeil; "er wordt gerekend: DP = AP - 0,33 el". Zie Deel IV B 2                     | 37-287           |
| 4-5/02/1825                                    | vroeger <b>vloedmerk:</b> NAP +3,007m  |            | bron: 1892. Sluishuis (waarin de peilmerksteen) vernieuwd in 1842  | 100c-20          |
| id.  |  |            |  | 50-129           |
| <b>** PLAATS: <u>Vlaanderen, kust</u></b>      |  |            |  |                  |
| 20-21/10/1468                                  | hoger dan in verstreken 100 jr.  |            | ook Zeeuwsch Vlaanderen - zie ook Antwerpen, Biervliet, Hulst en Sluis<br>bron: 1531 (i.h.b. Damme genoemd). Zie ook R.dam | 36/2-220,223     |

| DATUM                         | WATERHOOGTE   | T.O.V.       | OPMERKINGEN   | LITERATUUR           |
|-------------------------------|---|--------------|---|----------------------|
| 05/11/1530                    | "aan zeezijde water een grote voet hoger dan ooit tevoren"        |              | bron: 1531  | 36/3-439             |
| okt. (?) 1695                 | kuststrook Nieuwpoort-Oostende ter breedte van ~10 km overstroomd |              | bron: contemp. Begrenzing overstroming beoosten de IJzer: hoogtelijn van 5m +   | 36/3-399/400         |
| <b>** PLAATS: Vlaardingen</b> |   |              |   |                      |
| 01/11/1570                    | vroeger <b>Vloedmerk</b>  |              | Westhavenkade 2   | 43                   |
| 05/12/1665                    | 2 duim beneden merk van ong. ½ vt hoger dan                       | 01/11/1570   | herberg de Zalm - geen bronvermelding   | 30-18                |
| 26/01/1682                    | NAP +3,70m  | 01/11/1633   | geen bronvermelding   | id.                  |
| id.                           | <b>Vloedmerk</b> : Gedenksteen: NAP +2,315m                       |              | idem  | id.                  |
| id.                           | enkele duimen hoger dan   | 01/11/1570   | vroegere merksteen (geen adres genoemd)   | 30-20;36/3-356       |
| 14/11/1775                    | <b>Vloedmerk</b> : Gedenksteen: NAP+2,485m                        |              | hoek Landstraat-Vossenstr. nr.14; buiten de Maasdijk. Steen geplaatst: 1876! Wp ~1920   | 50-103, Fig.1,2;15   |
| id.                           | <b>Vloedmerk</b> : NAP +2,63m                                     |              | geen bronvermelding   | 69                   |
| id.                           | <b>Vloedmerk</b> : NAP +2,517m                                    |              | zelfde steen als vorig vloedmerk; wp. omstr. 1920   | 50-103,117, Fig.7;15 |
| id.                           | > 3 el onder water  |              | Landstraat 2; steen veel later geplaatst, wp. ~1920   | 50-117;15            |
| id.                           | <b>Vloedmerk</b> O.J.C.-gebouw                                    |              | Maassluisse Dijk 13; waterpassing omstr. 1920   | id.                  |
| id.                           | gelijk aan  | 26/01/1682   | stadsdeel "Nieuwe Huizen"   | 35-94                |
| id.                           | 6 à 7 duim hoger dan  | 26/01/1682   | Zomerstraat 14b   | 43                   |
| id.                           | 16-18 cm hoger dan  | 26/01/1682   | 11 tot ong. 12u. Bron 50-111: 72/2  | 72/2-177;50-111      |
| id.                           | ong. 2½ duim hoger dan  | 25/12/1717   | te 19u  | 72/2-178             |
| id.                           | ong. 6½ cm hoger dan  | 25/12/1717   | te 19u. Bron: 72/2  | 50-112               |
| id.                           | 2 duim hoger dan  | 21/11/1776   | te 20u  | 72/2-177             |
| 21/11/1776                    | even hoog als   | 1717         | te 20u. Bron: 72/2  | 50-112               |
| id.                           | 1 à 1½ duim lager dan   | 14/11/1775   |   | 1                    |
| id.                           | 2 of 1½ duim lager dan  | 14/11/1775   | van 01 tot 03u (astr. HW 20/11: 23u)  | 73-88,92             |
| 15/01/1808                    | 3 duim hoger dan  | 1775         |   | 88e(26.11.1776)      |
| 05/02/1825                    | <b>Vloedmerk</b> : DP +3,51 el                                    |              | 05.30u  | 37-287               |
| id.                           | <b>idem</b> : NAP +3,242m   |              | aan de schutsluis. DP = Delflandsch Boezempeil; "er wordt gerekend: DP = AP - 0,33 el". Zie Deel IV B 2 Delflandsche schutsluis; waterpassing omstr. 1920 | 100c-20              |
|                               |   |              | N.B.: TO(-464): geen SV-stand 1825  | 50-129, Fig.15       |
| <b>** PLAATS: Vlieland</b>    |   |              |   |                      |
| 25-26/11/1717                 | eiland overstroomd  |              |   | 88c, Jan.1718-47     |
| 21/01/1756                    | 3 vt 4 duim verhoging   |              | rapport Albert Kickert (21.1.1756)  | Sch.2                |
| 26/10/1785                    | 3 vt verhoging  |              | Ook op de 3 volgende dagen. Brief L. den Bergen (21.12.1785)  | id.                  |
| 15/11/1824                    | even hoog als   | 1775 en 1776 |   | 35-156               |
| --/02/1825                    | VZ +2,40 el   |              | "VZ of gewoon HW" – zie Deel IV B onder 4   | 101a-149             |
| 03/02/1825                    | 3 el 5 duim boven gewoon peil, water in het dorp en in de huizen  |              | avond   | 60-432               |
| id.                           | VZ +2 el 40 duim  |              | omstr. 21u, aan de kust - bron: lit. 60   | 45-24                |
| id.                           | NAP +2,92m  |              | 21u   | 31-773               |
| id.                           | NAP +2,29m  |              | 21u   | 31-Tab.VIII          |
| 4-5/02/1825                   | NAP +2,84m  |              | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825 en in haven; TO: 04/02  | 50-128;42-68a        |
| 04/02/1825                    | 2-4 vt in de huizen   |              | aan de noordzijde 1½ vt op de erven   | TO-464               |
| id.                           | tot VZ +2 el  |              | eerste HW aan de kust; VZ = gewone VZ. Bron: lit.60   | 35-171               |
| id.                           | NAP +2,52m  |              | 09u   | 45-24                |
|                               |   |              |   | 31-773, Tab.VIII     |
| <b>** PLAATS: Vlissingen</b>  |   |              |   |                      |
| 26/01/1682                    | in lage stads gedeelten tot aan de luifels der huizen             |              | bron 36/3: 1682   | 37-100; 36/3-312     |
| id.                           | 10-14 vt water op wel 20 straten                                  |              | 75% der stad! Bron: brief (1682) uit Vlissingen   | 36/3-312             |
| id.                           | bijna 2 Rijnl. vt in de Kerk                                      |              |   | 37-101               |
| id.                           | tot in de Kerk  |              | bron:1682   | 50-99                |
| id.                           | <b>Vloedmerk</b>  |              | in de Kerk op een der pilaren   | 37-101               |
| id.                           | voormalig <b>Vloedmerk</b> : 23,3 Rijnl. duim in de kerk          |              | Kerk, 1e pilaar bij ingang. Zie Deel IV B 1   | 36/3-313             |



| Deel I  |   |            |  | Westkapelle                      |
|---|---|------------|--|----------------------------------|
| DATUM   | WATERHOOGTE   | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR                       |
| 31/12/1720<br>14-15/<br>11/1775                     | 0,10m hoger dan<br>water stroomde door<br>straten huizen pakhuizen<br>en kelders                                  | 26/01/1682 | bron: G9   | 50-110<br>60-138                 |
| 14/11/1775  | "Met gewone<br>springvloeden ziet men<br>hier het water dikwerf veel<br>hoger"                                    |            |  | 88e(1775,nr.49)                  |
| 02/02/1791<br>14-15/1/1808                          | water buitengewoon hoog<br>bijna de gehele stad<br>overstroomd in een ½ uur                                       |            | zie ook bij Veere<br>"door de snelle rijzing"  | 88e(10.2.1791)<br>60-165         |
| 14 op 15/<br>01/1808                                | stad voor gedeelte onder<br>water   |            | nacht; "op het alleronverwagts"; mensen op 2 <sup>e</sup><br>verdieping niet meer veilig                         | 88g(25.1.1808)                   |
| 15/01/1808<br>id.                                   | stad liep onder v.a. 01u<br>water tot tegen borstwering<br>stadswallen  |            | 01u: "over de kaaien in de stad"   | 88h(22.1.1808);37-13<br>88h(id.) |
| id.   | 9 vt in zeer vele huizen, 14<br>vt en meer in lagere straten  |            | lit. 3 en 37: 8-9 vt resp. ≥ 14 vt in sommige huizen; lit.<br>70: 14 vt in de huizen; lit. 54: 3m in veel huizen | id.;3;37-162/3;<br>70-7;54/3-209 |
| id.   | 2 vt hoger dan in   | 1682       | lit. 88e: in de stad; lit. 37: bijna 3 vt  | 88h(id.);88e(19.1.1808)          |
| id.   | 21 Rijnl. duim hoger dan  | 1682       | "dus in 't geheel" 44,3 duim hoog – dit slaat dus op de<br>Grote Kerk; 21 Rijnl. duim = 54,9 cm                  | 37-159;70-7<br>74-35             |
| id.<br>id.  | 0,55m hoger dan<br>"...Nolle(dijk vloeide)...<br>eenen geruimen tijd, met<br>eene aanmerkelijke dikte<br>over..." | 26/01/1682 | bron lit. 50: lit. 74<br>tijdens "morgenvloed"; kruin Nolledijk (W. van oude<br>Vlissingen) op LW + ≥ 30 vt      | 50-124;54/3-209<br>37-326        |
| 03/02/1825  | "alle grachten vloeiden<br>over"  |            | middag; nacht  | 88f(11.2.1825)                   |
| 3-4/02/1825   | maritieme sassluis liep<br>over   |            |  | id;54/3-209                      |
| 04/02/1825  | verscheidene straten liepen<br>onder  |            |  | 75-14                            |
| id.   | alle grachten liepen over,<br>Maritieme sassluis liep<br>"geducht" over   |            | 1u 54 min. voor HW   | 60-497                           |
| id.   | 1 el op straat, maritieme<br>sluis liep over  |            | astr. HW: 13.45u; TO(-414): geen SV-stand 1825   | 35-180                           |
| id.   | 15 à 20 Ned. duim lager dan   | 1808       | spoedig na 13u topstand  | 88f(11.2.1825)                   |
| ** PLAATS: <u>Vollenhove</u><br>nov. 1776           | "3 vt hoger dan de kruinen<br>der dijken"   |            | Kwartier van Vollenhove  | 73-61;47-255                     |
| 03/02/1825  | ong. VZ +1,13 à 1,27 el<br>(4 à 4½ vt)  |            | 20-21u; water verder wassende. Maat:<br>Sallandse/A'damse vt   | 47-49                            |
| 04/02/1825  | 2 palm hoger dan  | 1776       |  | 60-620                           |
| id.   | 1 vt (0,28 el) hoger dan  | 1776       | 01u (na snelle was; stand gegist)  | 47-49                            |
| id.   | val 4 vt (=1,13 el)   |            | 02-06u   | 47-50                            |
| id.   | even hoog als   | 1776       | vlg. oude vissers; tijd: tussen 09 en 10u  | id.                              |
| id.   | 3½ vt hoger dan   | 1776       | vlg. oude vissers; tijd: omstr. 12u  | id.                              |
| id.   | DV +13 of 14 vt (3,69 à<br>3,96 el)   |            | DV = dagelijkse vloed. Omstr. 12u aan de zeekant,<br>waterhoogte onzeker   | id.                              |
| ** PLAATS: <u>Voorne</u><br>04/02/1825              | 0,30-0,35m over de dijken   |            | op sommige plaatsen; geen doorbraak. Bron: 60/2-439<br>e.v.  | 50-132                           |
| ** PLAATS: <u>Wagenborgen (Gron.)</u><br>04/02/1825 | 0,94-1,26 el op het land  |            | ~9 km Z. van Delfzijl  | 35-212                           |
| ** PLAATS: <u>Werkendam</u><br>---/02/1825          | AP +3,63 el   |            |  | 101a-148                         |
| 4-5/02/1825   | NAP +3,54m  |            | off. waarde (1916); datum TO: 04/02  | 50-128;TO-444                    |
| ** PLAATS: <u>Westkapelle</u><br>14/11/1775         | minder hoog dan   | 02/01/1767 | "veel golfoverslag over zeedijk"   | 72/2-230                         |

| DATUM                                       | WATERHOOGTE                        | T.O.V.           | OPMERKINGEN  | LITERATUUR                          |
|---|------------------------------------|------------------|--|-------------------------------------|
| <b>** PLAATS: <u>Westzaner Overtoom</u></b> |                                    |                  |  |                                     |
| 15/11/1775                                  | AP +75 duim (=1,93m)               |                  | bron: 1826; herleiding vlg. Amsterdamse maat   | 45-20                               |
| 4 of 5/<br>02/1825                          | AP +2,11m (=82 duim)               |                  | idem   | 45-31                               |
| <b>** PLAATS: <u>Wieringen</u></b>          |                                    |                  |  |                                     |
| 01/10/1697                                  | NHW +2,40m                         |                  | NHW = normaal HW (vlg. onderzoek van dr. H. Schoorl)   | 36/3-404                            |
| 14-15/<br>11/1775                           | eiland geheel overstroemd          |                  | zeeweringen bezweken   | 60-140                              |
| 21/11/1776                                  | 2 vt hoger dan                     | 14 op 15/11/1775 | 73-133 vermeldt: 2 vt hoger dan 1775 (zonder datum)  | 73-9,133                            |
| id.   | op 't lage land 2 vt hoger dan     | 1775             |  | 73-145                              |
| id.   | veel hoger dan in                  | 1775             | bron: lit. 73  | 50-119                              |
| 15/01/1808                                  | 4 vt 6 duim                        |                  | Den Oever  | 1                                   |
| 07/12/1808                                  | 6 vt                               |                  | Den Oever  | id.                                 |
| --/02/1825                                  | VZ +2,26 el                        |                  | aan de oever; "VZ of gewoon HW" - zie Deel IV B 4  | 101a-149                            |
| id.   | aanmerkelijk hoger dan             | 1775/6           | bron: brief uit Wieringen van 5.2.1825   | 91c/473                             |
| 3 op 4/2/1825                               | gVZ +2 el 26 duim                  |                  | op de kusten; Westerlandsche Zeedijk zwaar beschadigd en achterliggende polder geheel onder water  | 60-245                              |
| id.   | aanmerkelijk hoger dan             | 1775             |  | 35-174                              |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +2,35m                         |                  | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825, Den Oever   | 50-128;42-68a                       |
| 04/02/1825                                  | groot deel des eilands onder water |                  |  | 88f(15.2.1825)                      |
| id.   | NAP +2,46m                         |                  | 03.30u   | 31-Tab.VIII                         |
| <b>** PLAATS: <u>Wieringerwaard</u></b>     |                                    |                  |  |                                     |
| 03/02/1825                                  | 7 palm beneden dijkkruin           |                  | polder (uit 1612 à 1617) NO van Schagen  | 35-174                              |
| id.   | 3 palm hoger dan                   | 1775             | 22u  | 57/12-392                           |
| 3 op 4/<br>02/1825                          | 3 palm hoger dan                   | 1775             |  | 35-174                              |
| 04/02/1825                                  | 3 palm hoger dan                   | 1775             | 18u  | 57/12-393                           |
| <b>** PLAATS: <u>Willemsdorp</u></b>        |                                    |                  |  |                                     |
| ---/02/1825                                 | AP +3,50 el                        |                  | Dordtsche Kil, Zuidmond  | 101a-150;101c-28                    |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +3,30m                         |                  | lit. 50: off. waarde (1916); vlg. TO op 04/02  | 50-128;TO-444                       |
| <b>** PLAATS: <u>Willemstad</u></b>         |                                    |                  |  |                                     |
| 14/11/1775                                  | <b>Vloedmerk:</b> NAP +3,210m      |                  | locatie <b>A</b> = Militair Wachthuis Waterpoort.  | 77-109;50-115,126                   |
| id.   | <b>Vloedmerk:</b> NAP +3,17m       |                  | Lit. 77 = bron lit. 50   | 84                                  |
| id.   | NAP +3,31m                         |                  | locatie <b>B</b> = Zijmuur voormalig politiebureau (ook vloedmerken voor 1808; 1894 & 1916; 1953). Foto met tekst stenen (geen hoogten) ook in: 17-254/5 | 18-22                               |
| 15/01/1808                                  | <b>Vloedmerk</b> : NAP +3,432m     |                  | zie <b>A</b> , zelfde steen als voor 14/11/1775  | 77-109;50-115,126                   |
| id.   | <b>Vloedmerk</b> : NAP +3,390m     |                  | zie <b>B</b> , zelfde steen als voor 14/11/1775  | 84                                  |
| id.   | 3 duim hoger dan                   | 1775             | <i>N.B.:</i> het is alleszins aannemelijk dat <b>A</b> = <b>B</b> !  |                                     |
| id.   | 3 à 4 duim hoger dan               | 1775             | 04.30u   | 37-288                              |
| id.   | 0,08m hoger dan                    | 15/11/1775       | van 05 tot 06u   | 37-269                              |
| --/02/1825                                  | AP +3,68 el                        |                  | bron: lit. 37  | 50-125                              |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +3,54m                         |                  | off. waarde (1916); datum TO: 04/02  | 101a-148<br>50-128;18-22;<br>TO-444 |
| <b>** PLAATS: <u>Wolvega</u></b>            |                                    |                  |  |                                     |
| 04/02/1825                                  | 1 el midden in het dorp            |                  | 6 palm op het hoogste gedeelte   | 35-192                              |
| id.   | 15 palm                            |                  | ten noorden van het dorp   | id.                                 |
| id.   | 2 el                               |                  | ten zuiden van het dorp  | id.                                 |
| <b>** PLAATS: <u>Workum</u></b>             |                                    |                  |  |                                     |
| 21/11/1776                                  | Een vt hoger dan                   | 1775             | 5 km N. van Hindeloopen  | 88e(1776,nr.48);<br>73-166;50-121   |
| ---/02/1825                                 | AP +3,32 el                        |                  | bron lit. 50: lit. 73  | 101a-147                            |
| 04/02/1825                                  | VZ +2,73 el                        |                  |  | 60-664;35-205                       |

| DATUM                               | WATERHOOGTE   | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                  |
|-------------------------------------|---|------------|---|-----------------------------|
| id.<br>4-5/02/1825                  | d.i. 0,42 el hoger dan<br>NAP +3,09m                | 1775       | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825   | 60-664<br>50-128;42-68a     |
| <b>** PLAATS: <u>Woudrichem</u></b> |   |            |   |                             |
| ---/02/1825                         | AP +3,91 el   |            |   | 101a-148                    |
| 4-5/02/1825                         | NAP +3,79m  |            | off. waarde (1916)  | 50-128                      |
| <b>** PLAATS: <u>Zaandam</u></b>    |   |            |   |                             |
| 01/03/1702                          | tegen de oude kerk op de<br>Dam                     |            |   | G1                          |
| 27?,28?<br>/12/1717                 | tot in de kerk                                      |            | "aan de Oostzijde"  | 88e(1717,nr.52)             |
| 28/12/1717                          | 1 vt hoog op straat                                 |            |   | G2-3451                     |
| 14/11/1775                          | 7½ duim hoger dan                                   | 25/12/1717 |   | 37-125                      |
| id.                                 | 7½ duim hoger dan                                   | 1717       |   | 35-90                       |
| 14-15/<br>11/1775                   | 7½ duim hoger dan                                   | 1717       | vlg. merkteken aan de sluis te Westzaanen (lit. 45)   | 45-12;68-252                |
| id.                                 | 7 duim hoger dan                                    | 1717       |   | 60-140                      |
| 15/11/1775                          | SP +3 vt 2¾ duim                                    |            | aan de grote sluis; SP = stormpeil  | 72/2-118                    |
| id.                                 | OG +7 vt 7¼ duim                                    |            | OG = ordinair of dagelijks getij  | id.                         |
| id.                                 | ~7½ Rijnl. vt = AP +2,40m                           |            | interpolatiewaarde uit prent 72/2-t.o. bl. 96   | 45-20                       |
| id.                                 | 7½ duim hoger dan                                   | 25/12/1717 | volgens merk aan de Westzaander sluis   | 72/2-118                    |
| 21/11/1776                          | 14¼ duim (Rijnl.)lager dan                          | 1775       |   | 73-224                      |
| id.                                 | 0,38m lager dan                                     | 15/11/1775 | bron: 73-224  | 50-119                      |
| 1-3/02/1791                         | tussen 2 en 3 vt op de dijk                         |            | in de Voorzaan aan de oostzijde   | 60-159                      |
| id.                                 | water stortte over de<br>sluisdeuren en de dam      |            |   | id.                         |
| 7-8/12/1808                         | AP +86 duim   |            |   | 60-171                      |
| 04/02/1825                          | AP +1 el 5 palm 16 duim                             |            | bron: brief uit Zaandam van 7.2.1825  | 91c/473                     |
| id.                                 | ruim 2½ el  |            | bron: idem  | id.                         |
| <b>** PLAATS: <u>Zeeland</u></b>    |   |            |   |                             |
| 02/11/1532                          | 1 vt lager dan                                      | 1530       | bron: 1551  | 36/2-504                    |
| 01/11/1570                          | 1 vt hoger dan                                      | 1530       | "..., naar beweerd wordt, ..."  | 38-507                      |
| 26/01/1682                          | over 't algem. hoger dan                            | 01/11/1570 |   | 18-18                       |
| ---/01/1808                         | 4 duim hoger dan                                    | 1688 (?)   | "op veele plaatsen" (bericht uit Dordrecht van<br>18.1.1808)  | 88h(20.1.1808)              |
| 15/01/1808                          | GE + > 28 vt<br>= GGS + ≥ 12 vt                     |            | GE = gewone ebben; GGS = gewone of gem.<br>gierstromen. Betreft "...morgenvloed...bij sommige<br>gedeelten der Buiten-Eilanden..." Enig concreet vbl.:<br>Nolle Vlissingen (zie Vlissingen)     | 37-325/6                    |
| id.                                 | 4 duim hoger dan                                    | 1682       | op vele plaatsen  | 88e(23.1.1808)              |
| <b>** PLAATS: <u>Zierikzee</u></b>  |   |            |   |                             |
| 03/03/1715                          | water over sassen in het<br>Dijkwater               |            | tussen 12 en 13u  | 78-29                       |
| id.                                 | 22 duim hoger dan                                   | 1570       | vergelijk Schouwen!   | id.                         |
| id.                                 | 14 duim hoger dan                                   | 1682       | idem  | id.                         |
| 25-26/<br>12/1717                   | Op geen 1½ vt na zo hoog<br>als voor twaalf jaren   |            | 12 jr ??? N.B.: in 1715 Schouwen geïnundeerd (zie<br>Rengerskerke, Scharendijke, Schouwen). Geen SV uit<br>1705 bekend (lit. 30,45,50,75), wel secundaire stormen<br>op 1-2/2 en 30/12 (64-134) | 88c,Jan.1718-44             |
| 15/01/1808                          | 5-6 vt in de straten                                |            |   | 37-241/3                    |
| id.                                 | 1,50 el op de straten                               |            | Nieuwe Haven, Molen-, Zevenhuis-, Venkel-,<br>Bogaard-, St.Jansstr. en Nieuwe Grachtweg.  | 35-112                      |
| id.                                 | water over kaden Oude en<br>Nieuwe Haven de stad in |            | tussen 02 en 03u, 2u voor HW; 5-6 vt water in vooral<br>Zevenhuis-, Nieuw- en Venkelstraat;<br>waterst. daalde na inlopen polder de Zuidhoek  | 37-241/2;70-14;<br>54/2-187 |
| ---/02/1825                         | GHW +2,40 el  |            | GHW = "gewoon HW of VZ" – zie Deel IV B onder 4<br>zeker fout!  | 101a-150                    |
| id.                                 | AP +2,40m   |            |   | 101c-28                     |
| 4-5/02/1825                         | NAP +3,70m  |            | off. waarde (1916)  | 50-128;42-68a               |
| 04/02/1825                          | havens in de stad onder<br>water                    |            | namiddag  | 88f(11.2.1825)              |
| id.                                 | water liep over de<br>vloedplanken                  |            |   |                             |
| id.                                 | NAP +3,70m  |            |   | TO-414                      |
| id.                                 | 18 Ned. duim hoger dan                              | 1808       | 18 Ned. duim = 7 Oude Bloische duim; bron 60 = 75   | 75-7;60-492                 |
| id.                                 | 18 duim hoger dan                                   | 15/01/1808 | geen bronvermelding   | 54/2-187                    |

| DATUM                                 | WATERHOOGTE                                    | T.O.V.     | OPMERKINGEN   | LITERATUUR              |
|---------------------------------------|--|------------|---|-------------------------|
| <b>** PLAATS: <u>Zoutkamp</u></b>     |  |            |   |                         |
| 09/12/1823                            | VZ +2,15 el                                    |            |   | 85-134                  |
| 15/11/1824                            | VZ +1 el 65 duim                               |            | niet in Tafel lit. 85! Zie ook Delfzijl!                        | 35-157                  |
| --/02/1825                            | AP +4,68 el                                    |            |   | 101a-147                |
| 4-5/02/1825                           | NAP +4,45m                                     |            | lit. 50: off. waarde (1916); lit. 42: 3-5/02/1825; TO:<br>04/02 | 50-128;42-68a<br>TO-474 |
| 04/02/1825                            | VZ +3,70 el                                    |            | kennelijk SV-peil (registerstand: VZ+3,50 el)                   | 85-134                  |
| 31/10/1825                            | VZ +1,92 el                                    |            |   | id.                     |
| 27/11/1825                            | VZ +2,85 el                                    |            |   | id.                     |
| <b>** PLAATS: <u>Zuid Holland</u></b> |  |            |   |                         |
| 01/11/1570                            | zeekant 2 vt hoger dan                         | 13/01/1552 | bron: brief A. van der Goes, 1570                               | 50-72;36/2-697          |
| <b>** PLAATS: <u>Zuidwolde</u></b>    |  |            |   |                         |
| 25/11/1717                            | enige vt hoog in de stad                       |            | 19u   | 88c(1718/1-44)          |
| <b>** PLAATS: <u>Zwartsluis</u></b>   |  |            |   |                         |
| 14-15/<br>11/1824                     | GW +2,8 el                                     |            | GW = gewoon water   | 47-52                   |
| 15/11/1824                            | HW +2,8 el                                     |            |   | 35-156                  |
| 04/02/1825                            | water 3 palm over de dijk                      |            | te 0u: GW +2,30 el  | 47-53/4,262             |
| id.                                   | GHW +2,30 el                                   |            | te 0u, na 02u: was. GHW = gewoon HW                             | 35-223                  |
| id.                                   | 9 palm 3 duim tot 1 el 7<br>duim hoger dan     | 1775/6     |   | 60-615                  |
| id.                                   | 0,93 - 1,07 el hoger dan                       | 1775       |   | 47-53/4,262             |
| id.                                   | 0,93 - 1,07 el hoger dan                       | 1776       |   | 35-223                  |
| <b>** PLAATS: <u>Zwolle</u></b>       |  |            |   |                         |
| 20-21/<br>11/1776                     | "99 duim op de peil", d.i.<br>3 duim hoger dan | 1775       | 's nachts (aan de Rademakerssluis?)                             | 73-177<br>id.           |
| 21/11/1776                            | enige duimen hoger dan                         | nov. 1775  | hoger "als by menschen geheugen gezien is"                      | 73-211                  |
| id.                                   | ruim 1 vt over de dijken                       |            |   | 47-255                  |
| 02/02/1791                            | water tot de Nieuwstr.                         |            |   | 88e(10.2.1791)          |
| id.                                   | 9 duim lager dan                               | 1784       | in 1784 een rivierhoogwater                                     | id.;88d(1791-50)        |
| 14/11/1824                            | hoger dan                                      | 1776       | bron: lit. 47   | 50-126                  |
| 14-15/<br>11/1824                     | ruim zo hoog als in                            | 1776       |   | 47-6                    |
| --/02/1825                            | AP +2,78 el                                    |            |   | 101a-148                |
| 3-5/02/1825                           | 2 vt hoger dan                                 | 1775/6     | bron: kranten van 8 en 11.2.1825                                | 76a-189                 |
| 04/02/1825                            | NAP +2,60m                                     |            | off. waarde (1916)  | 50-128                  |

## Deel II: Waterstandsverloop van stormvloed en hoge vloed van voor 1826

### TOELICHTING OP DE PRESENTATIE DER GEGEVENS

Korte series van (meestal) uurlijkse getijwaterstanden uit de periode voor 1826, waargenomen met het oog op destijds voorziene ongewoon hoge waterstanden en gearhiveerd en/of gepubliceerd in toenmalige hoogwaterstudies, zijn – met zekere beperkingen (zie hieronder) – afgedrukt in dit Deel II en niet in Deel I. Voor zover in deze gevallen de betrokken, in Deel I aangehouden, drempelwaarden – zie bl. 16 – dit toelieten geeft Deel I overigens voor een dergelijk hoogwater wel een of enkele markante standen. Deze gedragslijn is gevolgd, enerzijds ter bevordering van de overzichtelijkheid van Deel I en anderzijds ter vergemakkelijking van de vergelijking per hoogwaterperiode van dergelijke series aan verschillende stations dan wel van het verloop van een aantal hoge hoogwaters aan een en hetzelfde station. De presentatie der bedoelde gegevens is tabellarisch en chronologisch, zij het dat ter voorkoming van verbrokkeldheid enkele malen een kleine inbreuk op de chronologie is gemaakt. Van vrijwel alle series zijn vermeld de bronnen (rangschikking: als in Deel I) en, waar mogelijk de referentiepeilen en de maatstelsels; bij de tijdsaanduiding dient men uiteraard verdacht te zijn op mogelijke niet-verwaarloosbare onnauwkeurigheden, e.e.a. als uiteengezet in het Voorbericht (§ 4.1 ad c).

Voor zover dezerzijds bekend is een der oudste publicaties met soortgelijke tabellen als ook in dit Deel II voorkomen een studie uit 1802. In dit boek (lit. 65) treft men voor 3 stations aan het IJ tabellen aan, die voor de hoge vloed en stormvloed aldaar uit de periode 1767...1801 de uurlijkse waterstanden bevatten. Daarvan zijn hier in beginsel alleen die gevallen overgenomen, waarbij te Amsterdam ten minste het peil AP +80 duim (= 2,06m) werd bereikt; van de overige gevallen vermeldt Deel I (binnen de hierboven genoemde beperkingen!) de topstanden onder verwijzing - met een nadere aanduiding - naar de vindplaats in lit. 65. Verder is afgezien van het weergeven van het waterstandsverloop tijdens stormvloed en hoge vloed aan het (de) peilmeetstation(s) van

- alleen Amsterdam (waarvan de uurlijkse gegevens der periode 1700...1749 en vanaf 1766 bewaard zijn gebleven - zie Voorbericht, §§ 1 en 4.2);
- Amsterdam en Katwijk over de periode 1739-1741 (waarvoor ook de uurlijkse getijstanden te Katwijk bekend zijn - zie Voorbericht § 1). In feite betreft dit de storm van 15 op 16 februari 1739, die te Katwijk wel opvallend hoge standen teweegbracht, maar te Amsterdam en Brielle kennelijk niet (althans, de geraadpleegde bronnen vermelden wel hoogwaterstanden voor die dagen maar die zijn niet opvallend hoog).

Zodoende beginnen de lijsten van dit Deel II met de stormvloed van november 1775, de eerste zware stormvloed, waarvan voor meer dan één station de uurlijkse waterstanden zijn achterhaald.

Overigens bieden de hierna afgedrukte tabellen gezamenlijk een verre van volledig beeld van het waterstandsverloop tijdens de stormvloed en hoge vloed uit de periode 1775...1825. Niet alleen zijn een aantal van deze hoge hoogwaters niet door enigerlei standenserie vertegenwoordigd, maar ook hebben de wel aanwezige series vrijwel uitsluitend betrekking op stations aan het IJ en de Zuiderzee en op Den Helder en/of Katwijk.

Opgenomen zijn twee uiteenlopende typen tabellen, te weten overzichtstaten en stationsverzamelstaten, die vanwege de nagestreefde chronologische presentatie der gegevens niet soort bij soort zijn geplaatst. Van deze twee typen zijn de onderstaande bijzonderheden van belang:

Een *overzichtstaat* bevat voor één periode van hoge hoogwaterstanden de waterstandsseries van meer dan één station. Voor zover daarvan naast uurlijkse ook halfuurlijkse standen bekend zijn staan deze afgedrukt halverwege de uurregels en naar rechts verschoven. Verder

- zijn alle waarden uitgedrukt zoals voor het merendeel dezer series aangetroffen, d.w.z. in duimen en
- staan de topstanden op een grijze achtergrond afgedrukt.

Opvallend is verder dat

- ook weinig opmerkelijke hoogwaters als die van januari 1807 in overzichtstaten figureren en

- van de stormvloed van 14-16 januari 1808 wel series gevonden zijn, maar van de in deze contreien zwaardere stormvloed van 7-8 december 1808 vrijwel niet.

Een *stationsverzamelstaat* bevat voor één station de series van een aantal hoge hoogwaterstanden. Daarbij staan alle topstanden op dezelfde, grijsgetinte regel, gemarkeerd met het tijdstip 0u; dit tijdstip wordt bovenaan de staat bij de vermelde datum gepreciseerd t.o.v. AT. Per geval staan de andere standen om de top gegroepeerd op aangegeven verschiltijden (in den regel -2, -1, +1, +2 enz. u); voor zover die tijdstippen meer dan 5 minuten afwijken van de vooraan in de staat aangegeven tijdsverschillen zijn de standen vetgedrukt en voorzien van een sterretje; de onderste regel van de tabel bevat dan een nadere tijdsbepaling. Verder zijn alle standen opgegeven in voeten en duimen aangezien het overgrote deel van deze gegevens in die eenheden is aangetroffen; daarbij is gebruik gemaakt van de destijds gangbare notatie (3' 6" = 3 vt 6 duim enz.). De stationsverzamelstaten betreffen bijna alle Den Helder; mede vanwege de brede hoogwater"kop" aldaar figureren daarin ook series met een lagere topstand dan de in Deel I aangehouden drempelwaarde VZ +3 vt.

In Deel I staat bij Den Helder 04/02/1825 dat een topstand aldaar op die dag van DHW + ong. 2,40 el omstreeks 20u niet onaannemelijk is. Deze opmerking is gegrond op de 2<sup>e</sup> Overzichtsstaat van februari 1825; men zie verder Deel IV C.

Bij dit Deel II zijn verder nog in een Aanhangsel ondergebracht twee korte 18<sup>e</sup>- eeuwse reeksen dagelijkse getijwaterstanden. Dit betreft:

- Den Helder – Nieuwediep: januari en februari 1771 en
- Vlissingen: 21 augustus tot 22 september 1782.

De eerste reeks is belangwekkend vanwege de waarnemingsplaats, het maatstelsel (het Hondsbosse) en het vermelden der tijdstippen (kennelijk die van astronomisch hoog- en laagwater). De tweede reeks is opgenomen omdat voor Vlissingen, toch al sinds begin 14<sup>e</sup> eeuw een havenstad, opvallend weinig waterstanden zijn aangetroffen, wellicht mede gevolg van oorlogshandelingen (bombardementen: Vlissingen 1809, Middelburg 1940, Walcherse dijken 1944). De hier opgenomen waterstanden zijn verzameld tijdens de Vierde Engelse Oorlog in het kader van een onderzoek naar de geschiktheid van Vlissingen als marinehaven.

OVERZICHTSSTATEN EN STATIONSVERZAMELSTATEN

**OVERZICHTSSTAAT 14 - 16 NOV. 1775**

in A'damse -voor A'dam- resp. Rijnl. duimen t.o.v. AP

| Datum      | Tijd | Amsterdam<br>72-Bijl2<br>65-Blad F,F2 | Halfweg<br>72/2-15/7 | Spaarndam<br>65-Blad F,F2 |                 |
|------------|------|---------------------------------------|----------------------|---------------------------|-----------------|
| 14/11/1775 | 09   | -24                                   |                      |                           |                 |
|            | 10   | -29                                   |                      |                           |                 |
|            | 11   | -34                                   |                      |                           |                 |
|            | 12   | -37                                   |                      |                           |                 |
|            | 13   | -40                                   |                      |                           |                 |
|            | 14   | -35                                   |                      |                           |                 |
|            | 15   | -23                                   |                      |                           |                 |
|            | 16   | -11                                   |                      | -37                       |                 |
|            | 17   | 10                                    |                      | -28                       | -47             |
|            | 18   | 20                                    |                      | -19                       | -47             |
|            | 19   | 30                                    | 26                   | 0                         |                 |
|            | 20   | 36                                    | 33                   | 11                        | -34             |
|            | 21   | 45                                    | 40                   | 22                        | -26             |
|            | 22   | 49                                    | 47                   | 32                        | 12              |
| 15/11/1775 | 23   | 58                                    | 39                   |                           |                 |
|            | 00   | 62                                    | 46                   | 32                        |                 |
|            | 01   | 67                                    | 52                   |                           |                 |
|            | 02   | 80                                    | 63                   | 54                        |                 |
|            | 03   | 83                                    | 71                   |                           |                 |
|            | 04   | 90                                    | 81                   | 72                        |                 |
|            | 05   | 92                                    | 85                   | 76                        |                 |
|            | 06   | 96                                    | 94                   | 93                        | 80              |
|            | 07   | 94                                    |                      | 90                        | 91 <sup>2</sup> |
|            | 08   | 93                                    |                      | 86                        | 88              |
|            | 09   | 83                                    |                      | 84                        | 85              |
|            | 10   | 78                                    |                      | 80                        | 80              |
|            | 11   | 73                                    |                      | 78                        | 76              |
|            | 12   | 71                                    |                      | 73                        | 70              |
| 13         | 67   |                                       | 68                   | 66                        |                 |
| 14         | 63   |                                       | 64                   | 62                        |                 |
| 15         | 62   |                                       | 60                   | 59                        |                 |
| 16         | 60   |                                       | 57                   | 58                        |                 |
| 17         | 56   |                                       | 55                   | 56                        |                 |
| 18         | 57   |                                       | 53                   | 54                        |                 |
| 19         | 51   |                                       | 52                   | 53                        |                 |
| 20         | 51   |                                       | 50                   | 50                        |                 |
| 21         | 48   |                                       | 47                   | 48                        |                 |
| 22         | 42   |                                       | 45                   | 45                        |                 |
| 16/11/1775 | 23   | 40                                    | 39                   |                           |                 |
|            | 00   | 36                                    | 35                   | 38                        |                 |
|            | 01   | 33                                    | 33                   |                           |                 |
|            | 02   | 31                                    | 31                   | 33                        |                 |
|            | 03   | 30                                    | 29                   |                           |                 |
|            | 04   | 31                                    | 29                   | 28                        |                 |
|            | 05   | 35                                    | 31                   | 26                        |                 |
|            | 06   | 36                                    | 33                   | 30                        |                 |
|            | 07   | 37                                    | 34                   | 34                        |                 |
|            | 08   | 34                                    | 35                   | 35                        |                 |
|            | 09   | 33                                    | 37                   | 37                        |                 |
|            | 10   | 30                                    | 35                   | 36                        |                 |
|            | 11   | 27                                    | 31                   | 32                        |                 |
|            | 12   | 24                                    | 27                   | 28                        |                 |
| 13         | 22   | 23                                    | 23                   |                           |                 |
| 14         | 19   | 20                                    | 19                   |                           |                 |
| 15         | 19   | 18                                    | 15                   |                           |                 |
| 16         |      | 17                                    |                      |                           |                 |

Opmerking: tijdstippen - in de tweede kolom  
van beide staten - in uren AT

**OVERZICHTSSTAAT 20 - 23 NOV. 1776**

in A'damse -voor A'dam- resp. Rijnl. duimen t.o.v. AP

| Datum      | Tijd | Amsterdam<br>73-67/9<br>65-Blad F2 | Halfweg<br>73-71/3<br>65-Blad F2 | Spaarndam<br>65-Blad F2 |     |
|------------|------|------------------------------------|----------------------------------|-------------------------|-----|
| 20/11/1776 | 09   | -1                                 |                                  |                         |     |
|            | 10   | -3                                 |                                  |                         |     |
|            | 11   | -7                                 |                                  |                         |     |
|            | 12   | -4                                 |                                  |                         |     |
|            | 13   | -6                                 |                                  |                         |     |
|            | 14   | -6                                 |                                  |                         |     |
|            | 15   | -4                                 |                                  |                         |     |
|            | 16   | -1                                 |                                  |                         |     |
|            | 17   | -1                                 |                                  |                         |     |
|            | 18   | -2                                 |                                  | -18                     |     |
|            | 19   | -4                                 | -4                               | -23                     |     |
|            | 20   | -6                                 | -6                               | -21                     |     |
|            | 21   | -9                                 | -8                               | -22                     |     |
|            | 22   | -7                                 | -10                              | -25                     |     |
| 21/11/1776 | 23   | -5                                 | -6                               | -30                     |     |
|            | 00   | -4                                 | -4                               | -29                     |     |
|            | 01   | 1                                  | -4                               | -29                     |     |
|            | 02   | 8                                  | 4                                | -29                     | -46 |
|            | 03   | 15                                 | 12                               | -29                     |     |
|            | 04   | 24                                 | 19                               | -17                     | -48 |
|            | 05   | 27                                 | 25                               | -8                      | -33 |
|            | 06   | 38                                 | 32                               | 1                       | -22 |
|            | 07   | 48                                 |                                  | 16                      | 0   |
|            | 08   | 64                                 |                                  | 28                      | 20  |
|            | 09   | 73                                 |                                  | 42                      | 36  |
|            | 10   | 77                                 |                                  | 55                      | 50  |
|            | 11   | 78                                 |                                  | 62                      | 60  |
|            | 12   | 81                                 |                                  | 68                      | 65  |
| 13         | 78   |                                    | 70                               | 68                      |     |
| 14         | 78   |                                    | 71                               | 68                      |     |
| 15         | 70   |                                    | 66                               | 67                      |     |
| 16         | 67   |                                    | 64                               | 64                      |     |
| 17         | 72   |                                    | 65                               | 64                      |     |
| 18         | 78   |                                    | 69                               | 69                      |     |
| 19         | 80   |                                    | 71                               | 72                      |     |
| 20         | 79   | 81                                 | 75 <sup>1</sup>                  | 75                      |     |
| 21         | 78   |                                    | 74                               | 73                      |     |
| 22         | 72   |                                    | 70                               | 70                      |     |
| 23         | 71   |                                    | 67                               | 70                      |     |
| 22/11/1776 | 00   | 66                                 | 65                               | 65                      |     |
|            | 01   | 66                                 | 65                               | 63                      |     |
|            | 02   | 64                                 | 65                               | 65                      |     |
|            | 03   | 62                                 | 64                               | 63                      |     |
|            | 04   | 59                                 | 60                               | 59                      |     |
|            | 05   | 55                                 | 55                               | 55                      |     |
|            | 06   | 58                                 | 52                               | 51                      |     |
|            | 07   | 56                                 | 51                               | 51                      |     |
|            | 08   | 60                                 | 54                               | 54                      |     |
|            | 09   | 61                                 | 58                               | 61                      |     |
|            | 10   | 61                                 | 61                               | 63                      |     |
|            | 11   | 58                                 | 61                               | 61                      |     |
|            | 12   | 53                                 | 56                               | 57                      |     |
|            | 13   | 51                                 | 50                               | 51                      |     |
| 14         | 44   | 49                                 | 47                               |                         |     |
| 15         | 42   | 43                                 | 44                               |                         |     |
| 16         | 36   | 41                                 | 38                               |                         |     |
| 17         | 36   | 36                                 | 34                               |                         |     |
| 18         | 34   | 32                                 | 30                               |                         |     |
| 19         | 33   | 32                                 | 30                               |                         |     |
| 20         | 32   | 32                                 | 32                               |                         |     |
| 21         |      | 32                                 |                                  |                         |     |
| 22         |      | 33                                 |                                  |                         |     |
| 23         |      | 34                                 |                                  |                         |     |
| 23/11/1776 | 00   | 32                                 | 32                               |                         |     |
|            | 01   | 30                                 | 30                               |                         |     |
|            | 02   | 27                                 | 27                               |                         |     |
|            | 03   | 22                                 | 22                               |                         |     |
|            | 04   | 19                                 | 19                               |                         |     |
|            | 05   | 16                                 | 16                               |                         |     |
|            | 06   | 14                                 | 14                               |                         |     |
| 07         |      | 13                                 |                                  |                         |     |

<sup>1</sup> (Halfweg 21/11/1776) vlg. 65-Blad F2: 79

<sup>2</sup> vlg. 72/1-89 en 72/2-8: topstand 93 (Spaarndam 15/11/1775)

## OVERZICHTSSTAAT STORMVLOED 2 - 4 FEBRUARI 1791

in Amsterdamse -voor Amsterdam- resp. Rijnl. duimen t.o.v. AP. Bronnen: lit. 90a/37 en 65 Blad H; voor Halfweg ook 89j

| Datum      | Tijd             | Amsterdam          | Halfweg          | Spaarndam        | Datum      | Tijd            | Amsterdam          | Halfweg | Spaarndam          |
|------------|------------------|--------------------|------------------|------------------|------------|-----------------|--------------------|---------|--------------------|
| 02/02/1791 | 01               | 0                  |                  | -38              | 03/02/1791 | 05              | 70 <sup>73</sup>   | 73      | 63 <sup>63</sup>   |
|            | 02               | 6                  |                  | -29              |            | 06              | 66 <sup>68</sup>   | 70      | 65 <sup>63</sup>   |
|            | 03               | 6                  |                  | -24              |            | 07              | 65                 | 66      | 63 <sup>63</sup>   |
|            | 04               | 17                 |                  | -15              |            | 08              | 66                 | 67      | 62 <sup>62</sup>   |
|            | 06               | 27                 | 15               | 10               |            | 09              | 61                 | 62      | 60 <sup>61</sup>   |
|            | 07               | 40                 | 24               | 13               |            | 10              | 59                 | 55      | 58½ <sup>57</sup>  |
|            | 08 <sup>1</sup>  | 48                 | 30               | 17               |            | 11              | 57                 | 53      | 57½ <sup>58½</sup> |
|            | 09               | 52                 | 39               | 24½              |            | 12              | 56                 | 51      | 58 <sup>57½</sup>  |
|            | 10               | 63                 | 43               | 36               |            | 13              | 54                 | 50      | 57                 |
|            | 11               | 73                 | 51               | 48               |            | 14              | 52                 | 49      | 54                 |
|            | 12               | 74                 | 65               | 55               |            | 15 <sup>1</sup> | 48                 | 46      | 50                 |
|            | 13               | 81                 | 68               | 61               |            | 16              | 46                 | 43      | 47                 |
|            | 14 <sup>1</sup>  | 81                 | 77               | 68               |            | 17              | 42                 | 40      | 39                 |
|            | 15               | 84                 | 76               | 70               |            | 18              | 41                 | 38      | 41                 |
|            | 16               | 83                 | 75               | 78               |            | 19              | 40/38 <sup>2</sup> | 36      | 39                 |
|            | 17               | 83                 | 78               | 76               |            | 20              | 35                 | 32      | 33/38 <sup>2</sup> |
|            | 18               | 85                 | 80               | 78               |            | 21              | 33                 | 30      | 35                 |
|            | 19               | 86                 | 84               | 74               |            | 22              | 34                 | 30      | 31                 |
|            | 20               | 85                 | 85               | 76               |            | 23              | 34                 | 30      | 33                 |
|            | 21               | 90 <sup>87</sup>   | 88               | 81 <sup>78</sup> |            | 00              | 33                 | 31      | 35                 |
|            | 22               | 91 <sup>91</sup>   | 90               | 87 <sup>83</sup> |            | 04/02/1791      | 01                 | 32      | 30                 |
| 23         | 91 <sup>93</sup> | 90½                | 87 <sup>87</sup> | 02               | 32         |                 | 29                 | 35      |                    |
| 00         | 90 <sup>90</sup> | 89                 | 87 <sup>87</sup> | 03               | 28         |                 | 26                 | 35      |                    |
| 01         | 85 <sup>88</sup> | 84/87 <sup>2</sup> | 86 <sup>87</sup> | 04               | 27         |                 | 25                 | 30      |                    |
| 03/02/1791 | 02               | 82 <sup>83</sup>   | 85               | 81 <sup>83</sup> | 05         | 22              | 23                 | 26½     |                    |
|            | 03               | 80 <sup>81</sup>   | 81               | 74 <sup>77</sup> | 06         | 17              | 20                 | 22½     |                    |
|            | 04               | 75 <sup>78</sup>   | 78               | 69 <sup>72</sup> | 07         | 15              |                    | 18½     |                    |

<sup>1</sup> +½u vlg. lit 90a/37

<sup>2</sup> vlg. lit. 65-Blad H, daarop overigens halfuurlijkse waarden noch halve duimen. Voor Spaarndam zijn 4 standen in kwartduimen afgerond.

N.B.: in lit. 90a/37 voor A'dam en Spaarndam nog een kortere lijst met kleine afwijkingen.

## STATIONSVERZAMELSTAAT DEN HELDER 1801

Standen in Rijnlandse voeten en duimen t.o.v. ordinaire VZ; tijd: ~AT. Bron: lit. 7.

| uren   | j a n u a r i |        |       |       | n o v e m b e r |       |       |       |       |        |        |       |        |       |       | mnd    |
|--------|---------------|--------|-------|-------|-----------------|-------|-------|-------|-------|--------|--------|-------|--------|-------|-------|--------|
|        | 06            | 21     | 29    | 19    | 03              | 05    | 21    | 21    | 22    | 22     | 23     | 23    | 25     | 25    | 26    |        |
| t.o.v. | 10.30         | 20.45  | 19.00 | 05.10 | 05.30           | 06.30 | 07.30 | 20.00 | 07.00 | 20.00  | 06.30  | 18.10 | 08.20  | 20.00 | 22.00 | HW(AT) |
| -5     |               |        |       |       | 2' 6"           |       |       | 2' 6" | 1'11" |        | 2' 5"  |       |        |       |       |        |
| -4     |               |        |       |       | 2' 9"           |       |       | 3' 4" | 2' 4" | 2' 6"  |        |       |        |       |       |        |
| -3     |               |        |       | 2' 6" | 3' 2"           |       |       | 3'11" | 3' 9" | 4' 3"  |        |       |        |       | 2' 7" |        |
| -2     | 2' 5"         |        | 2' 4" | 3' 3" | 3' 8"           | 2' 6" |       | 4' 4" | 4' 9" | 4' 9"  | 2' 6"  |       | 2' 6"  |       | 2'11" |        |
| -1     | 2' 5"         | 2' 4"  | 3' 0" | 3' 6" | 4' 3"           | 2'10" | 2' 4" | 4' 8" | 4'10" | 4' 9"  | 3'10"  | 2' 6" | 3' 3"  |       | 3' 0" |        |
| 0      | 2' 8"         | 3' 1"  | 3' 4" | 3'10" | 4' 6"           | 3' 0" | 3' 0" | 5' 3" | 5' 2" | 5' 1"  | 4' 0"  | 3' 7" | 3' 6"  | 2' 6" | 3' 2" |        |
| 1      | 2' 7"         | 2' 9"  | 2'10" | 3' 9" | 4' 2"           | 2' 4" | 2' 7" | 5' 0" | 4'11" | 5' 1"  | 4' 0"  | 3' 6" | 2' 9"  | 2' 4" | 3' 0" |        |
| 1½     |               |        | 2' 2" |       |                 |       | 2' 5" |       |       |        |        |       |        |       |       |        |
| 2      | 2' 7"         | 2' 9"  |       | 2'11" | 3' 6"           |       |       | 4' 4" | 4'11" | 4' 7"  | 4' 0"  | 3' 1" | 2' 9"  | 2' 4" |       |        |
| 2½     | 2' 0"         |        |       | 2' 4" |                 |       |       |       |       |        |        |       | *2' 4" | 2' 2" |       |        |
| 3      |               | 3' 0"  |       |       | 2' 9"           |       |       | 3' 9" | 3' 5" | 4' 0"  | 3' 9"  |       |        |       |       |        |
| 4      |               | 2' 9"  |       |       | *2' 5"          |       |       | 3' 1" | 2' 5" | 3' 5"  | 3' 1"  | 2' 5" |        |       |       |        |
| 5      |               | *2' 2" |       |       |                 |       |       | 2'10" |       | 3' 0"  | *2' 5" |       |        |       |       |        |
| 6      |               |        |       |       |                 |       |       | 1'11" |       | *2' 5" |        |       |        |       |       |        |
| *      |               | 01.30  |       |       | 08.45           |       |       |       |       | 01.30  | 11.15  |       | 10.35  |       |       | AT     |



## STATIONSVERZAMELSTAAT DEN HELDER 1803-1806 (zie voorts: overzichtsstaat 10-11 jan. 1806)

Standen in Rijnlandse voeten en duimen t.o.v. ordinaire VZ; tijd: ~AT. Bronnen als aangegeven.

| Bron:  | 7      | Bron:  | 7       | 8      | 90a/47 |       |         |        | 7      | 7      |         |        |        | jaar   |        |        |
|--------|--------|--------|---------|--------|--------|-------|---------|--------|--------|--------|---------|--------|--------|--------|--------|--------|
| uren   | 1803   | uren   | 1 8 0 4 |        |        |       | 1 8 0 5 |        |        |        | 1 8 0 6 |        |        |        | datum  |        |
| t.o.v. | 17/10  | t.o.v. | 29/01   | 18/10  | 21/11  | 22/11 | 28/02   | 01/03  | 01/03  | 10/12  | 13/12   | 17/01  | 19/01  | 25/01  | 25/01  | datum  |
| HW     | 20.30  | HW     | 21.15   | 05.40  | 22.45  | 22.30 | 18.10   | 04.30  | 20.00  | 22.40  | 23.35   | 17.25  | 18.25  | 10.30  | 21.45  | HW(AT) |
| -4     | 2' 6"  | -5     |         |        |        |       |         |        | 2' 6"  |        |         |        |        |        |        |        |
| -3½    | 3' 0"  | -4     |         |        |        |       |         |        | 2' 9"  |        |         |        | 2' 6"  |        |        |        |
| -2½    | 3' 3"  | -3     |         |        | 2' 6"  |       | 2' 6"   |        | 2' 9"  | 2' 6"  |         |        | 3' 0"  | 2' 6"  | 2' 6"  |        |
| -1½    | 3' 5"  | -2     | 2' 6"   |        | 2' 9"  | 2' 6" | 2' 9"   | 2' 6"  | 2' 11" | 3' 3"  |         | 2' 6"  | 3' 5"  | 2' 8"  | 2' 10" |        |
| -½     | 3' 6"  | -1     | 2' 7"   | 2' 6"  | 3' 4"  | 3' 2" | 3' 2"   | 2' 10" | 3' 3"  | 3' 8"  | 2' 6"   | 2' 8"  | 3' 9"  | 3' 0"  | 2' 11" |        |
| 0      | 3' 7"  | 0      | 2' 9"   | 3' 0"  | 3' 6"  | 3' 5" | 3' 8"   | 3' 0"  | 3' 6"  | 3' 9"  | 2' 10"  | 3' 0"  | 4' 2"  | 3' 4"  | 3' 0"  |        |
| ½      | 3' 3"  | 1      | *2' 5"  | 2' 9"  | 3' 0"  | 3' 3" | 3' 4"   | 2' 8"  | 2' 9"  | 3' 1"  | 2' 8"   | 2' 8"  | 3' 8"  | 2' 10" | 2' 10" |        |
| 1      | 2' 10" | 2      |         | *2' 6" | 2' 4"  | 2' 6" | *2' 6"  | 2' 10" | *2' 4" | *2' 6" | *2' 6"  | *2' 6" | 3' 1"  | *2' 6" | 2' 6"  |        |
| 1½     | 2' 6"  | 3      |         |        |        |       |         | 2' 8"  |        |        |         |        | *2' 6" |        |        |        |
|        |        | 4      |         |        |        |       |         | *2' 6" |        |        |         |        |        |        |        |        |
|        |        | *      | 22.00   | 06.30  |        |       | 20.06   | 08.20  | 21.30  | 00.20  | 01.25   | 18.45  | 21.10  | 12.15  |        | AT     |

## STATIONSVERZAMELSTAAT DEN HELDER 1806...1813

Standen in Rijnlandse voeten en duimen t.o.v. ordinaire VZ (1813: t.o.v. LW); tijd: ~AT. Bronnen als aangegeven.

| Bron:  | 7       |               |        |       | 12     |       |        | 90a/49 | 891    | 7      |       |         | DGW     |        | jaar |  |                      |       |
|--------|---------|---------------|--------|-------|--------|-------|--------|--------|--------|--------|-------|---------|---------|--------|------|--|----------------------|-------|
| uren   | 1 8 0 6 |               |        |       |        |       |        |        |        |        |       | 1807    | 1 8 0 8 |        |      |  | 1 8 1 3 <sup>2</sup> | datum |
| t.o.v. | 27/02   | 27/02         | 28/02  | 23/10 | 14/12  | 16/12 | 16/01  | 11/01  | 28/01  | 29/01  | 07/02 | 27/02   | 28/02   | datum  |      |  |                      |       |
| HW     | 12.45   | 23.45         | 11.40  | 05.05 | 22.00  | 11.00 | 12.18  | 16.45  | 19.30  | 20.20  | 12.50 | 15.50   | 15.40   | HW(AT) |      |  |                      |       |
| -5     |         |               | 2' 6"  |       |        |       |        |        |        |        |       |         |         |        |      |  |                      |       |
| -4     | 2' 6"   |               | 2' 10" |       |        |       | 2' 6"  |        |        | 2' 6"  |       |         | 2' 9"   |        |      |  |                      |       |
| -3     | 2' 9"   | *2' 6"        | 3' 1"  |       |        |       | 2' 10" | 2' 6"  |        | 3' 0"  |       |         | 3' 7"   |        |      |  |                      |       |
| -2     | 2' 10"  | *3' 0"        | 3' 7"  | 2' 6" | 2' 6"  | 2' 6" | 3' 5"  | 2' 10" |        |        |       |         | 4' 4"   |        |      |  |                      |       |
| -1     | 3' 0"   | *3' 7"        | 3' 10" | 3' 2" | 2' 9"  | 3' 1" | 3' 9"  | 3' 0"  | 2' 6"  | 3' 3"  | 2' 6" |         | 4' 5"   |        |      |  |                      |       |
| 0      | 3' 2"   | 4' 0"         | 3' 11" | 3' 8" | 2' 10" | 3' 6" | 3' 11" | 3' 2"  | 2' 11" | 3' 5"  | 2' 8" | 7' 1"   | 4' 6"   |        |      |  |                      |       |
| 1      | 2' 10"  | *3' 9"        | 3' 8"  | 3' 1" | 2' 4"  | 3' 3" | 3' 0"  | 2' 11" | 2' 9"  | 3' 0"  | 2' 7" | 6' 5"   | 4' 6"   |        |      |  |                      |       |
| 2      | *2' 6"  | *3' 9"        | 3' 3"  | 2' 6" |        | 2' 5" | *2' 4" | *2' 5" | *2' 5" | *2' 5" | 2' 7" | 4' 10"  | *4' 4"  |        |      |  |                      |       |
| 3      |         | *3' 6"        | 2' 10" |       |        |       |        |        |        |        | 2' 6" | 3' 9"   |         |        |      |  |                      |       |
| 4      |         | *2' 11"       | *2' 6" |       |        |       |        |        |        |        | 2' 3" | 3' 3"   |         |        |      |  |                      |       |
| 5      |         | *2' 6"        |        |       |        |       |        |        |        |        |       | 3' 1"   |         |        |      |  |                      |       |
| 6      |         |               |        |       |        |       |        |        |        |        |       | 3' 0"   |         |        |      |  |                      |       |
| 7      |         |               |        |       |        |       |        |        |        |        |       | *2' 11" |         |        |      |  |                      |       |
| *      | 14.25   | 20 min eerder | 15.10  |       |        |       | 13.50  | 18.30  | 21.00  | 22.05  |       | 22.10   | 17.00   | AT     |      |  |                      |       |

<sup>1</sup> Voor 10-11 januari 1806 en 14-16 januari 1808 zie de desbetreffende overzichtsstaten

<sup>2</sup> N.B.: Referentiepeil = ordinair LW

## OVERZICHTSSTAAT 10-11 JAN. 1806

Standen in Rijnl. duim t.o.v. AP (Katwijk) resp.

VZ (Den Helder); tijd: ~AT.

| Datum | Tijd  | Katwijk<br>lit.: 12 | Tijd  | Den Helder<br>lit.: 7 |
|-------|-------|---------------------|-------|-----------------------|
| 10/01 |       |                     | 20.15 | 30                    |
|       |       |                     | 21.15 | 32                    |
|       |       |                     | 22.15 | 38                    |
|       |       |                     | 23.15 | 42                    |
| 11/01 |       |                     | 0.15  | 42                    |
|       |       |                     | 1.15  | 33                    |
|       |       |                     | 1.35  | 30                    |
|       |       |                     | 6.20  | 30                    |
|       | 7.30  | 119½                | 7.20  | 36                    |
|       | 8.00  | 112½                |       |                       |
|       | 8.30  | 102½                | 8.20  | 41                    |
|       | 9.00  | 102½                |       |                       |
|       | 9.30  | 112½                | 9.20  | 46                    |
|       | 10.00 | 98½                 |       |                       |
|       | 10.30 | 91½                 | 10.20 | 51                    |
|       |       |                     | 11.20 | 53                    |
|       |       |                     | 12.20 | 48                    |
|       |       |                     | 13.20 | 38                    |
|       |       | 14.20               | 30    |                       |
|       |       | 20.30               | 30    |                       |
|       |       | 21.30               | 30    |                       |
|       |       | 22.30               | 27    |                       |

## MARKEN 11-13 JANUARI 1808

Standen in Rijnl. maat t.o.v. VZ; tijd: ~AT

| Datum | Tijd     | bron: lit. 891 |
|-------|----------|----------------|
| 11/01 | 18 VT    | 2' 0"          |
|       | 20       | 2' 2"          |
|       | 22.15 HT | 2' 6"          |
| 12/01 | 00 ET    | 3' 0"          |
|       | 02       | 2' 6"          |
|       | 04.20 LT | 2' 0"          |
|       | 06 VT    | 2' 6"          |
|       | 08       | 2' 9"          |
|       | 10       | 2' 9"          |
|       | 11 HT    | 2' 11"         |
|       | 12.30 ET | 3' 0"          |
|       | 15       | 3' 0"          |
|       | 17 LT    | 2' 10"         |
| 18 VT | 2' 9"    |                |
| 20    | 2' 6"    |                |
| 22    | 2' 0"    |                |
| 13/01 | 0.35     | 1' 7"          |

2' 6" = 2 vt 6 duim

VT: vloedtijd

HT: hooggetijtijd

ET: ebtijd

LT: laaggetijtijd

## OVERZICHTSSTAAT 13 - 15 JANUARI 1807<sup>1</sup>

Standen in Amsterdamse -voor A'dam- resp. Rijnlandse duimen.

| Datum | Tijd | Katwijk | Schok-<br>land | Marken | Amster-<br>dam | Slaperdijk | Spaarn-<br>dam |    |
|-------|------|---------|----------------|--------|----------------|------------|----------------|----|
| 13/1  | 22   |         |                |        | 32             |            | 18             |    |
|       | 23   |         |                |        | 33             |            | 23             |    |
| 14/1  | 00   |         |                | 36     | 39             |            | 28             |    |
|       | 01   |         |                | 46     | 44             |            | 36             |    |
|       | 02   |         |                | 52     | 47             |            | 44             |    |
|       | 03   |         | 48             | 57     | 54             |            | 45             |    |
|       | 04   |         |                | 59     | 56             |            | 46             |    |
|       | 05   |         | 54             | 60     | 60             |            | 49             |    |
|       | 06   |         | 68             | 53     | 64             |            | 54             |    |
|       | 07   |         | 66             | 57     | 64             |            | 51             |    |
|       | 08   | 72½     | 72½            | 64     | 54             | 62         | 60             | 44 |
|       | 09   | 62½     | 68½            | 60     | 53             | 59         | 62             | 63 |
|       | 10   | 44½     | 52½            | 60     | 51             | 60         | 59             | 60 |
|       | 11   | 34½     | 42½            | 67     | 53             | 58         | 58             | 59 |
|       | 12   | 15½     | 25½            | 70     | 58             | 60         | 53             | 52 |
|       | 13   | ½       | 6½             | 71     | 61             | 60         | 52             | 53 |
|       | 14   | -3½     | -2½            | 69     | 59             | 64         | 58             | 54 |
|       | 15   | 7½      | 2½             | 70     | 57             | 64         | 63             | 0  |
|       | 16   | 21½     | 11½            | 70     | 55             | 66         | 64             | 56 |
|       | 17   |         | 29½            | 64     | 51             | 62         | 64             | 64 |
| 18    |      |         | 56             |        | 59             | 64         | 65             |    |
| 19    |      |         | 50             | 47     | 56             | 59         | 63             |    |
| 20    |      |         | 42             | 46½    | 53             | 54         | 57             |    |
| 21    |      |         |                | 40     | 50             | 52         | 54             |    |
| 22    |      |         |                | 38     | 44             |            |                |    |
| 23    |      |         |                | 38     | 42             |            |                |    |
| 15/1  | 00   |         |                | 38     | 40             |            | 40             |    |
|       | 01   |         |                | 37     | 40             |            | 35             |    |
|       | 02   |         |                | 39     | 41             |            | 37             |    |
|       | 03   |         |                | 40     | 43             |            | 40             |    |
|       | 04   |         |                | 38     | 44             |            | 44             |    |
|       | 05   |         |                | 36     | 44             |            | 53             |    |
|       | 06   |         |                | 32     | 40             |            | 45             |    |
|       | 07   |         | 37             |        | 38             |            | 41             |    |
| 08    | 7½   | 12½     |                | 33     |                | 40         |                |    |

<sup>1</sup> Bronnen: 90a/49 en (voor Katwijk) DGW

Referentiepeilen: voor Schokland: VZ

overige: AP

Tijd: ~AT

## OVERZICHTSSTAAT 18 - 19 FEBR. 1801<sup>1</sup>

Standen in A'damse -voor A'dam- resp. Rijnlandse duimen; tijd: ~AT

| Datum | Tijd | Katwijk              | Marken            | Amsterdam | Halfweg | Slaperdijk | Spaarndam |
|-------|------|----------------------|-------------------|-----------|---------|------------|-----------|
| 18/2  | 09   | 36½ <sup>38½</sup>   | 14                |           |         |            |           |
|       | 10   | 42½ <sup>48½</sup>   |                   |           |         |            |           |
|       | 11   | 52½ <sup>54½</sup>   |                   |           |         |            |           |
|       | 12   | 54½ <sup>48½</sup>   |                   | 13        | 16      |            | 22½       |
|       | 13   | 42½ <sup>40½</sup>   | 17                | 14        | 23      |            |           |
|       | 14   | 37½ <sup>32½</sup>   |                   | 18        | 31      |            | 36        |
|       | 15   | 28½ <sup>23½</sup>   | 2521              | 24        | 36      |            | 44        |
|       | 16   | 22½ <sup>20½</sup>   | 29 <sup>2</sup>   | 29        | 40      |            | 50        |
|       | 17   | 20½                  | 3236              | 37        | 45      |            | 56        |
|       | 18   |                      | 3842              | 45        | 49      |            | 60        |
|       | 19   |                      | 4145              | 54        | 54      |            | 60½       |
|       | 20   |                      | 4751 <sup>3</sup> | 60        |         |            | 65        |
|       | 21   |                      | 4953              | 60        | 62      |            | 70½       |
|       | 22   |                      | 5054              | 60        | 66      | 56         | 78        |
|       | 23   |                      | 5256              | 60        | 66      | 60         | 78        |
|       | 19/2 | 00                   |                   | 5660      | 60      | 67         | 68        |
| 01    |      |                      | 4751              | 62        | 67      | 70         | 74        |
| 02    |      |                      | 4246              | 60        | 66      | 70         | 65        |
| 03    |      |                      | 3943 <sup>2</sup> | 56        |         | 67         | 56        |
| 04    |      |                      | 3842              | 46        | 52      | 50         | 46½       |
| 05    |      |                      | ---               | 38        | 45      |            | 39        |
| 06    |      |                      |                   | 33        | 36      |            | 38        |
| 07    |      | -8½                  |                   | 27        | 31      |            | 35        |
| 08    |      | -11½ <sup>-10½</sup> |                   | 27        | 27      |            | 30        |
| 9½    |      |                      | 27                |           |         |            |           |
| 16    |      |                      | 11                |           |         |            |           |

- 1 Bronnen: Katwijk 89aa; overige 90a/49 en (cursief) 891  
Referentiepeilen: AP en (in lit. 891) VZ met als bijgeschreven toelichting "N.B.: ord. VZ is 4¾ duim beneden AP"
- 2 Meting om 15.15u resp. 03.15u
- 3 Om 20.30u: 52 duim
- 4 Handgeschr. tekst (lit. 891): "'t water niet meer aan de binnen peil; en kon buiten nog niet geobserveerd worden"

## VERZAMELSTAAT MEDEMBLIK 1807

ref. peil vermoedelijk gewone VZ

| Bron   | 8         |       | 7     |        |        |
|--------|-----------|-------|-------|--------|--------|
| uren   | september |       | okt.  | dec.   | mnd    |
| t.o.v. | 13        | 30    | 1     | 3      | dag    |
| HW     | 07.30     | 21.30 | 07.00 | 12.30  | HW(AT) |
| -4     |           |       | 2' 7" |        |        |
| -3     |           | 2' 0" | 3' 0" |        |        |
| -2     | 2' 0"     | 2' 9" | 3' 4" | 2' 6"  |        |
| -1     | 2' 8"     | 3' 4" | 3' 9" | 3' 0"  |        |
| 0      | 2' 10"    | 4' 0" | 4' 6" | 3' 6½" |        |
| 1      | 2' 8"     | 3' 6" | 4' 3" | 3' 2"  |        |
| 2      | 2' 3"     | 3' 0" | 4' 0" | 2' 5½" |        |
| 3      | 1' 6"     | 2' 7" | 3' 6" |        |        |
| 4      |           |       | 3' 0" |        |        |
| 5      |           |       | 2' 6" |        |        |
| 6      |           |       | 2' 1" |        |        |
| 6      |           |       | 2' 0" |        |        |

## OVERZICHTSSTAAT 7 - 8 DEC. 1808

Standen in Rijnl. duim t.o.v. VZ (Marken), resp. AP

(Muiden en Katwijk); tijd ~AT.

| Datum | Tijd           | Katwijk<br>lit. 89ad <sup>1,2</sup> | Marken <sup>1</sup><br>lit. 891 | Muiden<br>lit. 1 |
|-------|----------------|-------------------------------------|---------------------------------|------------------|
| 07/12 | 01             | 24                                  |                                 |                  |
|       | 05             | 102 <sup>3</sup>                    |                                 |                  |
|       | 06             |                                     | 30                              |                  |
|       | 07             |                                     | 34                              |                  |
|       | 08             |                                     | 35                              |                  |
|       | 09             |                                     | 37                              |                  |
|       | 10             |                                     | 39                              |                  |
|       | 11             |                                     | 42                              |                  |
|       | 12             |                                     | 46                              |                  |
|       | 13             | 50 <sup>3</sup>                     | 50                              |                  |
|       | 14             |                                     | 55                              |                  |
|       | 15             |                                     | 62                              |                  |
|       | 16             |                                     | 65                              |                  |
|       | 17             |                                     | 65                              |                  |
|       | 18             | 114 <sup>4</sup>                    | 65                              |                  |
|       | 19             |                                     | 64                              |                  |
|       | 20             |                                     | 63                              |                  |
|       | 21             |                                     | 63 <sup>70<sup>4</sup></sup>    |                  |
|       | 22             |                                     | 69 <sup>72</sup>                | 75               |
|       | 23             |                                     | 77 <sup>78</sup>                | 81 <sup>84</sup> |
| 08/12 | 00             |                                     | 79 <sup>78</sup>                | 88 <sup>84</sup> |
|       | 01             |                                     | 85 <sup>82</sup>                | 90 <sup>94</sup> |
|       | 02             | 30 <sup>3</sup>                     | 88                              | 93 <sup>95</sup> |
|       | 03             |                                     | 90                              | 93 <sup>91</sup> |
|       | 04             |                                     |                                 | 92 <sup>96</sup> |
|       | 05             |                                     |                                 | 89 <sup>96</sup> |
|       | 06             |                                     |                                 | 94 <sup>94</sup> |
|       | 07             | 102 <sup>3</sup>                    | 86                              | 92 <sup>87</sup> |
|       | 08             |                                     | 72 <sup>69</sup>                | 84               |
|       | 09             |                                     | 71                              | 76               |
|       | 10             |                                     | 69 <sup>70</sup>                | 74               |
|       | 11             |                                     | 68                              |                  |
| 12    |                | 66                                  |                                 |                  |
| 13    |                | 62                                  |                                 |                  |
| 14    |                | 60                                  |                                 |                  |
| 15    | 0 <sup>5</sup> | 57                                  |                                 |                  |
| 16    |                | 56                                  |                                 |                  |
| 17    |                | 55                                  |                                 |                  |
| 18    |                | 51                                  |                                 |                  |
| 19    |                | 46                                  |                                 |                  |
| 20    |                | 78 <sup>3</sup>                     | 42                              |                  |

- 1 opgave in vt en duimen
- 2 alle standen mede in lit. 89ab/530 (met middag LW op 07/12 om 12.30u). De HW-standen (zonder tijdstippen) ook in lit. 89ab/11254 (5e jaarrapport)
- 3 in lit. 89aa een halve duim hoger en met 07/12: 13.15u i.p.v. 13u en 08/12: 01.15u i.p.v. 01.30u. Nulpunt p.s. der wn. in 89aa: AP -17½ duim (vgl. de opm. bij 11/01/1806 en bij 12/09/1807 in Deel II)
- 4 vlg. lit. 89aa: 120½ duim (!)
- 5 vlg. lit. 89aa: -½ (duim) om 14.15u

# OVERZICHTSSTAAT 14-16 JANUARI 1808

| Datum | Tijd   | Katwijk<br>lit. 3, 89a | Den Helder<br>3  | Medemblik<br>3 | Schokland<br>3 | Edam<br>37-277 | Marken <sup>2)</sup><br>3 | Muiden <sup>2)</sup><br>37-280/1 | Amsterdam<br>3   | Halfweg<br>3     | Slaperdijk<br>3 | Spaarndam<br>3 |        |
|-------|--------|------------------------|------------------|----------------|----------------|----------------|---------------------------|----------------------------------|------------------|------------------|-----------------|----------------|--------|
| 14/1  | 18.00  |                        | 30 <sup>1)</sup> |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 18.30  |                        |                  |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 19.00  |                        | 39               |                |                |                | -17                       |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 19.30  |                        |                  |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 20.00  | 60                     | 45               |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 20.30  |                        |                  |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 21.00  |                        | 42               |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 21.30  |                        |                  |                |                |                | 0                         |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 22.00  |                        | 38               |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 22.30  |                        |                  |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 23.00  | 28                     | 33               |                |                |                | 6                         |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 23.30  |                        |                  |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 |                |        |
|       | 15/1   | 0.00                   |                  | 32             |                |                | 12                        | 12                               |                  | 4                |                 | 33             |        |
|       |        | 0.30                   |                  |                |                |                |                           |                                  |                  | 9                |                 |                |        |
|       |        | 1.00                   |                  | 32             |                |                |                           |                                  | 56               | 14               |                 |                |        |
|       |        | 1.30                   |                  |                |                |                |                           |                                  |                  | 18               |                 |                |        |
|       |        | 2.00                   |                  | 28             |                |                |                           | 30                               | 68               | 22               | 8               | 35             | 6      |
|       |        | 2.30                   |                  |                |                |                |                           |                                  |                  | 28               |                 |                |        |
|       |        | 3.00                   |                  |                |                |                |                           | 42                               | 71               | 32               | 18              | 47             |        |
|       |        | 3.30                   |                  | 30             |                |                |                           | 49                               | 69               | 37               |                 | 50             |        |
|       |        | 4.00                   |                  |                |                |                |                           | 51                               | 69               | 40               | 24              | 56             | 10     |
|       |        | 4.30                   | 132              | 39             |                |                |                           | 52                               | 68               | 44               |                 | 57             |        |
|       |        | 5.00                   |                  |                | 24             |                |                           | 57                               | 68               | 48               | /33             | 62             | 35     |
| 5.30  |        |                        | 46               |                |                |                |                           |                                  | 51               |                  |                 |                |        |
| 6.00  |        |                        |                  | 28             |                |                | 58                        | 67                               | 54               | 44               | 63              | 41             |        |
| 6.30  |        |                        | 45               |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 | 50             |        |
| 7.00  |        |                        |                  | 34             |                |                | 42                        | 59                               | 68               | 54               | 64              | 52             |        |
| 7.30  |        |                        | 49               |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 | 55             |        |
| 8.00  |        |                        |                  | 41             | 48             |                | 60                        | 68                               | 63               | 54               | 65              | 60             |        |
| 8.30  |        |                        | 50               |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 | 58             |        |
| 9.00  |        |                        |                  | 48             | 56             |                | 63                        | 67                               | 64               | /57              | 57              | 60             |        |
| 9.30  |        |                        | 49               |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 | 65             |        |
| 10.00 |        |                        |                  | 54             | 60             |                | 54                        | 68                               | 70               | 63               | 54              | 67             |        |
| 10.30 |        |                        | 37               |                |                |                |                           | 72                               |                  |                  |                 | 69             |        |
| 11.00 |        |                        |                  | 60             | 66             |                |                           | 72                               | 72               | 73               | 68              | 64             | 70½/70 |
| 11.30 |        |                        | 27 <sup>1)</sup> |                |                |                |                           | 75                               |                  |                  |                 |                | 74½    |
| 12.00 |        | 25½                    |                  | 53             | 70             |                | 75                        | 75 <sup>3)</sup>                 | 73               | 79               | 75              | 73             | 76     |
| 12.30 |        |                        |                  |                |                |                |                           | 76                               |                  |                  |                 |                | 78     |
| 13.00 |        |                        |                  | 48             | 74             |                |                           | 78                               | 75               | 84               | 79              | 77             | 81     |
| 13.30 |        |                        |                  |                |                |                |                           | 75                               |                  |                  |                 |                | 83     |
| 14.00 |        |                        |                  | 45             | 76             |                |                           | 78                               | 80               | 84               | 83              | 83             | 84     |
| 14.30 |        |                        |                  |                |                |                |                           | 77                               |                  |                  |                 |                | 84½    |
| 15.00 |        |                        |                  | 42             | 78             |                |                           | 78                               | 86               | 83               | 84              | 84             | 86     |
| 15.30 |        |                        |                  |                |                |                |                           | 75                               |                  |                  |                 |                | 87     |
| 16.00 |        |                        |                  | 41             | 74             |                |                           | 75                               | 89               | 86               | 81              | 84             | 88     |
| 16.30 |        |                        |                  |                |                |                | 69                        |                                  |                  |                  |                 | 86             |        |
| 17.00 | 72/71½ |                        | 30               | 41             | 68             |                | 69                        | 86                               | 83               | 84               | 84              | 86             |        |
| 17.30 |        |                        |                  |                |                |                | 68                        |                                  |                  |                  |                 | 82             |        |
| 18.00 |        |                        | 32               | 41             |                |                | 67                        | 84                               | 81 <sup>4)</sup> | 80               | 83              | 81             |        |
| 18.30 |        |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 79               |                  | 80              | 81             |        |
| 19.00 |        |                        | 27               | 41             |                |                | 63                        | 79                               | 77               | 75               | 78½             | 80             |        |
| 19.30 |        |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 74               |                  | 77½             | 79             |        |
| 20.00 |        |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 71 <sup>4)</sup> | 72               | 75½             |                |        |
| 20.30 |        |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 71 <sup>4)</sup> |                  | 71              | 75 /75         |        |
| 21.00 |        |                        | 47               |                |                |                | 57                        | 70                               | 70               | 67               | 68              | 71             |        |
| 21.30 |        |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 69               | 65               | 65              | 68             |        |
| 22.00 |        |                        | 44               |                |                |                | 60                        | 69                               | 67               | 63               | 64              | 64½/64         |        |
| 22.30 |        |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 67               | 64               | 64              | 64½/64         |        |
| 23.00 |        |                        | 42               |                |                |                | 58                        | 71                               | 67               | 64               | 63              | 64½/64         |        |
| 23.30 |        |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 66               | 65               | 65              |                |        |
| 16/1  | 0.00   |                        | 36               |                |                |                | 55                        | 68                               | 66               | 65               | 66              | 66             |        |
|       | 0.30   |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 64               | 65               |                 |                |        |
|       | 1.00   |                        | 33               |                |                |                | 53                        | 60                               | 62               | 65               | 66              | 65             |        |
|       | 1.30   |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 61 <sup>4)</sup> | 62               | 63              |                |        |
|       | 2.00   |                        |                  | 24             |                |                | 53                        | 56                               | 60               | /61              | 60              | 62             |        |
|       | 2.30   |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 57               | 59               | 57              |                |        |
|       | 3.00   |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 55               | 55               | 55              | 58             |        |
|       | 3.30   |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 53               | 55               | 54              |                |        |
|       | 4.00   | 159½(!?)               |                  |                |                |                |                           |                                  | 53               | 53               | 53              | 55             |        |
|       | 4.30   |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 49               | 49               | 51              |                |        |
|       | 5.00   |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 43               | 47               | 49              | 54½/51         |        |
|       | 5.30   |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 42               | 45 <sup>5)</sup> | 48              |                |        |
|       | 6.00   |                        |                  |                |                |                |                           |                                  | 42               | 42               | 46              | 47             |        |
| 6.30  |        |                        |                  |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 |                |        |
| 7.00  |        |                        |                  |                |                |                |                           | 41                               | 37               | 39               | 40              |                |        |
| 7.30  |        |                        |                  |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 |                |        |
| 8.00  |        |                        |                  |                |                |                |                           |                                  |                  |                  |                 | 1              |        |

# OVERZICHTSSTAAT 3 - 6 FEBRUARI 1825

Standen in Nederlandse ellen en duimen t.o.v. VZ -voor Den Helder- resp. AP

| Datum | Tijd | Katwijk<br>89ac <sup>1</sup> en 31 | Den Helder<br>91c/472 | Diemerdijk <sup>2</sup><br>91c/473 | Muiden<br>91c/472 <sup>1</sup> | Amsterdam<br>60-263...265 | Datum                | Tijd | Katwijk<br>89ac <sup>1</sup> en 31 | Muiden<br>91c/472 <sup>1</sup> | Amsterdam<br>60-263...265 |      |
|-------|------|------------------------------------|-----------------------|------------------------------------|--------------------------------|---------------------------|----------------------|------|------------------------------------|--------------------------------|---------------------------|------|
| 3/2   | 10   | -0,26                              |                       |                                    |                                | -0,92                     |                      |      |                                    | 1,54                           | 1,54                      |      |
|       | 11   |                                    |                       |                                    |                                | -0,70                     |                      |      |                                    |                                | 1,46                      |      |
|       | 12   |                                    |                       |                                    |                                | -0,40                     |                      |      |                                    |                                | 1,28                      |      |
|       | 13   |                                    | 0,05 <sup>3</sup>     |                                    |                                | 0,02                      |                      |      |                                    |                                | 1,10                      |      |
|       | 14   |                                    |                       |                                    |                                | 0,16                      |                      |      |                                    | 1,07                           | 0,96                      |      |
|       | 15   | 2,62                               | 3,14                  | 1,255                              |                                | 0,22                      |                      |      | 0,26                               |                                | 0,84                      |      |
|       | 16   |                                    |                       |                                    |                                | 0,14                      |                      |      |                                    |                                | 1,18                      |      |
|       | 17   |                                    |                       |                                    |                                | 0,13                      |                      |      |                                    |                                | 1,73                      |      |
|       | 18   |                                    |                       |                                    |                                | 0,25 <sup>0,30</sup>      |                      |      |                                    |                                | 1,40                      |      |
|       | 19   |                                    |                       | 2,20                               |                                | 0,36 <sup>0,42</sup>      |                      |      | 2,62                               |                                | 1,44                      |      |
|       | 20   |                                    |                       |                                    |                                | 0,48 <sup>0,59</sup>      |                      |      |                                    |                                | 1,41                      |      |
|       | 21   |                                    |                       |                                    |                                | 0,70 <sup>0,80</sup>      |                      |      |                                    |                                | 1,32                      |      |
|       | 22   |                                    |                       |                                    |                                | 1,36                      |                      |      |                                    |                                | 1,30                      |      |
|       | 23   |                                    |                       |                                    |                                | 0,90 <sup>0,95</sup>      |                      |      |                                    |                                | 1,28                      |      |
|       | 4/2  | 00                                 |                       |                                    |                                | 1,54                      | 1,08                 |      |                                    |                                |                           | 1,06 |
|       |      | 01                                 |                       | 0,76 <sup>4</sup>                  |                                | 1,73                      | 1,36                 |      |                                    |                                |                           | 1,02 |
|       |      | 02                                 |                       |                                    |                                | 1,65                      | 1,44                 |      |                                    |                                |                           | 1,11 |
|       |      | 03                                 |                       |                                    |                                | 1,46                      | 1,54 <sup>1,50</sup> |      |                                    |                                |                           | 1,20 |
|       |      | 04                                 |                       | 3,35                               |                                | 1,33                      | 1,46 <sup>1,34</sup> |      | 6/2                                |                                |                           | 1,32 |
|       |      | 05                                 |                       |                                    |                                | 1,41                      | 1,22 <sup>1,13</sup> |      |                                    |                                |                           | 1,45 |
|       |      | 06                                 |                       |                                    |                                | 1,73                      | 1,04 <sup>1,17</sup> |      |                                    |                                |                           | 1,60 |
|       |      | 07                                 |                       |                                    |                                | 1,57                      | 1,30                 |      |                                    |                                |                           | 1,69 |
|       |      | 08                                 |                       |                                    |                                | 1,49                      | 1,18                 |      |                                    |                                |                           | 1,60 |
| 09    |      |                                    |                       | 2,04                               |                                | 1,49                      | 1,18                 |      |                                    |                                | 1,48                      |      |
| 10    |      |                                    |                       |                                    | 1,78                           | 1,40                      | 1,40                 |      |                                    |                                | 1,57                      |      |
| 11    |      |                                    | 1,57 <sup>5</sup>     |                                    |                                | 1,91                      | 1,50                 |      |                                    |                                | 1,30                      |      |
| 12    |      |                                    |                       |                                    | 2,20                           | 2,04                      | 1,54                 |      |                                    |                                | 1,20                      |      |
| 13    |      |                                    |                       |                                    |                                | 2,12                      | 1,70                 |      |                                    |                                | 1,14                      |      |
| 14    |      |                                    |                       |                                    |                                | 2,28                      | 1,90                 |      |                                    |                                | 1,08                      |      |
| 15    |      |                                    |                       |                                    |                                | 2,51                      | 2,10                 |      |                                    |                                | 0,96                      |      |
| 16    |      |                                    |                       | 0,86                               |                                | 2,43                      | 2,14                 |      |                                    |                                | 0,92                      |      |
| 17    |      |                                    |                       |                                    |                                | 2,51 <sup>2,62</sup>      | 2,20                 |      |                                    |                                | 0,94                      |      |
| 18    |      |                                    | 3,66                  |                                    | 2,20                           | 2,35                      | 2,20                 |      |                                    |                                | 0,89                      |      |
| 19    |      |                                    |                       |                                    |                                | 2,28                      | 2,16                 |      |                                    |                                | 0,89                      |      |
| 20    |      |                                    |                       | 1,91                               | 2,02                           | 2,17                      | 2,06 <sup>2,02</sup> |      |                                    |                                | 1,02                      |      |
| 21    |      |                                    |                       |                                    |                                | 2,22                      | 1,98 <sup>1,99</sup> |      |                                    |                                | 1,04                      |      |
| 22    |      |                                    |                       |                                    |                                | 2,35                      | 2,00 <sup>2,11</sup> |      |                                    |                                | 1,10                      |      |
| 23    |      |                                    |                       |                                    | 2,41 <sup>2,59</sup>           | 2,24 <sup>2,32</sup>      |                      |      |                                    | 1,14                           |                           |      |
| 5/2   | 00   |                                    |                       | 2,30                               | 2,41 <sup>2,47</sup>           | 2,42 <sup>2,43</sup>      |                      |      |                                    |                                |                           |      |
|       | 0.45 |                                    |                       |                                    | 2,67 <sup>2,59</sup>           | 2,44 <sup>2,45</sup>      |                      |      |                                    |                                |                           |      |
|       | 01   |                                    |                       |                                    | 2,41                           | 2,46                      |                      |      |                                    |                                |                           |      |
|       | 02   |                                    |                       |                                    | 2,51                           | 2,46                      |                      |      |                                    |                                |                           |      |
|       | 03   |                                    |                       |                                    |                                | 2,50 <sup>2,42</sup>      |                      |      |                                    |                                |                           |      |
|       | 04   |                                    |                       | 2,03                               |                                | 2,29 <sup>2,00</sup>      |                      |      |                                    |                                |                           |      |
|       | 05   |                                    |                       |                                    |                                | 2,47 <sup>2,00</sup>      |                      |      |                                    |                                |                           |      |
|       | 06   |                                    |                       |                                    |                                | 2,22 <sup>2,00</sup>      |                      |      |                                    |                                |                           |      |

<sup>1</sup> opgaven in Rijnl. duim  
<sup>2</sup> aan de Ipeslotersluis (Zeeburg)  
<sup>3</sup> 13.21u  
<sup>4</sup> 01.15u  
<sup>5</sup> 10.45u  
max: geschatte top (2,40 om 20u)

# OVERZICHTSSTAAT KUST 3-5 FEBR. 1825

Standen in m t.o.v. AP, resp. DHW en VZ

| datum en tijd | Goedereede AP, weekst. | Hellevoetsluis AP, 60/445 | Brielle AP 60/454 | Gouda AP 60/449;69i | Katwijk AP 89ab/ac | Den Helder DHW 91c | Delfzijl VZ 89cb |
|---------------|------------------------|---------------------------|-------------------|---------------------|--------------------|--------------------|------------------|
| 3             | 10:00                  |                           |                   |                     | -0,26              |                    |                  |
|               | 11:00                  |                           |                   | 1,52                |                    |                    |                  |
|               | 12:00                  |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 13:00                  |                           |                   |                     |                    | 0,05a              | 1,40             |
|               | 14:00                  | 3,00b                     |                   | 2,77                |                    |                    |                  |
|               | 15:00                  |                           | 2,85d             |                     |                    | 3,14 <sup>c</sup>  | 1,25             |
|               | 16:00                  |                           |                   |                     |                    | 2,62 <sup>c</sup>  |                  |
|               | 17:00                  |                           |                   |                     |                    |                    | 0,30e            |
|               | 18:00                  |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 19:00                  |                           |                   |                     |                    | 2,20               |                  |
|               | 20:00                  | 2,60f                     |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 21:00                  |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
| 22:00         |                        |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
| 23:00         |                        |                           |                   |                     |                    | 3,50               |                  |
| 4             | 1:00                   |                           |                   |                     |                    | 0,76g              |                  |
|               | 2:00                   |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 3:00                   |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 4:00                   | 2,90                      | 3,00h             |                     |                    |                    |                  |
|               | 5:00                   |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 6:00                   |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 7:00                   |                           |                   |                     | 2,96               |                    |                  |
|               | 8:00                   |                           |                   |                     |                    |                    | 2,04             |
|               | 9:00                   |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 10:00                  | 1,00i                     |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 11:00                  |                           |                   |                     |                    | 1,57j              |                  |
|               | 12:00                  |                           |                   | 1,26                |                    |                    | 3,70             |
| 13:00         |                        |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
| 14:00         |                        |                           |                   |                     |                    | 0,86               |                  |
| 15:00         |                        |                           | 3,06              |                     |                    |                    |                  |
| 16:00         | 3,26k                  | 3,14                      |                   |                     | 3,66 <sup>l</sup>  |                    |                  |
| 17:00         |                        |                           |                   |                     | 3,77 <sup>l</sup>  |                    |                  |
| 18:00         |                        |                           |                   |                     |                    | 1,91               |                  |
| 19:00         |                        |                           |                   | 3,06                |                    |                    |                  |
| 20:00         |                        |                           |                   |                     |                    | max                |                  |
| 21:00         |                        |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
| 5             | 4:00                   | 1,72m                     | 1,60n             |                     |                    |                    |                  |
|               | 5:00                   |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 6:00                   |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 7:00                   |                           |                   |                     | 1,85o              |                    |                  |
|               | 12:00                  |                           |                   | -0,18               |                    | 0,26p              |                  |
|               | 13:00                  |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 14:00                  |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 15:00                  |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 16:00                  | 2,71q                     | 2,38r             | 2,35                |                    | 2,62               |                  |
|               | 17:00                  |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 18:00                  |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
|               | 19:00                  |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
| 20:00         |                        |                           |                   |                     |                    |                    |                  |
| 21:00         |                        |                           |                   |                     |                    | 1,41s              |                  |

- a 13.20u
- b 14.30u, duur 1¼u
- c 14.30 à 15u
- d 15.30u
- e 17.30u
- f LW na 14.30u (lit. 60)
- g 01.15u
- h 03.30u
- i LW na 04u (lit. 60)
- j tijdstip bij benadering
- k n.m.-getij (~16.30u?)
- l ~15.30 resp. 16.30u
- m 's nachts (~04.30u?)
- n 04.15u
- o 07.30u
- p 11.30u
- q n.m. (~16.30u?)
- r 16.15u
- s 's avonds (~20.30u?)
- max: geschatte top (2,40 om 20u)

**HW-STANDEN "IN HET NIEUWE DIEP AAN DE HELDER" IN HONDSBOSSE MAAT VOLGENS 89BA:**

(oorspronkelijke opgave in voeten en duimen - herleiding: 1 vt = 12 duim, zie bijl. 1; lijst getekend: P. Harge)

| DATUM        | HW  | TIJD   |                         | DATUM      | HW          | TIJD   |
|--------------|---|--------|-------------------------|------------|-------------|--------|
| 01/01/1771   | VZ +6 duim                                    | 08u    |                         | 01/02/1771 | VZ +2 duim  | 09u    |
| id.          | VZ +14 duim                                   | 20u    |                         | id.        | VZ +34 duim | 21u    |
| 02/01/1771   | VZ +16 duim                                   | 08.30u |                         | 02/02/1771 | VZ +25 duim | 09.30u |
| id.          | VZ +24 duim                                   | 21u    |                         | id.        | VZ +32 duim | 22u    |
| 03/01/1771   | VZ +16 duim                                   | 09.30u |                         | 03/02/1771 | VZ +1 duim  | 10u    |
| id.          | VZ +31 duim                                   | 22u    |                         | id.        | VZ +6 duim  | 22.30u |
| 04/01/1771   | VZ +32 duim                                   | 10u    |                         | 04/02/1771 | VZ -5 duim  | 11u    |
| id.          | VZ +27 duim                                   | 22.30u |                         | id.        | VZ +6 duim  | 23u    |
| 05/01/1771   | VZ +14 duim                                   | 10.30u |                         | 05/02/1771 | VZ -8 duim  | 11u    |
| id.          | VZ +20 duim                                   | 23u    |                         | id.        | VZ -6 duim  | 23.30u |
| 06/01/1771   | VZ +6 duim                                    | 11u    |                         | 06/02/1771 | VZ -18 duim | 12u    |
| id.          | VZ +14 duim                                   | 23u    |                         | 07/02/1771 | VZ -9 duim  | 00u    |
| 07/01/1771   | VZ +7 duim                                    | 13u    |                         | id.        | VZ -18 duim | 12u    |
| 08/01/1771   | VZ +37 duim                                   | 00.30u | storm                   | 08/02/1771 | VZ -10 duim | 00.30u |
| id.          | VZ +18 duim                                   | 12u    |                         | id.        | VZ -20 duim | 13u    |
| 09/01/1771   | VZ +18 duim                                   | 00.30u |                         | 09/02/1771 | VZ -20 duim | 03u    |
| id.          | VZ +6 duim                                    | 13u    |                         | id.        | VZ -20 duim | 16u    |
| 10/01/1771   | VZ +7 duim                                    | 00.30u |                         | 10/02/1771 | VZ -14 duim | 04u    |
| id.          | VZ  | 13u    |                         | id.        | VZ -16 duim | 16u    |
| 11/01/1771   | VZ -6 duim                                    | 01.30u |                         | 11/02/1771 | VZ -12 duim | 04.30u |
| id.          | VZ -8 duim                                    | 15u    |                         | id.        | VZ -6 duim  | 17u    |
| 12-22/1/1771 | geen waarnemingen: vast ijs op het Nieuwediep |        |                         | 12/02/1771 | VZ -6 duim  | 05.30u |
| 23/01/1771   | VZ +2 duim                                    | 11u    |                         | id.        | VZ +11 duim | 17.30u |
| id.          | VZ +29 duim                                   | 23.30u |                         | 13/02/1771 | VZ -4 duim  | 07u    |
| 24/01/1771   | VZ +12 duim                                   | 11u    |                         | id.        | VZ -6 duim  | 19u    |
| 25/01/1771   | VZ +1 duim                                    | 00u    |                         | 14/02/1771 | VZ -6 duim  | 07.30u |
| id.          | VZ +28 duim                                   | 11.30u |                         |            | VZ +10 duim | 19.30u |
| id.          | VZ +15 duim                                   | 23.30u |                         | 15/02/1771 | VZ -3 duim  | 08u    |
| 26/01/1771   | VZ -8 duim                                    | 12u    |                         | id.        | VZ +2 duim  | 20u    |
| 27/01/1771   | VZ +3 duim                                    | 03u    |                         | 16/02/1771 | VZ -4 duim  | 08.30u |
| id.          | VZ +46 duim                                   | 16u    |                         | id.        | VZ          | 21u    |
| 28/01/1771   | VZ +22 duim                                   | 04u    |                         | 17/02/1771 | VZ          | 09u    |
| id.          | VZ -6 duim                                    | 17u    |                         | id.        | VZ -6 duim  | 21.30u |
| 29/01/1771   | VZ -6 duim                                    | 05.30u |                         | 18/02/1771 | VZ -20 duim | 10u    |
| id.          | VZ -3 duim                                    | 18.30u |                         | id.        | VZ -8 duim  | 22.30u |
| 30/01/1771   | VZ -12 duim                                   | 07u    | (oorspr. opg. in duim!) | 19/02/1771 | VZ -6 duim  | 10.30u |
| id.          | VZ -6 duim                                    | 19.30u |                         | id.        | VZ -8 duim  | 23u    |
| 31/01/1771   | VZ +9 duim                                    | 08u    |                         | 20/02/1771 | VZ -9 duim  | 11u    |
| id.          | VZ +10 duim                                   | 20.30u |                         | id.        | VZ -5 duim  | 23u    |
|              |   |        |                         | 21/02/1771 | VZ -6 duim  | 11u    |
|              |   |        |                         | id.        | VZ -4 duim  | 23.30u |
|              |   |        |                         | 22/02/1771 | VZ -6 duim  | 11.30u |
|              |   |        |                         | id.        | VZ -6 duim  | 23.30u |
|              |   |        |                         | 23/02/1771 | VZ -8 duim  | 12u    |
|              |   |        |                         | 24/02/1771 | VZ -7 duim  | 00u    |
|              |   |        |                         | id.        | VZ -8 duim  | 12.30u |
|              |   |        |                         | 25/02/1771 | VZ -8 duim  | 02.30u |
|              |   |        |                         | id.        | VZ -6 duim  | 15u    |
|              |   |        |                         | 26/02/1771 | VZ -8 duim  | 04u    |
|              |   |        |                         | id.        | VZ -4 duim  | 16.30u |
|              |   |        |                         | 27/02/1771 | VZ -4 duim  | 05u    |
|              |   |        |                         | id.        | VZ          | 18u    |
|              |   |        |                         | 28/02/1771 | VZ -6 duim  | 06.30u |
|              |   |        |                         | id.        | VZ +2 duim  | 19u    |

**HW- EN LW-STANDEN "AAN DE SLUYS VAN HET DOK" IN "VLISSINGER OF AMSTERDAMSCH E MAAT"  
VOLGENS 90a/33**

bron: "Lyste van de observantien door den Dokmeester Jacob Poley ... van den 21 Augusty tot 22 September 1782 ..." (w.g. J.S. Creutz en L. den Berger), een bijlage bij het verslag van J.H. Vanderhoop e.a. aan de Staten-Generaal (Resolutiën enz. van 31-10-1783 bl. 1183...1198). Referentiepeil: slagdrempel van de sluis.

| DATUM      | HW     | LW     | DATUM      | HW     | LW     |
|------------|--------|--------|------------|--------|--------|
| 22/08/1782 | 21½ vt | 8¼ vt  | 07/09/1782 | 22 vt  | 7¾ vt  |
| 23/08/1782 | 22 vt  | 9 vt   | 08/09/1782 | 22½ vt | 8 vt   |
| 24/08/1782 | 22½ vt | 8½ vt  | 09/09/1782 | 23 vt  | 8 vt   |
| 25/08/1782 | 22 vt  | 8¾ vt  | 10/09/1782 | 22¾ vt | 7¾ vt  |
| 26/08/1782 | 22½ vt | 9 vt   | 11/09/1782 | 23 vt  | 8 vt   |
| 27/08/1782 | 22½ vt | 9 vt   | 12/09/1782 | 22 vt  | 9 vt   |
| 28/08/1782 | 22½ vt | 9¼ vt  | 13/09/1782 | 20¾ vt | 9¾ vt  |
| 29/08/1782 | 22½ vt | 10 vt  | 14/09/1782 | 20 vt  | 10 vt  |
| 30/08/1782 | 21½ vt | 10 vt  | 15/09/1782 | 19½ vt | 11 vt  |
| 31/08/1782 | 20 vt  | 10 vt  | 16/09/1782 | 19 vt  | 12 vt  |
| 01/09/1782 | 18½ vt | 10 vt  | 17/09/1782 | 18½ vt | 11½ vt |
| 02/09/1782 | 18 vt  | 10¼ vt | 18/09/1782 | 19 vt  | 11½ vt |
| 03/09/1782 | 17½ vt | 9½ vt  | 19/09/1782 | 20 vt  | 10 vt  |
| 04/09/1782 | 17¾ vt | 9¾ vt  | 20/09/1782 | 21 vt  | 9½ vt  |
| 05/09/1782 | 21 vt  | 8½ vt  | 21/09/1782 | 22½ vt | 8½ vt  |
| 06/09/1782 | 21½ vt | 8¾ vt  |            |        |        |



### Deel III: Hoge hoogwaterstanden uit de periode 1826-1855

#### TOELICHTING OP DE PRESENTATIE DER GEGEVENS

Uit de periode, die dit Deel III beslaat, zijn vergeleken met het tijdvak ervoor verhoudingsgewijze veel getijwaterstanden bewaard gebleven. Daartoe behoren:

A *Stormvloedstanden*, vastgelegd hetzij als bijzondere vermelding in algemene waterstandenregisters, hetzij in ambtelijke rapportages ter zake, in dagbladen of literatuur, hetzij in (semi-)officiële stormvloedverslagen (i.c. de SV-standen van 1853 en 1855). Dit waarnemingsmateriaal, voor zover opgespoord, is echter voor de tijd vóór 1853 verre van volledig.

B Lange reeksen *dagelijkse waterstanden*, die zich deels over de volle hier beschouwde periode uitstrekken. Bezien vanuit het oogmerk voor de betrokken stations een overzicht van SV-standen samen te stellen vertoont dit deel van het waarnemingsmateriaal een aantal belangrijke tekortkomingen:

- vrijwel alle waarnemingen zijn overdag verricht (d.w.z. tussen, ruwweg, 8 en 20u);
- een aantal reeksen van dagelijkse getijwaarnemingen betreffen in beginsel niet de opgetreden daghoogen -laagwaterstanden, maar (naar uit de erbij vermelde tijdstippen blijkt) de standen opgetreden op de tijdstippen van het "astronomische" hoog- en laagwater; wel is in deze registers af en toe een SV-stand toegevoegd. Voorbeelden: Gouda, Halfweg, Katwijk;
- weer andere reeksen bevatten louter hoog- en laagwaterstanden zonder tijdsaanduiding. Zo de staatjes van de waterwaarnemers te Brielle en Goedereede; zo ook de kolommen voor getijstations in bewaard gebleven registers van de dagelijkse waterstanden van voor 1854 aan (ten hoogste 25) stations gelegen aan de Rijntakken en de Maas (de hier bedoelde getijstations zijn: Gorinchem, Werkendam, Dordrecht, Schoonhoven, Krimpen aan de Lek en Brielle). Het lijkt het meest aannemelijk dat ook deze standen op staatjes en in registers zijn afgelezen op de tijdstippen van het "astronomische" HW en LW. Er zijn inderdaad aanwijzingen dat deze gedragslijn is gevolgd (zie b.v. Dordrecht 24/02/1837); ze vormt in opzet ook de eenvoudigste - zij het bij forse opwaaiingen bepaald onbevredigende - en snelste werkwijze, die voorts het onvermeld blijven van tijdstippen min of meer begrijpelijk maakt. Of deze gedragslijn voor de hier bedoelde stations inderdaad algemeen gevolgd werd staat echter niet vast; soms lijkt wel degelijk een topstand bedoeld te zijn. Verder kunnen "tijdstiploze" topstanden uit andere bronnen ook betrekking hebben op het "tweede hoogwater" van de betrokken data.

Uit het voorgaande blijkt dat het gegevensmateriaal van reeksen niet alleen onvolledig is door het vrijwel ontbreken van nachtwaarnemingen, maar ook onvolkomen. In een aantal, meest onbekende, gevallen zal namelijk het "echte" hoogwater voor of na de waarneming zijn opgetreden en dus - wellicht zelfs aanmerkelijk - hoger zijn geweest. Voor zover een vervroegd of verlaat hoogwater een forse SV-stand zal zijn geweest zal de routinematig waargenomen stand ter plaatse meestal toch wel opvallend hoog zijn geweest. Bij de raadpleging van het Standenoverzicht van dit Deel III zijn deze overwegingen van belang.

Voor Den Helder zijn voor 1832...1850 alleen achterhaald de hoogste jaarwaarden der dagHW-standen (vanaf 1851 was hier een peilschrijver in bedrijf). Bij het overnemen van deze gegevens uit lit. 111 is als drempel aangehouden VZ +1,10m, d.i. ong. 0,15 m onder de geschatte hoogte van het toenmalige grenspeil.

N.B. In Deel I lag die drempel op VZ +3 vt, d.i.  $\approx$  85 cm vlg. Hondsbosse maat (aangehouden tot omstr. 1808) en 94 cm vlg. Rijnlandse maat (nadien gebezigd).

*Opmerkingen:*

- 1 De kwaliteit der toenmalige bepalingen van de tijdstippen van het astronomisch hoog- en laagwater is dezerzijds niet bekend. Voor de goede orde: in het Benedenrivierengebied verander(d)en die tijdstippen in feite met de grootte van de toevoer aan opperwater; dat dit correct in de zojuist genoemde bepalingen zou zijn verwerkt lijkt weinig waarschijnlijk.
- 2 Vooral (maar niet uitsluitend) bij stormachtig weer kunnen zich aan onze kust secundaire, meestal vrij kortstondige waterstandsverhogingen voordoen zoals bui-oscillaties (zie Voorbericht, § 1 onder e) en afzonderlijke verheffingen: buistoten en elders opgewekte moerzeeën (of zeeberen). Secundaire verhogingen zijn niet zeer schaars en kunnen bij uitzondering bepaald hoog zijn. Alleen met doorlopende registratie zijn zij naar hun vorm goed vast te leggen. Van de destijds opgetreden secundaire verhogingen zal in het beschikbare materiaal dan ook slechts een gedeelte aanwezig zijn, dat in het algemeen niet eens als zodanig te onderkennen zal zijn.

3 De Groningse getijstations nemen een bijzondere plaats in vanwege de aard en omvang van het beschikbare gegevensmateriaal; zij komen daarom in het hiernavolgende afzonderlijk ter sprake.

Afgezien van de Groningse gegevens zijn opgenomen in dit Deel III:

ad A: vrijwel alle opgespoorde, als zodanig aangemerkte standen van "Stormvloeden en hoge vloeden". Daarbij is geen drempel aangehouden; voor zover de betrokken waterhoogten op zich van ondergeschikt belang lijken geven zij namelijk nog wel inzicht in de toenmalige gedragslijn m.b.t. het verrichten en vastleggen van extra waarnemingen in het betrokken gebied i.v.m. waterstandsverhogende omstandigheden (wetenschappelijk onderbouwde weersverwachtingen bestonden toen nog niet). Van deze categorie zijn echter *niet* opgenomen:

- de standen, gemeten aan de Lindesluis (gelegen bijna 4 km ZZO van Wolvega), die mede zijn vervat in de stormvloedrapporten voor Friesland uit de periode 1847-1849 (lit. 90b/926) - deze standen bieden namelijk geen aanvullende informatie, die van belang is voor de hier nagestreefde inventarisatie;
- van een aantal stations, die in Deel I niet of alleen met een onherleidbare stand figureren: de ene SV-stand (van januari 1855) dan wel de twee SV-standen (van september 1853 en januari 1855), die voor die stations als enige uit de periode 1826-1855 zijn aangetroffen. De *eerste* groep betreft Colijnsplaat, Culemborg en Ellewoutsdijk (waarvan die standen van 1855 voorkomen in de Stormvloedlijst van TO 1961/70) en verder (uit lit. 100b, bl. 18-20) Haarst (ong. 5 km NO van Zwolle), Hardinxveld, Lutterzijl (Ov.), Nijkerk, Sleenwijk, Sliedrecht, Steenenhoek (Beneden-Merwede), Streukel (ong. 9 km N van Zwolle en Vianen (met een onbetrouwbare stand). De *tweede* groep (bron: lit. 101a, bl. 148/9) omvat Hardenhoek (polder in Biesbosch), Kraggenburg (Zuiderzeehaven aan de zuidelijke leidam Zwolsche Diep), Nieuwesluis (uitmonding Voornsch Kanaal in Brielsche Maas) en Zaltbommel (stand 1853 onbetrouwbaar, stand 1855 in SV-lijst TO 1961/70) Al deze SV-standen zijn weggelaten omdat zij veelal moeilijk of niet met andere ter plekke te vergelijken zijn en/of hooguit een ondergeschikte aanvulling bieden op de wel opgenomen waterstandsgegevens over deze stormen.

ad B (= reeksen dagelijkse waterstanden):

(i) voor 4 stations, waarvan de reeksen (vrijwel) de gehele periode beslaan, de *HW-standen boven een drempel*. Deze drempels zijn (in Rijnlandse en metrieke maat) voor

- Brielle: AP +77 duim/2,00 el - in bijzondere gevallen (zie onder) echter AP +1,75 el;
- Gouda: AP +100 duim/2,60 el;
- Katwijk: AP +90 duim/2,35 el;
- Halfweg: AP +57 duim/1,50 el.

Ter toelichting diene het volgende:

- De drempel voor Brielle is verhoudingsgewijs laag, dit met het oog op gegevens over hoge standen in het Benedenrivierengebied, die ook of mede door hoog opperwater veroorzaakt kunnen zijn geweest. De tweede, nog lagere drempel is aangehouden voor die gevallen waarin voor Noordbrabantse getijstations in een der registers voor waterstanden langs de grote rivieren standen van "hoge vloeden" of "stormvloeden" zijn bijgeschreven (welke standen ook in het standenoverzicht zijn opgenomen). *N.B.*: Over zowel 1831-1840 als 1841-1850 was het gemiddelde (dag)hoogwater te Brielle AP +0,77 el (TO 1851/60, bl. 208), waaruit kan worden opgemaakt dat het astronomische HW aldaar toen zal hebben gelegen tussen AP +0,40 à 0,45 el en AP + ~1,10 el.

- Voor Gouda en voor Katwijk is de drempel vastgesteld aan de hand van een schatting van het grenspeil voor 1840 (AP +105 duim/2,75 el voor Gouda; AP +100 duim/2,62 el voor Katwijk) en van de destijds feitelijke afleesnauwkeurigheid voor hoge standen (½ duim, resp. 1 cm voor Gouda; 10, soms 5 duim, resp. 10 cm voor Katwijk).

*N.B.*: die geschatte grenspeilen, die gemiddeld eens per 2 jaar zouden moeten zijn bereikt of overschreden, zijn i.v.m. de relatieve zeespiegelrijzing 10 cm lager gesteld dan die, bepaald in 1938 voor de periode 1921-1936.

(ii) voor de *overige locaties*:

- de kuststations met kortere reeksen: standen, die min of meer overeenkomen met die der hiervoor genoemde stations;
- de Benedenrivierenstations: er is naar gestreefd alleen de hoge HW-standen, teweeggebracht door belangrijke stormvloeden, op te nemen;
- Amsterdam: voor het stelselmatig nalopen van de zeer uitvoerige en volledige reeks voor dit station (zie Voorbericht §§ 1 en 4.2) ontbrak de gelegenheid.

Ten slotte zij nog opgemerkt dat waar zulks voor de verduidelijking van de stormvloedeffecten nuttig leek ook een of meer hoog- en/of laagwaterstanden voor en/of na een topstand vermeld zijn.

Voor waterstanden aan *Groningse getijlocaties* zijn beschikbaar:

ad A: drie specifieke bronnen, t.w.:

- (i) een lijst van "stormvloedhoogten: vanaf 1823 (lit. 89d), waarop voor enkele gevallen ook nachtstanden voorkomen (tot april 1845 zijn de gegevens in één handschrift, daarna in verschillende handschriften opgetekend);
- (ii) een staat met de hoogste opgetreden standen uit de periode 1823...jan. 1855 voor die voorhanden gevallen, waarin aan ten minste één der locaties een stand VZ +2,00 el (=m) of hoger werd bereikt (lit. 85, Tafel 26, bl. 134/5). Ook deze bron vermeldt enkele nachtstanden;
- (iii) contemporaine "stormvloed"rapporten over de periode 1834...maart 1849 met talrijke nachtstanden (lit. 90b).

Alle standen van bron (ii) figureren ook in bron (i), maar zijn daar kennelijk niet aan ontleend omdat in (i) voor de periode 1823-1855 meer gevallen voorkomen met aan een of meer stations een stand gelijk aan of hoger dan VZ +2 el dan in bron (ii). De bronnen vermelden per geval de topstanden voor ten hoogste 6 stations (w.o. Garnwerd) en bevatten voor Statenzijl gegevens uit perioden, waarover geen registerstanden (zie onder) zijn aangetroffen. Verder zij vermeld dat

- de stand VZ +2 el redelijk goed overeenstemt met het toenmalige grenspeil (gemiddelde overschrijdingsfrequentie  $5.10^{-2}$  p.j.);
- lit. 100b en 101a ook de SV-standen van 1825 resp. 1825, 1853 en 1855 bevatten.

ad B: registers (nr. 15 in R.A. Groningen) van dagHW- en -LW-standen voor Groningen (v.a. 1818), Zoutkamp (v.a. 1824), Delfzijl (v.a. 1827) en Termunterzijl (1827...1837) en dagHW-standen voor Statenzijl (v.a. 1839).

De bronnen (i) en (iii) bevatten vele betrekkelijk lage stormstanden; het leek niet zinnig al die standen in het Standenoverzicht te vermelden. Met het oog hierop is m.b.t. de beschikbare gegevens voor de betrokken locaties de volgende gedragslijn gevolgd:

Wanneer aan ten minste één der Groningse kuststations (Zoutkamp, Delfzijl, Termunterzijl en Statenzijl) het peil VZ +1,85 el of hoger is geregistreerd zijn voor dat hoogwater alle bekende Groningse topstanden opgenomen. Voor zover daarenboven aan de Reitdiepstations (Garnwerd en Groningen) nog standen van VZ +2,00 el of hoger aangetroffen zijn figureren ook deze in het Standenoverzicht. Registerstanden zijn alleen vermeld wanneer zij dienstige aanvullende informatie verschaffen.

Afsluitende opmerkingen:

- De keuze van de wat lage drempel VZ +1,85m voor de kuststations is mede ingegeven door de omstandigheid dat voor de Friese waddenkusten weinig gegevens zijn opgespoord.
- Het zal duidelijk zijn dat het beschikbare materiaal alleen volledig is afgedrukt vanaf het peil VZ +1,85 el voor de kuststations; VZ +2,00 el voor de Reitdiepstations.
- Alle stormstanden uit bron (ii) figureren als vermeld ook in bron (i) = lit. 89d. Waar nu in kolom 5 van het Standenoverzicht lit. 85 bl. 134 of 135 als - betrekkelijk gemakkelijk te raadplegen! - bron voorkomt is lit. 89d om ruimte te besparen onvermeld gebleven.

Daar opzet, indeling enz. van dit Deel III vrijwel geheel overeenstemmen met die van Deel I raadplegen men de toelichting op Deel I voor de bij de presentatie gevolgde procedure. Hier verdienen aanvullend slechts enkele punten vermelding:

- a voor zover mogelijk begint per station de opgave van standen met de, aan Deel I ontleende (soms, bij strijdigheid der gegevens, geïnterpreteerde), plaatselijke topstand van begin februari 1825. Dit verhoudingsgewijze zeer hoge peil dient voor de latere plaatselijke peilen als vergelijkingshoogte;
- b waar mogelijk lopen de opgaven per station door tot en met de stormvloedstand van januari 1855. Met die stormvloed begint namelijk het goeddeels volledige deel der stormvloedlijsten van de Rijkswaterstaat (zie TO 1961/70, Afd. IV);
- c series, die het waterstandsverloop van een stormvloed of hoge vloed uit de onderhavige periode vastleggen, zijn niet aangetroffen. Bij gevolg ontbreekt voor deze periode een met Deel II vergelijkbare presentatie;
- d op de gedragslijn onder b vermeld is één uitzondering gemaakt en wel voor de moerzee (d.i. een geheel onvoorziene hoge stand) te Petten op 5 juli 1858 – mede opgenomen i.v.m. het soortgelijke, doch veel krachtiger verschijnsel aldaar op 10 januari 1830. Zie in dit verband ook lit. 109a, §§ 6.2.4, 6.4.3 en 7.2

STANDENOVERZICHT DEEL III

| DATUM                                   | WATERHOOGTE             | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR |
|---|-------------------------|--------|---|------------|
| <b>** PLAATS: <u>Ameland</u></b>        |                         |        |   |            |
| 17 op 18/<br>09/1847                    | VZ +90 duim             |        | nacht; brief 1247/19 (27.9.1847) v. Hoofdingenieur A.C. Kros                                    | 90b/926    |
| 18/09/1847                              | VZ +75 duim             |        | overdag; brief 1247/19 (27.9.1847) v. A.C. Kros   | id.        |
| 08/12/1847                              | VZ + 1,10 el            |        | tijdstip onbekend; brief 1525/18 (17.12.1847) van A.C. Kros; wrschl. betreft deze stand Ameland | id.        |
| 23 tot<br>27/01/1849                    | tot gVZ + 10 en 12 palm |        | "bij ieder getij"; brief 172/19 (31.1.1849) v. A.C. Kros  | id.        |
| 21/02/1849                              | VZ +1,20 el             |        | 's avonds; brief 233/19 (23.2.1849) v. A.C. Kros  | id.        |
| --/09/1853                              | VZ +1,40 el             |        |   | 101a-147   |
| --/01/1855                              | VZ +2,50 el             |        |   | id.        |
| 01/01/1855                              | VZ +2,50 el             |        | 's avonds   | 100b-18    |
| id.                                     | NAP +3,40m              |        | Nes. N.B.: TO = TO 1961/70  | TO-474     |
| <b>** PLAATS: <u>Amersfoort</u></b>     |                         |        |   |            |
| 4-5/02/1825                             | NAP +2,22m, AP +2,28el  |        | zie Deel I  |            |
| --/09/1853                              | AP +1,52 el             |        |   | 101a-149   |
| --/01/1855                              | AP +2,12 el             |        |   | id.        |
| 02/01/1855                              | AP +1,93 el             |        | zie ook Deel IV C   | 100b-19    |
| <b>** PLAATS: <u>Amsterdam</u></b>      |                         |        |   |            |
| 05/02/1825                              | (N)AP +2,50m            |        | zie Deel I  |            |
| --/09/1853                              | AP +1,62 el             |        |   | 101a-149   |
| --/01/1855                              | AP +2,35 el             |        |   | id.        |
| <b>** PLAATS: <u>Bath</u></b>           |                         |        |   |            |
| --/09/1853                              | GHW +1,30 el            |        | stand wrschlk. (zie Deel IV C) AP +3,45 el = NAP +3,24m. GHW = gewoon HW                        | 101a-150   |
| id.                                     | AP +1,30m               |        | stand zeker onjuist   | 101c-28    |
| <b>** PLAATS: <u>Bergen op Zoom</u></b> |                         |        |   |            |
| 04/02/1825                              | NAP +4,47m, AP +4,63 el |        | zie Deel I  |            |
| 24/02/1837                              | AP +3 el 80 duim        |        | ontleend aan bron C <sup>1</sup>  | DGW        |
| 12/11/1844                              | AP +3 el 10 duim        |        | idem  | id.        |
| 13/11/1844                              | AP +3 el 12 duim        |        | idem  | id.        |
| 26/01/1845                              | AP +3 el 13 duim        |        | idem  | id.        |
| 27/01/1845                              | AP +3 el 19 duim        |        | idem  | id.        |
| 04/02/1845                              | AP +3 el 42 duim        |        | idem  | id.        |
| 29/03/1845                              | AP +3 el 2 duim         |        | idem  | id.        |
| 21/10/1845                              | AP +3 el 50 duim        |        | idem  | id.        |
| 12/12/1845                              | AP +4 el 24 duim        |        | idem  | id.        |
| 15/12/1845                              | AP +2 el 95 duim        |        | idem  | id.        |
| 16/12/1845                              | AP +2 el 90 duim        |        | idem  | id.        |
| 17/12/1845                              | AP +2 el 86 duim        |        | idem  | id.        |
| 27/12/1845                              | AP +3 el 28 duim        |        | idem  | id.        |
| 28/12/1845                              | AP +3 el 10 duim        |        | idem  | id.        |
| 31/12/1845                              | AP +3 el 32 duim        |        | idem  | id.        |
| 01/01/1846                              | AP +3 el 75 duim        |        | idem  | id.        |
| 02/01/1846                              | AP +3 el 30 duim        |        | idem  | id.        |
| 07/02/1847                              | AP +2 el 83 duim        |        | idem  | id.        |
| 19/02/1847                              | AP +3 el 2 duim         |        | idem  | id.        |

<sup>1</sup> Enkele der bewaard gebleven geschreven meerjarige registers met maandoverzichten van de dagelijkse waterstanden (voor 1854) aan een 25 stations langs de Rijntakken en de Maas bevatten in de kolom "Aanmerkingen" van een aantal "hooge vloed" en "stormvloed" voor 2 tot 8 Noordbrabantse getijstations de hoogste waargenomen standen, i.h.a. zonder verdere bijzonderheden. Deze aantekeningen vormen "bron C".  
N.B.: in bron C zijn alle gevallen van vóór sept. 1845 en die van april tot sept. 1847 als "stormvloed", de overige als "hooge vloed" aangemerkt.

| DATUM  | WATERHOOGTE                            | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR       |
|--|--|--------|--|------------------|
| 09/04/1847   | AP +2 el 85 duim                       |        | idem   | id.              |
| 03/09/1847   | AP +2 el 80 duim                       |        | idem   | id.              |
| 17/09/1847   | AP +2 el 77 duim                       |        | idem   | id.              |
| 24/10/1847   | AP +3 el 20 duim                       |        | idem   | id.              |
| 08/12/1847   | AP +3 el 51 duim                       |        | idem   | id.              |
| 11/10/1848   | AP +3 el 43 duim                       |        | idem   | id.              |
| --/09/1853   | AP +3,50 el                            |        |  | 101a-148         |
| --/01/1855   | AP +3,50 el                            |        |  | id.              |
| 01/01/1855   | NAP +3,34m                             |        |  | TO-414           |
| <b>** PLAATS: <u>Blokszijl</u></b>   |  |        |  |                  |
| 04/02/1825   | NAP +3,63m, AP +3,76 el                |        | zie Deel I   |                  |
| --/09/1853   | AP +2,17 el                            |        |  | 101a-147         |
| --/01/1855   | AP +2,60 el                            |        |  | id.              |
| 1-2/01/1855  | id.                                    |        |  | 100b-18          |
| <b>** PLAATS: <u>Breskens</u></b>  |  |        |  |                  |
| --/09/1853   | AP +2,76m                              |        |  | 101a-150;101c-28 |
| --/01/1855   | GHW +1,30 el                           |        | GHW = gewoon hoogwater of volzee   | 101a-150         |
|  | id.                                    |        |  | 101c-28          |
| 01/01/1855   | NAP +3,20m                             |        |  | TO-414           |
| Voor een nadere beschouwing der standen van 1853 en 1855 zie Deel IV C                   |  |        |  |                  |
| <b>** PLAATS: <u>Brielle</u></b>   |  |        |  |                  |
| 04/02/1825   | NAP +2,96m, AP +3,06m, AP +9 vt 9 duim |        | zie Deel I en Deel IV C bij Brielle 1815 - 1855  |                  |
| Voor drempels enz. 1826 – 1855: zie Toelichting. M.b.t. AP-ligging zie Deel IVb onder 5. |  |        |  |                  |
| 06/12/1827   | AP +6 vt 6 duim (2,04m)                |        | Rijnl. maat, ref. peil: "bout van...Kraayenhoff" = AP +2 vt 10 duim (4,029m). Bron: weekstaat wnmr. A. de Neeff, standen ook t.o.v. AP | DGW              |
| 05/03/1828   | AP +9 vt 6 duim (2,98m)                |        | idem; n.m. (vermoedelijk)  | id.              |
| 10/01/1830   | AP +6 vt 11 duim (2,17m)               |        | idem   | id.              |
| 20/12/1830   | AP +8 vt 2 duim (2,56m)                |        | idem; idem   | id.              |
| 13/11/1831   | AP +8 vt 2 duim                        |        | idem; idem   | id.              |
| 01/09/1833   | AP +6 vt 10 duim (2,145m)              |        | idem   | id.              |
| 02/11/1833   | AP +7 vt 4 duim (2,30m)                |        | idem; v.m. (vermoedelijk)  | id.              |
| 03/11/1833   | AP +7 vt 10 duim (2,46m)               |        | idem   | id.              |
| 11/12/1833   | AP +7 vt 2 duim (2,25m)                |        | idem   | id.              |
| 01/01/1834   | AP +7 vt 5 duim (2,33m)                |        | idem; v.m. (vermoedelijk)  | id.              |
| 29/01/1834   | AP +9 vt 1 duim (2,85m)                |        | idem; idem   | id.              |
| 17/10/1834   | AP +7 vt 1 duim (2,22m)                |        | idem; n.m. (vermoedelijk)  | id.              |
|  | id. (AP +) 222 (Ned. duim)             |        | bron: register   | id.              |
| 22/10/1834   | AP +6 vt 6 duim (2,04m)                |        | Bron: weekstaat; n.m. (vermoedelijk)   | id.              |
| 24/10/1834   | AP +6 vt 11 duim (2,17m)               |        | idem; v.m. (vermoedelijk)  | id.              |
| 08/12/1834   | AP +6 vt 8 duim (2,09m)                |        |  | id.              |
| 06/02/1835   | AP +2,20 el                            |        | Ref. peil: "bout van Kraayenhoff" = AP +4,031m (officieel). Bron: C. Standen t.o.v. AP, elders t.o.v. bout van Kraayenhoff             | id.              |
| 03/03/1835   | AP +2,09 el                            |        | idem   | id.              |
| 17/02/1836   | AP +2,54 el                            |        | idem   | id.              |
| 27/10/1836   | AP +2,22 el                            |        | idem   | id.              |
| 29/11/1836   | AP +2,36 el                            |        | idem   | id.              |
| 24/02/1837   | AP +2,15 el                            |        | idem   | id.              |
| 12/11/1837   | AP +2,15 el                            |        | idem   | id.              |
| 02/01/1839   | AP +2,07 el                            |        | idem   | id.              |
| 08/01/1839   | AP +2,38 el                            |        | idem; v.m. (vermoedelijk)  | id.              |
| 19/10/1840   | AP +2,54 el                            |        | idem   | id.              |
| 18/10/1841   | AP +2,30 el                            |        | idem; n.m. (vermoedelijk)  | id.              |
| 10/03/1842   | AP +2,41 el                            |        | idem; idem   | id.              |

| Brielle                                |                             |        |  | Deel III        |
|--|-----------------------------|--------|--|-----------------|
| DATUM                                  | WATERHOOGTE                 | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR      |
| 06/01/1843                             | AP +2,15 el                 |        | idem   | DGW             |
| 20/01/1844                             | AP +2,04 el                 |        | idem   | id.             |
| 19/08/1844                             | AP +1,86 el                 |        | idem; vermeld i.v.m. opgaven bron C<br>(zie noot 1 en Toelichting)   | id.             |
| 26/01/1845                             | AP +1,81 el                 |        | idem; idem   | id.             |
| 06/02/1845                             | AP +2,12 el                 |        | idem   | id.             |
| 29/03/1845                             | AP +1,83 el                 |        | idem; zie bij 19/08/1844   | id.             |
| 21/10/1845                             | AP +2,51 el                 |        | idem; v.m. (vermoedelijk)  | id.             |
| 12/12/1845                             | AP +2,90 el                 |        | idem; idem   | id.             |
| 15/12/1845                             | AP +1,78 el                 |        | idem; zie bij 19/08/1844   | id.             |
| 27/12/1845                             | AP +2,33 el                 |        | idem   | id.             |
| 01/01/1846                             | AP +2,22 el                 |        | idem; n.m. (vermoedelijk)  | id.             |
| 02/01/1846                             | AP +2,07 el                 |        | idem   | id.             |
| 07/02/1847                             | AP +1,78 el                 |        | idem; zie bij 19/08/1844   | id.             |
| 02/09/1847                             | AP +1,78 el                 |        | idem; idem   | id.             |
| 28/12/1849                             | AP +2,56 el                 |        | idem   | id.             |
| 08/11/1850                             | AP +2,03 el                 |        | idem   | id.             |
| 10/01/1852                             | AP +2,21 el                 |        | per 1.1.1852: nul peilschaal = AP  | id.             |
| 26/01/1852                             | AP +2,72 el                 |        |  | id.             |
| 18/02/1852                             | AP +2,15 el                 |        |  | id.             |
| 05/10/1852                             | AP +2,00 el                 |        |  | id.             |
| --/09/1853                             | AP +2,76 el                 |        |  | 101a-149        |
| 26/09/1853                             | id.                         |        | HW; register van stations aan grote rivieren   | DGW             |
| id.                                    | AP +1,67 el                 |        | LW; idem   | id.             |
| --/--/1854                             | AP +2,62 el                 |        | hoogste jaarwaarde van dagstanden. N.B.: correctie +0,16 el toegepast, zie Deel IV C bij Brielle 1815-1855 | TO 1851/60-208  |
| 18/02/1854                             | AP +2,46 el                 |        | Verzameltabel, serie L (dagwaarden)  | "Jaarboek 1854" |
| --/--/1855                             | AP +2,25 el                 |        | hoogste jaarwaarde van dagstanden; correctie +0,16 el toegepast (zie --/--/1854)                           | TO 1851/60-208  |
| --/01/1855                             | AP +2,41 el                 |        | Voor waarden jan. 1855 zie Deel IV C, Staat 2  | 101a-149        |
| 1-2/01/1855                            | id.                         |        |  | 100b-20         |
| id.                                    | 0,35 el lager dan           | 1825   | N.B.: 1825 moet kennelijk zijn 1853!   | id.             |
| 01/01/1855                             | AP +2,09 el                 |        | Verzameltabel, serie L (dagwaarden)  | "Jaarboek 1854" |
| 1 op 2/1/1855                          | AP +2,57 el=<br>NAP +2,47m  |        | nacht HW; correctie +0,16m toegepast (zie --/--/1854)  | DGW             |
| <b>** PLAATS: <u>Brouwershaven</u></b> |                             |        |  |                 |
| 04/02/1825                             | NAP +3,75m, GHW +2,60 el    |        | zie Deel I   |                 |
| --/09/1853                             | GHW +1,60 el                |        | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"   | 101a-150        |
| <b>** PLAATS: <u>Bruinisse</u></b>     |                             |        |  |                 |
| --/09/1853                             | GHW +1,55 el                |        | vermeld voor Zijpe; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"   | 101a-150        |
| --/01/1855                             | GHW +1,40 el                |        | idem   | id.             |
| 01/01/1855                             | NAP +2,70m                  |        |  | TO-424          |
| <b>** PLAATS: <u>Burgh</u></b>         |                             |        |  |                 |
| 04/02/1825                             | NAP +3,65m,<br>GHW +2,40 el |        | zie Deel I   |                 |
| --/09/1853                             | GHW +1,20 el                |        | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"   | 100b-150        |
| --/01/1855                             | GHW +1,55 el                |        |  | id.             |
| 01/01/1855                             | NAP +2,80m                  |        | opgegeven voor Burghsluis<br>N.B.: 101c-28 heeft hier 3x AP i.p.v. GHW. Fout!                              | TO-424          |
| <b>** PLAATS: <u>Colijnsplaat</u></b>  |                             |        |  |                 |
| --/01/1855                             | AP +1,45 el                 |        | zeker fout   | 101c-28         |
| 01/01/1855                             | NAP +3,05m                  |        |  | TO-414          |

| DATUM                      | WATERHOOGTE                             | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR      |
|----------------------------|---|--------|--|-----------------|
| ** PLAATS: <u>Delfzijl</u> |   |        |  |                 |
| 04/02/1825                 | NAP +4,60m, AP +4,87 el,<br>VZ +3,70 el |        | zie Deel I   |                 |
| 09/01/1827                 | VZ +1,90 el                             |        | Voor drempels enz. 1825-1855 zie Toelichting   | 89d             |
| 14/01/1827                 | VZ +2,10 el                             |        | 's avonds  | 85-134          |
| 15/01/1827                 | VZ +2,10 el                             |        | register: dagHW: VZ +1,80 el!  | id.             |
| 01/11/1827                 | VZ +2,20 el                             |        |  | id.             |
| 05/03/1828                 | VZ +2,30 el                             |        | register: 06/03  | id.             |
| 31/10/1829                 | VZ +1,65 el                             |        |  | 89d             |
| 13/12/1830                 | VZ +1,50 el                             |        |  | 85-134          |
| 20/12/1830                 | VZ +2,00 el                             |        |  | id.             |
| 14/11/1831                 | VZ +2,20 el                             |        |  | id.             |
| 02/09/1833                 | VZ +2,00 el                             |        |  | id.             |
| 02/11/1833                 | VZ +2,70 el                             |        |  | id.             |
| 03/11/1833                 | VZ +2,20 el                             |        |  | id.             |
| 10/12/1833                 | VZ +2,00 el                             |        |  | id.             |
| 01/01/1834                 | VZ +2,30 el                             |        |  | id.             |
| 29/01/1834                 | VZ +2,00 el                             |        |  | id.             |
| 22/02/1834                 | VZ +1,80 el                             |        | n.a.v. Zoutkamp  | 89d             |
| 17 op 18/<br>10/1834       | VZ +2,60 el                             |        | lit. 90b/888: 00u; lit. 85: 17/10 's nachts  | 90b/888;85-134  |
| 18/10/1834                 | VZ +1,90 el                             |        | registerstand  | DGW             |
| 22 op 23/<br>10/1834       | VZ +2,20 el                             |        | lit. 90b/888: 02u; lit. 85: 22 <sup>e</sup> 's nachts  | 90b/888;85-134  |
| 23/10/1834                 | VZ +2,20 el                             |        | 's nachts ("dus" 23 <sup>e</sup> op 24 <sup>e</sup> )  | 85-134          |
| 24/10/1834                 | VZ +2,65 el                             |        | lit. 90b: 03u; lit. 85: 's nachts ("dus" 24 <sup>e</sup> op 25 <sup>e</sup> )  | 90b/888; 85-134 |
| 09/12/1834                 | VZ +1,90 el                             |        |  | 89d             |
| 06/02/1835                 | VZ +2,10 el                             |        | wrschl. 's nachts  | 85-134          |
| 08/03/1835                 | VZ +2,30 el                             |        | 's nachts (dus 8 <sup>e</sup> op 9 <sup>e</sup> ). N.B.: registerHW's: 03/03: VZ +1,70 el; 08/03: VZ +0,40 el. "Dus": SV-datum 03/03 i.p.v. 08/03? | id.             |
| 19/11/1835                 | VZ +2,00 el                             |        | lit. 90b: 00u  | 90b/888;89d     |
| 11/02/1836                 | VZ +1,80 el                             |        | (n.a.v. Zoutkamp); lit. 90b: n.m. Zie ook Termunterzijl!   | 90b/888;85-134  |
| 17/02/1836                 | VZ +1,80 el                             |        | n.a.v. Zoutkamp  | 89d             |
| 18/02/1836                 | VZ +1,80 el                             |        | (idem) . Rond het middaguur?   | 90b/888         |
| 27/10/1836                 | VZ +2,30 el                             |        | 's namiddags   | 85-134          |
| 12/11/1837                 | VZ +1,85 el                             |        | VZ +1,80 el vlg. lit. 89d  | 90b/888         |
| 02/01/1839                 | VZ +2,20 el                             |        | lit. 90b/889: middag   | 90b/889;85-134  |
| 08/01/1839                 | VZ +2,05 el                             |        | ~04.30u  | 90b/889         |
| id.                        | VZ +2,20 el                             |        | lit. 90b/889: ~18u   | id.,85-134      |
| 21 op 22/<br>01/1840       | VZ +2,10 el                             |        | lit. 90b: nacht; lit.85: 22/01   | id.             |
| 19/10/1840                 | VZ +1,70 el                             |        | n.a.v. Zoutkamp  | id.             |
| 11/12/1841                 | VZ +1,70 el                             |        | idem   | 89d             |
| 26 op 27/<br>03/1842       | VZ +1,60 el                             |        | (n.a.v. Zoutkamp); lit. 90b: nacht, lit. 89d: 26/03  | 90b/889; 89d    |
| 31/12/1842                 | VZ +1,40 el                             |        | (n.a.v. Zoutkamp); 22u   | 90b/889         |
| 08 op 09/<br>12/1843       | VZ +1,80 el                             |        | ( idem ); nacht  | id.             |
| 20/01/1844                 | VZ +1,80 el                             |        | ( idem ); v.m.   | id.             |
| 18/08/1844                 | VZ +1,70 el                             |        | (n.a.v. Stanzijl); lit. 90b/889: 14.30u AT   | 90b/889;85-134  |
| 19/08/1844                 | VZ +1,85 el                             |        | lit. 90b/889: ~02u (lit. 89d: 's morgens)  | id.             |
| 27/01/1845                 | VZ +2,20 el                             |        | lit. 90b/890: 01.15u; lit.85: 26 <sup>e</sup> 's avonds  | id.             |
| 20 op 21<br>/10/1845       | VZ +2,70 el                             |        | lit. 90b/890: 03u  | 90b/890;85-134  |
| 21/10/1845                 | VZ +2,25 el                             |        | 's namiddags   | 85-134          |
| 11/12/1845                 | VZ +2,20 el                             |        | lit. 90b/890: 21.30u; lit. 85: 's avonds   | 90b/890;85-135  |
| 31/12/1845                 | VZ +1,80 el                             |        | (n.a.v. Zoutkamp); 02u   | 90b/890         |

| DATUM                       | WATERHOOGTE      | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR     |
|-----------------------------|------------------|--------|--|----------------|
| 01 op 02/<br>01/1846        | VZ +2,50 el      |        | 's nachts  | 90b/890        |
| 09/04/1847                  | VZ +2,35 el      |        | lit. 90b/890: 17.45u   | id.;85-135     |
| 14/11/1848                  | VZ +1,50 el      |        | (n.a.v. Zoutkamp); 13.30u  | 90b/890        |
| 21/02/1849                  | VZ +1,90 el      |        | lit. 90b/890: 10u  | id.;85-135     |
| 27/12/1849                  | VZ +1,80 el      |        | n.a.v. Zoutkamp  | 85-135         |
| 28/12/1849                  | VZ +2,00 el      |        |  | id.            |
| 22/02/1850                  | VZ +1,90 el      |        |  | id.            |
| 08 op 09/<br>11/1850        | VZ +2,60 el      |        | vlg. register op 11/11. Zie echter Zoutkamp  | id.            |
| 10/01/1852                  | VZ +2,50 el      |        |  | id.            |
| --/09/1853                  | AP +3,22 el      |        |  | 101a-147       |
| 26/09/1853                  | VZ +2,05 el      |        |  | 85-135         |
| 19/02/1854                  | VZ +1,70 el      |        | n.a.v. Zoutkamp  | id.            |
| 25/02/1854                  | VZ +2,75 el      |        |  | id.            |
| --/01/1855                  | AP +4,32 el      |        |  | 101a-147       |
| 01/01/1855                  | VZ +1,90 el      |        | 11u vlg. 100b-18, 's namiddags vlg. 85-135.<br>N.B.: lit. 100b heeft steeds: "boven gewoon hoogwater<br>of volzee" | 100b-18;85-135 |
| id.                         | VZ +0,45 el      |        | laagste stand bij eb   | id.            |
| id.                         | VZ +3,15 el      |        | lit. 100b-18: 22u; lit. 85-135: van 20-24u   | id.            |
| 1-2/01/1855                 | NAP +4,05 m      |        | TO (1961/70): 01/01/1855   | 42-68a;TO-474  |
| 02/01/1855                  | VZ +2,15 el      |        | lit. 100b-18: 10u; lit. 85-135: 's morgens   | 100b-18;85-135 |
| ** PLAATS: <u>Dintelsas</u> |                  |        | Zie Bijlage 2, ad B  |                |
| 24/02/1837                  | AP +3 el 75 duim |        | ontleend aan bron C (zie noot 1) voor Mond van de<br>Dintel  | DGW            |
| 18/08/1844                  | AP +2 el 25 duim |        | Idem   | id.            |
| 19/08/1844                  | AP +2 el 40 duim |        | Idem   | id.            |
| 12/11/1844                  | AP +2 el 20 duim |        | idem   | id.            |
| 13/11/1844                  | AP +2 el 25 duim |        | idem   | id.            |
| 26/01/1845                  | AP +2 el 25 duim |        | idem   | id.            |
| 27/01/1845                  | AP +2 el 55 duim |        | idem   | id.            |
| 04/02/1845                  | AP +2 el 75 duim |        | idem   | id.            |
| 29/03/1845                  | AP +2 el 40 duim |        | idem   | id.            |
| 21/08/1845                  | AP +2 el 0 duim  |        | idem   | id.            |
| 21/10/1845                  | AP +3 el 15 duim |        | idem   | id.            |
| 09/12/1845                  | AP +2 el 20 duim |        | idem   | id.            |
| 10/12/1845                  | AP +2 el 15 duim |        | idem   | id.            |
| 12/12/1845                  | AP +3 el 60 duim |        | idem   | id.            |
| 15/12/1845                  | AP +2 el 15 duim |        | idem   | id.            |
| 16/12/1845                  | AP +2 el 30 duim |        | idem   | id.            |
| 17/12/1845                  | AP +2 el 35 duim |        | idem   | id.            |
| 23/12/1845                  | AP +2 el 10 duim |        | idem   | id.            |
| 27/12/1845                  | AP +2 el 70 duim |        | idem   | id.            |
| 28/12/1845                  | AP +2 el 20 duim |        | idem   | id.            |
| 31/12/1845                  | AP +2 el 60 duim |        | idem   | id.            |
| 01/01/1846                  | AP +3 el 0 duim  |        | idem   | id.            |
| 02/01/1846                  | AP +2 el 60 duim |        | idem   | id.            |
| 01/02/1846                  | AP +2 el 30 duim |        | idem   | id.            |
| 08/02/1846                  | AP +2 el 60 duim |        | idem   | id.            |
| 11/02/1846                  | AP +2 el 35 duim |        | idem   | id.            |
| 07/02/1847                  | AP +2 el 35 duim |        | idem   | id.            |
| 19/02/1847                  | AP +2 el 20 duim |        | idem   | id.            |
| 09/04/1847                  | AP +2 el 35 duim |        | idem   | id.            |
| 03/09/1847                  | AP +2 el 30 duim |        | idem   | id.            |
| 17/09/1847                  | AP +2 el 30 duim |        | idem   | id.            |
| 08/12/1847                  | AP +2 el 60 duim |        | idem   | id.            |
| 11/10/1848                  | AP +2 el 55 duim |        | idem   | id.            |
| --/09/1853                  | AP +3,25 el      |        |  | 101a-148       |



| DATUM                                   | WATERHOOGTE   | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR                |
|---|---|------------|--|---------------------------|
| --/01/1855                              | AP +2,90 el   |            |  | id.                       |
| 01/01/1855                              | NAP +2,76m  |            |  | TO-424                    |
| <b>** PLAATS: <u>Dongbrug</u></b>       |   |            |  |                           |
| 4-5/02/1825                             | NAP +2,26m, AP +2,30 el                             |            | zie Deel I   |                           |
| 21/10/1845                              | AP +1,87 el   |            | bron C (zie noot 1). "Donge onder Raamsdonk"   | DGW                       |
| 12/12/1845                              | AP +1,90 el   |            | id. Idem   | id.                       |
| 27/12/1845                              | AP +1,86 el   |            | id. Idem   | id.                       |
| 28/12/1845                              | AP +1,70 el   |            | id. Idem   | id.                       |
| 31/12/1845                              | AP +1,80 el   |            | id. Idem   | id.                       |
| 02/01/1846                              | AP +1,86 el   |            | id. Idem   | id.                       |
| 01/02/1846                              | AP +1,82 el   |            | id. Idem   | id.                       |
| 08/02/1846                              | AP +1,87 el   |            | id. Idem   | id.                       |
| 03/09/1847                              | AP +1,70 el   |            | id. Valbrug te Raamsdonk   | id.                       |
| 17/09/1847                              | AP +1,80 el   |            | id. Idem   | id.                       |
| 08/12/1847                              | AP +1,80 el   |            | id. Idem   | id.                       |
| 11/10/1848                              | AP +1,90 el   |            | id. Idem   | id.                       |
| --/09/1853                              | AP +1,95 el   |            |  | 101a-148                  |
| --/01/1855                              | AP +1,90 el   |            |  | id.                       |
| 01/01/1855                              | AP +1,85 el   |            | 06u  | 100b-19                   |
| 02/01/1855                              | AP +1,90 el   |            | 07u  | id.                       |
| <b>** PLAATS: <u>Dordrecht</u></b>      |   |            |  |                           |
| 04/02/1825                              | NAP +3,28m, AP +3,48 el                             |            | zie Deel I   |                           |
| 24/02/1837                              | AP +2,90 el   |            | register stations grote rivieren (nulpunt: AP +0,739 el)   | DGW                       |
| id.                                     | nauwelijks 1 vt (0,30m) lager dan hoogste bekende = | 04/02/1825 | lit. 50: Haarl. courant 28.2.1837  | 88h(27.2.1837);<br>50-139 |
| id.                                     | 1 vt beneden  | 04/02/1825 | 's morgens   | 86-123                    |
| 10/03/1842                              | AP +2,84 el   |            | register stations grote rivieren   | DGW                       |
| 21/10/1845                              | AP +2,74 el   |            | idem   | id.                       |
| 28/12/1849                              | AP +2,78 el   |            | idem   | id.                       |
| --/--/1852                              | AP +2,60 el   |            | hoogste jaarwaarde van dagstanden  | TO 1851/60-193            |
| 26/01/1852                              | AP +2,72 el   |            | register stations grote rivieren. Per 1.1.1851: nulpeilschaal = AP   | DGW                       |
| --/09/1853                              | AP +3,21 el   |            |  | 101a-150                  |
| 26/09/1853                              | AP +3,20 el   |            | HW   | DGW                       |
| id.                                     | AP +1,75 el   |            | LW   | id.                       |
| --/--/1855                              | AP +2,64 el   |            | hoogste jaarwaarde van dagstanden  | TO 1851/60-193            |
| --/01/1855                              | AP +2,95 el   |            |  | 101a-150                  |
| 1-2/01/1855                             | id.   |            |  | 100b-20                   |
| 01/01/1855                              | NAP +2,76m  |            |  | TO-454                    |
| <b>** PLAATS: <u>Dronthen (Ov.)</u></b> |   |            |  |                           |
| --/09/1853                              | AP +2,40 el   |            | buitenpolder ZW van Kampen, met langs de Zuiderzee een overlaatkade (kruinhoogte: NAP +1,97m) uit 1826. Deze overlaat heeft voor 1853 ook gewerkt in oktober 1834 en in december 1838 (lit. 113) | 101a-148                  |
| --/01/1855                              | AP +2,70 el   |            |  | id.                       |
| 1-2/01/1855                             | id.   |            | overlaat werkte van 1/1, 21u tot 2/1, 13u  | 100b-18                   |
| <b>** PLAATS: <u>Edam</u></b>           |   |            |  |                           |
| 4-5/02/1825                             | NAP +2,68m, AP +2,67 el                             |            | zie Deel I   |                           |
| --/09/1853                              | AP +1,80 el   |            |  | 101a-149                  |
| <b>** PLAATS: <u>Elburg</u></b>         |   |            |  |                           |
| 4-5/02/1825                             | NAP +3,23m, AP +3,46 el                             |            | zie Deel I   |                           |
| --/09/1853                              | AP +2,30 el   |            |  | 101a-148                  |
| --/01/1855                              | AP +2,65 el   |            |  | id.                       |
| 1-2/01/1855                             | NAP +2,42m  |            |  | 42-68a                    |
| 02/01/1855                              | GHW +2,55 el  |            | van 0-04u; GHW = gewoon hoogwater  | 100b-19                   |
| id.                                     | ~1 el lager dan                                     | 1825       |  | id.                       |

| Emden                             |   |        |  | Deel III       |
|-----------------------------------|---|--------|--|----------------|
| DATUM                             | WATERHOOGTE                             | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR     |
| ** PLAATS: <u>Emden</u>           |   |        |  |                |
| 3-4/02/1825                       | NN +4,65m                               |        | zie Deel I   |                |
| 21/10/1845                        | NN +4,21m                               |        |  | 80-61          |
| 09/04/1847                        | NN +4,02m                               |        |  | id.            |
| ** PLAATS: <u>Enkhuizen</u>       |   |        |  |                |
| 4-5/02/1825                       | NAP +2,41m, AP +2,45 el,<br>VZ +2,55 el |        | zie Deel I   |                |
| --/09/1853                        | AP +1,75 el                             |        |  | 101a-149       |
| ** PLAATS: <u>Garnwerd</u>        |   |        |  |                |
| 04/02/1825                        | AP +4,49 el, VZ +3,35 el                |        | zie Deel I<br>Voor gedragslijn m.b.t. opneming standen zie<br>Toelichting. |                |
| 11/11/1835                        | VZ +2,15 el                             |        | 17u; datum apocrief? Vgl. andere Groningse stations:<br>18 en/of 19/11     | 90b/888        |
| 18/02/1836                        | VZ +1,80 el                             |        | (n.a.v. Zoutkamp); wrschl. rond het middaguur                              | id.            |
| 12/11/1837                        | VZ +1,90 el                             |        | idem   | id.            |
| 02/01/1839                        | VZ +2,15 el                             |        | rond de middag   | id.            |
| 08/01/1839                        | VZ +2,00 el                             |        | 04u  | 90b/889        |
| id.                               | VZ +2,30 el                             |        | 's avonds  | id.            |
| 21 op 22/<br>01/1840              | VZ +2,30 el                             |        | nacht  | id.            |
| 19/10/1840                        | VZ +2,00 el                             |        | 18u  | id.            |
| 26/03/1842                        | VZ +1,65 el                             |        | (n.a.v. Zoutkamp); avond   | id.            |
| 31/12/1842                        | VZ +1,75 el                             |        | idem ; 09.30u  | id.            |
| 08 op 09/<br>12/1843              | VZ +1,75 el                             |        | idem ; nacht   | id.            |
| 20/01/1844                        | VZ +1,85 el                             |        | idem ; voormiddag  | id.            |
| 18/08/1844                        | VZ +1,85 el                             |        | (n.a.v. Stanzijl); lit. 90b: 14u; lit. 85: 10.30u                          | 90b/889;85-134 |
| 19/08/1844                        | VZ +2,00 el                             |        | lit. 90b/889: 01u; lit. 85: 's morgens                                     | id.            |
| 27/01/1845                        | VZ +2,15 el                             |        | lit. 90b/890: 00u; lit. 85: 26/01  | 90b/890;85-134 |
| 20 op 21/<br>10/1845              | VZ +2,50 el                             |        | lit. 90b: 02u  | id.            |
| 11/12/1845                        | VZ +2,70 el                             |        | lit.90b: 21u; lit. 85: 's avonds   | 90b/890;85-135 |
| 31/12/1845                        | VZ +1,80 el                             |        | (n.a.v. Zoutkamp); 02u   | 90b/890        |
| 1 op 2/1/1846                     | VZ +2,40 el                             |        |  | 89d            |
| 09/04/1847                        | VZ +2,40 el                             |        | lit. 90b/890: 17.30u   | 90b/890;85-135 |
| 14/11/1848                        | VZ +1,70 el                             |        | (n.a.v. Zoutkamp); 's morgens  | 90b/890        |
| 21/02/1849                        | VZ +1,95 el                             |        | idem ; lit. 90b/890: 10u   | 90b/890;85-135 |
| 27/12/1849                        | VZ +1,85 el                             |        | idem   | 85-135         |
| 28/12/1849                        | VZ +1,95 el                             |        | idem   | id.            |
| 22/02/1850                        | VZ +1,70 el                             |        | n.a.v. Delfzijl  | id.            |
| 08 op 09/<br>11/1850              | VZ +2,40 el                             |        |  | id.            |
| 10/01/1852                        | VZ +2,50 el                             |        |  | id.            |
| --/09/1853                        | AP +3,59 el                             |        |  | 101a-147       |
| 26/09/1853                        | VZ +2,30 el                             |        |  | 85-135         |
| 19/02/1854                        | VZ +2,00 el                             |        |  | id.            |
| 25/02/1854                        | VZ +2,70 el                             |        |  | id.            |
| --/01/1855                        | AP +4,09 el                             |        |  | 101a-147       |
| 01/01/1855                        | VZ +1,75 el                             |        | 10.30u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"                           | 100b-18        |
| id.                               | id.                                     |        | 's namiddags   | 85-135         |
| id.                               | VZ +2,80 el                             |        | lit. 100b-18: 21u, verder als te 10.30u. Lit. 85: 's avonds                | id.;100b-18    |
| ** PLAATS: <u>Geertruidenberg</u> |   |        |  |                |
| 4-5/02/1825                       | NAP +3,06m, AP +3,20 el                 |        | zie Deel I   |                |
| 27/01/1845                        | AP +2,15 el                             |        | bron C (zie noot 1). "Donge te Geertruidenberg"                            | DGW            |
| 21/10/1845                        | AP +2,40 el                             |        | id.  | id.            |
| 12/12/1845                        | AP +2,24 el                             |        | id.  | id.            |

| DATUM                                 | WATERHOOGTE                                      | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR |
|---------------------------------------|--|--------|---|------------|
| 27/12/1845                            | AP +2,05 el                                      |        | id. Idem  | id.        |
| 02/01/1846                            | AP +2,30 el                                      |        | id. Idem; "Aan de Westpoldersluis"  | id.        |
| 01/02/1846                            | AP +2,10 el                                      |        | id. Idem; idem  | id.        |
| 17/09/1847                            | AP +2,15 el                                      |        | id. Idem; idem  | id.        |
| 08/12/1847                            | AP +2,05 el                                      |        | id. "Westpoldersluis nabij Geertruidenberg"                                       | id.        |
| 11/10/1848                            | AP +1,95 el                                      |        | id.   | id.        |
| --/09/1853                            | AP +2,30 el                                      |        | "sluis n° 15"   | 101a-148   |
| --/01/1855                            | AP +2,30 el                                      |        | idem  | id.        |
| 01/01/1855                            | AP +2,10 el                                      |        | 05.30u, sluis n° 15   | 100b-19    |
| 02/01/1855                            | AP +2,30 el                                      |        | 06.30u, idem  | id.        |
| <b>** PLAATS: <u>Genemuiden</u></b>   |  |        |   |            |
| 04/02/1825                            | NAP +3,39m, AP +3,60 el                          |        | zie Deel I  |            |
| --/09/1853                            | AP +2,40 el                                      |        |   | 101a-148   |
| --/01/1855                            | AP +2,85 el                                      |        |   | id.        |
| 1-2/01/1855                           | id.  |        |   | 100b-18    |
| <b>** PLAATS: <u>Goedereede</u></b>   |  |        |   |            |
| 04/02/1825                            | NAP +3,07m, AP +3,26 el<br>15 vt 2 duim (=4,76m) |        | zie Deel I  |            |
| 15/01/1827                            | 14 vt 1 duim (=4,42m)                            |        | 's morgens vroeg; Rijnl. maat. Bron t/m 17/02/1836:<br>weekstaten P. Beker        | DGW(ARA)   |
| 01/11/1827                            | 14 vt 8 duim (=4,60m)                            |        | 's nachts (31/10 op 1/11). Zie 15/01/1827   | id.        |
| 05/03/1828                            | 15 vt 3 duim (=4,79m)                            |        | 's avonds (>1825!). idem  | id.        |
|                                       |  |        | Per 18/10/1829: metrieke stelsel  |            |
| 20/12/1830                            | 4,47 el  |        | 's avonds;  | id.        |
| 13/11/1831                            | 4,15 el  |        |   | id.        |
| 02/11/1833                            | 4,15 el  |        |   | id.        |
| 01/01/1834                            | 4,25 el  |        | 's morgens;   | id.        |
| 29/01/1834                            | 4,55 el  |        | 's morgens;   | id.        |
| 17/10/1834                            | 4,35 el  |        | 's middags;   | id.        |
| 18/10/1834                            | 4,20 el  |        | 's morgens vroeg;   | id.        |
| 22/10/1834                            | 4,35 el  |        |   | id.        |
| 24/10/1834                            | 4,40 el  |        |   | id.        |
| 17/02/1836                            | 4,30 el  |        |   | id.        |
| --/09/1853                            | AP +2,90 el                                      |        |   | 101a-149   |
| --/01/1855                            | AP +2,70 el                                      |        | zie ook Deel IV C   | id.        |
| 1-2/01/1855                           | AP +3,20 el, d.i.                                |        | stand moet wel ½m te hoog zijn; vergelijk<br>Hellevoetsluis en Brielle vlg. 100b! | 100b-20    |
| id.                                   | 0,56 el lager dan                                | 1825   |   | id.        |
| 01/01/1855                            | NAP +2,51m                                       |        | zie Deel IV C: 02/01, 01.30u  | TO-454     |
| <b>** PLAATS: <u>Goessche Sas</u></b> |  |        |   |            |
| 4-5/02/1825                           | AP +4,19m, GHW +2,30 el,<br>NAP +4,07m           |        | zie Deel I  |            |
| --/09/1853                            | GHW +1,30 el                                     |        | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"  | 101a-150   |
| id.                                   | AP +3,19 el                                      |        |   | 101c-28    |
| --/01/1855                            | GHW +1,50 el                                     |        | GHW = NAP +1,77m: hoog! Zie Deel I  | 101a-150   |
| id.                                   | AP +3,39 el                                      |        |   | 101c-28    |
| 01/01/1855                            | NAP +3,27m                                       |        |   | TO-414     |
| <b>** PLAATS: <u>Gorinchem</u></b>    |  |        |   |            |
| 04/02/1825                            | NAP +3,47m, AP +3,58 el                          |        | zie Deel I; 101c-28: AP +4,19 el  |            |
| 24/02/1837                            | AP +3,51 el                                      |        | register stations grote rivieren; nul peilschaal =<br>AP +0,375 el                | DGW        |
| 12/12/1845                            | AP +3,36 el                                      |        | idem N.B.: hoog opperwater!   | id.        |
| 01/01/1846                            | AP +3,34 el                                      |        | idem idem   | id.        |
| 02/01/1846                            | AP +3,73 el                                      |        | idem  | id.        |
| 28/12/1849                            | AP +3,13 el                                      |        | register stations grote rivieren; nul peilschaal =<br>AP +0,375 el                | DGW        |
| 29/12/1849                            | AP +3,23 el                                      |        | idem  | id.        |

| DATUM                                       | WATERHOOGTE                            | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR     |
|---|--|--------|--|----------------|
| --/--/1853                                  | AP +3,40 el                            |        | hoogste dagHW 1853   | TO 1851/60-188 |
| --/09/1853                                  | AP +3,40 el                            |        |  | 101a-150       |
| 26/09/1853                                  | id.                                    |        | register stations grote rivieren; nul peilschaal = AP per 1.1.1852 | DGW            |
| --/01/1855                                  | AP +3,65 el                            |        |  | id.            |
| 1-2/01/1855                                 | id.                                    |        | SP-peil hier ongetwijfeld op 02/01 bereikt                         | 100b-20        |
| 01/01/1855                                  | NAP +3,54m                             |        |  | TO-444         |
| <b>** PLAATS: <u>Gorishoek (Tholen)</u></b> |  |        |  |                |
| --/09/1853                                  | GHW +1,80 el                           |        | GHW = gewoon HW of volzee  | 101a-150       |
| --/01/1855                                  | GHW +1,70 el                           |        | deze en vorige: in 101c-28 AP i.p.v. GHW. Fout!                    | id.            |
| 01/01/1855                                  | NAP +3,25m                             |        |  | TO-414         |
| <b>** PLAATS: <u>Gouda</u></b>              |  |        |  |                |
| 04/02/1825                                  | NAP +2,96m,<br>AP +3,06 el (=117 duim) |        | zie Deel I – 1860 afdamming Holl. IJssel                           |                |
|   |  |        | Voor drempels enz. 1826-1855 zie Toelichting                       |                |
| 15/01/1827                                  | AP +110 duim (2,88m)                   |        | 07.30u; Rijnl. maat  | 89i-979        |
| id.   | NAP +2,79m                             |        |  | 110-Tabel 2    |
| 05/03/1828                                  | AP +106 duim (2,77m)                   |        | 20.30u   | 89i-979        |
| 20/12/1830                                  | AP +98 duim (2,56m)                    |        | 22u  | id.            |
| 17/12/1833                                  | AP +105½ duim (2,76m)                  |        | 23u  | id.            |
| 01/01/1834                                  | AP +105½ duim                          |        | 02u  | 89i/980        |
| id.   | AP +111 duim (2,90m)                   |        | 09.30u   | id.            |
| id.   | NAP +2,82m                             |        |  | 110-Tabel 2    |
| 25/01/1834                                  | NAP +2,76m                             |        | datum wrschl. 29/01  | id.            |
| 29/01/1834                                  | AP +108½ duim (2,84m)                  |        | 09u  | 89i-980        |
| 17/10/1834                                  | AP +107½ duim (2,81m)                  |        | 19u  | id.            |
| id.   | NAP +2,73m                             |        |  | 110-Tabel 2    |
| 18/10/1834                                  | AP +105 duim (2,75m)                   |        | 07.30u   | 89i-980        |
| 24/02/1837                                  | AP +103½ duim (2,71m)                  |        | 09.15u   | id.            |
| 21/10/1845                                  | AP +101 duim (2,64m)                   |        | 10u  | 89i/981        |
| id.   | NAP +2,56m                             |        |  | 110-Tabel 2    |
| 12/12/1845                                  | AP +113 duim (2,96m)                   |        | 04.30u   | 89i-981        |
| 01/01/1846                                  | AP +99 duim (2,59m)                    |        | 21.30u   | id.            |
| 27/12/1849                                  | AP +209 Ned. duim                      |        | 17u (v.a. okt. 1848 gegevens uit 89i in Ned. duim)                 | id.            |
| 28/12/1849                                  | AP +264 Ned. duim                      |        | 05.15u   | id.            |
| id.   | AP +254 Ned. duim                      |        | 17u  | id.            |
| id.   | NAP +2,45m                             |        | zie ook Deel IV C  | 110-Tabel 2    |
| 29/12/1849                                  | AP +264 Ned. duim                      |        | 06u  | 89i-981        |
| --/09/1853                                  | AP +3,04 el                            |        |  | 101a-150       |
| 26/09/1853                                  | AP +99 Ned. duim                       |        | 04u; LW  | 89i-982        |
| id.   | AP +298 Ned. duim                      |        | 12.15u; hierna 5 Ned. duim val                                     | id.            |
| id.   | AP +304 Ned. duim                      |        | 14u  | id.            |
| id.   | NAP +2,95m                             |        |  | 110-Tabel 2    |
| 18/02/1854                                  | AP +264 Ned. duim                      |        | 23u  | 89i-982        |
| --/01/1855                                  | AP +2,80 el                            |        |  | 101a-150       |
| 1-2/01/1855                                 | id.                                    |        |  | 100b-20        |
| 01/01/1855                                  | AP +249 Ned. duim                      |        | 18.45u - zie ook Staat 2 in Deel IV C                              | 89i/982        |
| id.   | NAP +2,40m                             |        | zie ook Deel IV C  | 110-Tabel 2    |
| id.   | NAP +2,70m                             |        |  | TO-464         |
| 02/01/1855                                  | AP +280 Ned. duim                      |        | 05u - zie ook Deel IV C  | 89i-982        |
| <b>** PLAATS: <u>Groningen</u></b>          |  |        |  |                |
| 04/02/1825                                  | AP +3,82 el, VZ +2,86 el               |        | Meetplaats Grote Spilsluizen (Reitdiep afgedamd: 1876)             |                |
|   |  |        | zie Deel I   |                |
|   |  |        | Voor gedragslijn m.b.t. opnemingsstanden 1825-1855                 |                |
|   |  |        | zie Toelichting.   |                |
| 09/01/1827                                  | VZ +1,40 el                            |        | (n.a.v. Delfzijl); 's avonds                                       | 89d            |
| 14/01/1827                                  | VZ +1,80 el                            |        | (n.a.v. Zoutkamp); 's avonds                                       | 85-134         |
| 15/01/1827                                  | VZ +1,60 el                            |        | idem   | id.            |

| DATUM                | WATERHOOGTE         | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR      |
|----------------------|---------------------|--------|--|-----------------|
| 01/11/1827           | VZ +2,60 el         |        |  | id.             |
| 05/03/1828           | VZ +2,00 el         |        |  | id.             |
| 31/10/1829           | VZ +1,40 el         |        | n.a.v. Zoutkamp  | 89d             |
| 13/12/1830           | VZ +1,70 el         |        | idem   | 85-134          |
| 20/12/1830           | VZ +1,90 el         |        | n.a.v. Gron. kuststations  | id.             |
| 14/11/1831           | VZ +1,46 el         |        | idem   | id.             |
| 19/07/1832           | VZ +2,10 el         |        | (Spil)sluizen gesloten (vlg. 89d)  | id.             |
| 02/09/1833           | VZ +1,73 el         |        | n.a.v. Gron. kuststations  | id.             |
| 02/11/1833           | VZ +2,00 el         |        |  | id.             |
| 03/11/1833           | VZ +1,90 el         |        | idem   | id.             |
| 10/12/1833           | VZ +1,70 el         |        | n.a.v. Delfzijl  | id.             |
| 01/01/1834           | VZ +2,30 el         |        |  | id.             |
| 29/01/1834           | VZ +1,75 el         |        | n.a.v. Zoutkamp  | id.             |
| 22/02/1834           | VZ +1,50 el         |        | idem   | 89d             |
| 17 op 18/<br>10/1834 | VZ +1,90 el         |        | (n.a.v. Gron. kuststations); lit. 85: 17 <sup>e</sup> 's nachts                                  | 85-134          |
| 23/10/1834           | VZ +1,50 el         |        | (n.a.v. Zoutkamp en Delfzijl); 's nachts   | id.             |
| 24/10/1834           | VZ +1,90 el         |        | idem ; idem  | id.             |
| 09/12/1834           | VZ +1,38 el         |        | n.a.v. Gron. kuststations  | 89d             |
| 06/02/1835           | VZ +1,70 el         |        | n.a.v. Zoutkamp en Delfzijl  | 85-134          |
| 8 op 9/3/1835        | VZ +1,90 el         |        | idem ; lit. 85: 8 <sup>e</sup> 's nachts (vlg. het register zou 3/3 i.p.v. 8/3 aannemelijk zijn) | id.             |
| 26/06/1835           | VZ +2,00 el         |        | sluizen gesloten (vlg. 89d)  | id.             |
| 07/08/1835           | VZ +2,15 el         |        | 11u. Komt niet voor in lit. 89d  | 90b/888         |
| 08/08/1835           | VZ +2,13 el         |        | sluizen gesloten (lit. 89d). Dezelfde als de vorige?   | 85-134          |
| 19/11/1835           | VZ +1,51 el         |        | n.a.v. Delfzijl  | 89d             |
| 11/02/1836           | VZ +1,70 el         |        | (n.a.v. Zoutkamp); lit. 90b/888: ~18u  | 90b/888;85-134  |
| 17/02/1836           | VZ +1,53 el         |        | zelfde wn. als op 18.2.1836? Zie Zoutkamp  | 89d             |
| 18/02/1836           | VZ +1,60 el         |        | (n.a.v. Zoutkamp); wrschl. rond 12u  | 90b/888         |
| 27/10/1836           | VZ +1,83 el         |        | (n.a.v. Zoutkamp en Delfzijl); n.m.  | 85-134          |
| 12/11/1837           | VZ +1,50 el         |        | n.a.v. Gron. kuststations  | 90b/888         |
| 02/01/1839           | VZ +2,35 el         |        | lit. 90b: n.m.; lit. 85: VZ +2,34 el; lit. 89d: sluizen gesloten                                 | 90b/889;85-134  |
| 08/01/1839           | VZ +1,80 el         |        | (n.a.v. Gron. kuststations); 04u   | 90b/889         |
| id.                  | VZ +1,80 el         |        | lit. 90b: 's avonds; lit. 85: wrschl. deze stand   | 90b/889;85-134  |
| 22/01/1840           | VZ +1,85 el         |        | lit. 90b: 03.15u   | 90b/889         |
| id.                  | VZ +1,90 el         |        | zelfde HW als vorige? Zie de volgende!   | 85-134          |
| id.                  | VZ +1,00 el         |        | n.m.   | 90b/889         |
| 19/10/1840           | VZ +2,35 el         |        | lit. 90b/889: 18.15u AT. Lit. 89d: sluizen gesloten  | 90b/889;85-134  |
| 11/12/1841           | VZ +1,50 el         |        | n.a.v. Zoutkamp  | 89d             |
| 26/03/1842           | VZ +1,27 el         |        | idem   | id.             |
| 31/12/1842           | VZ +1,18 el         |        | idem ; 23u   | 90b/889         |
| 08 op 09/<br>12/1843 | VZ +1,60 el         |        | idem ; nacht   | id.             |
| 20/01/1844           | VZ +1,02 el         |        | idem ; vergelijk Garnwerd  | id.             |
| 18/08/1844           | VZ +2,00 el         |        | lit. 90b/889: 15u  | 90b/889;85-134  |
| 19/08/1844           | VZ +1,60 el         |        | (n.a.v. Zoutkamp); lit. 90b/889: 02u; v.m. vlg. lit. 89d   | id.             |
| 27/01/1845           | VZ +1,80 el         |        | lit. 90b/890: 00u; lit. 85: 26 <sup>e</sup> 's avonds  | 90b/890;85-134  |
| 20/10/1845           | "hoger dan enige na | 1825"  | N.B.: dit spoort niet met volgende en voorgaande gegevens  | 88e(28.10.1845) |
| 20 op 21/<br>10/1845 | VZ +2,00 el         |        | lit. 90b/890: 03u  | 90b/890;85-134  |
| 21/10/1845           | VZ +1,85 el         |        | lit. 90b/890: 13.30u; lit. 85: n.m.  | id.             |
| 11/12/1845           | VZ +2,03 el         |        | lit. 90b/890: 21.30u; lit. 85: 's avonds   | id.             |
| 31/12/1845           | VZ +1,50 el         |        | (n.a.v. Zoutkamp); 02.30u  | 90b/890         |
| 1 op 2/1/1846        | VZ +1,90 el         |        | idem ; 's nachts   | id.             |
| 09/04/1847           | VZ +2,00 el         |        | lit. 90b/890: 18.30u   | 90b/890;85-135  |
| 14/11/1848           | VZ +1,37 el         |        | (n.a.v. Zoutkamp); 13.45u  | 90b/890;89d     |
| 21/02/1849           | VZ +1,63 el         |        | idem ; lit. 90b/890: 10.15u  | 90b/890;85-135  |
| 27/12/1849           | VZ +1,55 el         |        | idem   | 85-135          |

| DATUM                     | WATERHOOGTE             | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR |
|---------------------------|-------------------------|--------|---|------------|
| 28/12/1849                | VZ +1,65 el             |        | (n.a.v. Zoutkamp)   | 85-135     |
| 22/02/1850                | VZ +1,50 el             |        | n.a.v. Delfzijl   | id.        |
| 08 op 09/<br>11/1850      | VZ +1,90 el             |        | n.a.v. Zoutkamp en Delfzijl                                       | id.        |
| 10/01/1852                | VZ +2,00 el             |        |   | id.        |
| 07/10/1852                | VZ +2,00 el             |        |   | id.        |
| --/09/1853                | AP +3,36 el             |        |   | 101a-147   |
| 26/09/1853                | VZ +2,40 el             |        |   | 85-135     |
| 19/02/1854                | VZ +1,65 el             |        |   | id.        |
| 25/02/1854                | VZ +2,15 el             |        |   | id.        |
| --/01/1855                | AP +3,16 el             |        |   | 101a-147   |
| 01/01/1855                | VZ +1,50 el             |        | 10.45u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"                  | 100b-18    |
| id.                       | ~VZ +1 el               |        | ebbe; idem (zo ook hierna)  | id.        |
| id.                       | VZ +2,20 el             |        | 20.00-24.00u, met slechts weinig afwisseling                      | id.        |
| 02/01/1855                | VZ +1,80 el             |        | ~10u; met open sluisdeuren  | id.        |
| ** PLAATS: <u>Halfweg</u> |                         |        |   |            |
| 05/02/1825                | AP +2,50m = VZ +2,55 el |        | zie Deel I<br>Voor drempels enz. 1826-1855 zie Toelichting.       |            |
| 15/01/1827                | AP +60 duim (1,57m)     |        | 11u   | 89j/11173  |
| id.                       | AP +75 duim (1,96m)     |        | 17u   | id.        |
| 01/11/1827                | AP +60 duim             |        | 07.15u  | id.        |
| id.                       | AP +87 duim (2,28m)     |        | 13.15u; NW-storm  | id.        |
| 06/03/1828                | AP +64 duim (1,67m)     |        | 07.15u<br>N.B.: Per 1.1.1829 stonden in Nederl. duimen            | id.        |
| 14/11/1831                | AP +155 Ned. duim       |        | 10.30u  | id.        |
| 02/09/1833                | AP +160 Ned. duim       |        | 17u   | id.        |
| 17/10/1834                | AP -100 Ned. duim       |        | 15u   | id.        |
| 18/10/1834                | AP +142 Ned. duim       |        | 09.45u  | id.        |
| id.                       | AP +200 Ned. duim       |        | 15.30u  | id.        |
| 19/10/1834                | AP +148 Ned. duim       |        | 10.30u  | id.        |
| id.                       | AP +144 Ned. duim       |        | 16u   | id.        |
| 24/10/1834                | AP +186 Ned. duim       |        | 07.45u  | id.        |
| id.                       | AP +183 Ned. duim       |        | 13.45u  | id.        |
| 19/12/1835                | AP +175 Ned. duim       |        | 14.45u  | id.        |
| 25-26/<br>12/1836         | AP +220 à 224 Ned. duim |        | topstand. Bron: brief P. de Leeuw te Zwanenburg van<br>30.12.1836 | 86-93      |
| 25/12/1836                | AP +116 Ned. duim       |        | 10.45u; storm   | 89j/11173  |
| id.                       | AP +208 Ned. duim       |        | 16.30u; hevige storm  | id.        |
| 26/12/1836                | AP +140 Ned. duim       |        | 11.30u; storm   | id.        |
| id.                       | AP +110 Ned. duim       |        | 17.15u  | id.        |
| 25/02/1837                | AP +76 Ned. duim        |        | 12.45u  | id.        |
| id.                       | AP +180 Ned. duim       |        | 18.45u  | id.        |
| 20/10/1840                | AP +155 Ned. duim       |        | 11.30u  | id.        |
| 20/10/1845                | AP -15 Ned. duim        |        | 18u; wind ZW  | id.        |
| 21/10/1845                | AP +137 Ned. duim       |        | 12.15u; wind NW   | id.        |
| id.                       | AP +202 Ned. duim       |        | 18.15u; idem  | id.        |
| 22/10/1845                | AP +100 Ned. duim       |        | 07u; idem   | id.        |
| 11/12/1845                | AP -30 Ned. duim        |        | 13u; wind WNW   | id.        |
| 12/12/1845                | AP +180 Ned. duim       |        | 08u; wind NW  | id.        |
| id.                       | AP +184 Ned. duim       |        | 14u; idem   | id.        |
| 02/01/1846                | AP +150 Ned. duim       |        | 17u   | id.        |
| 28/12/1849                | AP +101 Ned. duim       |        | 07u; eb, NW storm   | 89j/11174  |
| id.                       | AP +150 Ned. duim       |        | 13.30u; vloed, idem   | id.        |
| id.                       | AP +135 Ned. duim       |        | 19.30u, eb, idem  | id.        |
| 29/12/1849                | AP +151 Ned. duim       |        | 02u, vloed, idem  | id.        |
| id.                       | AP +110 Ned. duim       |        | 08u, eb, idem, VM   | id.        |
| id.                       | AP +155 Ned. duim       |        | 14.30u, vloed, idem   | id.        |
| id.                       | AP +97 Ned. duim        |        | 20.30u, eb, idem  | id.        |
| 26/09/1853                | AP -94 Ned. duim        |        | 16.15u, eb  | id.        |

| DATUM                               | WATERHOOGTE                             | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR    |
|-------------------------------------|---|--------|--|---------------|
| id.                                 | AP +127 Ned. duim                       |        | 22.15u, vloed  | id.           |
| 27/09/1853                          | AP +175 Ned. duim                       |        | 04.15u, eb   | id.           |
| id.                                 | AP +113 Ned. duim                       |        | 10.45u, vloed  | id.           |
| 19/02/1854                          | AP +170 Ned. duim                       |        | 08.15u, vloed  | 89j/11175     |
| 01/01/1855                          | AP -43 Ned. duim                        |        | 13.45u, vloed (!)  | id.           |
| id.                                 | AP +61 Ned. duim                        |        | 19.45u, eb   | id.           |
| 02/01/1855                          | AP +165 Ned. duim                       |        | 02.15u, vloed  | id.           |
| id.                                 | AP +205 Ned. duim                       |        | 08.30u, eb   | id.           |
| id.                                 | AP +244 Ned. duim                       |        | 12u; kennelijk topstand  | id.           |
| id.                                 | AP +210 Ned. duim                       |        | 14.30u, vloed  | id.           |
| id.                                 | AP +146 Ned. duim                       |        | 22.30u, eb   | id.           |
| 03/01/1855                          | AP +114 Ned. duim                       |        | 03u, vloed   | id.           |
| <b>** PLAATS: <u>Harderwijk</u></b> |   |        |  |               |
| 4-5/02/1825                         | NAP +3,83m, VZ +3,68 el                 |        | zie Deel I   |               |
| --/09/1853                          | VZ +2,59 el                             |        | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"   | 101a-148      |
| --/01/1855                          | VZ +2,30 el                             |        | idem   | id.           |
| 02/01/1855                          | GHW +2,30 el d.i.<br>~1 el lager dan    | 1825   | 10-12u; GHW = gewoon hoogwater of volzee.<br>N.B.: als referentiepeil is GHW hier niet aannemelijk,<br>VZ echter wel (zie Deel IV B onder 4) | 100b-19       |
| <b>** PLAATS: <u>Harlingen</u></b>  |   |        |  |               |
| 04/02/1825                          | NAP +2,93m, AP +3,19 el,<br>VZ +2,40 el |        | zie Deel I   |               |
| 09/04/1847                          | VZ +1,50 el                             |        | 14u; brief 459/19 (12.4.1847) v. Hoofdingenieur A.C. Kros  | 90b/926       |
| 17/09/1847                          | gVZ +0,90 el                            |        | 13u; brief 1211/19 (19.9.1847) v. A.C. Kros; gVZ = gewone VZ   | id.           |
| 08/12/1847                          | VZ +0,95 el                             |        | 10u; brief 1504/19 (11.12.1847) v. A.C. Kros   | id.           |
| 10/10/1848                          | VZ +0,65 el                             |        | 19.15u; brief 1059/19 (14.10.1848) v. A.C. Kros  | id.           |
| 11/10/1848                          | VZ +0,75 el                             |        | 08u; idem  | id.           |
| 07/11/1848                          | VZ +0,70 el                             |        | 04.15u; brief 1127/19 (9.11.1848) v. A.C. Kros   | id.           |
| id.                                 | VZ +0,60 el                             |        | 18u; idem  | id.           |
| 22/01/1849                          | VZ +0,85 el                             |        | 20u; brief 159/19 (26.1.1849) v. A.C. Kros   | id.           |
| 23/01/1849                          | VZ +0,95 el                             |        | 09u; idem  | id.           |
| id.                                 | VZ +0,70 el                             |        | 20.30u; idem   | id.           |
| 24/01/1849                          | VZ +0,80 el                             |        | 08u; idem  | id.           |
| id.                                 | VZ +0,70 el                             |        | 21.30u; idem   | id.           |
| 25/01/1849                          | VZ +0,65 el                             |        | 10u; idem  | id.           |
| 26,27/1/1849                        | VZ +1,10 el                             |        | nacht; brief 172/19 (31.1.1849) v. A.C. Kros   | id.           |
| 20/02/1849                          | VZ +0,65 el                             |        | 07u; brief 233/19 (23/02/1849) v. A.C. Kros  | id.           |
| 21/02/1849                          | VZ +0,80 el                             |        | 07.45u; idem   | id.           |
| 22/02/1849                          | VZ +0,65 el                             |        | 21u; brief 243/19 (26/02/1849) v. A.C. Kros  | id.           |
| 23/02/1849                          | VZ +0,65 el                             |        | 09.15u; idem   | id.           |
| --/09/1853                          | AP +2,24 el                             |        |  | 101a-147      |
| --/01/1855                          | AP +2,89 el                             |        |  | id.           |
| 1-2/01/1855                         | NAP +2,63m                              |        | TO: 01/01/1855   | 42-68a;TO-474 |
| 01/01/1855                          | VZ +2,10 el                             |        | 19.30u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"   | 100b-18       |
| <b>** PLAATS: <u>Hasselt</u></b>    |   |        |  |               |
| 4-5/02/1825                         | DZW +3,09 el                            |        | DZW = dagelijks zomerwater. Zie Deel I   |               |
| --/09/1853                          | AP +2,40 el                             |        |  | 101a-148      |
| 1-2/01/1855                         | VZ(GHW) +2,65 el                        |        | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"   | 100b-18       |
| <b>** PLAATS: <u>Den Helder</u></b> |   |        |  |               |
| 04/02/1825                          | NAP +2,47m,<br>DHW(VZ) +2 el 20 duim    |        | zie Deel I   |               |
| --/12/1832                          | VZ +1,10m                               |        | hoogste jaarwaarde der dagHW's   | 111-48        |
| --/12/1833                          | VZ +1,55m                               |        | idem   | id.           |
| --/10/1834                          | VZ +1,75m                               |        | idem   | id.           |
| --/03/1835                          | VZ +1,34m                               |        | idem   | id.           |

| DATUM                                   | WATERHOOGTE                          | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR      |
|---|--------------------------------------|--------|---|-----------------|
| --/02/1836                              | VZ +1,55m                            |        | hoogste jaarwaarde der dagHW's  | 111-48          |
| --/11/1837                              | VZ +1,10m                            |        | idem  | id.             |
| --/01/1839                              | VZ +1,53m                            |        | idem  | id.             |
| --/01/1840                              | VZ +1,15m                            |        | idem  | id.             |
| --/12/1841                              | VZ +1,10m                            |        | idem  | id.             |
| --/03/1842                              | VZ +1,10m                            |        | idem  | id.             |
| --/01/1844                              | VZ +1,10m                            |        | idem  | id.             |
| --/10/1845                              | VZ +1,60m                            |        | idem  | id.             |
| 20/10/1845                              | idem                                 |        |   | 88e(28.10.1845) |
| --/01/1846                              | VZ +1,46m                            |        | idem  | 111-48          |
| --/12/1849                              | VZ +1,60m                            |        | idem  | id.             |
| --/02/1850                              | VZ +1,30m                            |        | idem  | id.             |
| --/01/1852                              | VZ +1,70m                            |        | idem  | id.             |
| 06/03/1852                              | AP +1923 mm (!)                      |        | 21.00u; jaarmax. Marine meetplaats  | 89bb            |
| --/09/1853                              | VZ +1,72 el                          |        | Nieuwediep; stand "boven gewoon hoogwater of volzee". N.B.: als referentiepeil is GHW hier niet, VZ wel aannemelijk (zie Deel IV B onder 4) | 101a-149        |
| 26/09/1853                              | AP +1907 mm                          |        | 0.14u; hoogste jaarstand Marine meetpl.   | 89bb            |
| 18/02/1854                              | AP +1931 mm                          |        | 10.45u; idem  | id.             |
| --/01/1855                              | VZ +1,85 el                          |        | Nieuwediep; stand "boven gewoon hoogwater of volzee", zie opmerking bij --/09/1853  | 101a-149        |
| 1-2/01/1855                             | NAP +2,13m                           |        | TO: 01/01/1855  | 42-68a;TO-464   |
| id.                                     | NAP +2,12m                           |        | Nieuwediep  | 42-68a          |
| 01/01/1855                              | AP +2,06m, d.i.                      |        | 17 à 18u  | 100b-19         |
| id.                                     | nagenoeg VZ +1,85 el                 |        |   | id.             |
|   |                                      |        | Voor Den Helder/Nieuwediep en Marinemeetplaats zie Deel IV C.   |                 |
| <b>** PLAATS: <u>Hellevoetsluis</u></b> |                                      |        |   |                 |
| 04/02/1825                              | NAP +3,07m, AP +3,14 el              |        | zie Deel I  |                 |
| 15/01/1827                              | AP +241 cm                           |        | 16.15u; bron: maandstaat bemanning Zr. Ms. Eurydice   | DGW(ARA)        |
| 01/11/1827                              | AP +250 cm                           |        | 01.50u; idem  | id.             |
| 05/03/1828                              | AP +295 cm                           |        | 17.30u; idem  | id.             |
| 13/11/1831                              | AP +260 cm                           |        | 21.30u; bron: maandstaat sluiswachter J. Mouthaan   | id.             |
| 20/11/1831                              | AP +244 cm                           |        | 15.30u; idem  | id.             |
| 02/11/1833                              | AP +266 cm                           |        | 06.45u; idem  | id.             |
| 03/11/1833                              | AP +275 cm                           |        | 19.00u; idem  | id.             |
| 01/01/1834                              | AP +263 cm                           |        | 06.45u; idem  | id.             |
| 29/01/1834                              | AP +300 cm                           |        | 05.00u; idem  | id.             |
| 17/10/1834                              | AP +280 cm                           |        | 15.30u; idem  | id.             |
| 18/10/1834                              | AP +250 cm                           |        | 04.30u; idem  | id.             |
| 22/10/1834                              | AP +242 cm                           |        | 17.00u; idem  | id.             |
| 24/10/1834                              | AP +260 cm                           |        | 06.30u; idem  | id.             |
| 17/02/1836                              | AP +270 cm                           |        | 15.00u; bron: maandstaat sluiswachter J. Spaan  | id.             |
| 08/01/1839                              | AP +250 cm                           |        | 08.30u; idem  | id.             |
| 18/10/1841                              | AP +246 cm                           |        | 16.30u; idem  | id.             |
| 10/03/1842                              | AP +265 cm                           |        | 13.30u; idem  | id.             |
| 04/02/1843                              | AP +250 cm                           |        | 18.00u; idem  | id.             |
| 21/10/1845                              | AP +280 cm                           |        | 19.00u (of 07u? Dagstand). Bron: zie 08/01/1839   | id.             |
| 12/12/1845                              | AP +326 cm                           |        | 02.00u; bron: maandstaat sluiswachter J. Spaan "het hoogste water alhier waargenomen" (> 1825, 1853!)                                       | id.             |
| 01/01/1846                              | AP +270 cm                           |        | 17.30u; bron: maandstaat sluiswachter J. Spaan  | id.             |
| --/09/1853                              | AP +2,94 el                          |        |   | 101a-149        |
| --/01/1855                              | AP +2,20 el                          |        | N.B.: dit is HW van 01/01, 15.15u, zie Deel IV C  | id.             |
| 1-2/01/1855                             | AP +2,74 el                          |        | N.B.: topstand 02/01/, 03u! Zie Deel IV C   | 100b-20         |
| 01/01/1855                              | NAP +2,13m                           |        | afgeleid van lit. 101a-149; zie echter Deel IV C  | TO-454          |
| <b>** PLAATS: <u>Hindeloopen</u></b>    |                                      |        |   |                 |
| 4-5/02/1825                             | NAP +2,83m, AP +3,13 el, VZ +2,61 el |        | zie Deel I  |                 |



| DATUM                            | WATERHOOGTE                          | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR      |
|----------------------------------|--------------------------------------|--------|---|-----------------|
| 09/04/1847                       | VZ +1,28 el                          |        | 15u; brief 459/19 (12.4.1847) v. Hoofdingenieur A.C. Kros       | 90b/926         |
| 17/09/1847                       | gVZ +1,03 el                         |        | 13.30u; brief 1211/19 (19.9.1847) v. A.C. Kros; gVZ = gewone VZ | id.             |
| 11/10/1848                       | VZ +0,78 el                          |        | 08.30u; brief 1059/19 (14.10.1848) v. A.C. Kros                 | id.             |
| 23/01/1849                       | VZ +0,97 el                          |        | 08u; brief 159/19 (26/01/1849) v. A.C. Kros                     | id.             |
| 21/02/1849                       | VZ +0,76 el                          |        | 08u; brief 233/19 (23.2.1849) v. A.C. Kros                      | id.             |
| --/09/1853                       | AP +1,99 el                          |        |   | 101a-147        |
| --/01/1855                       | AP +2,41 el                          |        |   | id.             |
| 1-2/01/1855                      | NAP +2,11m                           |        |   | 42-68a          |
| 02/01/1855                       | VZ +1,90 el                          |        | 07u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"                   | 100b-18         |
| <b>** PLAATS: <u>Hoorn</u></b>   |                                      |        |   |                 |
| 4 op 5/2/1825                    | AP +2,67 el                          |        | zie Deel I  |                 |
| --/09/1853                       | AP +1,85 el                          |        |   | 101a-149        |
| --/01/1855                       | AP +2,15 el                          |        |   | id.             |
| 1-2/01/1855                      | AP +2,15 el                          |        |   | 100b-19         |
| id.                              | NAP +2,15m                           |        |   | 42-68a          |
| <b>** PLAATS: <u>Kampen</u></b>  |                                      |        |   |                 |
| 4-5/02/1825                      | NAP +3,11m, AP +3,25 el              |        | zie Deel I  |                 |
| --/09/1853                       | AP +2,40 el                          |        |   | 101a-148        |
| 27/09/1853                       | AP +1,85 el                          |        | register rivierstanden. Dit kennelijk 08u stand                 | DGW             |
| --/--/1855                       | AP +2,80 el                          |        | "hoogste HW-stand van 1855" (dagwaarden!)                       | TO 1851/60-212  |
| --/01/1855                       | AP +2,85 el                          |        |   | 101a-148        |
| 1-2/01/1855                      | id.                                  |        |   | 100b-18         |
| <b>** PLAATS: <u>Katwijk</u></b> |                                      |        |   |                 |
| 04/02/1825                       | NAP +3,59m,<br>AP +140 duim (=3,66m) |        | zie Deel I  |                 |
| 14/01/1827                       | AP +40 duim (=1,05m)                 |        | Voor drempel enz. 1826-1855 zie Toelichting                     | 89ab            |
| id.                              | AP +60 duim                          |        | van 03 tot 08u (!)  | id.             |
| 15/01/1827                       | AP +90 duim (=2,35m)                 |        | 18u, t.g.v. draaiing stormwind van WZW naar WNW,                |                 |
| 05/03/1828                       | AP +50 duim (=1,31m)                 |        | daarna val tot AP +40 duim                                      | id.             |
| id.                              | AP +120 duim (=3,14m)                |        | 04u   | id.             |
| 17/10/1834                       | AP +40 duim (=1,05m)                 |        | 12.30u (12u vlg. 89ab); LW. Deze en volgende waarn.             | 89aa/11315;89ab |
| id.                              | AP +110 duim (=2,88m)                |        | t.p.v. sluis V  | id.             |
| id.                              | NAP +2,77m                           |        | 17u; HW vlg. 89ab). N.B.: niet in lit. 110, Tabel 2             | id.             |
|                                  |                                      |        | 10u; LW   | 89aa/11316      |
|                                  |                                      |        | 14.30u  | id.             |
|                                  |                                      |        | "grenspeil NAP +2,65m (~105)". N.B.: 105 duim =                 | 110-Tabel 2     |
|                                  |                                      |        | 2,75m. Dit "grenspeil" is dm's hoger dan dat vlg.               |                 |
|                                  |                                      |        | definitie RWS   |                 |
| 24/10/1834                       | AP +90 duim (=2,35m)                 |        | 18.45u  | 89aa/11316      |
| 17/02/1836                       | AP +35 duim (=0,92m)                 |        | 10.30u; LW  | id.             |
| id.                              | AP +100 duim (=2,62m)                |        | 15u   | id.             |
| 24/02/1837                       | AP +90 duim (=2,35m)                 |        | 05u - zie Rotterdam, Dordrecht enz.                             | 89aa/11317      |
| 08/01/1839                       | AP +95 duim (=2,485m)                |        | 08.15u  | id.             |
| 21/10/1845                       | AP +120 duim (=3,14m)                |        | 06.15u  | 89aa/11318;89ab |
| id.                              | NAP +3,03m                           |        |   | 110-Tabel 2     |
| 11/12/1845                       | AP +60 duim                          |        | 12u   | 89ab            |
| id.                              | AP +50 duim                          |        | 21.30u, t.t.v. LW   | id.             |
| 12/12/1845                       | AP +140 duim (=3,66m)                |        | 02u; golfoploop tot AP +220 duim; t.t.v. HW                     | id.             |
|                                  | is gelijk aan                        | 1825   |   |                 |
| 27/12/1849                       | AP +14 Ned. duim                     |        | 08u; LW. Per 1.1.1849 in Ned. duimen!                           | 89aa/11318      |
| id.                              | AP +200 Ned. duim                    |        | 12.30u (AP +2 el om 13.30u vlg. 89ab)                           | id.;89ab        |
| id.                              | AP +1 el                             |        | 21u   | 89ab            |
| 28/12/1849                       | AP +4 el (!!)                        |        | 01.30u, "middelbare stand", golfoploop tot 5½ el; t.t.v.        | 89ab            |
| id.                              | AP +90 Ned. duim                     |        | HW  |                 |
| id.                              | AP +350 Ned. duim                    |        | 09u; LW   | 89aa/11318;89ab |
|                                  |                                      |        | 13.30u (3,50 el vlg. 89ab)                                      | id.             |

| DATUM                                       | WATERHOOGTE              | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR      |
|---|--------------------------|--------|--|-----------------|
| 28/12/1849                                  | AP +1,20 el              |        | 21u, t.t.v. LW   | 89ab            |
| id.   | NAP +3,39m               |        |  | 110-Tabel 2     |
| 29/12/1849                                  | AP +3,.. el              |        | 02u; HW; 3,.. el in verslag  | 89ab            |
| id.   | AP +30 Ned. duim         |        | 10u; LW  | 89aa/11318;89ab |
| id.   | AP +180 Ned. duim        |        | 14.30u   | 89aa/11318      |
| 06/03/1851                                  | AP +250 Ned. duim        |        | 16.45u   | 89aa/522        |
| 18/02/1852                                  | AP +240 Ned. duim        |        | 12.45u   | id.             |
| --/09/1853                                  | AP +3,25 el              |        |  | 101a-149        |
| id.   | slechts 3 duim lager dan | 1825   | aan buitenste sluis – lijkt onjuist  | 88h(5.10.1853)  |
| 25/09/1853                                  | AP -76 Ned. duim         |        | 15u; ebbe  | 89aa/522        |
| 26/09/1853                                  | AP +325 Ned. duim        |        | 08.30u; vlg. 89ab AP +3,25 el en golfoploop tot 3,85 el  | 89aa/522;89ab   |
| id.   | AP +140 Ned. duim        |        | 89aa: 16.30u; ebbe; 89ab: AP +1,40 el, LW  | id.             |
| id.   | AP +1,60 el              |        | t.t.v. HW  | 89ab            |
| id.   | NAP +3,14m               |        |  | 110-Tabel 2     |
| 18/02/1854                                  | AP +220 Ned. duim        |        | 06u - zie Zierikzee, Brielle, Gouda enz.   | 89aa/522        |
| 04/12/1854                                  | AP +230 Ned. duim        |        | 14½u. Alleen voor Katwijk deze datum aangetroffen  | id.             |
| 31/12/1854                                  | AP +160 Ned. duim        |        | 89aa: 11.45u, vloed; 89ab: 11u, HW, water vallend tot AP bij LW (~20 à 21u?) N.B.: Wrschl. is in 89aa/522 vloed = HW & ebbe = LW en in 89ab HW = astr. HW en LW = astr. LW | 89aa/522;89ab   |
| --/01/1855                                  | AP +3,50 el              |        | zie Deel IV C  | 101a-149        |
| 1-2/01/1855                                 | AP +3,50 el              |        |  | 100b-20         |
| id.   | 0,16 el lager dan        | 1825   |  | id.             |
| id.   | NAP +3,43m               |        |  | 42-68a          |
| 01/01/1855                                  | AP +170 Ned. duim        |        | eerste HW (wrschl. kort na 0u)   | 89ab            |
| id.   | AP +40 Ned. duim         |        | 89aa: 8.45u, ebbe; 89ab: 09u, LW   | 89aa/522;89ab   |
| id.   | AP +185 Ned. duim        |        | 12.15u, HW   | 89ab            |
| id.   | AP +280 Ned. duim        |        | 14.30u; 89aa: vloed; 89ab: water oplopend tot AP +370 (door golven)  | 89aa/522;89ab   |
| id.   | AP +160 Ned. duim        |        | 21u (d.i. t.t.v. LW?)  | 89ab            |
| id.   | NAP +2,69m               |        | "Topstand" - zie echter Deel IV C!   | 110-Tabel 2     |
| 02/01/1855                                  | AP +280 Ned. duim        |        | eerste HW (wrschl. omstr. 0.30u)   | 89ab            |
| id.   | AP +350 Ned. duim        |        | 03u, middelbare stand, oploop tot 6 el   | id.             |
| id.   | AP +70 Ned. duim         |        | 09.30u. Lit. 89aa: ebbe, lit. 89ab: LW   | 89aa/522;89ab   |
| id.   | AP +140 Ned. duim        |        | Lit. 89aa: 16.30u, vloed - lit. 89ab: n.m.-LW (d.i. ~21.30u!!)   | id.             |
| id.   | AP +1,40 el              |        | middagtij  | 100b-20         |
| <b>** PLAATS: <u>Keizersveer</u></b>        |                          |        |  |                 |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +2,62m, AP +2,79 el  |        | zie Deel I   |                 |
| --/09/1853                                  | AP +2,47 el              |        |  | 101a-148        |
| --/01/1855                                  | AP +2,68 el              |        |  | id.             |
| <b>** PLAATS: <u>Krimpen aan de Lek</u></b> |                          |        |  |                 |
| 4-5/02/1825                                 | NAP +2,73m, AP +3,20 el  |        | zie Deel I   |                 |
| 24/02/1837                                  | AP +3,04 el              |        | register rivierstanden, HW. Nul p.s. AP +4,136 el  | DGW             |
| 12/12/1845                                  | AP +3,36 el              |        | idem   | id.             |
| 28/12/1849                                  | AP +2,83 el              |        | idem   | id.             |
| --/09/1853                                  | AP +3,32 el              |        | opgegeven voor Krimpen; kennelijk is dat aan de Lek bedoeld  | 101a-149        |
| 26/09/1853                                  | AP +3,33 el              |        | zie bij 24/02/1837   | DGW             |
| --/01/1855                                  | AP +3,07 el              |        | zie bij --/09/1853   | 101a-149        |
| 1-2/01/1855                                 | id.                      |        |  | 100b-20         |
| 01/01/1855                                  | NAP +2,60m               |        | zie voor tijdstip top Deel IV C  | TO-464          |
| <b>** PLAATS: <u>Kuinre</u></b>             |                          |        |  |                 |
| 04/02/1825                                  | NAP +3,06m, AP +3,24 el  |        | zie Deel I   |                 |
| --/09/1853                                  | AP +2,00 el              |        |  | 101a-147        |
| --/01/1855                                  | AP +2,50 el              |        |  | id.             |
| 1-2/01/1855                                 | id.                      |        |  | 100b-18         |

## Deel III

## Mastenbroek

| DATUM                                | WATERHOOGTE                             | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR     |
|--------------------------------------|---|--------|---|----------------|
| <b>** PLAATS: <u>Lemmer</u></b>      |   |        |   |                |
| 04/02/1825                           | NAP +2,69m, AP +2,95 el,<br>VZ +3,08 el |        | zie Deel I  |                |
| 29/11/1836                           | VZ +2 el 1 palm                         |        | 21u   | 86-55          |
| 09/04/1847                           | VZ +1,92 el                             |        | 17u; brief 459/19 (12.3.1847) v. Hoofdingenieur A.C. Kros                                 | 90b/926        |
| 17/09/1847                           | gVZ +1,50 el                            |        | 13u; brief 1211/19 (19.9.1847) v. A.C. Kros; gVZ = gewone VZ                              | id.            |
| 18/09/1847                           | ZP +1,15 el                             |        | 05u; brief 1221/19 (21.9.1847) v. A.C. Kros; ZP = zomerpeil                               | id.            |
| 08/12/1847                           | VZ +1,45 el                             |        | 12u; brief 1504/19 (11.12.1847) v. A.C. Kros  | id.            |
| 09/12/1847                           | VZ +1,30 el                             |        | 12u; idem   | id.            |
| 11/10/1848                           | VZ +1,25 el                             |        | 10u; brief 1059/19 (14.10.1848) v. A.C. Kros  | id.            |
| 06/11/1848                           | VZ +1,14 el                             |        | 20u; brief 1127/19 (9.11.1848) v. A.C. Kros   | id.            |
| 07/11/1848                           | VZ +1,22 el                             |        | 12u; idem   | id.            |
| id.                                  | VZ +1,20 el                             |        | 18u; idem   | id.            |
| 23/01/1849                           | VZ +1,60 el                             |        | 10u; brief 159/19 (26.1.1849) v. A.C. Kros  | id.            |
| id.                                  | VZ +1,48 el                             |        | 14u; idem   | id.            |
| id.                                  | VZ +1,34 el                             |        | 20u; idem   | id.            |
| 24/01/1849                           | VZ +1,40 el                             |        | 06u; idem   | id.            |
| id.                                  | VZ +1,30 el                             |        | 12u; idem   | id.            |
| 26,27/1/1849                         | VZ +1,03 el                             |        | nacht; brief 172/19 (31.1.1849) v. A.C. Kros  | id.            |
| 21/02/1849                           | VZ +1,37 el                             |        | 14u; brief 233/19 (23.2.1849) v. A.C. Kros  | id.            |
| id.                                  | VZ +1,25 el                             |        | 16u; idem   | id.            |
| 22/02/1849                           | VZ +1,22 el                             |        | 14u; brief 243/19 (26.2.1849) v. A.C. Kros  | id.            |
| --/09/1853                           | AP +2,13 el                             |        |   | 101a-147       |
| --/01/1855                           | AP +2,44 el                             |        |   | id.            |
| 02/01/1855                           | VZ +2,57 el                             |        | 11u. Stand "boven g(ewoon) HW of volzee"  | 100b-18        |
| <b>** PLAATS: <u>Maassluis</u></b>   |   |        |   |                |
| 05/02/1825                           | DP +3,40 el, NAP +3,005                 |        | vloedmerkegegevens, zie Deel I  |                |
| --/1849                              | AP +2,64 el                             |        | hoogste jaarstand HW van dagwaarden   | TO 1851/60-207 |
| 28/12/1849                           | NAP +2,48m                              |        |   | DGW            |
| --/1853                              | AP +2,94 el                             |        | zie --/1849   | TO 1851/60-207 |
| 26/09/1853                           | DP +3,20 el                             |        | DP = Delfts Boezempeil, wordt gerekend als DP = AP -0,33 el. Zie echter Deel IV B onder 2 | 100b-20        |
| --/1854                              | AP +2,24 el                             |        | zie --/1849   | TO 1851/60-207 |
| --/1855                              | AP +2,24 el                             |        | idem  | id.            |
| 1-2/01/1855                          | DP +2,86 el                             |        |   | 100b-20        |
| <b>** PLAATS: <u>Makkum</u></b>      |   |        |   |                |
| 04/02/1825                           | NAP +2,80m, AP +3,04 el,<br>VZ +2,36 el |        | zie Deel I  |                |
| 09/04/1847                           | VZ +1,25 el                             |        | 13u; brief 459/19 (12.3.1847) v. A.C. Kros  | 90b/926        |
| 17/09/1847                           | gVZ +1,04 el                            |        | 13u; brief 1211/19 (19.9.1847) v. A.C. Kros; gVZ = gewone VZ                              | id.            |
| 23/01/1849                           | VZ +0,92 el                             |        | 08u; brief 159/19 (26.01.1849) v. A.C. Kros   | id.            |
| id.                                  | VZ +0,82 el                             |        | 21u; idem   | id.            |
| 24/01/1849                           | VZ +0,70 el                             |        | 08u; idem   | id.            |
| --/01/1855                           | AP +2,50 el                             |        |   | 101a-147       |
| 1-2/01/1855                          | NAP +2,26m                              |        |   | 42-68a         |
| 01/01/1855                           | VZ +1,85 el                             |        | stand "boven g(ewoon) HW of volzee"   | 100b-18        |
| <b>** PLAATS: <u>Marken</u></b>      |   |        |   |                |
| 4 op 5/2/1825                        | NAP +2,53m, VZ +2,68 el                 |        | zie Deel I  |                |
| --/09/1853                           | VZ +1,85 el                             |        | stand "boven g(ewoon) HW of volzee"   | 101a-149       |
| --/01/1855                           | VZ +2,45 el                             |        | idem  | id.            |
| 1-2/01/1855                          | id.                                     |        | idem  | 100b-19        |
| <b>** PLAATS: <u>Mastenbroek</u></b> |   |        |   |                |
| 04/02/1825                           | AP +3,355 el                            |        | zie Deel I  |                |

| DATUM                               | WATERHOOGTE   | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR |
|-------------------------------------|---|--------|--|------------|
| --/09/1853                          | AP +2,56 el   |        |  | 101a-148   |
| --/01/1855                          | AP +2,80 el   |        |  | id.        |
| 1-2/01/1855                         | id.   |        | aan "grote sluis"  | 100b-18    |
| <b>** PLAATS: <u>Medemblik</u></b>  |   |        |  |            |
| 4 op 5/2/1825                       | NAP +2,52m <sup>2</sup> , AP +2,50 el,<br>VZ +2,35 el |        | zie Deel I. N.B.: VZ +2,35 el = AP +2,50 el vlg.<br>contemporaine opgave; 101a-149 echter heeft GHW<br>(=VZ) +2,50 el – lijkt onjuist! |            |
| --/09/1853                          | VZ +1,50 el   |        |  | 101a-149   |
| --/01/1855                          | VZ +2,00 el   |        |  | id.        |
| 1-2/01/1855                         | NAP +2,27m  |        |  | 42-68a     |
| id.                                 | VZ +2,00 el   |        |  | 100b-19    |
| <b>** PLAATS: <u>Middelburg</u></b> |   |        |  |            |
| 04/02/1825                          | <b>Vloedmerk</b> , hoogte<br>NAP +3,848m              |        | Stadsschuur; vlg. Wp. 1989; zie Deel I   |            |
| 05/03/1828                          | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989):<br>NAP +3,604m      |        | Stadsschuur (zie boven)  | Wp.1989    |
| --/--/1845                          | <b>Vloedmerk</b> , hoogte (1989):<br>NAP +3,767m      |        | Stadsschuur (vlg. Wp. 1989 datum hoogstwaarschijn-<br>lijk 12/12/1845)   | Wp.1989    |
| <b>** PLAATS: <u>Moerdijk</u></b>   |   |        |  |            |
| 04/02/1825                          | NAP +3,17m, AP +3,35 el                               |        | zie Deel I   |            |
| 24/02/1837                          | AP +3 el 68 duim                                      |        | ontleend aan bron C (zie noot 1); betreft vermoedelijk<br>een nachtstand. Hier en verder decim. stelsel!                               | DGW        |
| id.                                 | NAP +3,36m  |        | hoogste dagstand 1831/1840   | TO-226     |
| 10/03/1842                          | NAP +3,00m  |        | hoogste dagstand 1841/1850   | id.        |
| 18/08/1844                          | AP +2 el 5 duim                                       |        | ontleend aan bron C (zie noot 1)   | DGW        |
| 19/08/1844                          | AP +2 el 28 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 13/11/1844                          | AP +2 el 10 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 26/01/1845                          | AP +2 el 12 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 27/01/1845                          | AP +2 el 30 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 04/02/1845                          | AP +2 el 45 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 29/03/1845                          | AP +2 el 20 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 20/08/1845                          | AP +1 el 90 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 21/08/1845                          | AP +1 el 80 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 21/10/1845                          | AP +2 el 78 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 12/12/1845                          | AP +3 el 35 duim                                      |        | idem. Vermoedelijk een nachtstand  | id.        |
| 27/12/1845                          | AP +2 el 55 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 31/12/1845                          | AP +2 el 35 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 01/01/1846                          | AP +2 el 65 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 02/01/1846                          | AP +2 el 50 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 01/02/1846                          | AP +2 el 9 duim                                       |        | idem   | id.        |
| 11/02/1846                          | AP +2 el 16 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 07/02/1847                          | AP +2 el 15 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 09/04/1847                          | AP +2 el 30 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 03/09/1847                          | AP +2 el 20 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 17/09/1847                          | AP +2 el 30 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 08/12/1847                          | AP +2 el 35 duim                                      |        | idem   | id.        |
| 11/10/1848                          | AP +2 el 50 duim                                      |        | idem   | id.        |
| --/09/1853                          | AP +2,38 el   |        |  | 101a-148   |
| --/01/1855                          | AP +2,63 el   |        |  | id.        |
| 01/01/1855                          | AP +2,45 el   |        | 15.30u   | 100b-19    |
| id.                                 | NAP +2,45m  |        |  | TO-444     |
| 02/01/1855                          | AP +2,80 el (d.i. NAP +2,62m)                         |        | 04u  | 100b-19    |

<sup>2</sup> daar voor Medemblik is gevonden (zie Deel IV B onder 5) NAP = AP -2 cm is de (vlg. lit. 50) "officiële" waarde uit 1916 voor 1825 (NAP +2,77m) apocrief

| Deel III                        |  |        |  | Nieuwe Zijlen   |
|---------------------------------|--|--------|--|-----------------|
| DATUM                           | WATERHOOGTE                            | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR      |
| ** PLAATS: <u>Molkwerum</u>     |  |        | 3½ km NO van Stavoren  |                 |
| 09/04/1847                      | VZ +1,20 el                            |        | geen uur vermeld; brief 459/19 (12.3.1847) v. Hoofdingenieur A.C. Kros | 90b/926         |
| 17/09/1847                      | gVZ +1 el                              |        | 12u; brief 1211/19 (19.9.1847) v. A.C. Kros; gVZ = gewone VZ           | id.             |
| 08/12/1847                      | VZ +0,85 el                            |        | 10u; brief 1504/19 (11.12.1847) v. A.C. Kros                           | id.             |
| 10/10/1848                      | VZ +0,68 el                            |        | 21u; brief 1059/19 (14.10.1848) v. A.C. Kros                           | id.             |
| 11/10/1848                      | VZ +0,76 el                            |        | 07u; idem  | id.             |
| 07/11/1848                      | stormpeil                              |        | 03u; brief 1127/19 (9.11.1848) v. A.C. Kros                            | id.             |
| id.                             | VZ +0,64 el                            |        | 18u; idem  | id.             |
| 23/01/1849                      | VZ +0,94 el                            |        | 09u; brief 159/19 (26.1.1849) v. A.C. Kros                             | id.             |
| id.                             | VZ +0,78 el                            |        | 19u; idem  | id.             |
| 24/01/1849                      | VZ +0,74 el                            |        | 08u; idem  | id.             |
| id.                             | VZ +0,70 el                            |        | 21u; idem  | id.             |
| 21/02/1849                      | VZ +0,82 el                            |        | 09u; brief 233/19 (23.2.1849) v. A.C. Kros                             | id.             |
| id.                             | VZ +0,84 el                            |        | 21u; idem  | id.             |
| 23/02/1849                      | VZ +0,64 el                            |        | 08u; brief 243/19 (26.2.1849) v. A.C. Kros                             | id.             |
| --/09/1853                      | AP +1,99 el                            |        | opgegeven voor Molkwerumerzijl   | 101a-147        |
| --/01/1855                      | AP +2,43 el                            |        | idem   | id.             |
| 1-2/01/1855                     | NAP +2,19m                             |        |  | 42-68a          |
| 02/01/1855                      | VZ +1,96 el                            |        | idem   | 100b-18         |
| ** PLAATS: <u>Monnickendam</u>  |  |        |  |                 |
| --/09/1853                      | AP +1,85 el                            |        | aan de Gravesluis  | 101a-149        |
| ** PLAATS: <u>Muiden</u>        |  |        |  |                 |
| 04/02/1825                      | NAP +2,62m, AP +2,67 el<br>VZ +2,70 el |        | zie Deel I   |                 |
| 11 op 12/<br>12/1845            | AP +2,12 el                            |        | a.d. "grootte zeesluis"  | 88e(16.12.1845) |
| --/09/1853                      | AP +1,85 el                            |        |  | 101a-149        |
| --/01/1855                      | AP +2,52 el                            |        |  | id.             |
| 02/01/1855                      | id.                                    |        | 21.45u, aan de Muider zeesluis   | 100b-19         |
| ** PLAATS: <u>Munnekezijl</u>   |  |        |  |                 |
| 4-5/02/1825                     | NAP +3,99m, AP +4,19 el                |        | zie Deel I   |                 |
| 09/04/1847                      | VZ +2,15 el                            |        | 16.30u; brief 459/19 (12.3.1847) v. Hoofdingenieur A.C. Kros           | 90b/926         |
| 17/09/1847                      | gVZ +1,21 el                           |        | 04u; brief 1211/19 (19.9.1847) v. A.C. Kros; gVZ = gewone VZ           | id.             |
| 08/12/1847                      | VZ +1,60 el                            |        | 10u; brief 1504/19 (11.12.1847) v. A.C. Kros                           | id.             |
| 20/02/1849                      | VZ +1,00 el                            |        | 08u; brief 233/19 (23.2.1849) v. A.C. Kros                             | id.             |
| 21/02/1849                      | VZ +2,04 el                            |        | 08.45u; idem   | id.             |
| --/09/1853                      | AP +3,21 el                            |        | opgegeven voor Munnikezijlen   | 101a-149        |
| --/01/1855                      | AP +3,99 el                            |        | idem   | id.             |
| 01/01/1855                      | VZ +2,90 el                            |        | 18.45u. idem; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"                 | 100b-18         |
| ** PLAATS: <u>Nieuwe Zijlen</u> |  |        |  |                 |
| 04/02/1825                      | NAP +4,01m, AP +4,23 el                |        | zie Deel I   |                 |
| 09/04/1847                      | VZ +1,50 el                            |        | 16.30u; brief 459/19 (12.3.1847) v. Hoofdingenieur A.C. Kros           | 90b/926         |
| 08/12/1847                      | VZ +1,20 el                            |        | 10u; brief 1504/19 (11.12.1847) v. A.C. Kros                           | id.             |
| 22/01/1849                      | VZ +0,90 el                            |        | 21u; brief 159/19 (26.1.1849) v. A.C. Kros                             | id.             |
| 23/01/1849                      | VZ +0,74 el                            |        | 07u; idem  | id.             |
| 26,27/1/1849                    | VZ +1 el                               |        | nacht; brief 172/19 (31.1.1849) v. A.C. Kros                           | id.             |
| 20/02/1849                      | VZ +0,84 el                            |        | 08u; brief 223/19 (23.2.1849) v. A.C. Kros                             | id.             |
| 21/02/1849                      | VZ +1,60 el                            |        | 08.30u; idem   | id.             |
| --/09/1853                      | AP +2,83 el                            |        |  | 101a-147        |
| --/01/1855                      | AP +3,97 el                            |        |  | id.             |
| 01/01/1855                      | VZ +2,74 el                            |        | 19u. Stand "boven gewoon hoogwater of volzee"                          | 100b-18         |

| DATUM                                | WATERHOOGTE                          | T.O.V.     | OPMERKINGEN  | LITERATUUR                                     |
|--------------------------------------|--------------------------------------|------------|--|--|
| 01/01/1855                           | NAP +3,75m                           |            |  | TO-474   |
| <b>** PLAATS: <u>Oranjesluis</u></b> |                                      |            |  |  |
| 26/09/1853                           | DP +3,04 el                          |            | DP = Delflandsch Boezempeil; hier "wordt gerekend" AP -0,33 el = DP. Zie Deel IV B onder 2   | 100b-20  |
| 1 op 2/1/1855                        | DP +2,60 el                          |            |  | id.  |
| <b>** PLAATS: <u>Petten</u></b>      |                                      |            |  |  |
| 10/01/1830                           | VZ +4,30 el                          |            | "Ten 3 uren 45 minuten" ("het oogenblik van hoog water") "... tot nabij 6 uren"; "... de zee (rees) met vreeselijk geweld ... met de slag der golven tot boven (die) verbazende hoogte ..." Zwarte ijsgang in zeegaten en Zuiderzee de oorzaak? (??) | 88e(14.1.1830);<br>88g(18.1.1830);<br>35-234/5 |
| id.                                  | VZ +4 el 57 duim = VZ +16 Hondsb. vt |            | bij matigen WNW wind 's nachts zee eensklaps tot geheel buitengewone hoogte ... opgelopen <sup>3</sup>   | 87(6.5.1830) <sup>4</sup>                      |
| 19/10/1840                           | VZ +0,35 el                          |            |  | 28-34  |
| 18/10/1841                           | VZ +1,20-1,30 el                     |            |  | id.  |
| 11/12/1841                           | VZ +1,20-1,30 el                     |            |  | id.  |
| 26/03/1842                           | VZ +1,20-1,30 el                     |            |  | id.  |
| 01/01/1843                           | VZ +0,80 el                          |            |  | id.  |
| 10/01/1843                           | VZ +1,40 el                          |            |  | id.  |
| 19/01/1844                           | VZ +1,30 el                          |            |  | id.  |
| 20/01/1844                           | VZ +1,50 el                          |            |  | id.  |
| 26/01/1845                           | VZ +1,50 el                          |            | 's nachts  | id.  |
| 20/10/1845                           | VZ +1,20 el                          |            | vlg. 88e: 21.00u   | id.;88e(30.10.1845)                            |
| 21/10/1845                           | VZ +2,00 el                          |            | vlg. 88e: 07.00u   | idem   |
| 11/12/1845                           | VZ +1,60 el                          |            |  | 28-35  |
| 11 op 12/12/1845                     | VZ +1,85 el                          |            | "Hondsbosche"  | 88e(16.12.1845)                                |
| 12/12/1845                           | id. , d.i.                           |            | bron: lit. 50: lit. 88e  | 28-35;50-140                                   |
| id.                                  | enkele duimen lager dan              | 04/02/1825 | bron: Haarl. Courant 16.12.1845  | 50-140   |
| 13/12/1845                           | VZ +1,15 el                          |            |  | 28-35  |
| 15/12/1845                           | VZ +1,30 el                          |            |  | id.  |
| 16/12/1845                           | VZ +1,50 el                          |            |  | id.  |
| 27/12/1845                           | VZ +1,40 el                          |            |  | id.  |
| 01/01/1846                           | VZ +1,70 el                          |            |  | id.  |
| 09/04/1847                           | VZ +1,50 el                          |            |  | id.  |
| 16/09/1847                           | VZ +1,50 el                          |            |  | id.  |
| 08/12/1847                           | VZ +1,50 el                          |            |  | id.  |
| 22/01/1849                           | VZ +1,50 el                          |            |  | id.  |
| 27/12/1849                           | VZ +1,50-2,00 el                     |            | Ook gedurende de twee volgende dagen   | 28-37  |
| 06/02/1850                           | VZ +1,00 el                          |            |  | 28-38  |
| 10/02/1850                           | VZ +0,80 el                          |            |  | id.  |
| 11/02/1850                           | VZ +1,20 el                          |            |  | id.  |
| 12/02/1850                           | VZ +1,20 el                          |            |  | id.  |
| 23/03/1850                           | VZ +0,50 el                          |            |  | id.  |
| --/09/1853                           | VZ +2,00 el                          |            | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"   | 101a-149                                       |
| 26/09/1853                           | VZ +2,70 el                          |            |  | 28-39  |
| 17/02/1854                           | VZ +1,32 el                          |            |  | 28-40  |
| 18/02/1854                           | VZ +1,95 el                          |            |  | id.  |
| 19/02/1854                           | VZ +1,80 el                          |            |  | id.  |
| --/01/1855                           | VZ +1,60 el                          |            | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"   | 101a-149                                       |
| 1-2/02/1855                          | id.                                  |            | idem   | 100b-19  |
| 01/01/1855                           | VZ +1,70 el                          |            |  | 28-40  |

<sup>3</sup> de 3 x daagse weerkundige waarnemingen (8 resp. 7u, 13u en 22u) te Haarlem en Zwanenburg (= Halfweg) van januari 1830 - in afdruk welwillend verstrekt door dr. G.P. Können van het KNMI - geven voor de 9<sup>e</sup> en de 10<sup>e</sup> aan lichte dooi, westelijke winden en een wat teruglopende barometer; voor Haarlem wijzen de bijbehorende aantekeningen op wisselvallig, winderig en buiig weer vanaf de 9<sup>e</sup> 's avonds. Al met al bieden deze gegevens onvoldoende aanknopingspunt voor een verklaring van het uitzonderlijke verschijnsel

<sup>4</sup> afdruk onder dankzegging ontvangen van drs. J.T. Bremer te Wieringerwaard

| DATUM                               | WATERHOOGTE                            | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR                |
|-------------------------------------|--|--------|--|---------------------------|
| 05/06/1858                          | zee van VZ -0,50 el tot<br>VZ +1,30 el |        | 12.30u, oostenwind. "Moerzee" onder zeer hevig<br>gedruis uit zee - 12.40u: wind naar NW, zee liep af,<br>wind daarna naar NO<br>N.B.: voor historische "moerzeëen" zie ook lit. 109a<br>(o.a. §§ 6.2.4, 6.3 en i.h.b. 6.4.3). | 87(3.5.1859) <sup>5</sup> |
| ** PLAATS: <u>Raamsdonk</u>         |  |        | Aanleg Nieuwe Merwede: 1850-1885   |                           |
| 19/08/1844                          | AP +2,12 el                            |        | ontleend aan bron C (zie noot 1)   | DGW                       |
| 27/01/1845                          | AP +2,06 el                            |        | idem   | id.                       |
| 06/02/1845                          | AP +2,08 el                            |        | idem   | id.                       |
| 29/03/1845                          | AP +2,10 el                            |        | idem   | id.                       |
| 20/08/1845                          | AP +2,01 el                            |        | idem   | id.                       |
| 21/08/1845                          | AP +1,93 el                            |        | idem   | id.                       |
| 21/10/1845                          | AP +2,27 el                            |        | idem   | id.                       |
| 12/12/1845                          | AP +2,40 el                            |        | idem   | id.                       |
| 15/12/1845                          | AP +2,06 el                            |        | idem   | id.                       |
| 16/12/1845                          | AP +2,11 el                            |        | idem   | id.                       |
| 17/12/1845                          | AP +2,07 el                            |        | idem   | id.                       |
| 23/12/1845                          | AP +2,00 el                            |        | idem   | id.                       |
| 27/12/1845                          | AP +2,25 el                            |        | idem   | id.                       |
| 28/12/1845                          | AP +2,03 el                            |        | idem   | id.                       |
| 31/12/1845                          | AP +2,18 el                            |        | idem   | id.                       |
| 02/01/1846                          | AP +2,36 el                            |        | idem   | id.                       |
| 01/02/1846                          | AP +2,39 el                            |        | idem   | id.                       |
| 08/02/1846                          | AP +2,50 el                            |        | idem   | id.                       |
| 07/02/1847                          | AP +2,15 el                            |        | idem   | id.                       |
| 19/02/1847                          | AP +2,04 el                            |        | idem   | id.                       |
| 09/04/1847                          | AP +2,17 el                            |        | idem   | id.                       |
| 03/09/1847                          | AP +2,10 el                            |        | idem   | id.                       |
| 17/09/1847                          | AP +2,15 el                            |        | idem   | id.                       |
| 08/12/1847                          | AP +2,14 el                            |        | idem   | id.                       |
| 11/10/1848                          | AP +2,20 el                            |        | idem   | id.                       |
| 01/01/1855                          | AP +2,40 el                            |        | 05u  | 100b-19                   |
| 02/01/1855                          | AP +2,68 el                            |        | 06u  | id.                       |
| ** PLAATS: <u>Repart (Schouwen)</u> |  |        | Kustlocatie onmiddellijk oostelijk van de huidige<br>Brouwersdam   |                           |
| --/09/1853                          | GHW +1,50 el                           |        | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"   | 101a-150                  |
| --/01/1855                          | GHW +1,70 el                           |        | idem   | id.                       |
| 01/01/1855                          | NAP +2,80m                             |        | voor 1874...1900 gold GHW = NAP +1,10m (TO-180)  | TO-434                    |
| 1 op 2/1/1855                       | GHW +1,70 el                           |        | voor Noordzijde Schouwen. Dit zou de grootste<br>waargenomen hoogte in Zeeland zijn (N.B.: dit is<br>beslist onjuist! – zie Tholen, Vlissingen enz.)   | 100b-20                   |
| ** PLAATS: <u>Roptazijl</u>         |  |        |  |                           |
| 09/04/1847                          | VZ +1,60 el                            |        | 15u; brief 459/19 (12.3.1847) v. Hoofdingenieur A.C.<br>Kros   | 90b/926                   |
| 17/09/1847                          | gVZ +1,06 el                           |        | 12u; brief 1211/19 (19.9.1847) v. A.C. Kros; gVZ =<br>gewone VZ  | id.                       |
| 08/12/1847                          | VZ +1,20 el                            |        | 09u; brief 1504/19 (11.12.1847) v. A.C. Kros   | id.                       |
| 23/01/1848                          | VZ +1,10 el                            |        | 08u; brief 159/19 (26.01.1848) v. A.C. Kros  | id.                       |
| id.                                 | VZ +1,00 el                            |        | 20u; idem  | id.                       |
| 26,27/1/1849                        | VZ +1,20 el                            |        | nacht; brief 172/19 (31.1.1849) v. A.C. Kros   | id.                       |
| 21/02/1849                          | VZ +1,00 el                            |        | 08u; brief 233/19 (23.2.1848) v. A.C. Kros   | 90b/926                   |
| --/09/1853                          | AP +2,35 el                            |        |  | 101a-147                  |
| --/01/1855                          | AP +1,95 el                            |        | N.B.: De SV-topstand zal, gelet op de SV-hoogten bij<br>andere Friese stations (alle met 1853 lager dan 1855),<br>aanzienlijk hoger zijn geweest (AP +3,0 el??)  | id.                       |

<sup>5</sup> gegevens onder dankzegging ontvangen van drs. J.T. Bremer te Wieringerwaard

| DATUM   | WATERHOOGTE   | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR                |
|---|---|--------|---|---------------------------|
| 01/01/1855  | VZ +1,20 el   |        | 08u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee". De SV-topstand trad hier die dag 's avonds op!   | 100b-18                   |
| <b>** PLAATS: <u>Rotterdam</u></b>  |   |        |   |                           |
| Tenzij anders vermeld zijn de bronnen der hiernavolgende getijgegevens van Rotterdam de desbetreffende wekrapporten van de Fabriek-Landmeter v. h. HHR Schieland; vrijwel zeker zijn al deze standen "dagwaarden". Zie ook Deel I, noot 6 bij Rotterdam. Veelal geeft lit. 50-138/140 per geval meer HW- en LW-standen. <i>N.B.:</i> aanleg Nieuwe Waterweg; 1863-1873. |   |        |   |                           |
| 04/02/1825  | NAP +2,91m, AP +3,15 el   |        | zie Deel I en IV b onder 2  |                           |
| 14/01/1827  | NAP +1,80m  |        | HW, 7u  | 50-138                    |
|   | id. NAP -0,05m  |        | LW, 1.45u   | id.                       |
| 15/01/1827  | NAP +2,725m   |        |   | 50-143; 49-bijl.2         |
|   | id. NAP +2,72m  |        | HW, 6u  | 50-138                    |
|   | id. NAP +0,96m  |        | LW, 2u  | id.                       |
| 16/01/1827  | NAP +1,07m  |        | HW, 7u  | id.                       |
|   | id. NAP   |        | LW, 3u  | id.                       |
| 04/03/1828  | NAP +0,83m  |        | HW, 6.30u   | id.                       |
|   | id. NAP -0,68m  |        | LW, 3u  | id.                       |
| 05/03/1828  | NAP +2,775m   |        |   | 50-143; 49-bijl.2         |
|   | id. NAP +2,77m  |        | HW, 6u  | 50-138                    |
|   | id. NAP +1,125m   |        | LW, 12.30u  | id.                       |
| 06/03/1828  | NAP +1,75m  |        | HW, 8u  | id.                       |
|   | id. NAP +0,05m  |        | LW, 4u  | id.                       |
| 30/12/1833  | NAP +1,80m  |        | HW, 6.30u   | id.                       |
|   | id. NAP +0,50m  |        | LW, 3u  | id.                       |
| 31/12/1833  | NAP +2,25m  |        | HW  | id.                       |
|   | id. NAP +0,34m  |        | LW  | id.                       |
| 01/01/1834  | AP +2,87 el   |        | register rivierstanden  | DGW                       |
|   | id. NAP +2,66m  |        |   | 50-143; 49-bijl.2         |
|   | id. NAP +2,66m  |        | HW, 7.30u   | 50-138                    |
|   | id. NAP +0,86m  |        | LW, 4.30u   | id.                       |
| 02/01/1834  | NAP +1,65m  |        | HW, 9u  | id.                       |
|   | id. NAP +0,50m  |        | LW, 5.30u   | id.                       |
| 29/01/1834  | AP +2,92 el   |        | register rivierstanden  | DGW                       |
| 22/02/1837  | NAP +1,41m  |        | HW, 6.30u   | 50-139                    |
|   | id. NAP +0,13m  |        | LW, 2.30u   | id.                       |
| 23-24/2/1837  | "buitenstad" gelijk aan   | 1775   |   | 86-123                    |
|   | id. 6 à 7 duim lager dan  | 1825   | vloed 1825 = allerhoogste vloed   | id.                       |
| 23/02/1837  | NAP +1,305m   |        | HW, 6.30u   | 50-139                    |
|   | id. NAP -0,26m  |        | LW, 2.45u   | id.                       |
| 23 op 24/<br>02/1837  | even hoog als   | 1775   | in buitenstad. (Lit. 88h: bericht uit R'dam van 24.2.1837)  | 88h(27.2.1837)            |
| 24/02/1837  | NAP +2,715m   |        |   | 50-144; 49-bijl.2         |
|   | id. NAP +2,71m  |        | HW, 6u  | 50-139                    |
|   | id. NAP +1,10m  |        | LW, 3.45u   | id.                       |
| 25/02/1837  | NAP +1,305m   |        | HW, 6.45u   | 50-138                    |
|   | id. NAP -0,08m  |        | LW, 4u  | 50-139                    |
| 21/10/1845  | NAP +2,46m  |        | geen bron vermeld   | 50-140                    |
| 10/12/1845  | NAP +1,36m  |        | HW, 2u  | id.                       |
|   | id. NAP +0,39m  |        | LW, 10u   | id.                       |
| 11/12/1845  | NAP +1,51m  |        | HW, 4.30u   | id.                       |
|   | id. NAP -0,37m  |        | LW, 11.15u  | id.                       |
| 11 op 12/<br>12/1845  | 3 el 44 duim =<br>10 vt 11½ duim Rijnl., d.i.<br>8 Ned. (= 3 Rijnl.) duim onder | 1825   | aan de grote sluis (Vlasmarkt). Lit. 50: (SBP =) Schielands Boezempeil + (Rijnl.) 3,44m = NAP +2,89m op 12/12. Vgl. met 1825: R'damsche Courant 13.12.1845. Zie ook Deel IV B 2 | 88h(15.12.1845)<br>50-140 |
| 12/12/1845  | NAP +2,84/2,88m   |        |   | 49-Bijl2                  |
|   | id. NAP +2,875m   |        |   | 50-144                    |
|   | id. NAP +2,87m  |        | HW, 4.30u   | 50-140                    |
|   | id. NAP +0,625m   |        | LW, 1.30u   | id.                       |



## Deel III

## (Oude) Schoterzijl

| DATUM                                | WATERHOOGTE             | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR         |
|--------------------------------------|-------------------------|--------|---|--------------------|
| 13/12/1845                           | NAP +1,125m             |        | HW, 5u  | id.                |
| id.                                  | NAP -0,395m             |        | LW, 12.45u  | id.                |
| --/09/1853                           | AP +3,11 el             |        | d.i. (Bijl. 4) NAP +2,87m   | 101a-149           |
| 26/09/1853                           | NAP +2,83m              |        |   | 50-144             |
| id.                                  | 3 Rijnl. duim lager dan | 1825   | top: 11u-12.30u, daarna langzame val  | 88h(28.9.1853)     |
| --/--/1855                           | AP +2,49 el             |        | hoogste jaarwaarde (van dagHW's!)   | TO 1851/60-204     |
| --/01/1855                           | AP +3,18 el             |        |   | 101a-149           |
| 1-2/01/1855                          | id.                     |        | kennelijk nachtstand!   | 100b-20            |
| 01/01/1855                           | NAP +2,85m              |        |   | 49-bijl.2          |
| id.                                  | NAP +2,94m              |        | stemt overeen met 100b en lit. 101a!  | TO-464             |
| 02/01/1855                           | id.                     |        |   | 49-bijl.2          |
| ** PLAATS: <u>Schaphalsterzijl</u>   |                         |        | aan N. oever Reitdiep, 3,6 km W. van Winsum   |                    |
| 18/11/1835                           | VZ +1,90 el             |        | 22.30u  | 90b/888            |
| 19/11/1835                           | VZ +1,70 el             |        | 08.30u  | id.                |
| ** PLAATS: <u>Schokland</u>          |                         |        |   |                    |
| 4-5/02/1825                          | NAP +3,38m, AP +3,58 el |        | zie Deel I. N.B.: nul peilschaal = gemidd. hoogte<br>dagelijkse vloed = (bij benadering) AP +0,28 el vlg.<br>TO 1851/60-229     |                    |
| --/09/1853                           | AP +2,56 el             |        |   | 101a-148           |
| 26/09/1853                           | Schokland overstroomd   |        |   | 88h(30.9.1853)     |
| --/01/1855                           | AP +3,16 el             |        | Ens (vlg. TO)   | TO 1851/60-138;148 |
| 02/01/1855                           | VZ +2,88 el             |        | 11u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"; op<br>straat i.h. midden van Ens ~1 el water                                     | 100b-18,22         |
| ** PLAATS: <u>Schoonhoven</u>        |                         |        |   |                    |
| 04/02/1825                           | NAP +2,76m, AP +2,93 el |        | zie Deel I  |                    |
| 12/12/1845                           | AP +3,20 el             |        | register stations grote rivieren; nul peilschaal =<br>AP -0,489 el  | DGW                |
| 02/01/1846                           | AP +3,23 el             |        | idem; N.B.: hoog opperwater!  | id.                |
| 28/12/1849                           | AP +2,94 el             |        | idem  | id.                |
| 29/12/1849                           | AP +3,12 el             |        | idem  | id.                |
| --/09/1853                           | AP +3,20 el             |        |   | 101a-150           |
| 26/09/1853                           | id.                     |        | register stations grote rivieren  | DGW                |
| --/01/1855                           | AP +3,41 el             |        |   | 101a-150           |
| 1-2/01/1855                          | AP +4,37 el (!!!)       |        | d.i. NAP +4,20m = 1953 +0,38m; vgl. R'dam en<br>Gorinchem: 1953 - 0,81m resp. - 0,50m. Zal AP +3,47<br>c.q. 3,37 el moeten zijn | 100b-20            |
| 01/01/1855                           | NAP +3,24m              |        | SV-peil hier ongetwijfeld op 02/01 bereikt  | TO-464             |
| ** PLAATS: <u>(Oude) Schoterzijl</u> |                         |        |   |                    |
| 04/02/1825                           | NAP +2,62m, AP +2,89 el |        | zie Deel I  |                    |
| 09/04/1847                           | VZ +1,94 el             |        | 16u; brief 459/19 (12.3.1847) v. Hoofdingenieur A.C.<br>Kros  | 90b/926            |
| 17/09/1847                           | ZP +1,60 el             |        | 16u; br.1221/19 (21.9.1847) A.C. Kros; ZP= zomerpeil  | id.                |
| 18/09/1847                           | ZP +1,22 el             |        | 04u; idem ; idem  | id.                |
| id.                                  | ZP +1,05 el             |        | 14u; idem ; idem  | id.                |
| 19/09/1847                           | ZP +1,00 el             |        | 06u; idem ; idem  | id.                |
| 08/12/1847                           | VZ +0,99 el             |        | 12u; brief 1504/19 (11.12.1847) v. A.C. Kros  | id.                |
| id.                                  | VZ +1,23 el             |        | 18u; idem   | id.                |
| 09/12/1847                           | VZ +0,98 el             |        | 06u; idem   | id.                |
| 10/10/1848                           | VZ +0,96 el             |        | 08u; brief 1059/19 (14.10.1848) v. A.C. Kros  | id.                |
| 11/10/1848                           | VZ +1,09 el             |        | 12u; idem   | id.                |
| 06/11/1848                           | VZ +1,02 el             |        | 21u; brief 1127/19 (9.11.1848) v. A.C. Kros   | id.                |
| 07/11/1848                           | VZ +1,15 el             |        | 12u; idem   | id.                |
| 23/01/1849                           | VZ +1,35 el             |        | 12u; brief 159/19 (26.1.1849) v. A.C. Kros  | id.                |
| id.                                  | VZ +1,40 el             |        | 16u; idem   | id.                |
| 24/01/1849                           | VZ +1,20 el             |        | 06u; idem   | id.                |
| 26,27/1/1849                         | VZ +1,18 el             |        | nacht; brief 172/19 (31.1.1849) v. A.C. Kros  | id.                |
| 21/02/1849                           | VZ +1,13 el             |        | 14u; brief 233/19 (23.2.1849) v. A.C. Kros  | id.                |

| DATUM                                | WATERHOOGTE                             | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR     |
|--------------------------------------|---|--------|---|----------------|
| 21/02/1849                           | VZ +1,15 el                             |        | 16u; brief 233/19 (23.2.1849) v. A.C. Kros  | 90b/926        |
| --/09/1853                           | AP +2,03 el                             |        |   | 101a-147       |
| --/01/1855                           | AP +2,46 el                             |        |   | id.            |
| 02/01/1855                           | VZ +2,45 el                             |        | Oude Schoterzijl  | 100b-18        |
| <b>** PLAATS: <u>Spaarndam</u></b>   |   |        |   |                |
| 04/02/1825                           | AP +2,47 à 2,50el                       |        | zie Deel I  | 91c/472        |
| 15/01/1827                           | AP +73 duim                             |        | 15u; Rijnl. maat, AP = A'dams stadspeil   |                |
| 08/03/1827                           | AP +73 duim                             |        | 17u; idem   |                |
| 25 & 26/<br>12/1836                  | peil +2,26 el                           |        | peil = AP   | 86-83          |
| <b>** PLAATS: <u>Spaarnwoude</u></b> |   |        |   |                |
| 25 & 26/<br>12/1836                  | peil +2,34 el                           |        | 1,5 km ZW van Spaarndam<br>peil = AP  | 86-83          |
| <b>** PLAATS: <u>Spakenburg</u></b>  |   |        |   |                |
| 4-5/02/1825                          | NAP +2,68m, AP +2,85 el                 |        | zie Deel I  |                |
| --/09/1853                           | AP +2,26 el                             |        |   | 101a-149       |
| 26/09/1853                           | id.                                     |        |   | 100b-19        |
| 19/02/1854                           | AP +2,32 el                             |        |   | id.            |
| --/01/1855                           | AP +1,85 el                             |        | zie ook Deel IV C   | 101a-149       |
| 01/01/1855                           | AP +1,45 el                             |        | 19.30u; astr. HW: 23.30u  | 100b-19        |
| 02/01/1855                           | AP +2,75 el                             |        | water enige tijd 1 à 2 cm over de deuren  | id.            |
| <b>** PLAATS: <u>Statenzijl</u></b>  |   |        |   |                |
| 04/02/1825                           | NAP +5,09m, AP +5,18 el,<br>VZ +3,80 el |        | zie Deel I  |                |
| 05/03/1828                           | VZ +2,40 el                             |        |   | 85-134         |
| 17/10/1834                           | VZ +2,95 el                             |        | lit. 90b/888: 23.30u; lit. 85: 's nachts,<br>"naauwkeurigheid...betwijfeld"                               | 90b/888;85-134 |
| 08/03/1835                           | VZ +2,50 el                             |        | 's nachts (= 8 <sup>e</sup> op 9 <sup>e</sup> ). Vlg. het register zou 3/3 i.p.v. 8/3<br>aannemelijk zijn | 85-134         |
| 02/01/1839                           | VZ +2,50 el                             |        | lit. 90b/889: middag  | 90b/889;85-134 |
| 08/01/1839                           | VZ +2,30 el                             |        |   | 85-134         |
| 21 op 22/<br>01/1840                 | VZ +2,50 el                             |        | lit. 90b/889: nacht; lit. 85: 22/01   | 90b/889;85-134 |
| 19/10/1840                           | VZ +1,75 el                             |        | n.a.v. Zoutkamp   | id.            |
| 11/12/1841                           | VZ +1,80 el                             |        | idem  | 89d            |
| 26/03/1842                           | VZ +1,40 el                             |        | idem  | id.            |
| 28 op 29/<br>01/1843                 | VZ +1,80 el                             |        | nacht   | 90b/889        |
| 18/08/1844                           | VZ +2,00 el                             |        | lit. 90b/889: n.m.  | 90b/889;85-134 |
| 18 op 19/<br>08/1844                 | VZ +2,10 el                             |        | lit. 90b/889: nacht; lit. 85: 19/08; lit. 89d: 19/08<br>'s morgens  | id.            |
| 27/01/1845                           | VZ +1,90 el                             |        | lit. 90b/889: 03u; lit.85: 26 <sup>e</sup> 's avonds  | id.            |
| 20 op 21/<br>10/1845                 | VZ +2,95 el                             |        |   | 85-134         |
| 21/10/1845                           | VZ +2,45 el                             |        | 's namiddags  | id.            |
| 31/12/1845                           | VZ +1,68 el                             |        | n.a.v. Zoutkamp   | 89d            |
| 1 op 2/1/1846                        | VZ +2,55 el                             |        |   | id.            |
| 09/04/1847                           | VZ +2,80 el                             |        | lit. 90b/890: 18.30u  | 90b/890;85-135 |
| 14/11/1848                           | VZ +1,60 el                             |        | (n.a.v. Zoutkamp); 's morgens   | 90b/890        |
| 21/02/1849                           | VZ +2,30 el                             |        | lit. 90b/890: 10.30u  | 90b/890;85-135 |
| 28/12/1849                           | VZ +1,80 el                             |        | n.a.v. Zoutkamp   | 85-135         |
| 22/02/1850                           | VZ +2,00 el                             |        |   | id.            |
| 08 op 09/<br>11/1850                 | VZ +2,85 el                             |        |   | id.            |
| 10/01/1852                           | VZ +2,65 el                             |        |   | id.            |
| --/09/1853                           | AP +3,78 el                             |        |   | 101a-147       |
| 26/09/1853                           | VZ +2,40 el                             |        |   | 85-135         |

| DATUM                                      | WATERHOOGTE                             | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR     |
|--|---|--------|--|----------------|
| 25/02/1854                                 | VZ +3,05 el                             |        |  | id.            |
| --/01/1855                                 | AP +4,83 el                             |        |  | 101a-147       |
| 1-2/01/1855                                | NAP +4,74m                              |        | TO: 01/01/1855   | 42-68a;TO-474  |
| 01/01/1855                                 | VZ +2,25 el                             |        | 's namiddags   | 85-135         |
| id.  | id.                                     |        | 11.30u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"                                     | 100b-18        |
| id.  | VZ +3,45 el                             |        | 's avonds, van 20-24u  | 85-135         |
| id.  | id.                                     |        | 22u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"  | 100b-18        |
| 02/01/1855                                 | VZ +2,50 el                             |        | 10.30u vlg. lit. 100b (daarin "boven gewoon hoogwater of volzee"); v.m. vlg. lit. 85 | 100b-18;85-135 |
| <b>** PLAATS: <u>Stavoren</u></b>          |   |        |  |                |
| 04/02/1825                                 | NAP +2,39m, AP +2,64 el,<br>VZ +2,27 el |        | zie Deel I   |                |
| 09/04/1847                                 | VZ +1,00 el                             |        | 15u; brief 459/19 (12.3.1847) v. Hoofdingenieur A.C. Kros                            | 90b/926        |
| 17/09/1847                                 | gVZ +0,90 el                            |        | 11u; brief 1211/19 (19.9.1847) v. A.C. Kros; gVZ = gewone VZ                         | id.            |
| id.  | ZP +1,00 el                             |        | 13u; brief 1221/19 (21.9.1847) v. A.C. Kros; ZP = zomerpeil                          | id.            |
| 08/12/1847                                 | VZ +0,70 el                             |        | 10u; brief 1504/19 (11.12.1847) v. A.C. Kros   | id.            |
| id.  | VZ +0,85 el                             |        | 21u; idem  | id.            |
| 10/10/1848                                 | VZ +0,75 el                             |        | 20u; brief 1059/19 (14.10.1848) v. A.C. Kros   | id.            |
| 11/10/1848                                 | VZ +0,90 el                             |        | 06u; idem  | id.            |
| 07/11/1848                                 | VZ +0,72 el                             |        | 07u; brief 1127/19 (9.11.1848) v. A.C. Kros  | id.            |
| id.  | VZ +0,76 el                             |        | 19u; idem  | id.            |
| 23/01/1849                                 | VZ +0,92 el                             |        | 09u; brief 159/19 (26.1.1849) v. A.C. Kros   | id.            |
| id.  | VZ +1,02 el                             |        | 21u; idem  | id.            |
| 24/01/1849                                 | VZ +0,72 el                             |        | 09u; idem  | id.            |
| id.  | VZ +0,74 el                             |        | 21u; idem  | id.            |
| 21/02/1849                                 | VZ +0,80 el                             |        | 19u; brief 233/19 (23.2.1849) v. A.C. Kros   | id.            |
| 23/02/1849                                 | VZ +0,70 el                             |        | 08u; brief 243/19 (26.2.1849) v. A.C. Kros   | id.            |
| --/09/1853                                 | AP +1,91 el                             |        |  | 101a-147       |
| --/01/1855                                 | AP +2,29 el                             |        |  | id.            |
| 1-2/01/1855                                | NAP +2,04m                              |        |  | 42-68a         |
| 02/01/1855                                 | VZ +1,92 el                             |        | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"   | 100b-18        |
| <b>** PLAATS: <u>Steenbergsche Sas</u></b> |   |        |  |                |
| 04/02/1825                                 | NAP +3,82m                              |        | opgaven voor: Steenbergsche Vliet<br>zie Deel I                                      |                |
| 18/08/1844                                 | AP +2 el 15 duim                        |        | ontleend aan bron C (zie noot 1)   | DGW            |
| 19/08/1844                                 | AP +2 el 52 duim                        |        | idem   | id.            |
| 12/11/1844                                 | AP +2 el 26 duim                        |        | idem   | id.            |
| 13/11/1844                                 | AP +2 el 37 duim                        |        | idem   | id.            |
| 26/01/1845                                 | AP +2 el 44 duim                        |        | idem   | id.            |
| 27/01/1845                                 | AP +2 el 68 duim                        |        | idem   | id.            |
| 04/02/1845                                 | AP +2 el 80 duim                        |        | idem   | id.            |
| 29/03/1845                                 | AP +2 el 46 duim                        |        | idem   | id.            |
| 21/10/1845                                 | AP +2 el 92 duim                        |        | idem   | id.            |
| 09/12/1845                                 | AP +2 el 20 duim                        |        | idem   | id.            |
| 10/12/1845                                 | AP +2 el 11 duim                        |        | idem   | id.            |
| 12/12/1845                                 | AP +3 el 66 duim (!)                    |        | idem   | id.            |
| 23/12/1845                                 | AP +2 el 12 duim                        |        | idem   | id.            |
| 27/12/1845                                 | AP +2 el 70 duim                        |        | idem   | id.            |
| 01/01/1846                                 | AP +3 el 10 duim                        |        | idem   | id.            |
| 02/01/1846                                 | AP +2 el 70 duim                        |        | idem   | id.            |
| 11/02/1846                                 | AP +2 el 42 duim                        |        | idem   | id.            |
| 07/02/1847                                 | AP +2 el 52 duim                        |        | idem   | id.            |
| 19/02/1847                                 | AP +2 el 38 duim                        |        | idem   | id.            |
| 08/12/1847                                 | AP +2 el 85 duim                        |        | idem. N.B.: meest wrschlk. stand (alle bronnen zeer slecht leesbaar)                 | id.            |
| 11/10/1848                                 | AP +2 el 70 duim                        |        | zie 19/2/1847  | id.            |

| DATUM                                   | WATERHOOGTE             | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR       |
|---|-------------------------|--------|---|------------------|
| <b>** PLAATS: <u>Tacozijsl</u></b>      |                         |        |   |                  |
| 4-5/02/1825                             | NAP +2,60m, AP +2,86 el |        | zie Deel I  |                  |
| 26,27/1/1849                            | VZ +1,03 el             |        | nacht; brief 172/19 (31.1.1849) v. Hoofdingenieur A.C. Kros                         | 90b/926          |
| <b>** PLAATS: <u>Termunterzijsl</u></b> |                         |        |   |                  |
| 04/02/1825                              | VZ +3,70 el             |        | zie Deel I<br>Voor gedragslijn m.b.t. opneming standen v.a. 1825<br>zie Toelichting |                  |
| 15/01/1827                              | VZ +1,80 el             |        |   | 85-134           |
| 01/11/1827                              | VZ +2,00 el             |        |   | id.              |
| 05/03/1828                              | VZ +2,40 el             |        |   | id.              |
| 31/10/1829                              | VZ +1,70 el             |        | n.a.v. Zoutkamp   | 89d              |
| 13/12/1830                              | VZ +1,60 el             |        | idem  | 85-134           |
| 20/12/1830                              | VZ +2,05 el             |        |   | id.              |
| 14/11/1831                              | VZ +2,20 el             |        |   | id.              |
| 02/09/1833                              | VZ +2,10 el             |        |   | id.              |
| 03/11/1833                              | VZ +2,20 el             |        |   | id.              |
| 10/12/1833                              | VZ +2,00 el             |        |   | id.              |
| 01/01/1834                              | VZ +2,50 el             |        |   | id.              |
| 09/12/1834                              | VZ +1,95 el             |        |   | 89d              |
| 19/11/1835                              | VZ +2,05 el             |        | v.m. Vlg. 89d: VZ +1,60 el  | 90b/888          |
| 11/02/1836                              | VZ +2,00 el             |        | ~19u  | id.              |
| id.                                     | VZ +1,95 el             |        |   | 85-134           |
| 17/02/1836                              | VZ +1,83 el             |        | n.a.v. Zoutkamp   | 89d              |
| 12/11/1837                              | VZ +2,00 el             |        |   | 90b/888          |
| id.                                     | VZ +1,85 el             |        |   | 89d              |
| <b>** PLAATS: <u>Terneuzen</u></b>      |                         |        |   |                  |
| --/09/1853                              | AP +3,15 el             |        | zie Deel IV C   | 101a-150;101c-28 |
| --/01/1855                              | GHW +1,30 el            |        | idem  | 101a-150         |
| id.                                     | AP +3,88el              |        |   | 101c-28          |
| 01/01/1855                              | NAP +3,82m              |        | idem  | TO-414           |
| <b>** PLAATS: <u>Terschelling</u></b>   |                         |        |   |                  |
| 04/02/1825                              | NAP +2,95m ,VZ +2,40 el |        | zie Deel I  |                  |
| --/09/1853                              | VZ +1,28 el             |        | haven; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"                                     | 101a-149         |
| --/01/1855                              | VZ +2,05 el             |        | idem  | id.              |
| 1-2/01/1855                             | NAP +2,60m              |        | haven   | 42-68a           |
| 01/01/1855                              | id.                     |        | West-Terschelling   | TO-474           |
| id.                                     | VZ +2,05 el             |        | 19u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"                                       | 100b-19          |
| <b>** PLAATS: <u>Texel</u></b>          |                         |        |   |                  |
| 3-4/02/1825                             | NAP +2,45m, VZ +2,20 el |        | zie Deel I  |                  |
| 11 op 12/<br>12/1845                    | VZ +1,45 el             |        |   | 88e(16.12.1845)  |
| --/09/1853                              | VZ +1,45 el             |        | haven   | 101a-149         |
| 1-2/01/1855                             | NAP +1,94m              |        | Oude Schild   | 42-68a           |
| <b>** PLAATS: <u>Tholen</u></b>         |                         |        |   |                  |
| --/09/1853                              | GHW +1,65 el            |        | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"  | 101a-150         |
| id.                                     | AP +3,47 el             |        |   | 101c-28          |
| --/01/1855                              | GHW +1,57 el            |        | idem  | 101a-150         |
| id.                                     | AP +3,39 el             |        | kennelijk GHW = AP +1,82m – is aannemelijk  | 101c-28          |
| 01/01/1855                              | NAP +3,33m              |        | SV-max. trad op 02/01/1855 op. Zie Deel IV C  | TO-414           |
| <b>** PLAATS: <u>Urk</u></b>            |                         |        |   |                  |
| 4-5/02/1825                             | NAP +2,83m, VZ +2,80 el |        | zie Deel I  |                  |
| --/09/1853                              | VZ +1,95 el             |        | in de haven; "boven gewoon hoogwater of volzee"                                     | 101a-149         |
| --/01/1855                              | VZ +2,30 el             |        | idem  | id.              |
| 1-2/01/1855                             | NAP +2,33m              |        |   | 42-68a           |

| Deel III                             |                         |        |   | Werkendam        |
|--------------------------------------|-------------------------|--------|---|------------------|
| DATUM                                | WATERHOOGTE             | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR       |
| id.                                  | VZ +2,30 el             |        | stand "boven gewoon hoogwater of volzee"  | 100b-19          |
| <b>** PLAATS: <u>Vijfsluizen</u></b> |                         |        |   |                  |
| 05/02/1825                           | DP +3,46 el             |        | zie Deel I  |                  |
| --/1849                              | AP +2,60 el             |        | hoogste jaarwaarde van dagHW's  | TO 1851/60-205   |
| --/1853                              | AP +3,05 el             |        | idem  | id.              |
| 26/09/1853                           | DP +3,29 el             |        | DP = Delflandsch Boezempeil   | 100b-20          |
| 1 op 2/1/1855                        | DP +3,30 el             |        | er wordt gerekend DP = AP -0,33 el; zie Deel IV B onder 2                           | id.              |
| <b>** PLAATS: <u>Vlaardingen</u></b> |                         |        |   |                  |
| 05/02/1825                           | DP +3,51 el             |        | zie Deel I  |                  |
| --/1849                              | AP +2,54 el             |        | hoogste jaarwaarde van dagHW's  | TO 1851/60-206   |
| 28/12/1849                           | NAP +2,38m              |        |   | DGW              |
| --/1853                              | AP +3,01 el             |        | zie --/1849   | TO 1851/60-206   |
| 26/09/1853                           | DP +3,25 el             |        | DP = Delflandsch Boezempeil (zie Deel IV B onder 2)                                 | 100b-20          |
| 1 op 2/1/1855                        | DP +2,95 el             |        | TO(-464): geen SV-stand 1855  | id.              |
| <b>** PLAATS: <u>Vlieland</u></b>    |                         |        |   |                  |
| 3-4/02/1825                          | NAP +2,84m, VZ +2,40 el |        | zie Deel I  |                  |
| --/09/1853                           | VZ +1,30 el             |        | in de haven; "boven gewoon hoogwater of volzee"                                     | 101a-149         |
| --/01/1855                           | VZ +2,30 el             |        | idem  | id.              |
| 1-2/01/1855                          | NAP +2,74m              |        | haven; TO: 01/01/1855   | 42-68a; TO-464   |
| id.                                  | VZ +2,30 el             |        | 19u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"                                       | 100b-19          |
| <b>** PLAATS: <u>Vlissingen</u></b>  |                         |        |   |                  |
| --/09/1853                           | AP +2,76 el             |        | zie ook Deel IV C   | 101a-150;101c-28 |
| --/01/1855                           | GHW +1,50 el            |        | stand "boven gewoon HW of volzee"   | 101a-150         |
| id.                                  | AP +4,83 el (?)         |        |   | 101c-28          |
| 01/01/1855                           | NAP +3,30m              |        | zie ook Deel IV C   | TO-414           |
| <b>** PLAATS: <u>Werkendam</u></b>   |                         |        |   |                  |
| 4-5/02/1825                          | NAP +3,54m, AP +3,63 el |        | zie Deel I  |                  |
| 24/02/1837                           | AP +3,35 el             |        | register stations grote rivieren  | DGW              |
| 10/03/1842                           | AP +2,96 el             |        | idem "Hevige storm NNW"   | id.              |
| 19/08/1845                           | AP +2,34 el             |        | vlg. bron C (noot 1); zie ook de Toelichting. Register HW: AP +1,70 el              | id.              |
| 20/08/1845                           | AP +2,12 el             |        | vlg. bron C; stand gelijk aan registerstand   | id.              |
| 21/08/1845                           | AP +2,16 el             |        | idem ; idem   | id.              |
| 21/10/1845                           | AP +2,72 el             |        | idem ; idem   | id.              |
| 12/12/1845                           | AP +3,30 el             |        | idem ; register HW: AP +1,90 el!  | id.              |
| 01/01/1846                           | AP +3,20 el             |        | idem ; hoog opperwater; register HW: AP +2,65 el                                    | id.              |
| 02/01/1846                           | AP +3,05 el             |        | idem ; idem ; stand gelijk aan registerstand  | id.              |
| 01/02/1846                           | AP +3,02 el             |        | idem ; idem ; idem  | id.              |
| 08/02/1846                           | AP +3,10 el             |        | idem ; idem ; register HW: AP +2,90 el  | id.              |
| 07/02/1847                           | AP +2,25 el             |        | idem ; stand gelijk aan register HW   | id.              |
| 25/02/1847                           | AP +2,61 el             |        | idem ; register HW: AP +2,25 el   | id.              |
| 09/04/1847                           | AP +2,45 el             |        | idem ; stand gelijk aan register HW   | id.              |
| 03/09/1847                           | AP +2,30 el             |        | idem ; register HW: AP +1,75 el   | id.              |
| 17/09/1847                           | AP +2,38 el             |        | idem ; stand gelijk aan register HW   | id.              |
| 24/10/1847                           | AP +2,05 el             |        | idem ; idem   | id.              |
| 08/12/1847                           | AP +2,38 el             |        | idem ; idem   | id.              |
| 11/10/1848                           | AP +2,30 el             |        | idem ; register HW: AP +1,70 el   | id.              |
| 28/12/1849                           | AP +2,85 el             |        | register stations grote rivieren  | id.              |
| 29/12/1849                           | AP +3,00 el             |        | idem  | id.              |
|                                      |                         |        | 1851 – 1860: vorming Nieuwe Merwede en sluiting erop uitmondende killen             |                  |
| --/1853                              | AP +3,32 el             |        | hoogste jaarwaarde der dagHW's; d.i. de met 0,09m verhoogde aflezing van 26/09/1853 | TO 1851/60-189   |
| --/09/1853                           | AP +3,23 el             |        |   | 101a-148         |

| DATUM                                | WATERHOOGTE             | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR       |
|--------------------------------------|-------------------------|--------|--|------------------|
| 26/09/1853                           | AP +3,23 el             |        | register stations grote rivieren   | DGW              |
| id.                                  | id.                     |        |  | 100b-19          |
| id.                                  | NAP +3,23m              |        |  | TO-220           |
| --/--/1855                           | AP +3,24 el             |        | hoogste jaarwaarde der dagHW's; dit is de met 0,09m verhoogde aflezing                                 | TO 1851/60-189   |
| --/01/1855                           | AP +3,15 el             |        |  | 101a-148         |
| 01/01/1855                           | NAP +3,06m              |        | met 0,18m verlaagde waarde van --/--/1855. Topstand hier op 02/01/1855!                                | TO-444           |
| 02/01/1855                           | AP +3,15 el             |        | 05.30u, bij HW. Binnen de sluis: AP +3,00 el   | 100b-19          |
| id.                                  | AP +2,67 el             |        | 14.30, bij LW. idem : AP +2,35 el  | id.              |
| id.                                  | AP +3,20 el             |        | a.d. Bakkerskisluis, 's ochtends; "al de buitenpolders in den Biesbosch ondergelopen"                  | id.              |
| <b>** PLAATS: <u>Wieringen</u></b>   |                         |        |  |                  |
| 3 op 4/2/1825                        | NAP +2,35m, VZ +2,26 el |        | zie Deel I   |                  |
| 05/11/1850                           | VZ +1,10 el             |        | 09.44u; Stormvloedbericht wnmr. M. Gorter  | DGW              |
| id.                                  | VZ +0,99 el             |        | 22u; idem  | id.              |
| 06/11/1850                           | VZ +0,76 el             |        | 10.17u; idem   | id.              |
| id.                                  | VZ +0,60 el             |        | 22.29u; idem   | id.              |
| 07/11/1850                           | VZ +0,56 el             |        | 10.56u; idem   | id.              |
| --/09/1853                           | VZ +1,36 el             |        | (N.B.: SV-stand Gron. stations: 8 op 9 nov. 1850!)<br>aan de oever; "boven gewoon hoogwater of volzee" | 101a-149         |
| 26/09/1853                           | id.                     |        | 14.38u; uit maandstaat wnmr M. Gorter  | DGW              |
| 19/02/1854                           | VZ +1,44 el             |        | 13.03u; idem   | id.              |
| 26/02/1854                           | VZ +1,38 el             |        | 19.25u; idem   | id.              |
| --/01/1855                           | VZ +1,85 el             |        | aan de oever; "boven gewoon hoogwater of volzee"   | 101a-149         |
| 01/01/1855                           | NAP +1,94m              |        | Den Oever  | TO-474           |
| <b>** PLAATS: <u>Willemsdorp</u></b> |                         |        |  |                  |
| 4-5/02/1825                          | NAP +3,30m, AP +3,50 el |        | zie Deel I; AP +3,50 el ook in 101c-28   |                  |
| --/09/1853                           | AP +3,50 el             |        |  | 101a-150;101c-28 |
| 26/09/1853                           | id. , d.i.              |        |  | 100b-20          |
| id.                                  | gelijk aan              | 1825   |  | id.              |
| --/--/1855                           | AP +2,64 el             |        | hoogste jaarwaarde van dagHW's   | TO 1851/60-196   |
| --/01/1855                           | AP +2,75 el             |        |  | 101a-150;101c-28 |
| 1-2/01/1855                          | id. , d.i.              |        |  | 100b-20          |
| id.                                  | 0,75 el lager dan       | 1825   |  | id.              |
| 01/01/1855                           | NAP +2,55m              |        | datum moet zijn 02/01/1855 (enkele uren na middernacht)!   | TO-454           |
| <b>** PLAATS: <u>Willemsluis</u></b> |                         |        |  |                  |
| --/09/1853                           | AP +1,80 el             |        | IJ t.o. A'dam, eind NH Kan. (later Willem I - sluis)   | 101a-149         |
| --/01/1855                           | AP +2,00 el             |        |  | id.              |
| 02/01/1855                           | id.                     |        |  | 100b-19          |
| <b>** PLAATS: <u>Willemstad</u></b>  |                         |        |  |                  |
| 4-5/02/1825                          | NAP +3,54m, AP +3,68 el |        | zie Deel I   |                  |
| 24/02/1837                           | AP +3 el 42 duim        |        | ontleend aan bron C (zie noot 1)   | DGW              |
| 18/08/1844                           | AP +2 el 10 duim        |        | idem   | id.              |
| 19/08/1844                           | AP +2 el 20 duim        |        | idem   | id.              |
| 13/11/1844                           | AP +2 el 20 duim        |        | idem   | id.              |
| 26/01/1845                           | AP +2 el 15 duim        |        | idem   | id.              |
| 27/01/1845                           | AP +2 el 29 duim        |        | idem   | id.              |
| 04/02/1845                           | AP +2 el 60 duim        |        | idem   | id.              |
| 29/03/1845                           | AP +2 el 20 duim        |        | idem   | id.              |
| 21/10/1845                           | AP +2 el 80 duim        |        | idem   | id.              |
| 12/12/1845                           | AP +3 el 40 duim        |        | idem   | id.              |
| 15/12/1845                           | AP +2 el 20 duim        |        | idem   | id.              |
| 27/12/1845                           | AP +2 el 50 duim        |        | idem   | id.              |
| 31/12/1845                           | AP +2 el 40 duim        |        | idem   | id.              |
| 01/01/1846                           | AP +2 el 65 duim        |        | idem   | id.              |

| DATUM                               | WATERHOOGTE                             | T.O.V. | OPMERKINGEN  | LITERATUUR   |
|-------------------------------------|---|--------|--|--------------|
| 02/01/1846                          | AP +2 el 40 duim                        |        | idem   | id.          |
| 01/02/1846                          | AP +2 el 10 duim                        |        | idem   | id.          |
| 08/02/1846                          | AP +2 el 40 duim                        |        | idem   | id.          |
| 11/02/1846                          | AP +2 el 10 duim                        |        | idem   | id.          |
| 09/04/1847                          | AP +2 el 15 duim                        |        | idem   | id.          |
| 03/09/1847                          | AP +2 el 25 duim                        |        | idem   | id.          |
| 17/09/1847                          | AP +2 el 19 duim                        |        | idem   | id.          |
| 24/10/1847                          | AP +2 el 10 duim                        |        | idem   | id.          |
| 08/12/1847                          | AP +2 el 27 duim                        |        | idem   | id.          |
| 11/10/1848                          | AP +2 el 50 duim                        |        | idem   | id.          |
| --/09/1853                          | AP +3,10 el                             |        |  | 101a-148     |
| --/01/1855                          | AP +2,81 el                             |        |  | id.          |
| 01/01/1855                          | NAP +2,67m                              |        |  | TO-444       |
| id.                                 | AP +2,20 el                             |        | 13.30u   | 100b-19      |
| 02/01/1855                          | AP +2,81 el                             |        | 02u  | id.          |
| <b>** PLAATS: <u>Workum</u></b>     |   |        |  |              |
| 04/02/1825                          | NAP +3,09m, AP +3,32 el,<br>VZ +2,73 el |        | zie Deel I   |              |
| 09/04/1847                          | VZ +1,48 el                             |        | 15u; brief 459/19 (12.3.1847) v. Hoofdingenieur A.C. Kros  | 90b/926      |
| 26,27/1/1849                        | VZ +1,10 el                             |        | nacht; brief 172/19 (31.1.1849) v. A.C. Kros   | id.          |
| --/01/1855                          | AP +2,47 el                             |        |  | 101a-147     |
| 1-2/01/1855                         | NAP +2,24m                              |        |  | 42-68a       |
| 02/01/1855                          | VZ +1,90 el                             |        | 08u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"  | 100b-18      |
| <b>** PLAATS: <u>Woudrichem</u></b> |   |        |  |              |
| 4-5/02/1825                         | NAP +3,79m, AP +3,91 el                 |        | zie Deel I   |              |
| 19/08/1844                          | AP +2,82 el                             |        | ontleend aan bron C  | DGW          |
| 21/10/1845                          | AP +2,96 el                             |        | idem   | id.          |
| 12/12/1845                          | AP +3,36 el                             |        | idem   | id.          |
| 16/12/1845                          | AP +3,00 el                             |        | idem   | id.          |
| 09/04/1847                          | AP +2,80 el                             |        | idem   | id.          |
| 03/09/1847                          | AP +2,55 el                             |        | idem   | id.          |
| 17/09/1847                          | AP +2,58 el                             |        | idem   | id.          |
| --/09/1853                          | AP +3,40 el                             |        | idem   | 101a-148     |
| --/01/1855                          | AP +3,88 el                             |        | idem   | id.          |
| 02/01/1855                          | AP +3,88 el                             |        | 08u, HW  | 100b-19      |
| id.                                 | AP +3,75 el                             |        | 16u, LW  | id.          |
| <b>** PLAATS: <u>Zierikzee</u></b>  |   |        |  |              |
| 04/02/1825                          | NAP +3,70m, GHW +2,40 el                |        | zie Deel I; vlg. 101c-28: AP +2,40 el – zeker fout!  |              |
| 12/12/1845                          | 5-6 vt in de huizen                     |        | in Nieuw-, Venkel-, Molenstr. en Lange Groenendaal.<br>Vgl. 15.01.1808                               | 54/2-187,189 |
| --/09/1853                          | GHW +1,50 el                            |        | stand "boven gewoon hoogwater of volzee" – zie IV B4   | 101a-150     |
| 18/02/1854                          | 5-6 vt (1½ el) in 120 huizen            |        | ontgroning aan Nieuwe Haven oorzaak overstroming laag stadsgedeelte (Nieuwstr. enz., zie 12/12/1845) | 59-7         |
| --/01/1855                          | GHW +1,50 el                            |        | in 1853 en hier vlg. 101c-28: AP +1,50 el. Fout!   | 101a-150     |
| 01/01/1855                          | NAP +2,80m                              |        | datum moet zijn 02/01/1855 (enkele uren na middernacht)!   | TO-414       |
| <b>** PLAATS: <u>Zoutkamp</u></b>   |   |        |  |              |
| 04/02/1825                          | NAP +4,45m, AP +4,68 el,<br>VZ +3,70 el |        | zie Deel I   |              |
| 09/01/1827                          | VZ +1,80 el                             |        | Voor drempels enz. 1825-1855 zie Toelichting (n.a.v. Delfzijl); 's avonds                            | 89d          |
| 14/01/1827                          | VZ +2,15 el                             |        | 's avonds  | 85-134       |
| 15/01/1827                          | VZ +2,20 el                             |        |  | id.          |
| 01/11/1827                          | VZ +2,30 el                             |        |  | id.          |
| 05/03/1828                          | VZ +2,45 el                             |        |  | id.          |
| 31/10/1829                          | VZ +1,85 el                             |        |  | 89d          |

| DATUM                | WATERHOOGTE | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR     |
|----------------------|-------------|--------|---|----------------|
| 13/12/1830           | VZ +2,25 el |        |   | 85-134         |
| 20/12/1830           | VZ +2,30 el |        |   | id.            |
| 14/11/1831           | VZ +2,30 el |        |   | id.            |
| 02/09/1833           | VZ +2,22 el |        |   | id.            |
| 02/11/1833           | VZ +2,50 el |        |   | id.            |
| 03/11/1833           | VZ +2,20 el |        |   | id.            |
| 10/12/1833           | VZ +1,90 el |        |   | id.            |
| 01/01/1834           | VZ +2,80 el |        |   | id.            |
| 29/01/1834           | VZ +2,10 el |        |   | id.            |
| 22/02/1834           | VZ +1,90 el |        |   | 89d            |
| 17/10/1834           | VZ +2,50 el |        | lit. 90b: 00u; lit. 85: 's nachts   | 90b/888;85-134 |
| 18/10/1834           | VZ +1,90 el |        | registerstand   | DGW            |
| 22/10/1834           | VZ +2,20 el |        | lit. 90b: 23u; lit.85: 's nachts  | 90b/888;85-134 |
| 23 op 24/<br>10/1834 | VZ +2,50 el |        | lit. 90b: 01u; lit. 85: 23 <sup>e</sup> 's nachts   | id.            |
| 24/10/1834           | VZ +2,50 el |        | 's nachts. Niet in 90b/888!!! Dit de vorige stand? Zie Delfzijl   | 85-134         |
| 09/12/1834           | VZ +1,90 el |        |   |                |
| 06/02/1835           | VZ +2,15 el |        |   | 85-134         |
| 08/03/1835           | VZ +2,40 el |        | 's nachts ("dus" 8 <sup>e</sup> op 9 <sup>e</sup> ). N.B.: op grond van het register lijkt 03/03 (dagHW: VZ +1,70 el) aannemelijker dan 08/03 (dagHW: VZ +0,45 el; 09/03 id.: VZ -1,00 el!) | id.            |
| 19/11/1835           | VZ +1,70 el |        | (n.a.v. Delfzijl); lit. 90b: 07.30u   | 90b/888        |
| id.                  | VZ +1,75 el |        |   | 89d            |
| 11/02/1836           | VZ +2,30 el |        | lit. 90b/888: 16u   | 90b/888;85-134 |
| 17/02/1836           | VZ +1,90 el |        | zelfde geval als volgende? Zie ook Delfzijl   | 89d            |
| 18/02/1836           | VZ +1,90 el |        | waarschijnlijk rond middaguur   | 90b/888        |
| 27/10/1836           | VZ +3,10 el |        | 's namiddags  | 85-134         |
| 12/11/1837           | VZ +1,95 el |        |   | id.            |
| id.                  | VZ +1,95 el |        | 22.30u  | id.            |
| 02/01/1839           | VZ +2,10 el |        |   | 90b/889;85-134 |
| 08/01/1839           | VZ +2,10 el |        | 02.50u AT   | 90b/889        |
| id.                  | VZ +2,30 el |        | lit. 90b/889: 17u   | 90b/889;85-134 |
| 21 op 22/<br>01/1840 | VZ +2,20 el |        | lit. 90b/889: nacht; lit. 85: 22 <sup>e</sup>   | id.            |
| 19/10/1840           | VZ +1,90 el |        | lit. 90b/889: 16.15u  | id.            |
| 11/12/1841           | VZ +1,90 el |        |   | 89d            |
| 26/03/1842           | VZ +1,85 el |        | avond   | 90b/889        |
| 31/12/1842           | VZ +1,90 el |        | 20.30u AT   | id.            |
| 08 op 09/<br>12/1843 | VZ +1,85 el |        | nacht   | id.            |
| 20/01/1844           | VZ +1,90 el |        | v.m.  | id.            |
| 18/08/1844           | VZ +1,70 el |        | (n.a.v. Statenzijl); lit. 90b/889: 12.15u   | 90b/889;85-134 |
| 19/08/1844           | VZ +2,10 el |        | lit. 90b/889: 00u; lit. 89d: 's morgens   | id.;89d        |
| 26/01/1845           | VZ +2,35 el |        | lit. 90b/889: 22.45u AT; lit. 85 en 89d: 's avonds  | id.            |
| 20 op 21/<br>10/1845 | VZ +2,60 el |        | lit. 90b/890: 00.30u  | 90b/890;85-134 |
| 21/10/1845           | VZ +2,40 el |        | n.m.  | 85-134         |
| 11/12/1845           | VZ +2,95 el |        | 's avonds. Lit 90b/890: 20u AT  | 90b/890;85-135 |
| 31/12/1845           | VZ +1,90 el |        | 01u   | 90b/890        |
| 1 op 2/1/1846        | VZ +2,80 el |        |   | 89d            |
| 09/04/1847           | VZ +2,25 el |        | lit. 90b/890: 16.45u  | 90b/890;85-135 |
| 14/11/1848           | VZ +1,85 el |        | 12u   | 90b/890        |
| 21/02/1849           | VZ +2,05 el |        |   | 90b/890;85-135 |
| 27/12/1849           | VZ +2,00 el |        |   | 85-135         |
| 28/12/1849           | VZ +2,10 el |        |   | id.            |
| 22/02/1850           | VZ +1,80 el |        | n.a.v. Delfzijl   | id.            |
| 08 op 09/<br>11/1850 | VZ +2,60 el |        |   | id.            |
| 10/01/1852           | VZ +2,55 el |        |   | id.            |



| DATUM                               | WATERHOOGTE             | T.O.V. | OPMERKINGEN   | LITERATUUR     |
|-------------------------------------|-------------------------|--------|---|----------------|
| --/09/1853                          | AP +3,18 el             |        |   | 101a-147       |
| 26/09/1853                          | VZ +2,20 el             |        |   | 85-135         |
| 19/02/1854                          | VZ +2,50 el             |        |   | id.            |
| 25/02/1854                          | VZ +2,80 el             |        |   | id.            |
| --/01/1855                          | AP +4,18 el             |        |   | 101a-147       |
| 1-2/01/1855                         | NAP +3,95 m             |        | TO: 01/01/1855  | 42-68a;TO-474  |
| 01/01/1855                          | VZ +1,60 el             |        | 08.15u; stand "boven gewoon hoogwater of volzee"                  | 100b-18        |
| id.                                 | id.                     |        | 's namiddags  | 85-135         |
| id.                                 | VZ +3,20 el             |        | 19.15u; als bij 08.15u  | 100b-18        |
| id.                                 | id.                     |        | 's avonds, van 20-24u   | 85-135         |
| 02/01/1855                          | VZ +2,40 el             |        | v.m.; lit. 100b als bij 08.15u op 1.1.1855                        | 100b-18;85-135 |
|                                     |                         |        | N.B.: de afdamming van het Reitdiep kwam eerst in 1876 tot stand. |                |
| <b>** PLAATS: <u>Zwartsluis</u></b> |                         |        |   |                |
| --/09/1853                          | AP +2,40 el             |        |   | 101a-148       |
| --/01/1855                          | AP +2,75 el             |        |   | id.            |
| 1-2/01/1855                         | id.                     |        |   | 100b-18        |
| <b>** PLAATS: <u>Zwolle</u></b>     |                         |        |   |                |
| 4-5/02/1825                         | NAP +2,60m, AP +2,78 el |        | zie Deel I  |                |
| --/09/1853                          | AP +2,30 el             |        |   | 101a-148       |
| --/01/1855                          | AP +2,52 el             |        |   | id.            |
| 1-2/01/1855                         | id.                     |        | Willemsvaart (in den singel)                                      | 100b-18        |



## Deel IV: Vloedmerken, Referentiehoogten, Correcties

### A: Overzicht van vermelde vloedmerken

| PLAATS             | DATUM         | ADRES   | HOOGTE                     | VOLGENS |
|--------------------|---------------|---|----------------------------|---------|
| Amsterdam          | 01/11/1570    | Damsluis (nu weg)                                   | niet vermeld               | 50-76   |
| Brielle            | 14/11/1775    | Waterpoort  | NAP +2,923m                | 50-117  |
| Broek in Waterland | 05/02/1825    | lantaarnpaal bij kerktoeren Nederl. Hervormde Kerk  | niet vermeld               | 17-207  |
| Delfshaven         | 14/11/1775    | pakhuispand Voorhaven                               | NAP +2,675m<br>O.Z. nr. 12 | 50-117  |
|                    | 21/11/1776    | zelfde steen  | NAP +2,704m                | id.     |
|                    | 04/02/1825    | zelfde steen  | NAP +2,82m                 | id.     |
| Delfzijl           | 04/02/1825    | tegenover hoek Waterstraat/Markt                    | NAP +4,60m                 | 43      |
| Dordrecht          | 04/02/1825    | Groote kerk   | NAP +3,29m                 | 50-128  |
|                    | 04/02/1825    | Wijnstraat 143                                      | NAP +3,298m                | id.     |
|                    | 04/02/1825    | zakkendragershuisje nabij Zakkendragerspoort        | NAP +2,226m                | id.     |
| Goes               | 26/01/1682    | Turfkade bij nr. 11 Vischhuisje oostelijke zijgevel | NAP +3,686m                | 17-219  |
|                    | 04/02/1825    | inlaatsluis   | NAP +3,026m                | 50-129  |
| Harlingen          | 04/02/1825    | Noorderhaven 31                                     | niet vermeld               | 43;     |
|                    |               |   | NAP +3,098m                | Wp.1989 |
| Hoek van Holland   | 04/02/1825    | Krimsloot nabij Hillwoning                          | niet vermeld               | 43;     |
|                    |               |   | NAP +2,037                 | Wp.1989 |
| Maassluis          | (Jaar onbek.) | Haven 22  | niet vermeld               | 43      |
|                    | 14/11/1775    | Wateringsche sluis                                  | NAP +2,876m                | 50-118  |
|                    | 05/02/1825    | Wateringersluis                                     | DP +3,40 el                | 100b-20 |
|                    |               |   | NAP +3,005                 | 50-129  |
| Metslawier         | 01/11/1570    | Herv. kerk (vloedmerk nu weg)                       | NAP +3,790m                | 17-233; |
|                    |               |   |                            | 50-76   |
| Middelburg         | 26/01/1682    | Stadsschuur   | niet vermeld               | 17-235; |
|                    |               | (ook aangegeven: AP + 4,00m)                        | NAP +3,440m                | Wp.1989 |
|                    | 31/12/1720    | Stadssch. (zelfde steen)                            | niet vermeld               | 17-235; |
|                    |               |   | NAP +3,464m                | Wp.1989 |
|                    | 27/02/1736    | id.   | niet vermeld               | 17-235; |
|                    |               |   | NAP +3,519m                | Wp.1989 |
|                    | 02/02/1791    | id.   | niet vermeld               | 17-235; |
|                    |               |   | NAP +3,480m                | Wp.1989 |
|                    | 22/01/1802    | id.   | niet vermeld               | 17-235; |
|                    |               |   | NAP +3,571m                | Wp.1989 |
|                    | 15/01/1808    | id.   | niet vermeld               | 17-235; |
|                    |               |   | NAP +3,784m                | Wp.1989 |
|                    | 04/02/1825    | id.   | niet vermeld               | 17-235; |
|                    |               |   | (meer dan 4,00m hoog)      |         |
|                    |               |   | NAP +3,848m                | Wp.1989 |
|                    | 05/03/1828    | id.   | niet vermeld               | 17-235; |
|                    |               |   | NAP +3,604m                | Wp.1989 |
| Rotterdam          | 14/11/1775    | Schaardijk 190                                      | NAP +2,82m                 | 50-117  |
| Stolwijkersluis    | 25/12/1717    | Stolwijkse sluis                                    | NAP +2,670m                | 50-109  |
|                    | 04/02/1825    | inlaatsluis   | NAP +3,026m                | 50-129  |
| Vijfsluizen        | 25/12/1717    | Sluishuis (nu weg)                                  | NAP +3,849m                | 50-110  |
|                    | 05/02/1825    | in het sluishuis                                    | DP +3,46 el                | 100b-20 |
| Vlaardingen        | (Jaar onbek.) | Westhavenkade 2                                     |                            | 43;     |
|                    |               | buiten de Maasdijk                                  | NAP +3,70m                 | 30-20   |

|             |            |   |   |                          |
|-------------|------------|---|---|--------------------------|
|             | 26/01/1682 | hoek Landstraat-Vossenstr. nr. 14<br>(niet oorspronkelijk)                                      | NAP +2,315m                                 | 50-103                   |
|             | 14/11/1775 | Landstraat 2 (niet oorspronkelijk)  | NAP +2,63m                                  | 50-117                   |
|             | 14/11/1775 | Maassluisse Dijk 13   | NAP +2,517m                                 | id.                      |
|             | 14/11/1775 | Zomerstraat 14b O.J.C.-gebouw   | niet vermeld                                | 43;                      |
| Vlaardingen | 14/11/1775 | hoek Landstraat- Vossenstraat<br>nr. 14 (Niet oorspronkelijk)                                   | NAP +2,578m<br>NAP +2,485m                  | Wp.1989<br>50-103        |
|             | 05/02/1825 | Delflandsche schutsluis (stenen<br>zijn nu weg)   | DP +3,51 el;<br>NAP +3,242m                 | 100b-20;<br>50-129,130a  |
| Vlissingen  | 26/01/1682 | in de (Grote) Kerk op een pilaar<br>(nu weg); dit betrof de<br>1 <sup>e</sup> pilaar bij ingang | 23,3 Rijnl. duim boven<br>de vloer der kerk | 37-101<br>36/3-313       |
| Willemstad  | 14/11/1775 | Militair Wachthuis Waterpoort   | NAP +3,170m                                 | 84;                      |
|             | 14/11/1775 | Zijmuur voorm. politiebureau<br>(ook 1808, 1894, 1916 en 1953)                                  | NAP +3,210m<br>NAP +3,140m                  | 77-109;50-115<br>Wp.1989 |
|             | 15/01/1808 | Milit. Wachth. Waterpoort (zelfde<br>steen als van 1775)  | NAP +3,432m<br>NAP +3,365m                  | 77-109;50-115<br>Wp.1989 |
|             | 15/01/1808 | Zijmuur voorm. politiebureau<br>(ook 1775, 1894, 1916 en 1953)                                  | NAP +3,390m                                 | 84                       |
|             | 1894       | id.   | NAP +3,588m                                 | Wp.1989                  |
|             | 1916       | id.   | NAP +3,597m                                 | id.                      |
|             | 1953       | id.   | NAP +4,333m                                 | id.                      |

Van een aantal vloedmerken staan in Deel I bij de betrokken locaties aanvullende gegevens. Voor DP: zie IV B onder 2.

## B: Enige bijzonderheden betreffende referentiehoogten

In het hiernavolgende worden de dezerzijds bekende nadere gegevens vermeld van in de delen I, II en III genoemde referentiepeilen. Dit betreft achtereenvolgens

- voor enkele stations een (in elk geval destijds) algemeen bekend, zichtbaar vergelijkingsvlak ter plaatse;
- polderpeilen;
- getijpeilen;
- het begrip volzee (VZ);
- het AP (dit laatste mede in zijn betrekking tot het NAP).

### 1 Zichtbare plaatselijke vergelijkingsvlakken uit vroeger eeuwen

*Inleidende opmerkingen.* Onder deze vergelijkingsvlakken vallen b.v. straat- en kadeniveaus, maar ook kerkvloerhoogten. Voor de eerste categorie zou herleiding naar het NAP (indien al mogelijk) grondig onderzoek vergen van de bebouwing der betrokken straten enz. op bouwkundige aanwijzingen betreffende belangrijke niveauveranderingen met mogelijkerwijze ook nog een aanvullende speurtocht door het plaatselijke archief. Eventuele bevindingen van dergelijke werkzaamheden zijn dezerzijds niet bekend. Ook op de - verhoudingsgewijs eenvoudig te waterpassen - vloerhoogten van voor zettingen heel weinig gevoelige oude kerken kan men niet zonder meer afgaan. Werden namelijk ter plaatse, overeenkomstig een veel voorkomend, eeuwenoud gebruik, de doden in de kerk begraven, dan kan dit geleid hebben tot een geleidelijke verhoging van de kerkvloer. Eerst onder het Franse bewind (1810-1813) kwam aan het genoemde gebruik een einde als gevolg van een verbod van Napoleon, dat hier na 1813 gehandhaafd bleef<sup>1</sup>.

*Brouwershaven:* op 03/03/1715 kwam het water 4 voet op de markt (4 Schouwse vt = 1,216m, zie bijl. 1). In 1989 lag de gemiddelde markthoogte volgens Wp 1989 op NAP +2,506m, maar dit gegeven stelt uiteraard niet zonder meer in staat de vloedhoogte van 1715 aldaar met voldoende nauwkeurigheid te bepalen.

<sup>1</sup> bron: Encyclopedie voor Zeeland, deel I (Middelburg, 1982), bl. 110

*Goedereede*: Voor dit stadje worden in Deel I zeven meetplaatsaanduidingen genoemd. Vergelijking van standen en bronnen maakt het aannemelijk dat er sprake is van hooguit vier verschillende meetopstellingen, t.w.

a de peilplank in de spuisluis, waaraan verricht de aflezingen van

- "reeks I" (t/m 1808);
- de DGW/ARA-reeks (vanaf 1815) met als (zeer veel jongere) aanduiding "peilplank met 0 op NAP - 1,69m";

b de geulplank in de stad (waarnemingen op 11/01/1806). Hier lijkt ook "reeks II", die met I geringe verschillen in waterhoogte en tijdstipaanduiding vertoont, te kunnen worden ondergebracht (1807 en jan. 1808);

c de peilpaal, ook aangeduid als "meetplaats in de haven" (15/01/1808);

d de verder buiten beschouwing gelaten meetopstelling aan de Zuidzijde van het eiland (15/01/1808).

Verder zijn nog standen opgenomen zonder nadere vermelding van de opstelling; daarvan zijn die uit lit.31 (tabel VIII) met forse fouten behept, terwijl die t.o.v. VZ (alle uit lit. 60) afgeleide waarden zijn (zij komen zo niet in de aangetroffen plaatselijke aantekeningen voor).

Opvallend is dat de verschillen tussen de topstanden van de SV van nov. 1775, okt. 1800 en januari 1808 aan de opstellingen a en c onderling precies gelijk zijn. Mede hierom lijkt het alleszins aannemelijk dat de waarnemingen aan de opstellingen a t/m c niet stelselmatig van elkaar verschillen. Volledigheidshalve: voor a (en dus ook voor b) zou gelden:

$$(G)HW (= \text{gemidd. HW}) = \text{nulpuntshoogte plus gemiddelde vloedhoogte (zie Deel I noot 3)} \\ = \text{NAP } -1,69 + 2,485 = \text{NAP } +0,80\text{m (een lage waarde!)}$$

terwijl uit de beschikbare gegevens over de jaren 1796 ... 1807 geschat kan worden dat omstreeks 1800 het "grenspeil" (overschrijdskans  $5.10^{-2}$  p.j.) voor Goedereede lag op NAP +2,40m.

*Hoorn*: Bronnen uit de 16<sup>e</sup> en 17<sup>e</sup> eeuw vermelden als markeringshoogte bij hoge stormstanden de Rode Steen, een hooggelegen plein in het oudste deel der stad (waarop sinds 1893 het standbeeld van Jan Pietersz. Coen - WP encycl., 8<sup>e</sup> dr., deel 11, 1981, bl.324/5). Het plaveisel ligt (2002) op ong. NAP +1,50m (mededeling gemeente Hoorn). Uiteraard is e.e.a. niet meer dan een oriënterend gegeven.

*Metslawier*: Tijdens de Allerheiligenvloed van 1570 kwam het water in de op een terp gebouwde kerk 1 vt hoog. Zoals in Deel I vermeld is die waterstand in 1895/6 door ir. G. van Diesen herleid tot AP +3,89m, wat zou overeenstemmen met NAP +3,79m volgens lit. 50 en met ong. NAP +3,90m volgens lit. 36/2 bl. 706. Bij deze afleidingen passen de volgende kanttekeningen:

De hoogte van de kerkvloer zou vlg. Van Diesen zijn FZP +4m. In 1810 is voor dit Fries Zomerpeil "blijkens herhaalde waarnemingen" vastgesteld (lit. 103, bl. 11): FZP = AP -0,427m. Verder is alleszins aannemelijk dat de Friese houtvoet (= 0,296m, zie Bijlage 1) is gebezigd. Daarmee wordt de hoogte in de kerk SVK = FZP +4 + 0,296 = AP -0,427 + 4,296 = AP +3,87m (Van Diesen nam destijds FZP = AP -0,42m en de Rijnlandse voet).

Bij de NWP I werd in 1884 voor het voor Metslawier relevante traject Kollum-Holwerd gevonden: AP = NAP - 22 à 27 cm (lit. 106, bl. 215), terwijl voor de (latere) peilschaal Ezumazijl als AP - NAP-correctie 21 cm is aangehouden (zie Bijlage 4). Met deze gegevens zou de stand van 1570 in Metslawier komen op NAP - 0,22 à 0,27 + 3,87 = NAP +3,60 à 3,65m. Nu zal de buitenwaterstand in 1570 hoger zijn geweest dan het waterpeil in de ingelopen polder (Van Diesen wees hier reeds op - lit. 100c, bl. 82 - ; zo ook de ervaringen in 1953); dit verrekenende komt men op een buitenstand van NAP +3,75 à 3,90m. Bij deze schatting passen de volgende kanttekeningen:

De kerkvloerhoogte FZP +4m is uiteraard niet zeer nauwkeurig. De toenmalige kerk is trouwens afgebroken en vervangen door de huidige op dezelfde plaats (eerste steenlegging op 13 juni 1776 volgens de gedenksteen boven de ingang). Bij deze herbouw kan de kerkvloer (gevormd door zerken - lit. 100c-82) zeer wel zijn blijven liggen; e.e.a. was uiteraard in 1895/6 ook bekend. De gedenksteen met de waterhoogte in de kerk bevindt zich aan de buitenzijde achter "het koor". Verder week de topografische toestand in 1570 nogal sterk af van die in 1895/6 in dit gebied<sup>2</sup>; of dit gezien de hier grootschalige en rampzalige overstroming in 1570 (lit. 36/2, bl. 681/3 e.v.) van veel belang was voor de hoogte van SVK staat overigens te bezien.

Er is nog een tweede herleiding bekend en wel m.b.v. een waterpassing in 1774 (zie Deel I), waarbij SVK is bepaald t.o.v. HWW (= hoog binnen- of winterwater), d.i. het peil waarboven de hoogste delen der landerijen noordelijk van Franekers stadsgracht  $\sim 1/2$  vt uitstaken (a.w., bl. 689); men vond SVK = HWW +13 vt (= 3,848m). De hoogteligging van deze hoge kleigronden wisselt volgens de Topografische Atlas van Nederland een 2m (tot NAP +2,4m) zodat deze aanduiding van HWW weinig houvast biedt. Aan de Verversbrug in

<sup>2</sup> de Lauwerszee was omvangrijker, vooral in het zuidoostelijk gedeelte (zie lit. 67a, bl. 76-81 en kaart 4), waarbij het Dokkumerdiep nog een getijgeul was, die doorliep tot voorbij Dokkum (lit. 57/3, bl. 360, 366; zie ook lit. 57/4 bl. 298).

Leeuwarden bevindt zich een steen met groef aangevende dat HWW = FZP +80 cm ( $\approx$  NAP +0,15m); dit lijkt te sporen met de opgaven in lit. 67a-677 en in Deel III van het studieboek Weg- en Waterbouwkunde, 4<sup>e</sup> dr. , 1951, bl. 279 (uitg. Kosmos, A'dam / Antwerpen). Houden we voor dit klaarblijkelijk in onbruik geraakte peil deze maat aan dan komt dit neer op een waterhoogte in de kerk van NAP +0,15 + 3,85 = NAP +4m en op een SV-peil van NAP +4,15 à 4,25m. Hecht men aan beide ruwe schattingen gelijke waarde dan zou voor het SV-peil bij Metslawier in 1570 kunnen worden aangehouden NAP +3,90 à 4,10m.

*Petten:* Op 01/01/1570 stond in de Zijpepolder 13 vt water, waaruit in lit. 36/2, bl.706 werd besloten tot een buitenwaterstand van NAP + ong. 4m. Deze schatting wordt hier nader beschouwd.

De Zijpe (zie ook lit. 107, bl. 89-97) werd ingepolderd in 1552/3, liep weer in (1555) en werd herdijkt in 1556 (inrichting voltooid: 1561). De polder, toen groot ong. 6850 ha (lit. 62, bl. 39,41), was grotendeels bedekt met zand, laagdikte tot 4 vt, dikte aflopend van west naar oost (lit. 62, bl. 21) - evenals het maaiveld, naar blijkt uit de plaatsing der 7 watermolens op een kaart uit 1571 (lit. 36/2, t.o. bl. 672). De polder was begrensd aan de oostzijde door de Westfriese dijk (langs het noordelijk deel ervan strekte zich eerder een zwin uit), aan de zuidzijde door de Schoorlse zeedijk en aan de westzijde door een zanddijk, aangelegd op een brede strandvlakte en in het zuiden aansluitend op het gebied van Petten. Aan de noordzijde ten slotte grensde een dijk met een gebogen tracé de polder af van de Waddenzee. De meeste ingezetenen hadden zich niet ver van de Westfriese dijk gevestigd op een relatief hoog gedeelte van deze strook (lit. 62, bl. 29/30). Bij de ramp van 1570 werden vrijwel alle (houten) huizen vernield, maar de molens niet; er verdronken toen tenminste 100 mensen hier (lit. 36/2 bl. 670, 674, 676/7). De oorzaak van deze ramp waren dijkdoorbraken ten zuiden van Petten, in het westelijk deel van de noordelijke dam (lit. 62, bl. 32) en in de westelijke zanddijk; vlg. lit. 36/2-673 waren daar slechts enkele vrij kleine gaten, vlg. een deels in lit. 100c-79 afgedrukt rapport uit 1570 was "die Zanddijk meestendeel wech". Ook de aan de oostzijde gelegen Westfriese dijk leed forse schade (lit. 36/2, bl. 672/3).

Volgens Valcooch, een tijdgenoot uit die omgeving, stroomde het water ten zuiden van Petten 2 uur lang de polder in, bereikte er een hoogte van 13 vt en stroomde vervolgens gedurende 2 uur weer terug. Waarschijnlijk is de maat van 13 vt (= 371 cm volgens de aldaar meest gebruikte maat, zie bijlage 1) ontleend aan de aftekening aan de laaggelegen molens. De gemiddelde waterdiepte in de polder zou dan ong. 3m zijn geweest en daarmee de watertoestroming gemiddeld 28500 m<sup>3</sup>/s en maximaal een veelvoud ervan (wat veel meer dan enkele dijkdoorbraken vereist! De genoemde tijdduren lijken ook wel erg kort). Het snelle inlopen zou stroken met het grote aantal slachtoffers maar valt moeilijk te rijmen met het plan deze weinig profijtelijke polder spoedig te herdijken (lit. 62, bl. 27-32). Door oorlogsomstandigheden geschiedde dit eerst in 1596/7 - ondertussen hadden zich daar nieuwe zandlagen afgezet (ongetwijfeld mede afkomstig van de geleidelijk grotendeels weggeslagen zanddijk) - nadien is veel grond omgezet t.b.v. grondverbetering.

Voor een schatting van de toenmalige hoogteligging der lage poldergedeelten is verondersteld dat de gemiddelde zeespiegel in 1570 ten hoogste gelijk was aan die omstreeks 1700, d.w.z. NAP -0,20m of lager (zie bijlage 3). De gemiddelde hoog- en laagwaterstanden waren dan ruwweg ten hoogste NAP + ~0,65m en NAP - ~1m. Zij verder de opvoerhoogte der watermolens  $\frac{3}{4}$ m (zoals in 1545 de nieuwe molens bij Enkhuizen hadden - lit. 109, bl. 61), dan lijkt een maaiveldhoogte t.p.v. de molens van even beneden NAP niet bij voorbaat onmogelijk. Thans is die hoogte op die plaatsen NAP -1 à 1,4m (lit. 62, fig. 6, bl. 25). Dit maakt een toenmalige hoogteligging aldaar van NAP - $\frac{1}{4}$ m niet onaannemelijk, waarmee de topstand in de polder NAP +3,35 à 3,50m zou worden. Rekening houdend met een verval van buiten naar binnen tijdens de hoogste buitenstand lijkt een SV-stand bij Petten van NAP +3,50 à 3,75m een aannemelijke schatting en die van NAP +4m te hoog.

*Scheveningen:* op 01/11/1570 kwam hier het water 3 (of  $3\frac{1}{2}$ ) vt 2 duim hoog in de kerk. Tijdens de uitvoerige beraadslaging hierover in de KIVI-vergadering van 11 febr. 1896 (lit. 100c, bl. 78/84) is naar voren gebracht dat de voor hoogteverandering van de vloer gevoelige onderdelen der kerk (de basementen der kolommen en oude grafstenen) geen enkele aanwijzing ter zake geven (a.w., bl. 83, 1<sup>e</sup> kolom). Verder dat de toenmalige zeewaarts van de kerk gelegen huizen vrijwel alle zijn weggeslagen en dat de kerkvloer (in 1894) op DP +3,405m lag.

Volledigheidshalve zij hier vermeld dat het alleszins aannemelijk is dat de toen aldaar opgetreden waterhoogte de top was van een kortstondige buistoot. Zou n.l. sprake zijn geweest van een "normale" SV-stand dan zou een afslagprofiel van het duin zijn ontstaan dat zeer ernstige beschadiging zo niet vernieling van de kerk zou hebben meegebracht. Voor de veronderstelling van een kortstondige buistoot pleiten verder

- dat destijds een golf met geweld de kerk binnendrong (a.w., bl. 78,81) en
- de omstandigheid dat de oudste grafsteen in de kerk (een broze zandsteen uit 1469) geen sporen van de inwerking van zeewater vertoont (lit. 36/2-227).

Gelet op de waarschijnlijkheid dat het zeewater op de kerkmuren een moet heeft achtergelaten is er (zie Voorbericht, § 1 onder e) alle aanleiding voor de waterhoogte in de kerk niet  $3\frac{1}{2}$  vt 2 duim, die kort erna zou

zijn opgemeten, maar de lagere overgeleverde waarde van 3 vt 2 duim (= 0,995m) aan te houden. Met DP = NAP -0,402 à 0,42m (zie hierna onder B) wordt de topstand dan NAP +3,98 à 4,00m, wat spoort met de stand volgens Van Diesen.

*Vlissingen.* Bij de stormvloed van 26/01/1682 stond volgens een vloedmerk aan een der pilaren het water 23,3 Rijnlandse duim (= 60,95 cm) in de Grote of Sint Jacobskerk. Deze verhoudingsgewijs laaggelegen kerk verbrandde op 05/09/1911; het vloedmerk is toen of nadien verloren gegaan. Bij de restauratie (1911-1915) is de vloer van schip en zijbeuken een 75 cm verlaagd om de verhoging als gevolg van het begraven in de kerk ongedaan te maken (lit. 96). Volgens Wp 1989 ligt die vloer nu op NAP +1,534m en de niet verlaagde vloer gedeelten op NAP +2,246m (het koor) resp. NAP +2,616m (het gedeelte rechts van de ingebouwde toren). De kerkvloer zal in 1682 niet hoger hebben gelegen dan de vloer in het koor nu zodat toen het water in de kerk hooguit tot NAP +2,85m zal hebben gereikt.

Dit gegeven markeert zeker de toenmalige nood in Vlissingen, maar niet de toen ongetwijfeld hogere stormvloedstand aldaar. Ter vergelijking: bij de ramp van 1953 was de waterhoogte in de kerk volgens een vloedmerk NAP +3,536m (Wp 1989), de SV-stand van Vlissingen was echter 1 meter hoger (NAP +4,55 m).

## 2 Boezempeilen e.d.

*Hollandse boezempeilen.* Enkele van deze peilen komen als referentiehoogten voor in de Standenoverzichten; daarvan verdient nadere beschouwing het Delflands boezempeil, dat volgens lit. 100b, bl. 20 (1856) "wordt gerekend op 0 el <sup>33</sup> onder AP te liggen". Het ligt in de rede dat deze uitspraak is gegrond op de uitkomsten van de grote waterpassing van Krayenhoff, uitgevoerd in de periode 1797-1813. Deze onderstelling vindt steun in Krayenhoffs publicatie uit 1813, waarin (lit. 98, bl. 19-23) een aantal betrekkingen tussen verschillende peilen staan.

Zij SBP: Schielands Boezempeil; RP: Rottepeil;  
PA: Boezempeil Amstelland; LP: (Amsterdams) Lijdelijk Peil.  
DP: Boezempeil Delfland;

dan luiden deze betrekkingen:

- (1) SBP = AP - 7" 6". Dit "pleegt men te stellen"
- (2) SBP = PA = AP - 5 à 6" = LP
- (3) RP = AP - 1' 1" ½"
- (4) DP = PA - 7½". Dit "wordt gerekend" voor DP
- (5) RP = DP. Dit is "bij waterpassing ook ... gevonden"

N.B.: ' = vt; " = duim; "' = streep. Rijnlands: 1' = 12" = 144"' = 31,39 cm; Amsterdams: 1' = 11" = 88 achtste duimen = 28,31 cm; zie verder bijlage 1. Gelet op het decreet van 15 aug. 1808 (zie Voorbericht, par. 1 onder b) mag worden aangenomen dat de hoge ambtenaar Krayenhoff in beginsel het Rijnlandse stelsel heeft aangehouden.

(1) is strijdig met (2); ook wijst de toegevoegde opmerking op voorbehoud van de schrijver - deze betrekking blijft verder buiten beschouwing evenals LP<sup>3</sup>. De overige betrekkingen kunnen na enige bewerkingen als volgt worden geschreven:

- (2a) SBP = PA = AP - 13,1 à 15,7 cm
- (3a) RP = AP - 34,1 cm
- (4a) DP (= RP) = AP - 32,7 à 35,3 cm

De vermelde mededeling van lit. 100b past in (4a). Verder zou (collectie Blanken, n<sup>o</sup> 137 - naar lit. 105, bl. 11) volgens hydrografische waarnemingen van Krayenhoff, verricht op 7 november 1817, het RP aan de Schielandse peilschaal liggen op AP -34,2 cm, wat overeenkomt met (3a). In het hiernavolgende tabelletje staan de hoogten van DP (in cm) verzameld zoals die zijn aangetroffen in de literatuur of daaruit zijn afgeleid.

---

<sup>3</sup> LP (= AP - 6" Asd, d.i. AP - 5" 11"' Rijnl.) was de grootste hoogte, waartoe het water achter de oude sluizen in Amsterdam mocht komen vanwege inloopevaar van kelders en lage stadsgedeelten (Nes, Rokin) in de oude stad (lit. 108, bl. 12/13). Men moet wel aannemen dat de ligging van LP geen speling van 1" toeliet; LP = PA zou dan bij Amsterdam hebben gegolden.

| plaats       | DP vlg.<br>100b-20<br>(1) | AP vlg.<br>bijl. 4<br>(2) | DP vlg.<br>(1) + (2)<br>(3) | DP vlg.<br>NWP I e.d.<br>(4) | DP uit<br>Deel IV A<br>(5) | Opmerkingen<br>(6)      | bron<br>(7)            |
|--------------|---------------------------|---------------------------|-----------------------------|------------------------------|----------------------------|-------------------------|------------------------|
| Scheveningen |                           |                           |                             | NAP -42<br>NAP -40,2         |                            | 0 ps.<br>wp. 1904       | TO 1921/30<br>36/2-666 |
| Maassluis    | AP -33                    | NAP -16 <sup>a)</sup>     | NAP -49                     |                              | NAP -39,5                  | wp. vloed-<br>merk 1825 |                        |
| Vlaardingen  | AP -33                    | NAP -16                   | NAP -49                     |                              | NAP -26,8                  | idem                    |                        |
| Vijfsluizen  | AP -33                    | NAP -18                   | NAP -51                     | NAP -39                      |                            | 0 ps.                   | TO 1921/30             |

a) geldt in feite: Rozenburg tegenover Maassluis

NB: bron TO 1921/30 betreft zijn bijlage II

NWP I wijst uit dat omstreeks 1890 gold DP = AP -21 à 23,5 cm = NAP - 39 à 40 cm zodat de NAP-waarde van het Vlaardingse vloedmerk van 1825, bepaald omstreeks 1920, 12 à 13½ cm te hoog is (de steen zal na herstelwerk aan de sluis te hoog zijn herplaatst) - waarmee die SV-stand 1825 ook beter spoort met die der omliggende stations. E.e.a. houdt verder in dat het AP van Krayenhoff (en lit. 100b) t.o.v. DP 9½ à 12 cm te hoog lag.

De oorzaken van dit verschil van 9½ à 12 cm met DP = AP -33 cm zouden kunnen zijn: verandering van DP, waterpasfouten van Krayenhoff en daling van de bodem, waardoor de - nog niet talrijke - AP-merken ook daalden.

Ofschoon in de 19<sup>e</sup> eeuw de hoogteligging van DP binnen het gehele gebied van Delfland enige kleine verschillen kan hebben gehad is het niet waarschijnlijk dat de ligging van DP (tot in Scheveningen van kracht!) in die eeuw wijzigingen van betekenis heeft ondergaan. Aan dit peil "hing" immers a.h.w. de hele waterhuishouding van dit gebied.

TO 1851/60, bl. 206/7 bevat voor die periode de hoogste jaarwaarden der daghoogwaters voor o.a. Maassluis, Vlaardingen en Vijfsluizen. De SV van 26 sept. 1853 trad overdag op en veroorzaakte de hoogste dagHW's van 1853 (zie b.v. Brielle). Vergelijkt men de desbetreffende standen van dit TO (zie Standenoverzicht Deel III) met die van lit. 100b, bl. 20 dan vindt men voor Maassluis: DP = AP -0,26 el (= 26 cm) en voor Vlaardingen en Vijfsluizen: DP = AP -0,24 el (dat is vrijwel dezelfde betrekking als hierboven is afgeleid!). Verder valt geen oorzaak voor belangrijke bodemdaling aan te wijzen: de aanleg van de Nieuwe Waterweg vond plaats van 1863-1873, terwijl klink door aanmerkelijke verlaging van het zomerpeil onwaarschijnlijk is. De beide zojuist afgeleide betrekkingen wijzen dan ook op onnauwkeurigheden in de waterpassingen van voor 1820, zodat men voor waarnemingen t.o.v. DP mag uitgaan van (4b)

DP = NAP - 40 cm, wat 2 mm boven de officiële waarde is (lit. 68a, bl. 95).

Opm.: voor RP te Rotterdam zou volgens (3a) en bijlage 4 gelden: RP = NAP - 24 - 34,1 = NAP - 58,1 cm. Volgens lit. 50 bl. 143 was evenwel RP = NAP - 60 cm (kennelijk toegepast bij de officiële vaststelling van de topstand 1825 aldaar – zie Deel I) en volgens lit. 105, bl. 11 zou bij NWP I voor het RP aan de peilschaal Rotterdam zijn gevonden: RP = AP - 41,4 = NAP -65,4 cm (toegepast voor de top van januari 1808 en, afgerond, ook genoemd in lit. 68a-100). Zonder nader onderzoek bieden deze uiteenlopende waarden niet al teveel houvast. Verder vermeldt lit. 50, bl. 140 bij de stand van 12/12/1845 (zie Deel III) het verband SBP = NAP - 55 cm, dat niet valt te rijmen met (2a) plus (4a) of (4b). Uiteraard kunnen (2a) en (3a) net als (4a) door waterpasfouten beïnvloed zijn. Lit. 68a (1937) ten slotte vermeldt nog de volgende polderpeilen:

|                        |   |                      |           |
|------------------------|---|----------------------|-----------|
| Amstellands boezempeil | ≈ | NAP -40 cm           | (bl. 103) |
| Woerdens               | " | = NAP -47 cm         | (bl. 88)  |
| Rijnlands              | " | = NAP -60 cm         | (bl. 68)  |
| Schieland              | " | = DP(!) = NAP -40 cm | (bl. 95)  |

*Friese peilen.* Uit de 18<sup>e</sup> eeuw dateert het Friese Zomerpeil (FZP), dat niet een streefpeil, maar een referentiepeil voor Frieslands boezem is. Een steen, ingemetseld in een sluishoofd der Dokkumer Nieuwe Zijlen vermeldt: NAP +1,001m = 1,64m + ZP, waaruit zou volgen

(F)ZP = NAP - 0,639m. In Friesland houdt men overigens reeds vele jaren aan FZP = NAP - 0,66m. Men zie verder b.v. lit. 67a, bl. 178, 339 enz.

Het Hoog Winter Water (HWW) kwam reeds uitgebreid ter sprake bij Metslawier in § B1 van dit Deel IV; het ligt (lag) klaarblijkelijk ongeveer op NAP +0,15m.

Er is voorts voor Idaarderadeel nog een hoogwinterpeil (1825) genoemd, waarover dezerzijds verder niets bekend is – het zou heel wel een andere benaming voor het HWW kunnen zijn. Hetzelfde geldt voor het Hoog Binnenwater (Roptazijl, nov. 1776).



### 3 Getijnniveaus als vergelijkingsvlakken

Blijkens het waarnemingsmateriaal worden vanaf het midden der 18<sup>e</sup> eeuw getijnniveaus als vergelijkingsniveau gebruikt, eerst sporadisch, na 1800 veelvuldig. In enkele gevallen betreft dit lage peilen (gewone ebben, ordinair laagwater) terwijl de Walcherse waarnemingen zijn betrokken op ongeveer halftij (lit. 89e, k). In veruit de meeste gevallen is het bedoelde niveau echter een hoogwaterstand. De daarvoor gebezigde benamingen, soms door elkaar gebruikt, zijn talrijk:

gewoon/ordinair/gemiddeld/dag-/dagelijks(e) HW/hoogtij/vloeden/vloed(hoogte). Ook vrij vaak voorkomende termen als dagelijks/ordinair/gewoon (ge)tij/peil/water slaan duidelijk op een hoger peil dan de gemiddelde zeestand. Het lijkt overigens niet onmogelijk dat soms de vermelde term niet de plaatselijke benaming, maar die van de verslaglegger is.

Welke waarde aan deze benamingen te hechten? De onzekerheden zijn talrijk; gewoon of ordinair hoogwater zou evengoed op de 14-daagse springtijhoogwaters kunnen slaan als op het gemiddelde hoogwater. De vaststelling van dat laatste vergt in feite langdurige dagelijkse waarnemingen, vooreerst om de (voornamelijk door weersinvloeden veroorzaakte) stochastische veranderlijkheid van het jaargemiddelde te elimineren, maar ook om de in ZW-Nederland zeker niet verwaarloosbare invloed uit te schakelen van het nodale getij (periode 18,6 jaar), dat gevolg is van de wenteling van het aardbaanvlak.

Van zo'n wetenschappelijke benadering was zeker geen sprake. Uit de bedoelde tijd zijn voor de meeste der betrokken plaatsen geen waarnemingsreeksen getraceerd; voor zover wel verricht waren zulke waarnemingen met flinke onvolkomenheden behept (Voorbericht § 1 onder e en f). Anderzijds had men - uiteraard - wel degelijk notie van hoogwaterhoogte(n) - zie b.v. lit. 108, bl. 9, 10, 27 en 28 voor Amsterdam omstreeks 1560 en hierna onder 5.

Wanneer men verlegen zit om een nadere specificatie van de eerdergenoemde hoogwaterpeilen, dan zit er, alles afwegende, voorshands weinig anders op dan ze bij gebrek aan beter en onder het nodige voorbehoud als de toenmalige plaatselijke hoogwatergemiddelden op te vatten.

Opmerking: Voor Hasselt worden de SV-standen van 1824 en 1825 opgegeven t.o.v. Dagelijks Zomerwater (DZW). Vergelijking van het SV-peil van 14-15/11/1824 en dat van (26) sept. 1853 aldaar met de overeenkomstige standen van Zwartsluis maakt het zeer aannemelijk dat DZW = gemiddeld HW. Voor andere plaatsen in de Kop van Overijssel (Blokzijl, Genemuiden, Vollenhoven) is voor standen omstreeks 1825 het begrip Dagelijkse Vloed als vergelijkingsvlak aangetroffen - het ligt in de rede dat dit met het Hasseltse DZW overeenstemt, maar de beschikbare gegevens zijn ontoereikend om hierover uitsluitsel te geven.

### 4 Het begrip "Volzee" (VZ)

De vroegste der aangetroffen waterstanden, betrokken op "ordinaire" VZ volgens eigentijdse of vrijwel eigentijdse bronnen, zijn die van 01/10/1697 te Den Helder en Petten<sup>4</sup> en het betrof hier bepaald geen incidenteel gebruik! Van Texel en Marken zijn de oudste getraceerde waterstanden (van 1762 resp. 1775) opgegeven t.o.v. VZ - evenals menige stand nadien. Vervolgens bleek het begrip een verdere ruime toepassing te hebben gevonden in het verslag (lit. 37) van de eerste stormvloed van 1808 en wel voor Brielle, Edam, Harderwijk, Lauwerszee en Medemblik; het is echter niet uitgesloten dat daarbij een interpretatie van de schrijver hier en daar (Brielle!) een rol heeft gespeeld. E.e.a. zou wel eens nauw kunnen samenhangen met de na 1797 geleidelijk toenemende bemoeienissen van de landelijke overheid met bovenprovinciale en bovenlocale waterstaatsaangelegenheden. Anderzijds treft men in de literatuur gebruik van VZ aan voor gebieden waar dit begrip niet werd gebezigd zoals Goedereede - in b.v. lit. 60 treft men dit veelvuldig aan, zelfs voor Amsterdam in 1825, kennelijk met VZ = gemiddeld hoogwater. Na omstreeks 1820 blijkt het gebruik van VZ<sup>5</sup> als vergelijkingsvlak algemeen voor de Kop van Noord Holland en de Zuiderzee- en de Waddenkusten. Plaatselijk is dit nog lang zo gebleven (te Petten voor de peilschalen van het Hoogheemraadschap "de Hondsbossche" zelfs tot 1921 - lit. 105, bl. 13).

Omstreeks 1860 had in brede kring de mening postgevat dat VZ gelijk zou zijn aan de gemiddelde HW-stand ter plaatse. Venema vermeldt dit reeds in zijn publicatie van 1860 (lit. 85), terwijl die gelijkstelling in de semi-officiële uitgave lit. 100b (1865) en in de officiële Verslagen Openbare Werken (b.v. lit. 101a uit 1863) als feit wordt gepresenteerd voor een groot aantal stations. Aan deze gelijkstelling is lang vastgehouden (lit. 94, bl. 10 - 1898; lit. 38, bl. 647 - 1919; lit. 52, bl. 16 - 1945), hoewel reeds in 1860 was aangetoond dat ze, althans voor Groningse stations, onjuist was (lit. 85). Curieus in dit verband is lit. 105 (1948), dat eerst (op bl. 6) VZ

---

<sup>4</sup> die voor Petten noemt ten onrechte 10/10/1697 als datum; een vergelijkbare bron geeft voor de juiste datum vrijwel dezelfde hoogte, echter t.o.v. AP (zie verder Deel I).

<sup>5</sup> in de bronnen is ook wel sprake van "gewone" of van "ordinaire" VZ; er is geen aanwijzing gevonden dat hiermee iets anders dan VZ is bedoeld.

definieert als "het gemiddelde hoogwater ter plaatse, bepaald over een lange periode" (HW), terwijl uit het vervolg blijkt dat voor een aantal stations VZ belangrijk van HW verschilt.

Onzekerheid is er niet over de betekenis van VZ aan de Groningse getijopstellingen. Deze waren namelijk voorzien van een "bout van volzee", die als referentiehoogte voor de waterwaarnemingen dienden. Venema vond dat de gemiddelde hoogwaterstanden aan die peilschalen steeds boven VZ lagen: over de periode 1841...1850 te Groningen 39,4 cm, te Zoutkamp 19,0 cm, te Delfzijl 21,1 cm en te Statenzijl 9,4 cm en over 1828...1837 te Termunterzijl 17,4 cm (zulke tienjaarlijkse gemiddelden zullen in de tijd nog enigszins verschillend hebben). Voor deze provincie was VZ dan ook het waterpeil bij vloed, waarbij de grens van de plantengroei werd bereikt. De hoogteliggingen van de genoemde bouten waren wel bepaald t.o.v. het Winschoter Peil, het provinciaal referentiepeil, maar in de jaren 1855-1860 werd aangetoond dat deze bepalingen met ontoelaatbaar grote fouten waren behept (lit. 85, bl. 111-115). De gebezigde maatstaf voor VZ zou zeer wel afgestemd geweest kunnen zijn op het nut voor de visserij en de kustvaart (vgl. de uitdrukking "op volle zee").

De betekenis van VZ voor zover niet in de literatuur (of van overheidswege) ingevoerd – en dan vaak vergezeld van: "gemiddeld hoogwater of volzee" – loopt voor de verschillende opstellingen dus uiteen. Vergelijking van stormpeilen aan één locatie biedt menigmaal toch wel het nodige houvast.

Rest te vermelden dat bijlage II van TO 1921/30 opgeeft aan VZ-peilen t.o.v. NAP:  
Den Helder +13 cm, Terschelling +55 cm en Urk +3 cm

## 5 AP en NAP

In het voorbericht (§ 1 onder a) is reeds aangegeven hoe het AP en het NAP zijn ontstaan en hoe zij zich t.o.v. elkaar verhouden. In lit. 53, bl. 15 is bericht over de overbrenging van het AP in de periode 1707-1748 naar o.a. Muiden, Woerden, Vreeswijk en naar Leidschendam (op de grens van Rijnland en Delfland). In de jaren 1797-1813 werd het door Generaal Krayenhoff c.s. verder verspreid, o.a. weer naar Leidschendam, naar Katwijk, Oudewater enz. enz. en in 1810 naar Friesland (lit. 103, bl.11). In een groot deel der provincie Groningen werd eerst in 1855-1859 een uitgebreide zorgvuldige waterpassing verricht. Vermelding verdient verder nog dat sommige AP-hoogten in de 19<sup>e</sup> eeuw werden bijgesteld; zo die voor de Zeeuwse stations (zie de noot op Bijlage 4).

De waarnemingen te Brielle in de periode nov. 1738-okt. 1741 (Deel I) staan vermeld t.o.v.: (AP), dit om enig voorbehoud tegenover dit referentiepeil aan te geven. De overbrenging van het AP toen naar Brielle (over de Brielsche Maas! – wijze: onbekend) lijkt een waar huzarenstukje! Dat deze waarnemingen niet achteraf "naar de bout van Krayenhoff" zijn herleid blijkt uit de omstandigheid dat zij vanaf 5 mei 1740 t.o.v. dit (AP) zijn verricht; daarvóór lag het nulpunt 27 duim = 70,6 cm lager (lit. 105 bl. 10).

Bij de "Eerste Nauwkeurigheidswaterpassing 1875-1885" werden vele verschillen met de eerder aangebrachte AP-merken gevonden. De voor de onderhavige studie ter zake dienende verschillen met de nieuw vastgestelde NAP-hoogten treft men aan op bijlage 4. Deze nieuwe NAP-hoogten worden sindsdien met grote zorg gehandhaafd, waartoe na 1885 o.a. enkele nieuwe nauwkeurigheidswaterpassingen zijn verricht. N.B.: voor Amsterdam geldt NAP = AP!

In de befaamde studie van Van Veen (lit. 52) zijn de zeer langdurige getijwaarnemingen te Amsterdam verwerkt, o.a. tot de bekende grafiek der gemiddelde halftijstanden 1682-1950 aldaar, hier overgenomen als bijlage 3. Deze grafiek wordt met reden als indicatief gezien voor het verloop van de gemiddelde zeestand aan onze kusten in die periode – overigens wordt in lit. 52 in dit opzicht ook een aantal kritische kanttekeningen gemaakt, waarnaar hier korthedshalve verwezen moge worden. De grafiek weerspiegelt de geringe wijzigingen tot ruwweg 1825, gevolg van de koudeperiode vanaf omstr. 1500 tot omstr. 1800, die bekend staat als de "Kleine IJstijd".

## C: Verbeteringen van bronstanden

In het onderstaande worden enkele moeilijkheden behandeld, die zich bij nadere beschouwing voordoen in de Standenoverzichten. In die overzichten is bij de bewuste stations van een en ander gewag gemaakt dan wel naar deze paragraaf verwezen.

*Amersfoort - Spakenburg 1855.* Voor beide locaties geeft lit. 101a, bl. 149 een aantal stormvloedstanden, die in onderstaand tabelletje zijn verzameld. Uit hun vergelijking blijkt dat er alle reden is aan te nemen dat in lit. 101a de stand Spakenburg voor januari 1855 betrekking heeft op een ander HW (b.v. het nachthoogwater) dan de stand Amersfoort. Daarom zijn voor die SV toegevoegd de topstanden van 2 januari volgens lit. 100b-19, waarvan die voor Spakenburg, gelet op de daarin vermelde bijzonderheden, zonder meer als betrouwbaar voorkomen. Daarentegen lijkt voor Amersfoort de topstand volgens lit. 101a-149 "juist", wat het derde kolommetje voor januari 1855 aannemelijk maakt.

Staat 1: SV-standen Oost Utrecht t.o.v. AP, volgens lit. 101a-149 (tenzij anders vermeld)

|            | febr.   | sep.                 | 1/2 januari 1855 |           |          | mei     | dec.    | jan.    |
|------------|---------|----------------------|------------------|-----------|----------|---------|---------|---------|
|            | 1825    | 1853                 | lit. 101a        | lit. 100b | voorstel | 1860    | 1862    | 1863    |
| Spakenburg | 2,85 el | 2,26 el <sup>1</sup> | 1,85 el          | 2,75 el   | 2,75 el  | 1,85 el | 2,75 el | 2,46 el |
| Amersfoort | 2,28 el | 1,52 el              | 2,12 el          | 1,93 el   | 2,12 el  | 1,24 el | 2,17 el | 1,93 el |
| Vershil    | 0,57 el | 0,74 el              |                  |           | 0,63 el  | 0,61 el | 0,58 el | 0,53 el |
|            |         |                      | -0,27 el         | 0,82 el   |          |         |         |         |

<sup>1</sup> idem in lit. 100b-19

*Brielle 1815-1855.* Volgens de desbetreffende officiële opgave (Jb. 1859, Recap. Litt. L) moeten de waarnemingen alhier uit de jaren 1854 t/m 1860 met 16 cm worden verhoogd – in Deel III zijn voor 1854 en 1855 de verbeterde standen vermeld. Volgens Saarloos (lit. 105, bl. 10 en bijlage 4) zou dit met alle waarnemingen vanaf 1814 (d.w.z. vanaf het begin van de bewaard gebleven dagelijkse waarnemingen) dienen te geschieden – opmerkelijkerwijze niet met de 18<sup>e</sup>-eeuwse waarnemingen (zie hiervoor onder B5). De desbetreffende grafieken op de genoemde bijlage 4 (van gemiddeld HW, halftij en gemiddeld LW) maken Saarloos' opvatting hierover alleszins overtuigend; ze leidt echter weer wel tot een opvallende SV-stand 1853, naar zal blijken bij de bespreking van Staat 3. Verder zou hiermee de Brielse SV-stand 1825 worden: NAP +3,12m – op zich niet ongeloofwaardig gelet op de overeenkomende SV-standen Goedereede en Hellevoetsluis (NAP +3,07m) en de noordwaarts toenemende zwaarte van deze SV.

*Goeree - Voorne - Gouda - Katwijk, voornamelijk 1855.* Van de belangrijkste Zuidhollandse getijstations zijn uit verschillende bronnen hoogwaterstanden van begin januari 1855 bekend. Veelal zijn deze standen niet nauwkeurig gedateerd en/of ontbreken de bijbehorende tijdstippen; ook lopen zij voor sommige stations nogal uiteen. In het onderstaande is getracht een bevredigend beeld te geven van de belangrijkste opgetreden standen met de bijbehorende tijdstippen. Daarbij is uiteraard uitgegaan van de eigentijdse bronnen, zijnde waarnemingsstaten, stormvloedverslagen en andere publicaties. De uitkomsten van e.e.a. zijn vervolgens vergeleken met gangbare - maar niet eensluitende - officiële SV-standen.

In Staat 2 zijn de bedoelde gegevens - aangevuld met enige niet in Deel III voorkomende gegevens - zo gerangschikt dat het algemene beeld zo goed mogelijk voldoet. Daarin figureren de hoogste standen in de eerste uren van 2 januari; dit sluit goed aan op de bevindingen (zie Deel III) voor het gebied vanaf Willemstad oostwaarts (in Groningen traden de hoogste standen op in de late avond van 1 januari, op het IJ en de Zuiderzee een half etmaal later).

Die topstanden volgens Staat 2 staan tezamen met hun herleiding naar NAP in Staat 3, die ook de topstanden volgens TO 1961/70-454,464 en die volgens lit. 110, Tabel 2 bevat; die twee bronnen vermelden overigens ten onrechte 1 januari 1855 als de datum der hoogste standen voor deze locaties. De hier nieuw vastgestelde reeks vertoont weliswaar voor Katwijk een opvallende uitschieter, maar voldoet beter dan die uit TO 1961/70 voor de drie desbetreffende stations. De sterk afwijkende TO-stand voor Hellevoetsluis en de beide standen van lit. 110 zijn kennelijk de middagstanden van 1 januari 1855 (althans ten naastebij) en dus kennelijk niet de hoogste SV-standen; de twee andere standen uit dit TO zijn wel juist maar, zoals reeds opgemerkt, fout gedateerd.

Beschouwt men de overige "standen boven het grenspeil" voor Katwijk resp. Gouda uit Tabel 2 van lit. 110 dan blijkt – zie ook Deel III – dat

- de gebezigde herleidingen van AP naar NAP ( $AP = NAP - c$ ) iets afwijken van de officiële (Katwijk:  $c = 10$  à  $11$  i.p.v. de officiële  $7$  cm; Gouda:  $c = 8$  à  $9$  i.p.v.  $10$  cm);
- voor Gouda de datum 25/01/1834 i.p.v. 29/01/1834 is vermeld (stand is "juist");
- alleen dagstanden (tussen ~07 en ~19u) zijn opgenomen; gevolg hiervan is in elk geval voor Gouda het ontbreken van 12/12/1845 ( $AP +296$  Ned. duim =  $NAP +2,86m$  om 04.30u). Overigens komen nachtstanden in de waarnemingslijsten voor Gouda slechts spaarzaamelijk en voor Katwijk vrijwel niet voor.

Staat 2: SV-standen Zuidhollandse kust en Gouda t.o.v. AP

| Station        | 01.01.1855 |       | 02.01.1855 |       |        |       | lit.       |       |        |       |                  |
|----------------|------------|-------|------------|-------|--------|-------|------------|-------|--------|-------|------------------|
| Goedereede     |            |       | 01.30u     | 2,70m |        |       | 101a-149   |       |        |       |                  |
| Hellevoetsluis | 15.15u     | 2,20m |            |       |        |       | 101a-149   |       |        |       |                  |
|                |            |       | 03.00u     | 2,74m |        |       | 100b-20    |       |        |       |                  |
| Brielle        | 14.45u     | 2,25m |            |       |        |       | TO 1851/60 |       |        |       |                  |
|                |            |       | 02.15u     | 2,57m |        |       | DGW        |       |        |       |                  |
| Gouda          | 13.00u     | 1,26m | 18.45u     | 2,49m | 05.00u | 2,80m | 15.00u     | 1,37m | 17.30u | 2,09m | 89i-982          |
|                |            |       |            |       | 2,80m  |       |            |       |        |       | 100b-20;101a-150 |
| Katwijk        | 08.45u     | 0,40m | 14.30u     | 2,80  |        |       | 109.30u    | 0,70m | 16.30u | 1,40m | 89a-522          |
|                |            |       |            |       | 03.00u | 3,50m |            |       |        |       | 89ab             |
|                |            |       |            |       |        | 3,50m |            |       |        |       | 100b-20;101a-149 |

- Opm.: · Schuingedrukte tijdstippen zijn (ruwe) schattingen uitgaande van Katwijk en de havengetallen voor juni 1835 volgens lit. 112, Tabel I.
- TO 1851/60 en lit. 101a dateren: 1855 resp. januari 1855; lit. 100b specificeert voor dit gebied niet nader dan: stormvloed van 1 en 2 januari 1855.
  - De opgenomen standen voor Brielle zijn verhoogd met 0,16m volgens voorschrift (zie hiervoor, bij Brielle 1815 - 1855); de onverhoogde standen figureren in "Jaarboek 1854" resp. in 101a-149 en 100b-20 (zie Deel III).

Staat 3: Topstanden SV-standen 1855

| bron<br>ref. peil | TO 1961/70         | lit. 110           | Staat 2    |       | SV-stand 26.9.1853  |         |
|-------------------|--------------------|--------------------|------------|-------|---------------------|---------|
|                   | NAP                | NAP                | AP         | NAP   | AP                  | SV1855  |
| Goedereede        | 2,51m              |                    | 2,70m      | 2,51m | 2,90 m              | 0,20 m  |
| Hellevoetsluis    | 2,13m <sup>1</sup> |                    | 2,74m      | 2,67m | 2,94 m              | 0,20 m  |
| Brielle           |                    |                    | 2,57m      | 2,47m | 2,76 m              | 0,19 m  |
| Gouda             | 2,70m              | 2,40m <sup>2</sup> | 2,80m      | 2,70m | 3,04 m <sup>4</sup> | 0,24 m  |
| Katwijk           |                    | 2,69m <sup>3</sup> | 3,50m      | 3,43m | 3,25 m <sup>5</sup> | -0,25 m |
| datum             | 01.01.1855         |                    | 02.01.1855 |       |                     |         |

<sup>1</sup> dit is de stand van 01.01.1855 te 15.15u

<sup>2</sup> stand 01.01.1855 te 18.45u: NAP +2,39m

<sup>3</sup> stand 01.01.1855 te 14.30u: NAP +2,73m

<sup>4</sup> tijdstip: 14u

<sup>5</sup> tijdstip: 08.30u

De bevindingen van dit onderzoek wijzen uit dat in afwijking van de officiële stormvloedlijst de top van de stormvloed 1855 de Hollandse kust op 2 januari, in de vroege ochtend, bereikte en in Hellevoetsluis 54 cm hoger was dan tot dusverre aangenomen.

Volledigheidshalve vermeldt Staat 3 ook de "officiële" topstanden t.o.v. AP van de stormvloed van 1853; deze zijn aan alle stations behalve Katwijk 19 à 25 cm hoger dan die van 1855. Voor Brielle is dit opmerkelijk aangezien daar voor dat jaar de correctie van 0,16 m (zie IV B5) niet zou zijn toegepast, terwijl dat volgens Saarloos' onderzoek wel nodig zou zijn (waarmee de stand AP +2,92m zou worden). Overigens zijn de achterhaalde SV-standen 1855 vrijwel overal elders langs de kust hoger dan die van 1853 (trad toen t.h.v. Voorne een buistoot op?)

*Den Helder 1825.* In de "Overzichtsstaat Kust 3-5 febr. 1825" (Deel II) staan voor de kust de bekende standen en tijdstippen uit deze periode gerangschikt. E.e.a. betreft de kuststrook Goedereede-Delfzijl; te Goedereede en Hellevoetsluis deden zich toen 4 SV-standen op 5 hoogwaters voor. Van Katwijk ontbreekt de eerste HW-stand van 5 februari, voor Brielle idem voor 4 en 5 februari; Gouda en Delfzijl zijn als aanvullende informatie opgenomen. De bedoelde stormvloed brachten op grote schaal overstromingen teweeg, van Zeeland tot Groningen, en troffen in het bijzonder Noord Holland en Friesland, welke provincies grotendeels onder water kwamen te staan.

Van een aantal standen in de Staat is het tijdstip niet nauwkeurig bekend – alsdan is het schattenderwijze

bepaald (zie het "notenlijstje"). Volgens lit. 68 bl. 253 traden op 3 en 4 febr. 1825 hoge springvloed op. De voortplantingstijden volgens de Staat stemmen overeen met die bij springtij.

De avondtoppen van 4 en 5 februari voor Den Helder passen niet goed bij de overeenkomstige gegevens der zuidelijker stations. Terwijl daar – voor zover bekend – op 4 februari het tweede hoogwater 15 à 35 cm hoger was dan het voorafgegane zou dat te Den Helder 10 à 15 cm lager zijn geweest en bovendien zo'n 2 uur "te vroeg" zijn opgetreden. Voor 5 februari geldt, zij het minder uitgesproken, iets dergelijks. Volledigheidshalve: er zijn geen aanwijzingen dat de Zuiderzeestanden toen lager werden.

Het lijkt aannemelijk dat het rooster van waarnemingen te Den Helder in die dagen minder stipt is gevolgd dan wel dat de waarnemingen niet volgens de voorschriften zijn vastgelegd (gevolg van verwarring en ontredde door de overstromingen? Invloed van de "dubbele vloedkop"?). Hoe dit ook zij het lijkt voor de hand te liggen te veronderstellen dat te Den Helder de top werd bereikt op 4 februari omstreeks 20 u bij een stand GHW + 2,30 à 2,40 m (=NAP + 2,57 à 2,67 m) bereikte.

*Den Helder - Nieuwediep.* Onder Den Helder treft men in Deel I een groot aantal standen aan met in kolom 4 de toevoeging: Nieuwediep. Ter verduidelijking hiervan diene het volgende:

In 1781 werd de oostelijk van (Den) Helder gelegen kreek Nieuwediep oorlogshaven (WP-encycl., 8<sup>e</sup> druk, deel 11 -1981-, bl. 58). Het lijkt aannemelijk dat zich hier voor 1781 al een afmeergelegenheid of wellicht zelfs een haven bevond want de waarnemingen der daghoogwaters van januari en februari 1771 (lit. 89ba) werden in het Nieuwediep verricht. Van de bewaard gebleven eerdere HW-waarnemingen te of bij Den Helder is dezerzijds alleen bekend dat die van omstreeks 1700 aan de Sluisdijk zijn gedaan.

Dagelijkse waarnemingen van daghoog- en -laagwaters bij Den Helder zijn in elk geval vanaf 1832 verricht en wel aan een peilschaal, die "aan den Jachthoek, ongeveer 100m bezuiden den mond van het Nieuwe Diep" stond (lit. 111, bl. 49). Op 13 september 1850 werd aan het Marsdiep een registrerende peilschaal in werking gesteld; datzelfde jaar werd het peil VZ van de peilschaal Jagthoek naar deze peilschrijver overgebracht (lit. 105, bl. 6 en Staat 1). Overigens zijn nadien daar of elders in het Nieuwediep in elk geval bij storm hoogwaterwaarnemingen verricht naar blijkt uit opgaven in SV-lijsten. Van de hiervoor genoemde dagelijkse waarnemingen zijn die uit de eerste decennia in het ongereede geraakt; wel zijn de jaargemiddelden bekend en opgenomen in o.a. lit. 111 en lit. 105.

Men is er kennelijk veelal van uitgegaan dat de verticale getijbeweging aan de meetplaats Nieuwediep niet of weinig verschilt van die aan de meetplaats Marsdiep. Zo in lit. 111, bl. 49; maar ook de toekenning van dezelfde hoogste stand van 15 januari 1808 aan Nieuwediep in lit. 1 en aan (Den) Helder in lit. 7 wijst hierop. Voor de topstand van 1 januari 1855 doet zich hetzelfde voor. Het lijkt zodoende mogelijk dat standen opgegeven voor Den Helder in feite aan het Nieuwediep zijn waargenomen.

In het kader van het onderhavige onderzoek is voor wat betreft de veronderstelde gelijkheid der waterstanden alleen van belang of ze zich voordoet voor SV-standen. Staat 4 geeft het enige dezerzijds bekende vergelijkingsmateriaal ter zake (ontleend aan lit. 101a, bl. 123 en 149).

Staat 4: SV-standen Nieuwediep en Marsdiep 1862-1863

| datum<br>(1) | Nieuwediep       |                  | Marsdiep         |             | Verschil<br>(4) - (3)<br>(6) |
|--------------|------------------|------------------|------------------|-------------|------------------------------|
|              | t.o.v. VZ<br>(2) | t.o.v. AP<br>(3) | t.o.v. AP<br>(4) | tijd<br>(5) |                              |
| 19 dec. 1862 | 1,60m            | 1,81m            | 1,828m           | 17.40u      | +0,018m                      |
| 20 dec. 1862 | 1,80m            | 2,01m            | 2,190m           | 05.15u      | -0,096m                      |
|              |                  |                  | 1,914m           | 18.00u      |                              |
| 21 dec. 1862 | 1,65m            | 1,86m            | 1,841m           | 03.40u      | -0,019m                      |
|              |                  |                  | 1,292m           | 16.50u      |                              |
| 20 jan. 1863 | 1,70m            | 1,91m            | 1,147m           | 09.12u      | +0,053m                      |
|              |                  |                  | 1,963m           | 21.12u      |                              |
| 21 jan. 1863 | 1,50m            | 1,71m            | 1,765m           | 08.50u      | +0,055m                      |
|              |                  |                  | 1,740m           | 20.05u      |                              |

(3) volgt uit (2) volgens VZ = AP + 0,21m (zie Deel IVB onder 4). De aflezing in mm -(4)- is weinig realistisch; in kolom (6) zijn onwaarschijnlijk grote waarden weggelaten.

Het beschikbare beperkte vergelijkingsmateriaal leidt tot de niet meer dan voorlopige slotsom dat tussen de (vrijwel) gelijktijdige SV-standen op de twee locaties niet-verwaarloosbare verschillen voorkwamen, die

vermoedelijk niet stelselmatig waren - een in feite nogal academische conclusie.

Opmerking: zou men de AP-correctie van +0,023m per 1 april 1864 voor deze SV-en relevant achten dan beïnvloedt dit de conclusie niet; wel moeten de verschillen met +0,023m gecorrigeerd worden indien de AP-correctie alleen van toepassing zou zijn geweest op de opstelling aan het Marsdiep.

*Westerscheldestations 1853 en 1855.* Voor deze locaties geeft lit. 101a-150 SV-standen van (26) sept. 1853, (1) januari 1855, mei 1860, (20) december 1862 en (20) januari 1863 t.o.v. AP dan wel GHW ("gewoon hoogwater of volzee" - het begrip volzee is hier echter misplaatst, zie hiervoor Deel IV B onder 4). Voor dit gebied staan verder (lit.101a-126/7) voor december 1862 en voor januari 1863 enkele opeenvolgende stormstanden t.o.v. zowel (G)HW als AP vermeld; de SV-standen hiervan staan, met die van 1855, herleid tot NAP in de officiële SV-lijst van de Rijkswaterstaat (TO 1961/70-414). Voor de SV-standen van 1862 en 1863 zijn daarbij voor deze stations toegepast de betrekkingen tussen AP en NAP met de extra reductie van 10 cm (zie Deel IV B onder 5 en bijlage 4); voor de SV van 1855 is dit echter niet het geval. De bedoelde gegevens zijn verzameld in Staat 5. Voor de SV van 1862 en 1863 luiden de bedoelde betrekkingen a.v.:

Vlissingen: HW = AP +1,81m = NAP +1,77m met AP = NAP -0,04m

Breskens: HW = AP +1,86m = NAP +1,67m met AP = NAP -0,19m

Ellew. dijk: HW = AP +1,92m = NAP +1,74m met AP = NAP -0,18m

Terneuzen: HW = AP +1,95m = NAP +1,79m met AP = NAP -0,16m

Hansweert: HW = AP +2,07m = NAP +1,83m met AP = NAP -0,24m

Bath: HW = AP +2,15m = NAP +1,94m met AP = NAP -0,21m

Deze betrekkingen zijn nu ook toegepast op de beschikbare SV-standen van 1853 en 1855; de uitkomsten ervan staan schuin afgedrukt in Staat 5. Naar aanleiding van de inhoud van deze tabel valt het volgende op te merken:

1<sup>e</sup> Het lijkt alleszins aannemelijk dat niet alleen de SV-standen van 1855, maar ook die van 1853 t.o.v. HW zijn waargenomen en voor beide jaren op 1 dm, in enkele gevallen op ½ dm, nauwkeurig. De standen t.o.v. AP voor 1853 uit lit. 101a zouden dan van die waarnemingen zijn afgeleid.

2<sup>e</sup> Niet alle hiervoor vermelde betrekkingen tussen (G)HW en AP werden omstreeks 1863 in voorkomende gevallen toegepast. Lit. 101b, dat op bl. 151 dezelfde SV-standen voor de Westerschelde-stations geeft als lit.101a, vermeldt op bl. 135 standenparen voor de SV van 3 en 4 december 1863, waaruit zou volgen voor Hansweert: HW = AP +2,10m (i.p.v. 2,07m) en voor Ellewoutsdijk HW = AP +1,85m (i.p.v. 1,92).

3<sup>e</sup> Voor Breskens, Ellewoutsdijk en Terneuzen zijn de SV-standen 1855 volgens TO-414 kennelijk afgeleid van de desbetreffende standen t.o.v. AP, voorkomend in het SV-verslag 1881 (AP +3,29m, resp. 3,28m en 3,88m – zie lit. 101c-28) en wel m.b.v. de AP-NAP-correcties volgens NWPI (dus, terecht, zonder de extra reductie van 10 cm!). Voor Vlissingen zou deze afleiding uitkomen op NAP +4,89m en begrijpelijkerwijze heeft men deze stand niet opgenomen (stand 1953 aldaar: NAP +4,70m!); door voor dit station terug te vallen op lit. 101a (uit 1863) vond men een "betere" stand, "passend" bij die van Breskens, resp. Ellewoutsdijk. De afgeleide, verhoudingsgewijze hoge SV-stand voor Terneuzen – NAP +3,82m, zie Staat 5 – nam men intussen wel voor lief. Bij e.e.a. passen de volgende kanttekeningen:

a de onjuiste extreme stand te Vlissingen volgens lit. 101c moet op een schrijf- of drukfout berusten, niet zo uitzonderlijk, want deze uitgave bevat ettelijke slordigheden, b.v. de gelijkstelling van (G)HW aan AP (zie Deel III bij Bath, Burgh, Colijnsplaat, Gorishoek en Zieriksee). Hieruit volgt echter nog niet dat de uitspringende SV-stand 1855 voor Terneuzen op een fout in deze bron berust;

b begin januari 1855 deden zich twee opeenvolgende SV voor, de eerste (in Z.W.-Nederland) op 1 januari 's middags, de tweede in de nacht daarop. Aan de monden van Haringvliet en Brielsche Maas waren volgens Staat 2 de nachtelijke SV-standen 54, resp. 32 hoger dan de voorafgaande. Het verdere – schaarse – vergelijkingsmateriaal m.b.t. de twee betrokken reeksen vertoont voor Z.W.-Nederland, ofschoon niet voor alle plaatsen geheel overtuigend, hetzelfde beeld (Willemstad: 61 cm; Moerdijk: 35 cm; Rotterdam: 9 cm; Gouda: 31 cm; Katwijk: 70 cm). Het lijkt bepaald niet onaannemelijk dat ook op de Zeeuwse stromen de tweede SV hogere standen zou hebben teweeggebracht dan de eerste. De vraag rijst dan of de uitspringend hoge SV-stand Terneuzen de nachtelijke stand en die van Vlisstingen, Breskens en Ellewoutsdijk (volgens het TO) de eerdere middagstanden van 1 januari 1855 zouden kunnen zijn. Hierover handelt punt c.

c Voor de jaren 1862 – 1895 zijn de SV-standen te Terneuzen (op één na) –2 tot +28 cm en gemiddeld +15,5 cm hoger dan die te Vlissingen. De uitzondering zou zich hebben voorgedaan bij de SV van 9 februari 1889 (+44 cm), maar de daarvoor opgegeven SV-stand Vlissingen lijkt t.o.v. die aan de andere Westerscheldestations bepaald te laag (TO-414/6). Hoe dit ook zij, houdt men als bovengrens van het verschil 28 cm aan dan zou bij de SV-stand Terneuzen (NAP +3,82m) als nachtelijke SV-stand Vlissingen NAP +3,54m of hoger passen, wat 82 of meer cm hoger zou zijn dan de SV-stand 1853 (Staat 5). Zo'n verschil valt volstrekt niet te rijmen met de overeenkomstige verschillen in Z.W.-Nederland hoezeer die ook uiteenlopen met maxima op Merwede (48 cm, Woudrichem) en Hollandsch Diep (42 cm, Moerdijk), maar merendeels met negatieve waarden (dus met in 1853 hogere SV-standen dan in 1855 – zie ook Staat 3). Voor Breskens zou analoog

geredeneerd een SV-stand 1855 van NAP +3,50m of hoger passen d.i. ten minste 74 cm hoger dan in 1853. Het eerdergenoemde ontbreken van twee opeenvolgende SV-standen 1855 kan het geschetste beeld wel vertroebeld hebben, maar ondergraaft de strekking van het betoog niet.

4<sup>e</sup> Op zich vertonen de aan lit. 101a ontleende SV-standen 1853 een redelijke onderlinge samenhang. Voor die van 1855 echter passen de SV-standen van Terneuzen (NAP +3,09m) en Vlissingen (NAP +3,27m) uit die bron al evenmin bij elkaar – zij het nu in tegengestelde zin – als die uit het TO; bovendien roept ook de verhouding t.o.v. de standen 1853 vragen op.

De slotsom moet wel luiden dat het in Deel III gepresenteerde waarnemingsmateriaal m.b.t. de SV 1853 en 1855 zich niet leent voor het vaststellen van bevestigende standenlijsten voor de Westerschelde. Nader (bronnen)onderzoek zou moeten uitwijzen of verhelderende gegevens (standen, tijdstippen) achterhaalbaar zijn; het ligt dan in de rede daarbij ook andere min of meer twijfelachtige 19<sup>e</sup> eeuwse SV-reeksen voor dit estuarium (1862 en – voor de toestand na de afdammingen van Sloe en Kreekrak – dec. 1883, febr. 1889) kritisch door te lichten.

Staat 5: SV-standen Westerschelde 1853 en 1855

| Station       | verg. vlak | bron/lit.       | 26.09.<br>1853 | 01.01.<br>1855     | 20.12.<br>1862 | 20.01.<br>1863 |
|---------------|------------|-----------------|----------------|--------------------|----------------|----------------|
| Vlissingen    | HW         | 101a-150, 126/7 | <i>0,95m</i>   | 1,50m              | 1,79m          | 1,49m          |
|               | AP         | idem            | 2,76m          | <i>3,31m</i>       | 3,60m          | 3,30m          |
|               | NAP        | TO 1961/70-414  | <i>2,72m</i>   | 3,30m <i>3,27m</i> | 3,56m          | 3,26m          |
| Breskens      | HW         | 101a-150, 126/7 | <i>0,90m</i>   | 1,30m              | 1,64m          | 1,54m          |
|               | AP         | idem            | 2,76m          | <i>3,16m</i>       | 3,50m          | 3,40m          |
|               | NAP        | TO 1961/70-414  | <i>2,57m</i>   | 3,20m <i>2,97m</i> | 3,31m          | 3,21m          |
| Ellewoutsdijk | HW         | 101a-150, 126/7 |                | 1,25m              | 1,73m          | 1,68m          |
|               | AP         | idem            |                | <i>3,17m</i>       | 3,65m          | 3,60m          |
|               | NAP        | TO 1961/70-414  |                | 3,20m <i>2,99m</i> | 3,47m          | 3,42m          |
| Terneuzen     | HW         | 101a-150, 126/7 | <i>1,20m</i>   | 1,30m              | 1,79m          | 1,74m          |
|               | AP         | idem            | 3,15m          | <i>3,25m</i>       | 3,74m          | 3,69m          |
|               | NAP        | TO 1961/70-414  | <i>2,99m</i>   | 3,82m <i>3,09m</i> | 3,58m          | 3,53m          |
| Hansweert     | HW         | 101a-150, 126/7 |                |                    | 1,93m          | 1,98m          |
|               | AP         | idem            |                |                    | 4,00m          | 4,05m          |
|               | NAP        | TO 1961/70-414  |                |                    | 3,76m          | 3,81m          |
| Bath          | HW         | 101a-150, 126/7 | 1,30m          |                    | 1,97m          | 2,03m          |
|               | AP         | idem            | <i>3,45m</i>   |                    | 4,12m          | 4,18m          |
|               | NAP        | TO 1961/70-414  | <i>3,24m</i>   |                    | 3,91m          | 3,97m          |

De cursieve standen zijn afgeleid van de overeenkomstige standen t.o.v. HW c.q. AP.

De AP-standen 1862 en 1863 zijn die van lit. 101c-28.





## Bijlage 1

### OVERZICHT OUDE VOETMATEN GETIJBED

| Maatstelsel    | aantal                  |             | lengte voet in cm        | Opmerkingen                                    | voetmaat toegepast<br>(ook) te/in      | noot / bl. nr.<br>Van Swinden |
|----------------|-------------------------|-------------|--------------------------|--|--|-------------------------------|
|                | vt per roede            | duim per vt |                          |  |  |                               |
| Brugse         |                         |             | 27,43                    |  |  | 2)                            |
| Brabantse      |                         |             | 27,74                    |  |  | 2)                            |
| Schouwse       | 12                      | 12          | 31,04                    |  | dorpen Zd. Bev.                        | 3)                            |
| Blooise        | 12                      | 12          | 30,14                    |  | idem                                   | 1)                            |
| Sommeldijkse   | 10                      |             | 36,69                    |  | Dirksland, Oude &<br>Nwe Tonge         | 138                           |
| Brielse        | 12                      |             | 32,60<br>32,50/<br>32,46 | oudste opgave<br>v. Swinden nam<br>32,48 cm    |  | 132/134                       |
| Putse          | 12                      |             | 33,93<br>33,83           |  | Geervliet<br>Overmaase                 | 136, 138                      |
| Zuidhollandse  | 12                      |             | 32,98                    |  | Dordrecht                              | 138, 140                      |
| Rijnlandse     | 12                      | 12          | 31,39                    |  | Dordrecht, Hattem,<br>Elburg           | 22                            |
| Diemerlandse   | 12                      | 12          | 29,8                     |  |  | 4)                            |
| Amsterdamse    | 13                      | 11          | 28,31                    |  | Harderwijk,<br>Overijssel (bijna alg.) | 22                            |
| Drechterlandse | 12                      | 12          | 32,4                     | Drechterland = gebied<br>om Hoorn en Enkhuizen |  | 5)                            |
| Hondsbosse     | 12                      | 12          | 28,52                    |  |  | 120                           |
| Zijpse         | 12                      |             | 28,33<br>31,78           | dagelijks gebruik<br>openbare werken           |  | id.<br>plus 6)                |
| Schager-Kogger | 12                      |             | 28,53 à<br>31,42         |  |  | 126, 128 & 6)                 |
| Huisduinse     | 16                      |             | 29,95                    |  |  | 122 & 6)                      |
| Texelse        | 16                      |             | 32,75                    |  |  | 128 & 6)                      |
| Zwolse         | 16                      |             | 23,55                    |  |  | 156                           |
| Friese         | 12, 14, 16              |             | 29,6                     | houtvoet                                       |  | 158-164                       |
|                | 12                      | 12          | 32,6                     | koningsvoet (landmeetwerk)                     |  | & 7)                          |
| Groningse      | 12,14 en vele<br>andere | 12          | 29,22                    |  | algemeen in 't<br>Groningse            | 172 e.v.                      |
| Oostfriese     | 12,15,16 en 20          | 12          | 31,44                    | v.a. 1744, bedoeld als<br>Rijnl. maat          |  | 184 e.v.                      |
|                |                         |             | 37,66                    | decimale landmetersvoet                        |  | id.                           |
| Emder          | 12, 15, 16              |             | 29,20                    | vóór 1744                                      |  | 8)                            |
| Jeverse        | 14                      |             | 29,69                    | "oude maat"                                    |  | 190                           |

- |  |                                   |
|--|-----------------------------------|
| 1) Encycl. van Zeeland II, 1982, bl. 290                   | 5) BAARS, 1989 <u>a</u> , bl. 204 |
| 2) WP Encycl., 8 <sup>e</sup> druk, 1983, deel 23, bl. 316 | 6) RENTENAAR II, bl. 70...73      |
| 3) Opgave Waterschap Schouwen-Duiveland                    | 7) BAARS, 1989 <u>c</u> , bl. 802 |
| 4) BAARS, 1989 <u>b</u>                                    | 8) RENTENAAR II, bl. 101          |

C. Baars (1989), in Waterschapsbelangen 1989 – a nr. 6; b: nr. 14; c: nr. 23 -:

a: Het dijkherstel onder leiding van de Staten van Holland.

b: Herstel van de paalwormschade aan de Zuiderzeedijken bewesten en beoosten Muiden.

c: Paalwormschade aan de Friese zeedijken.

R. Rentenaar (1971): Van Swindens Vergelijkingstafels van Lengtematen en Landmaten. Uitgegeven en ingeleid door R. Rentenaar. Centrum voor landbouwpublicaties en landbouwdocumentatie, Wageningen – twee delen.



## Bijlage 2

### VERANDERINGEN M.B.T. DE LOCATIES, OPGENOMEN IN DE VOORGAANDE UITGAVE

(d.i.: A.R.T. Jonkers: "Over den schrikkelijken watervloed")

A *Veranderingen in alfabetische plaatsing.* In aansluiting op het algemene gebruik ter zake

- volgt Den Helder nu op Hasselt en niet op Delfzijl;
- is Sint Jansga nu na Schouwen en niet als St. Jansga na Stolwijkersluis geplaatst.

B *Veranderingen van naam of plaats.*

- oud: Bommel - nu Den Bommel;
- Dintelsas - nu in deel I Dintmond. De Dintel was afgedamd<sup>1</sup> van najaar 1808 tot 27 januari 1810 - toen zonk de afdamming weg - en is dat opnieuw vanaf september 1828 tot heden, zodat de waarneming van februari 1825 aan de open riviermond plaats vond. In Deel III komt Dintelsas wel voor.
- oud: Friesche Sluis - nu Munnekezijl, waar de betrokken waarneming van 4 februari 1825 werd gedaan (de Friesche Sluis maakt deel uit van de in 1876 gereedgekomen afdamming van het Reitdiep). Munnekezijl figureert ook in Deel III.
- oud: Goeree - nu Goedereede;
- oud: Kamperveen(sche Zeedijk), welks gegeven nu is vermeld bij de nieuw opgenomen locatie Kampnieuwstad;
- oud: Tholen - nu Tholen (stad).

C *Vervallen locaties*

- Esems (het huidige Esens). Deze plaats ligt ruim 40 km NO van Emden, wat te ver weg lijkt om de betrokken hoogwaterstand van belang te achten voor het Nederlandse kustgebied;
- Gouderak, waaronder twee voormalige peilmerkstenen werden vermeld; deze bevonden zich echter te Stolwijkersluis<sup>2</sup>, waarbij zij nu zijn opgenomen;
- Hamburg, welks stormvloedstanden<sup>3</sup> voor Nederland van gering belang zijn gezien de grote afstand;
- Nieuwediep dat onder Den Helder valt;
- Nieuwe Statenzijl, welke sluis van 1877 dateerde (in 1991 is aldaar een geheel nieuw sluisencomplex in gebruik genomen). De betrokken waarnemingen van februari 1825 zijn dan ook niet daar maar aan de oude Statenzijl verricht en nu bij die locatie (Statenzijl) ondergebracht;
- Oostdongeradeel, welks gegeven (uit 1570) is geplaatst bij Dongeradeel, waar het volgens de bron ook hoort.
- Spaarnwoude (voor de periode vóór 1826);
- Zijpe (Z), welks gegevens in feite betrekking hebben op Zijpe (N-Holl.), d.i. de polder ten N.O. van Petten. Deze gegevens zijn nu vermeld onder Petten.

D *Toegevoegde locaties;* (a): in Delen I en III - (b): alleen in Deel III - overige alleen in Deel I.

Antwerpen, Appingedam, Beulake, Beverwijk, Biervliet, Dokkum, Dollart, Drechterland, Egmond aan Zee, Ellewoutsdijk, Garnwerd (a), Groningen (Ommelanden), Hasselt, Hulst, Jemgum, Kampnieuwstad, Kolhorn, Lauwerszee, Nieuwkerk, Oostende, Oosterwolde, Oost-Friesland, Ouderkerk aan den IJssel, Reimerswaal, Roptazijl (a), Schaphalsterzijl (b), Sint Maartensdijk, Suurhusen, Termunterzijl (a), Tholen (eiland), Vlaanderen, Vollenhove, Westkapelle, Westzaner Overtoom en Zuid-Holland (kust).

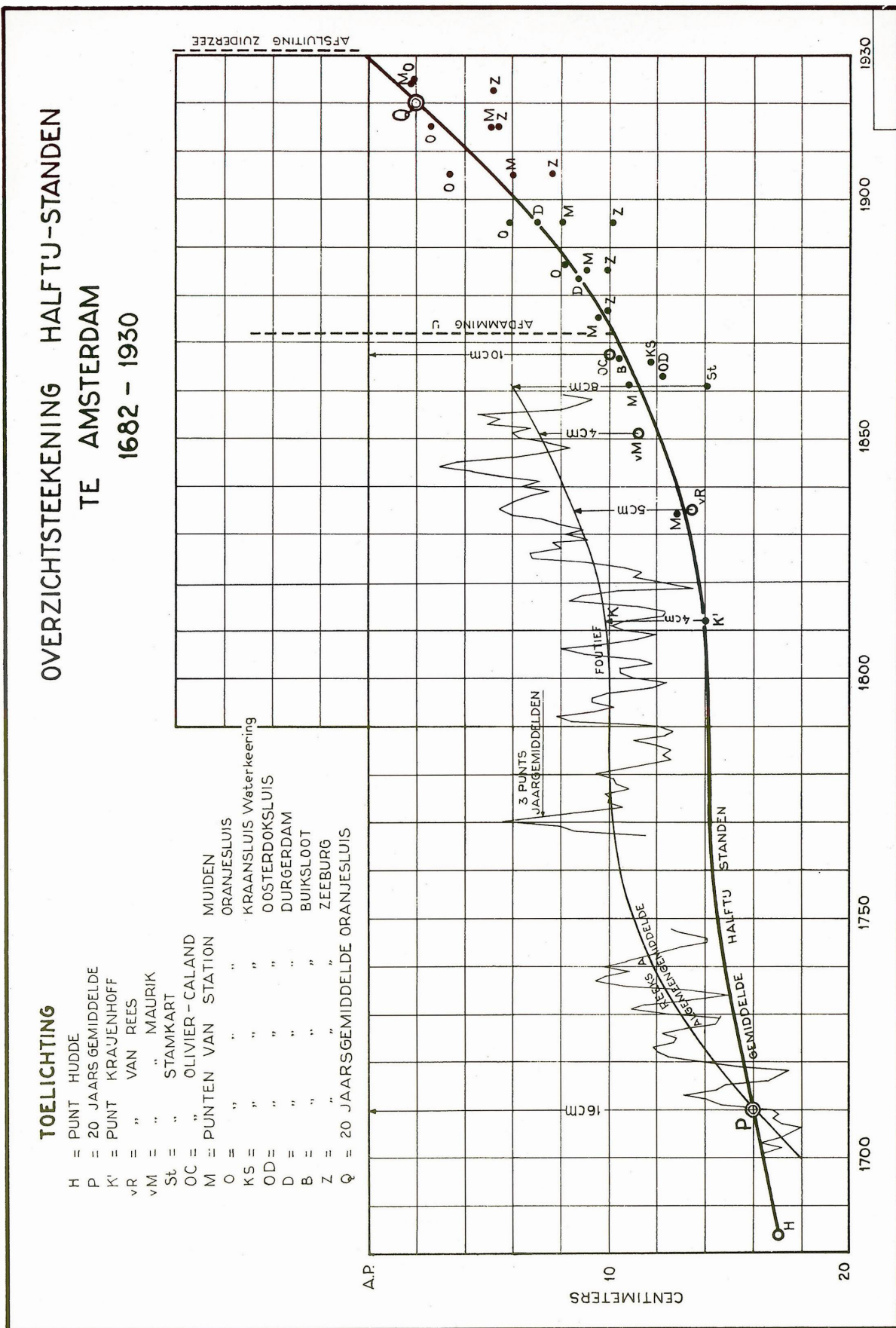
---

<sup>1</sup> bron: Beschrijving van de provincie Noordbrabant behorende bij de Waterstaatskaart, bl. 202 ('s-Gravenhage 1946; bewerking: Algemeene Dienst RWS).

<sup>2</sup> volgens het blad Gorinchem 1 van de eerste uitgave der Waterstaatskaart stond reeds in 1870 zowel het sluisencomplex als het gehucht aldaar onder die naam bekend. De plaats der peilmerkstenen, aan de inlaatsluis, staat aangepild op het blad Hollandsche IJssel 1 van de Rivierkaart, uitgave 1902.

<sup>3</sup> zie hiervoor: H. Christiansen, H.O. Saare en prof. dr. W. Siefert (1985): Sturmflut-Scheitelhöhen in Cuxhaven und Hamburg von 1661 bis 1984 (Strom- und Hafengebäude Hamburg, Referat Unterelbe, Studie Nr. 59) - voor Cuxhaven teruggaand tot 1717.





Ontleend aan lit. 52 figuur 4



## Bijlage 4

### REDUCTIES IN CM VOOR HERLEIDING NAAR NAP VAN WATERSTANDEN VERMELD T.O.V. AP IN HET GETIJBED

Bron: TO 1921/30, Bijlage II

|                       |     |   |                     |     |   |
|-----------------------|-----|---|---------------------|-----|---|
| Alblasserdam          | -17 |   | Muiden              | -5  |   |
| Bath                  | -11 | * | Nieuw-Bildt         | -29 |   |
| Bergen op Zoom        | -16 |   | Nieuwesluis         | -11 |   |
| Borssele              | -13 | * | Nieuwe Statenzijl   | -9  |   |
| Breskens              | -9  | * | Nijkerk             | -20 |   |
| Brielle               | -10 |   | Oostmahorn          | -24 |   |
| Brouwershaven         | -6  | * | Oranjesluizen       | 2   |   |
| Bruinisse             | -7  | * | Oud-Beijerland      | -17 |   |
| Burgh                 | -7  | * | Ouddorp             | -20 |   |
| Colijnsplaat          | -10 | * | Oude Schild (Texel) | 7   |   |
| Cortgene              | -14 | * | Petten              | -10 |   |
| Deeneplaat            | -28 |   | Puttershoek         | -19 |   |
| Delfzijl              | -27 |   | Repart              | -8  | * |
| Dordrecht             | -19 |   | Roptazijl           | -27 |   |
| Elburg                | -23 |   | Rotterdam           | -24 |   |
| Ellewoutsdijk HW      | -8  | * | Rozenburg           | -17 |   |
| Enkhuizen             | -4  |   | Schokland           | -20 |   |
| Ezumazijl             | -21 |   | Schoonhoven         | -17 |   |
| Geertruidenberg       | -14 |   | Sliedrecht          | -15 |   |
| Genemuiden            | -21 |   | Spijkenisse         | -20 |   |
| Goessche Sas          | -12 | * | Stavenisse          | -5  | * |
| Gorinchem             | -11 |   | Stavoren            | -25 |   |
| Gorishoek             | -8  | * | Steenbergsche Vliet | 2   |   |
| Gouda (Mallegatsluis) | -10 |   | Streefkerk          | -18 |   |
| 's-Gravendeel         | -24 |   | Terneuzen           | -6  | * |
| Hansweert             | -14 | * | Tholen              | -6  | * |
| Harlingen             | -26 |   | Veere               | -2  | * |
| Hasselt               | -23 |   | Vlaardingen         | -16 |   |
| Hedikhuizen           | -20 |   | Vlietepolder        | 0   | * |
| Den Helder            | 7   |   | Vlissingen          | 6   | * |
| Hellevoetsluis        | -7  |   | Vijfsluizen         | -18 |   |
| Hindeloopen           | -30 |   | Waarde              | -12 | * |
| Hoedekenskerke        | -8  | * | Walsoorden          | -12 | * |
| Hoek van Holland      | -24 |   | Wemeldinge          | -14 | * |
| Hoofdplaat            | -5  | * | Werkendam           | -9  |   |
| Hoon                  | 0   |   | Westkapelle         | -10 | * |
| Kampen                | -24 |   | Wielingen           | -1  | * |
| Katwijk               | -7  |   | Willemsdorp         | -20 |   |
| Keizersveer           | -12 |   | Willemstad          | -14 |   |
| Kop van 't Land       | -9  |   | IJmuiden            | 0   |   |
| Kraggenburg           | -31 |   | Zierikzee           | -5  | * |
| Krimpen a/d Lek       | -47 |   | Zoutkamp            | -23 |   |
| Lemmer                | -26 |   | Zuidkraayert        | -12 |   |
| Maassluis (Rozenburg) | -16 |   | Zwartsluis          | -22 |   |
| Medemblik             | 2   |   | Zwolle              | -18 |   |
| Moerdijk              | -18 |   |                     |     |   |
| Mond der Donge        | -14 |   |                     |     |   |
| Mond der Vecht        | -20 |   |                     |     |   |

\* Voor waarnemingen aan Zeeuwse stations, ontleend aan bronnen van vóór 1870, geldt een extra reductie van -10 cm. ("Jaarboek" 1870, Februarij, verzamelingstabellen O1 en O2)





## Lijst van geraadpleegde literatuur en andere bronnen

Deze literatuurlijst is gebaseerd op "Literatuurlijst nummer 2" uit Jonkers' "Over den schrikkelijken stormvloed" (zie Voorbericht §2). Die lijst, hier vrijwel ongewijzigd overgenomen, is aangevuld met titels die later nog geraadpleegd zijn. Literatuur, waaraan waterstanden, stormvloedgegevens e.d. zijn ontleend, is gemarkeerd met een '\*' achter het nummer. Tenslotte zijn nog titels vermeld uit Jonkers' lijst "Gottschalk", waarnaar in Deel I een aantal malen wordt verwezen, maar die de samenstellers ervan niet meer hebben geraadpleegd. Deze titels worden aangeduid met een 'G' vóór het nummer.

N.B.: In kolom 4 staat de plaats van verschijnen dan wel het betrokken archief met het inventarisnummer vermeld.

| NR.   | SCHRIJVER       | TITEL   | PLAATS              | JAAR |
|-------|-----------------|---|---------------------|------|
| 1)*   |                 | Rapporten enz. over hoge zeevloed 1806 en 1808  | ARA 2.16.06/232     | 1808 |
| 2)    |                 | Rapporten over de werken aan de Hondsbosse Zeeweringen ...1795-1808                       | ARA 2.16.06/105     | 1808 |
| 3)*   |                 | Rapporten wegens de storm van 16 en 15 januari 1808                                       | ARA 2.16.06/62      | 1808 |
| 4)    |                 | Register van peilingen enz. langs de zeekust van Zuidholland 1795-1802                    | ARA 2.16.06/112     | 1802 |
| 5)    |                 | Stukken betreffende de Slaperdijk te Spaarndam. 1732, 1801-1807                           | ARA 2.16.06/93      | 1807 |
| 6)    |                 | Stukken betreffende overstromingen in Noordholland  | ARA 2.16.06/334     | 1825 |
| 7)*   |                 | Stukken betreffende zeeweringen en verdere waterstaatswerken in Noordholland 1750-1808    | ARA 2.16.06/86      | 1808 |
| 8)*   |                 | Stukken betreffende zeeweringen in Zuidholland in het algemeen 1797-1807                  | ARA 2.16.06/111     | 1807 |
| 9)    |                 | Verzameling gedrukte resoluties enz. (...) betreffende de Waterstaat 1713-1719            | ARA 2.16.06/8       | 1719 |
| 10)   |                 | Idem 1754-1854  | ARA 2.16.06/50a     | 1854 |
| 11)   |                 | Idem 1775-1776  | ARA 2.16.06/29      | 1776 |
| 12)*  |                 | Idem 1806   | ARA 2.16.06/48      | 1806 |
| 13)*  |                 | Idem 1808   | ARA 2.16.06/50      | 1808 |
| 14)   |                 | Idem 1673-1686  | ARA 2.16.06/5       | 1686 |
| 15)   |                 | Vlaardingsche Courant   | Vlaardingen         | 1923 |
| 16)   |                 | 't Peyl Boek van de Noort-Zee van primo Jann. tot ultimo November anno 1739               | ARA 2.22.02/49      | 1739 |
| 17)*  | Albarda, J.     | Land aan water  | Hilversum           | 1987 |
| 18)*  | Allewijn, R.    | Een zee van water   | Klaaswaal           | 1983 |
| 19)   | Beijerink, J.A. | Voorlopig verslag op (...) een ontwerp tot afsluiten (...) van een gedeelte der Zuiderzee | Utrecht             | 1867 |
| 20)   | Blanken Jzn, A. | Rapport (...) houdende toelichting op de ontwerp bestekken/ontwerpplan                    | ARA 3.07.01/8       | 1811 |
| 21)   | Blanken Jzn, A. | Rapport (...) houdende een ontwerpplan tot droogmaking van de Haarlemmermeer              | ARA 3.07.01/6       | 1809 |
| 22)   | Blanken Jzn, A. | Stukken betreffende ontwerpplan tot droogmaking van het Haarlemmermeer 1808-1812          | ARA 3.07.01/11      | 1812 |
| 23)   | Blanken Jzn, A. | Stukken betreffende rijkssubsidie aan dijkgraaf en Hoogheemraden van Rijnland 1808-'10    | ARA 3.07.01/30      | 1810 |
| 24)*  | Blanken Jzn, A. | Stukken (...) bij het rapport betreffende onderhoud van de oevers (...) Haarlemmermeer    | ARA 3.07.01/7       | 1809 |
| 25)   | Bonder, H.      | Archieven van inspecteurs en commissies van de waterstaat in Nederland voor 1850 (ARA)    | 's-Gravenhage       | 1952 |
| 26)*  | Bruin, M.P. de  | Stormvloed in Zeeland. In: OTAR, jrg. 37 nrs. 10, 11 en 12                                | Alphen aan den Rijn | 1953 |
| 26a)* | Commelin, C.    | Beschrijvinge van Amsterdam. 2dln.  | Amsterdam           | 1693 |

|      |   |  |                 |                    |
|------|---|--|-----------------|--------------------|
| 27)  | Conrad, J.F.W.  | Historische aantekeningen betreffende het zeegat en de zeehaven van Goederede  | ARA 2.22.02/73  |                    |
| 28)* | Conrad, J.F.W.  | Verhandeling over de Hondsbossche zeekering  | Alkmaar         | 1864               |
| 29)  | Conrad, J.F.W.  | Waterbouwkundige aantekeningen over de Zeeuw-<br>sche oeververdediging   | Middelburg      | 1874               |
| 30)* | Fockema Andreae,<br>S.J.  | Schets van Zuid-Hollandse watersnoden in vroeger<br>tijd   | Voorburg        | 1953               |
| 31)* | Gallé, P.H.   | De stormvloed van 3, 4 en 5 Feb 1825. In: Tijdschr.<br>K.N.A.G. 2e rks dl 35 afl.6   |                 | 1918               |
| 32)* | Gallé, P.H.   | Stormvloed langs de Noordzee en de Zuiderzee-<br>kusten  | Leiden          | 1917               |
| 33)  | Gallé, P.H.   | Voor honderd jaren 3, 4, 5 februari 1825   | Amsterdam       | 1925               |
| 34)* | Geertsema, H. e.a.  | Rondom de Delfzijlen   | Winschoten      | z.j.               |
| 35)* | Glimmerveen, D.J.   | Geschiedkundig verslag van de (...) hoge water-<br>vloed, doorbraken en overstromingen welke<br>Noord- en Zuid-Nederland (...) hebben geteisterd   | Amsterdam       | 1856               |
| 36)* | Gottschalk, M.K.<br>Elisabeth   | Stormvloed en rivieroverstromingen in Neder-<br>land (3 dln)   | Assen           | 1971;1975;<br>1977 |
| 37)* | Hoek, S. van  | Natuur- en geschiedkundige beschrijving van den<br>verschrikkelijken watervloed tusschen den XIVden<br>en XVden van Louwmaand (...) MDCCCVIII (3 dln)  | Haarlem         | 1808-1810          |
| 38)* | Hollestelle, A.   | Geschied- en waterstaatkundige beschrijving van de<br>waterschappen en polders in het Eiland Tholen<br>(2 <sup>e</sup> druk)   | Tholen          | 1919               |
| 39)  | Kemper, P.H.  | Repertorium der literatuur van de Waterstaat van<br>Nederland  | 's-Gravenhage   | 1915               |
| 40)  | Kon. Inst. v. Inge-<br>nieurs   | Verhandelingen van het K.I.v.I. 1855-1865 (zie ook<br>nr. 100c!)   | ARA 2.19.47/335 | 1865               |
| 41)  | Leeuwen, J. van   | Geschiedkundig tafereel van den watervloed en de<br>overstromingen in de Provincie Vriesland voor-<br>gevallen in Sprokkelmaand 1825   | Leeuwarden      | 1826               |
| 42)* | "Staatscommissie<br>Lorentz" (Staats-<br>commissie Zuider-<br>zee)                          | Verslag van de Staatscommissie benoemd bij KB van<br>4 juli 1918 nr. 30 (d.i. het onderzoek naar de invloed<br>van de afsluiting der Zuiderzee op SV-standen en<br>golfoploop)   | 's-Gravenhage   | 1926               |
| 43)* | Luchtenburg   | Verzameling vloedmerkgegevens Rijkswaterstaat  | 's-Gravenhage   | 1981               |
| 44)  | Lulofs, J. en Bolstra,<br>M.  | 2 dagregisters van waterpassingen aan de Neder-<br>landse rivieren en zeeën  | ARA 2.22.02/10  | 1751               |
| 45)* | Ministerie van<br>Waterstaat (D.A.<br>van Heyst)  | Aanteekeningen omtrent de gevolgen van zware<br>stormvloed, tusschen 1500 en 1825 voorgekomen,<br>voor de dijken en polders langs het zuidwestelijk<br>deel der Zuiderzee. Rapporten en mededeelingen<br>van den Rijkswaterstaat, N <sup>o</sup> 6 | 's-Gravenhage   | 1916               |
| 46)  | Moerdijk, J.M. en<br>Sluimer, P.  | Taalgids voor de ambtenaar   | 's-Gravenhage   | 1983               |
| 47)* | Pelkwijk, J. ter  | Beschrijving van Overijssel's watersnood in February<br>1825   | Zwolle          | 1826               |
| 48)  | Ramaer, J.C.  | Verslag over den stormvloed van 13/14 januari 1916   | 's-Gravenhage   | 1916               |
| 49)* | "Staatscommissie<br>Van de Sande Bak-<br>huijzen" (Staats-<br>commissie Nieuwe<br>Waterweg) | Verslag van de Staatscommissie, benoemd bij KB<br>20-3-1916 N <sup>o</sup> 23 (...) onderzoek omtrent de oorzaken<br>van de buitengewoon hoge waterstanden (...) van<br>13/14 Januari 1916 (...) op den Rotterdamschen<br>Waterweg                 | 's-Gravenhage   | 1922               |
| 50)* | Schotel, P.   | Historisch overzicht van de hoge vloed en<br>overstromingen tot het Jaar 1868 (Bijlage bij nr.49)  | 's-Gravenhage   | 1922               |
| 51)  | Staring, W.C.H.   | Lijst van overstromingen (...) beginnend met 1702. In:<br>Verhandelingen K.I.v.I.  |                 | 1862               |

|      |                      |  |               |                      |
|------|----------------------|--|---------------|----------------------|
| 52)  | Veen, Joh. van       | Bestaat er een geologische bodemdaling te Amsterdam sedert 1700? In: Tijdschrift K.N.A.G. 2e reeks, deel LXII, bl.2-36 |               | 1945                 |
| 53)  | Waalewijn, A. (red.) | Drie eeuwen Normaal Amsterdams peil (2e druk) Rijkswaterstaat-serie, nr.48   | 's-Gravenhage | 1987                 |
| 54)* | Wilderom, M.H.       | Tussen afsluitdammen en deltdijken (4 dln)   | Middelburg    | 1961,'64,<br>'68,'73 |
| 55)  | Wolters-Noordhof     | Grote topografische atlas van Nederland 1 : 50000 (4 dln)  | Groningen     | 1987                 |

#### Aanvullingen:

|      |                                       |  |               |   |
|------|---------------------------------------|--|---------------|---|
| 56)  | A, R. van der                         | Op de inundatiën van de twee polders, genaamd Zuydhoek En het Zuyder-Nieulandt Leggende voor de Stadt Zierikzee Voorgevallen den eersten December in 't Jaar XV CC.XX. (= 1720!) | Dordrecht     | 1721                                      |
| 57)* | Aa, A.J. van der                      | Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden (13 dln.). Delen 3, 4, 6, 9 en 12:   | Gorinchem     | 1839-1851:<br>1841, '43,<br>'45, '47, '49 |
| 58)  | Bakker, P.                            | Nederlands water-nood van den jaare MDCCXL en MDCCXLI  | Amsterdam     | 1741                                      |
| 59)  | Berman, J.                            | Beschrijving van den hoogen watervloed te Zierikzee, in den avond van den 18 Februari 1854   | Zierikzee     | 1854                                      |
| 60)* | Beyer, J.C.                           | Gedenkboek van Neerlands watersnood in February 1825 (2 dln)   | 's-Gravenhage | 1826                                      |
| 61)* | Bogaert, A.                           | De Kersvloedt van den jare 1717, vermengt met de gedenkwaardigste vloedden sedert den algemeenen   | Amsterdam     | 1719                                      |
| 62)  | Bremer, J.T.                          | De Zijpe, deel 1. Bedijking en bewoning tot omstreeks 1800   | Schoorl       | 1985                                      |
| 63)* | Bremer, J.T.                          | Petten, dorp aan de dijk. Elfde uitgave van "Vrienden van de Hondsbossche"   | Alkmaar       | 1993                                      |
| 64)* | Buisman, J.                           | Bar en boos  | Baarn         | 1984                                      |
| 65)* | Conrad, F.W.                          | Verhandeling over den Rhijnlandschen Slaaperdijk bij Spaarndam   | Haarlem       | 1802                                      |
| 65a) | Conrad, F.W., Blanken, A. en Kros, S. | Rapport wegens het onderzoek omtrent eene uitwatering te Catwyk aan Zee gedaan in 1802 op last van Dijkrichter en Hoogheemraaden van Rhyndland                                   | Haarlem       | 1803                                      |
| 66)  | Crane, mr. J.W. de en Eekhof, W.      | Willem Loré en zijne dijken en sluizen   | Franeker      | 1835                                      |
| 67)* | Directie Algemene Dienst v.d. RWS     | Beschrijving van de provincie Groningen, behorende bij de waterstaatskaart   | 's-Gravenhage | 1961                                      |
| 67a) | Idem                                  | Beschrijving van de provincie Friesland, behorende bij de waterstaatskaart   | idem          | 1948                                      |
| 68)* | Directie Algemene Dienst v.d. RWS     | Beschrijving van de provincie Noord Holland, behorende bij de waterstaatskaart   | 's-Gravenhage | 1950                                      |
| 68a) | Idem                                  | Beschrijving van de provincie Zuid-Holland, behorende bij de waterstaatskaart  | idem          | 1937                                      |
| 68b) | Idem                                  | Beschrijving van de provincie Noord-Brabant, behorende bij de waterstaatskaart   | idem          | 1946                                      |
| 69)* | Fockema Andreae, S.J.                 | Vroegere stormvloedhoogten. In: Tijdschrift K.N.A.G. Tweede reeks, Deel LXX, bl.379  | Leiden        | 1953                                      |
| 70)* | Fokker, A.J.F.                        | De hoogste vloedden van de laatste honderd jaar in Zeeland   | Zierikzee     | 1906                                      |
| 71)* | Gabbema, S.A.                         | Nederlandse watervloeden of Nauwkeurige beschrijvinge van alle Watervloeden voorgevallen in Holland, Zeeland, Vlaanderen ... Verzorgd door T. Gutberleth                         | Gouda         | 1703                                      |

|       |   |   |                 |      |
|-------|---|---|-----------------|------|
| 72)*  | Hering, J.H.  | Bespiegeling over Neêrlandsch waterlood tusschen den 14 <sup>den</sup> en 15 <sup>den</sup> Nov: MDCCLXXV (2 dln)   | Amsterdam       | 1776 |
| 73)*  | Hering, J.H.  | Bespiegeling over Neêrlandsch waterlood tusschen den XXI <sup>sten</sup> en XXII <sup>sten</sup> November, MDCCLXXVI  | Amsterdam       | 1778 |
| 74)*  | Kanter, J.de  | Natuur- en Geschiedkundige beschrijving van den watervloed tusschen den 14 en 15 Januari 1808   | Middelburg      | 1808 |
| 75)*  | Kanter, J.de  | Beschrijving van den watervloed voorgevallen den 4 februari 1825, zooveel betreft de provincie Zeeland  | Middelburg      | 1825 |
| 76)   | Lamb, H.H.  | Historic Storms of the North Sea, British Isles and Northwest Europe  | Cambridge       | 1991 |
| 76a)* | Maas, W.J.,<br>Rappard, M.C.,<br>Schuringa, P.B. en<br>Sorgdrager, C. | Memori Boeck De wereld van Cornelis Pieter Sorgdrager 1779-1826   | Hollum          | 1983 |
| 77)*  | NN  | Hoogte van verkenmerken volgens N.A.P. gevonden bij de Nauwkeurigheidswaterpassingen en de waterpassingen van den Algemeenen Dienst van den Waterstaat. Deel VI, Noord-Brabant  | 's-Gravenhage   | 1893 |
| 78)*  | Nooyer, J.M.de  | Vroegere overstromingen. In: Gekwelde grond. Schouwen en Duiveland, in ramp en herstel (Heruitgave, red. C.P. Pols)   | Zierikzee       | 1977 |
| 79)   | Rentenaar, R.   | Van Swindens Vergelijkingstafels van Lengtematen en Landmaten (deel I: fotografische herdruk van het Nederlandstalige deel der uitgave van 1812; deel II v.a. bl. 67: Van Swindens aantekeningen hierbij uit 1814)          | Wageningen      | 1971 |
| 80)*  | Rohde, H.   | Sturmfluthöhen und säkularer Wasserstandsanstieg an der deutschen Nordseeküste. Die Küste, Heft 30  | Heide i. Holst. | 1977 |
| 81)   | Ruyter, A.D.  | Nederlands droevige toestand over den verschrikkelijken watervloed, Voorgevallen op den 25 en 26 December des jaars 1717  | Hoorn           | 1718 |
| 82)   | Smids, L.   | Diluviana of Daghwijser der Nederlandsche waternooden (793-1717). Pamflet   | Amsterdam       | 1718 |
| 83)   | Staring, W.C.H. en<br>Wieringen, R.W. v.                              | Gewichten en maten van vroeger en tegenwoordig  | Schoonhoven     | 1902 |
| 84)*  | v.V.  | Waterstenen te Willemstad. Tijdschrift K.N.A.G., Tweede reeks, Deel LXX, t.o. bl.524  | Leiden          | 1953 |
| 85)*  | Venema, G.A.  | Vloed en eb langs de Groningsche kust. Bijdragen tot de hydrographie van de Provincie Groningen, 1 <sup>e</sup> deel. In: Bijdragen tot de kennis van den tegenwoordigen staat der Provincie Groningen, 1 <sup>e</sup> jrg. |                 | 1860 |
| 86)*  | Vijver, C. van den  | Gedenkboek van den orkaan in November 1836, en van den daarop gevolgden Kers-storm  | Amsterdam       | 1837 |
| 87)*  |   | Verslagen enz. van de Vergadering van Hoofdینگelanden van de Hondsbossche en Duinen tot Petten  |                 | div. |
| 88)   | <i>Couranten en tijdschriften:</i>                                    |   |                 |      |
| 88a)  |   | Amsterdams(ch)e Courant   | Amsterdam       | div. |
| b)    |   | Hollandts(z)e Mercurius (1650-1690)   |                 | div. |
| c)*   |   | Europische Mercurius (1690-1756)  |                 | div. |
| d)*   |   | Maandelijkse Nederlandse Mercurius (1756-1807)  |                 | div. |
| e)*   |   | Oprechte Haerlemsche Courant  | Haarlem         | div. |
| f)*   |   | Zierikzeesche Courant   | Zierikzee       | div. |
| g)*   |   | Alkmaarsche Courant   | Alkmaar         | div. |
| h)*   |   | Leidsche Courant  | Leiden          | div. |

89) *Handschriften:*

|        |           |  |  |                     |
|--------|-----------|--|--|---------------------|
| 89aa)* |           | Waarnemingsstaten Katwijk (Noordwijk)<br>medio 1737-1741: grotendeels uurlijkse standen<br>11.9.1766...31.8.1767: dagHW en -LW<br>1804-1807: halfuurlijkse daglichtstanden<br>1804...1850: dagHW en -LW<br>1851-1867: dagHW en -LW   | OA HHRR<br>inv. nr. 10640/1<br>10644<br>11312<br>11312-11318<br>arch. opzichter<br>Katwijk, nr.522 | contemp.            |
| ab)*   |           | Jaarrapporten betreffen de Katwijksche uitwatering<br>1804-1810  | OA HHRR 11254  | contemp.            |
|        |           | Verslagen Stormvloeden te Katwijk<br>22/4/1808...1/2/1902  | HHHR, arch.opz.<br>Katwijk, nr. 530  | contemp.            |
| ac)*   |           | Vergaderingen van Commissarissen en hoog-<br>heemraden van Rijnland. Verslag vergadering van 5<br>December 1825  | OA HHRR<br>boek nr. 73   | contemp.            |
| ad)*   |           | Notulen der vergaderingen van commissarissen<br>hoogheemraden tot uitvoering der Katwijkse<br>werken – jaar: 1808  | OA HHRR 5212   | contemp.            |
| ba)*   |           | "Memorie van de Hoogte van het Zeewater in het<br>Nieuwe diep aan de Helder, van 1 January 1771 tot<br>(...) 28 february (...) in Hondsbosvoeten (...) van 12<br>duimen" (daghoogwaterstanden) - w.g. P. Harge   | DGW  | 1771                |
| bb)*   |           | Overzichtstaat jaarwaarden Marinemeetpt. Den<br>Helder (1851...1885 gedrukt, latere jaren - tot<br>uiterlijk 1910 - in handschrift)  | DGW  |                     |
| ca)*   |           | Enige jaarstaten van dagelijkse waarnemingen van<br>dagHW- en (deels) dagLW-standen te Delfzijl uit de<br>periode 1803-1809 - w.g. J.P. Vos  | RAGr   | contemp.            |
| cb)*   |           | Officieel verslag n.a.v. de gebeurtenissen te Delfzijl<br>bij de stormvloed van febr. 1825 (met in Art. 2 de<br>HW-standen van 3 febr. - 7 maart 1825)   | RAGr   | 1825                |
| d)*    |           | Stormvloedhoogten Groningse getijstations<br>1823-1863   | RAGr, nr.233   | wrschl.<br>contemp. |
| e)     |           | Daghoog- en -laagwaterstanden (juli 1812...juni<br>1817) aan 4 Walcherse stations t.w. Zuidwaarts-<br>hoofd (bij Westkapelle), Landshuis (1½ km NW van<br>Veere), Oude Nieuwhoofd (3 km O van oud-<br>Vlissingen) en Nollehoofd (1 km W van Vlissingen).<br>Ontbrekend: dec. 1813, aug. 1815 en (merendeels)<br>dec. 1815. Zie ook bij 89k | RAZ,inv.66   | contemp.            |
| f)*    | Kluit, J. | Brielsche Jaarboeken Deel VII  | GABr   | 1771-1776           |
| g)*    |           | Daghoog- en -laagwaterstanden aan het Brielsche<br>Hoofd van 04/11/1738...25/10/1741   | OA HHRR 10808  | contemp.            |
| h)     |           | Daghoog-, -laagwaterstanden en halftij wn. van<br>Dordrecht van 10/06/1739...24/10/1741  | OA HHRR 10807  | contemp.            |
| i)*    |           | Peylboek van den IJzel en Rhijnlandsen boezem tot<br>Gouda 1738...1741   | OA HHRR 10642  | contemp.            |
|        |           | Daghoog- en -laagwaterstanden te Gouda van de<br>IJssel en hoogte der Gouwe om 12u enz. 1805...1809<br>(1809 zonder aug.), 6/1812, 3/1813, 6/1816 en<br>1817...1857  | OA HHRR<br>979-982   | contemp.            |
| jj)*   |           | Waarnemingsstaten Halfweg<br>Meestal uurlijkse wn. van hoge vloeden te Halfweg<br>over de periode 1767...1807<br>uurlijkse dagwn. 07...21u 1/3/1777...28/2/1778<br>2 wn. per dag van 1/2/1803...30/6/1825<br>dagHW en -LW wn. van 1/5/1801...31/7/1859   | OA HHRR<br>11168<br>11168<br>11171<br>11172/5  | contemp.            |

|       |   |  |                                    |
|-------|---|--|------------------------------------|
| k)*   | Uurlijkse daglichtwn. Zuidwaartshoofd (Westkappelle), om HW en LW: kwartierstanden; periode: 20/2/1828...11/4/1828. Zie ook bij 89e   | OA WWa 1804  | contemp.                           |
| l)*   | Grotendeels uurlijkse waarnemingen:<br>Marken: 18,19/2/1807, 11/1/1808 en 7,8/12/1808; w.g. C. den Haas<br>Den Helder: 11/1/1808; w.g. Jan Harge  | OA HHRR<br>11182<br>11183  | contemp.                           |
| 90)   | <i>Stukken uit het Algemeen Rijksarchief:</i>   |  |                                    |
| 90a)* | Verzameling gedrukte resoluties enz. ... betreffende de Waterstaat 1591...1808 (51 bundels; voor de nrs. 5, 8, 29, 48, 50 en 50a zie lit. 9...14). Standen zijn verder ontleend aan de bundels met de nrs. 7 (1700-1712), 32 (1780/1), 33 (1782-1784), 37 (1791/2), 47 (1805) en 49 (1807)) | ARA<br>2.16.06/1...50  | div.                               |
| b)*   | Archief van Adrianus Goekoop, Inspecteur van den Waterstaat. Standen zijn ontleend voor Groningen aan de nrs. 888 (1834-1838), 889 (1839-1844), 890 (1845-1849) en voor Friesland aan nr. 926 (1847-1849)   | ARA<br>2.16.06/881...937   | div.                               |
| 91)   | <i>Stukken uit het Rijksarchief Noord-Holland</i>   |  |                                    |
| 91a)* | Verbalen Landdrost  | RANH<br>13/269,286,287   | 1807-1809                          |
| b)*   | Archief inspecteur A.H.J. van der Plaat   | RANH<br>156/1,98,99  | 1807-1808                          |
| c)*   | Archief Gouverneur  | RANH<br>16/472,473,2853  | 1814-1850                          |
| d)*   | Archief RWS-ingenieur N.H. Boerrigter   | RANH 355/44  | 1825-1830                          |
| 92)*  | Anes, P.S.,<br>Bloemers, J.H.F.,<br>Boomgaard, J.E.A.,<br>Leeuw, W. de,<br>Sentis-Senden, L.<br>en Weerd, M.D. de   | De uitwateringssluizen van Katwijk 1404-1984   | Leiden<br>1984                     |
| 93)   | Eijk, Inez van  | Van Allerheiligen tot Sint Juttemis  | Utrecht - Antwerpen<br>1993        |
| 94)   | Geertsema, C.C.   | De zeekeringen, Waterschappen en Polders in de Provincie Groningen   | Groningen<br>1898                  |
| 95)   | Grotefend, H.   | Taschenbuch der Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit (11 <sup>e</sup> druk)   | Hannover<br>1971                   |
| 95a)  | Jelgersma, S., Stive, M.J.F. en Valk, L. van der  | Holocene storm surge signatures in the coastal dunes of the western Netherlands. In: Marine Geology, jrg. 125  | juni 1995                          |
| 96)   | Kloosterman, F.S.   | Gids voor de bezoekers van de St. Jacobskerk. Bijgewerkt door M.H. Wilderom  | Vlissingen<br>1979/1983            |
| 97)   | Knippenberg, H. en Pater, B. de   | De eenwording van Nederland: eenwording en integratie sinds 1800   | Nijmegen<br>1990                   |
| 98)   | Krayenhoff, C.R.T.  | Verzameling van Hydrographische en Topographische Waarnemingen in Holland  | Amsterdam<br>1813                  |
| 99)   | Lorenz, G.K.,<br>Groenewoud, W.,<br>Schokking, F., Berg, M.W. v.d.,<br>Wiersma, J.,<br>Brouwer, F.J.J.<br>en Jelgersma, S.  | Heden en Verleden - Nederland naar beneden???<br>Interim-rapport over het onderzoek naar bodembeweging in Nederland. Rijkswaterstaat, Rijks Geologische Dienst | Delft/Haarlem/<br>Rijswijk<br>1991 |

|        |   |  |                      |           |
|--------|---|--|----------------------|-----------|
| 100a)  | NN  | Uittreksel uit de verslagen van de Inspecteurs van den Waterstaat, nopens het voorgevallene bij den storm op den 26 <sup>sten</sup> September 1853. Verhandelingen van het Nederlandsch Instituut van Ingenieurs 1853-1854                   | 's-Gravenhage        | 1854      |
| 100b)* | NN  | Uittreksel uit de verslagen van de Inspecteurs van den Waterstaat, nopens het voorgevallene bij den storm op den 1 <sup>sten</sup> en 2 <sup>den</sup> Januarij 1855. Verhandelingen van het Nederlandsch Instituut van Ingenieurs 1855-1856 | 's-Gravenhage        | 1856      |
| 100c)* | NN  | Notulen der vergaderingen van het Koninklijk Nederlandsch Instituut van Ingenieurs 1895/1896   | 's-Gravenhage        | 1896      |
| 101a)* | NN  | Verslag aan den Koning over de Openbare Werken in het jaar 1862. Bijlage III: Verslag nopens de stormen van December 1862 en Januarij 1863   | 's-Gravenhage        | 1863      |
| 101b)* | NN  | Verslag aan den Koning over de Openbare Werken in het jaar 1863. Bijlage III: Verslag nopens den storm van December 1863   | 's-Gravenhage        | 1864      |
| 101c)* | NN  | Verslag over den stormvloed van 14-15 October 1881. Samenstelling: Rijkswaterstaat   | 's-Gravenhage        | 1882      |
| 102)   | Pugh, D.T.                                      | Tides, surges and mean sea-level   | Chichester en elders | 1987      |
| 103)   | Rijn, K. van                                    | De algemeene waterpassing der provincie Groningen. In: Bijdragen tot de kennis van den tegenwoordigen staat der Provincie Groningen. Tweede deel   | Groningen            | 1861      |
| 103a)  | Roep, Th. B. en Beets, D.J.                     | Sea level rise and paleotidal levels from sedimentary structures in the coastal barriers in the western Netherlands since 6000 BP. In: Geologie en Mijnbouw, jrg. 67   |                      | 1988      |
| 104)   | Saarloos, J.M.                                  | Peilschaal te Katwijk aan Zee. Nota van de Studiedienst (van de Directie Benedenrivieren, Rijkswaterstaat) ingevolge opdracht No 20 van (dr. ir.) J. van Veen van 7 Maart 1945   | 's-Gravenhage        | juli 1945 |
| 105)   | Saarloos, J.M.                                  | Is er een bodemdaling of zeespiegelrijzing en kan deze met de ons ten dienste staande peilschalen voldoende nauwkeurig bepaald worden? Nota Studiedienst Benedenrivieren ingevolge opdracht nr. 22 van J. van Veen, Dec. 1945                | 's-Gravenhage        | 1948      |
| 106)   | Sande Bakhuyzen, H.G. van de, en Diesen, G. van | Uitkomsten der rijkswaterpassing. Werken van de Nederlandsche Rijkscmissie voor Graadmeling en Waterpassing II   | 's-Gravenhage        | 1888      |
| 107)   | Schoorl, H.                                     | Kust en kaart  | Schoorl              | 1990      |
| 108)   | Weele, P.I. van der                             | De geschiedenis van het N.A.P. Rijkscmissie voor Geodesie  | Delft                | 1971      |
| 109)   | Bicker Caarten, A.                              | Middeleeuwse watermolens in Hollands polderland 1407/08 - rondom 1500  | Wormerveer           | 1990      |
| 109a)  | Malde, J. van                                   | Onderzoek naar de mogelijke beïnvloeding van Nederlandse getijwaterstanden door aardbevingen en naar historische "moerzeeën". Rijkswaterstaat, Dienst Getijdewateren, Nota GWAO 90.009   | 's-Gravenhage        | 1990      |
| 110)*  | NN  | Jaarverslag Hoogheemraadschap Rijnland 1964  | Leiden               | 1965      |
| 111)*  | Ramaer, J.C.                                    | De daling van den bodem van Nederland, ten opzichte van den gemiddelden zeewaterspiegel, in verband met de waarnemingen betreffende het Amsterdamsch Peil. Verhandelingen Koninklijk Instituut van Ingenieurs 1907-1908, bl. 1...58          | 's-Gravenhage        | 1908      |

|      |                      |  |           |      |
|------|----------------------|--|-----------|------|
| 112) | Rees, R. van         | Over de getijden aan de kusten van Nederland. Nieuwe Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut voor Wetenschappen, Letterkunde en Schoone Kunsten, 7 <sup>e</sup> deel, bl. 27...45 | Amsterdam | 1838 |
| 113) | Schier, D.M. van der | Het waterschap de bedijking langs Dronten en zijn dijk. Prov. Tijdschrift De Mars, jan. 1970   | Zwolle    | 1970 |

Bronnen van gegevens, ter beschikking gesteld door dr. H. Schoorl te Hillegom

|        |  |      |      |
|--------|--|------|------|
| Sch. 1 | Resoluties enz. Staten van Holland           | RANH | div. |
| Sch. 2 | Gecommitteerde Raden van Holland, Resoluties | idem | div. |
| Sch. 3 | idem, Acten en Missiven                      | idem | div. |

Uit Jonkers' "Literatuurlijst nr 1, Gottschalk":

|       |                   |   |           |           |
|-------|-------------------|---|-----------|-----------|
| G1)*  |                   | Amsterdamse Courant (zie ook 88a)   | Amsterdam | div.      |
| G2)*  |                   | Atlas van Stolk (= prenten, verzameld ~1825-1929)   | Rotterdam | div.      |
| G3)*  |                   | Europische Mercurius (zie ook 88c)  |           | div.      |
| G4)*  |                   | Oprechte Haerlemsche Courant (zie ook 88e)  | Haarlem   | div.      |
| G5)*  |                   | Hollandse Mercurius (zie ook 88b)   |           | div.      |
| G9)*  |                   | Tegenwoordige Staat der Vereenigde Nederlanden (22 dln)   | Amsterdam | 1739-1795 |
| G20)* | Arends, F.        | Physische Geschichte der Nordseeküste und deren Veränderungen durch Sturmfluthen seit der Cymbrischen Fluth bis jetzt (2 dln) | Emden     | 1833      |
| G27)* | Bruessel, Th. van | Nauwkeurige beschrijving der twee watervloeden van 1717 en 1775   | Amsterdam | 1776      |
| G41)* | Fokker, A.J.F.    | Schouwen van 1600 tot 1900  | Zierikzee | 1908      |
| G58)* | Müller, F         | Das Wasserwesen in der niederländischen Provinz Zeeland   | Berlin    | 1898      |
| G59)* | Outhof, G.        | Verhaal van alle hooge watervloeden in meest alle plaatsen van Europa ...   | Emden     | 1720      |
| G77)  | Weikinn, C.       | Quellentexte zur Witterungsgeschichte Europas (...) bis 1850 (4 dln.)   | Berlin    | 1960      |

N.B. In Jonkers' studie zijn behalve zijn eigen literatuurlijst nog twee literatuurlijsten opgenomen, t.w. Lijst 1: de bronnen, waaruit gegevens zijn vermeld in de aantekeningen ter zake van dr. M.K.E. Gottschalk (zie Voorbericht §2). Van deze lijst zijn 11 (G-)nummers hierboven opgenomen;

Lijst 3: "nog te raadplegen" bronnen.

Van de in beide lijsten genoemde literatuur e.d. figureert een deel in de voorgaande "Lijst van geraadpleegde literatuur en andere bronnen" (= huidige lijst) overeenkomstig onderstaand overzicht:

|                       |    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |     |     |     |     |     |
|-----------------------|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|-----|-----|-----|-----|-----|
| huidige lijst, nrs    | 50 | 57 | 58 | 60 | 61 | 64 | 65 | 66 | 69 | 71 | 72 | 73 | 74 | 81 | 82 | 83  | 88a | 88b | 88c | 88e |
| Jonkers' lijst 1, nrs | 62 | 11 |    | 23 | 26 |    | 32 | 36 | 40 | 43 | 48 | 49 |    |    |    |     | 1   | 5   | 3   | 4   |
| Jonkers' lijst 3, nrs |    |    | 13 |    |    | 19 |    |    |    |    |    |    | 26 | 38 | 44 | 45a |     |     |     |     |

Wellicht ten overvloede: Verwijzingen naar G1, G3, G4 en G5 betekenen dat volstaan is met het raadplegen van de aantekeningen ter zake van mevr. Gottschalk, terwijl die naar 88a, resp. 88c, 88e en 88b inhouden dat de desbetreffende nummers van die periodieken dezerzijds wel zijn geraadpleegd.